

Oplegvel Raadsstuk

Portefeuille C. Mooij
Auteur A.M. de Groot
Telefoon 023-5113044 E-mail: agroot@haarlem.nl
CS/CC Reg.nr. 2013/379996
Te kopiëren: programmabegroting 2014-2018
B & W-vergadering van 24 september 2013

Onderwerp

Programmabegroting 2014-2018

DOEL: Besluiten

Het college legt jaarlijks een programmabegroting voor aan de raad, met daarin de beleidsvoornemens en financiële kaders voor het begrotingsjaar (2014) en een doorkijk naar de vier jaren daarna.

De raad behandelt de begroting in de week van 11 tot en met 14 november 2013.

B&W

1. Het college stelt de raad voor de Programmabegroting 2014-2018 met inbegrip van de maatregelen zoals benoemd in paragraaf 1.6 vast te stellen.
2. Het college stelt de raad voor om het Investeringsplan 2013-2018 (zie bijlage 5.2) vast te stellen
3. Het college mandateert de portefeuillehouder Financiën om tekstuele wijzigingen aan te brengen.
4. Communicatie: de media ontvangen een persbericht.

Raadsstuk

Onderwerp: Programmabegroting 2014-2018

Reg. Nummer: 2013/379996

1. Inleiding

Het college legt de programmabegroting 2014-2018 (inclusief het Investeringsplan 2014-2018) ter besluitvorming voor aan de gemeenteraad van Haarlem.

2. Besluitpunten

Het college stelt de raad voor:

1. de Programmabegroting 2014-2018 met inbegrip van de maatregelen zoals benoemd in paragraaf 1.6 vast te stellen.
2. het Investeringsplan 2013-2018 (zie bijlage 5.2) vast te stellen

3. Beoogd resultaat

In de programmabegroting 2014-2018 zijn de maatschappelijke effecten, doelen en prestaties van het college en de raad vastgelegd. Deze zijn in financiële zin vertaald.

Startpunt van de analyse is de prognose van het saldo voor 2014, zoals vermeld in de Kadernota 2013. Vervolgens zijn de financiële ontwikkelingen sinds de kadernota en de voorlopige uitkomsten uit de 2^e bestuursrapportage 2013 verwerkt.

De financiële consequenties van de moties en amendementen die de raad begin juli bij de kadernota heeft vastgesteld zijn verwerkt.

4. Argumenten

Zie programmabegroting 2014-2018.

5. Kanttekeningen

De raad kan tijdens de behandeling in zijn vergadering moties en amendementen indienen.

6. Uitvoering

De programmabegroting wordt op begin oktober gepubliceerd. De portefeuillehouder geeft op 10 oktober een presentatie aan de gemeenteraad.

Na beantwoording van de vragen van raadsleden wordt de begroting in de gemeenteraad besproken van 11 - 14 november.

7. Bijlagen (ter inzage)

Programmabegroting 2014-2018 is bijgesloten.

Het college van burgemeester en wethouders,

de secretaris

de burgemeester

Raadsbesluit

De raad van de gemeente Haarlem,

Gelezen het voorstel van het college van burgemeester en wethouders

Besluit

1. De Programmabegroting 2014-2018 met inbegrip van de maatregelen zoals benoemd in paragraaf 1.6 vast te stellen.
2. het Investeringsplan 2013-2018 (zie bijlage 5.2) vast te stellen.

Gedaan in de vergadering van

de griffier,

de voorzitter,

**Programmabegroting
2014-2018
gemeente Haarlem**

Inhoudsopgave

Inhoudsopgave	3
Voorwoord	5
Samenstelling bestuur	7
Kerngegevens	9
Organisatiestructuur	11
Deel 1 Algemeen.....	13
1.1 Inleiding en leeswijzer	15
1.2 Strategische en beleidsmatige ontwikkelingen.....	15
1.3 Onderzoeken ingevolge de Verordening art. 213a.....	22
1.4 Uitgangspunten meerjarenraming	23
1.5 Realisatie begroting, begrotingsuitkomst en meerjarenraming	26
1.6 Bezuinigingen.....	32
1.7 Investerings.....	36
Deel 2 Programma's.....	37
2.1 Algemeen	39
2.2 Samenvatting baten en lasten per programma en mutatie reserves.....	40
2.3 Algemene dekkingsmiddelen en onvoorziene uitgaven	42
2.4 Programma's: leeswijzer.....	43
Programma 1 Burger en Bestuur	45
Programma 2 Veiligheid, Vergunningen en Handhaving	52
Programma 3 Welzijn, Gezondheid en Zorg.....	62
Programma 4 Jeugd, Onderwijs en Sport.....	71
Programma 5 Wonen, Wijken en Stedelijke Ontwikkeling	82
Programma 6 Economie, Cultuur, Toerisme en Recreatie	92
Programma 7 Werk en inkomen.....	99
Programma 8 Bereikbaarheid en Mobiliteit	106
Programma 9 Kwaliteit Fysieke Leefomgeving.....	115
Programma 10 Financiën / Algemene dekkingsmiddelen.....	128

Deel 3 Paragrafen	133
3.1 Inleiding	135
3.2 Lokale heffingen	139
3.3 Weerstandsvermogen en risicobeheersing	149
3.4 Onderhoud kapitaalgoederen.....	155
3.5 Financiering.....	165
3.6 Bedrijfsvoering.....	171
3.7 Verbonden partijen en subsidies.....	179
3.8 Grond- en vastgoedbeleid.....	188
3.9 Sociaal domein	197
 Deel 4 Besluit	 201
4.1 Besluit	203
 Deel 5 Bijlagen.....	 205
5.1 Aanvullende maatregelen sluitende begroting 2014	207
5.2 Investerings 2013-2018.....	213
5.3 Samenvattend overzicht van baten en lasten per programma, beleidsveld en product)	227
5.4 Incidentele baten en lasten	249
5.5 Reserves en voorzieningen.....	250
5.6 Overzicht personeel.....	252
5.7 Kostenonderbouwingen heffingen conform model VNG	253
5.8 Afkortingenoverzicht / Begrippenlijst.....	260

Voorwoord

Hierbij bieden wij u de Programmabegroting 2014-2018 aan. Dit is de vierde en laatste begroting van het Haarlems college dat zich de afgelopen jaren heeft laten leiden door het coalitieakkoord Haarlem 2010-2014 'Het oog op morgen', van D66, GroenLinks Haarlem, PvdA en VVD.

De vier hoofdthema's van dit akkoord zijn:

- *Solide en daadkrachtig*; werken aan een gezonde financiële positie, een betrouwbare overheid, samen met actieve Haarlemmers, met een krachtige kleinere organisatie, aan een veilige en schone stad met verantwoorde gemeentelijke lasten en een internationaal georiënteerd bestuur;
- *Groen en duurzaam*; werken aan een klimaat neutrale stad, duurzame ruimtelijke ontwikkeling, mobiliteit en goede bereikbaarheid en versterking van de kwaliteit van groen en water;
- *Vitaal en ondernemend*; werken aan werk voor iedereen, goed onderwijs en aandacht voor cultuur, sport en recreatie;
- *Sociaal en betrokken*; dat iedereen meedoet, uitgaan van de eigen kracht, betaalbare woningen, aandacht voor jongeren en een eerlijk sociaal beleid.

Aanvullende financiële maatregelen voor 2014

De begroting bevat de plannen voor het komende jaar en geeft een doorkijk naar de jaren daarna.

De afgelopen periode heeft het college stevig ingezet op het verbeteren van de bedrijfsvoering van Haarlem. Dit is nog niet op het niveau dat wij nastreven, maar we maken wel grote stappen vooruit. Wij zijn erin geslaagd om voor 2014 een sluitende begroting aan te bieden aan de gemeenteraad. Dat is met inbegrip van € 6,8 miljoen aan aanvullende maatregelen, die noodzakelijk waren om tot deze sluitende begroting te komen. De maatregelen worden in bijlage 5.1 toegelicht.

Voor de jaren na 2014 is nog sprake van tekorten. Binnenkort ontvangt de gemeenteraad de resultaten van de takeninventarisatie. Daarin heeft het college geïnventariseerd welke ruimte er is om taken van de gemeente niet meer uit te voeren of te reduceren. Het schrappen van taken zal leiden tot lagere uitgaven. De gemeenteraad bepaalt welke maatregelen worden genomen om ook de meerjarenraming vanaf 2015 sluitend te kunnen maken.

Raadsbehandeling programmabegroting 2014-2018

De begroting wordt door de gemeenteraad behandeld in de week van 11 tot en met 14 november 2012.

College van burgemeester en wethouders
Haarlem, 24 september 2013

Samenstelling bestuur

College van burgemeester & wethouders

B.B. Schneiders, Burgemeester

Portefeuille: openbare orde en veiligheid, bestuurszaken en stadspromotie.

Voorzitter van het college van burgemeester en wethouders en voorzitter van de gemeenteraad.

E.P. Cassee, Wethouder (D66)

Portefeuille: Provincie/regio/MRA, ruimtelijke ordening, bestemmingsplannen en projectbesluiten, vastgoed, participatie en inspraak.

L.J. Mulder, Wethouder (GroenLinks)

Portefeuille: duurzaamheid, wijken, mobiliteit, beheer en onderhoud.

J.Chr. van der Hoek, Wethouder (D66)

Portefeuille: sport, wmo, welzijn, volksgezondheid, dienstverlening en communicatie.

C. Mooij, Wethouder (VVD)

Portefeuille: financiën, bedrijfsvoering, cultuur.

J. Nieuwenburg, Wethouder (PvdA)

Portefeuille: economie, volkshuisvesting, onderwijs, jeugdbeleid, sociale zaken en deregulering.

J. Scholten, Gemeentesecretaris

Gemeenteraad

D66 (7 zetels)

mw. L.C. van Zetten, mw. D. Leitner, dhr. A.P. Marselje, mw. M.G.B. Breed, mw. D. Kerbert, dhr. E. de Jongh, mw. M. Pippel

PvdA (7 zetels)

mw. J. Langenacker, dhr. M. Aynan, mw. H. Koper, dhr. J. Fritz, mw. A. Ramsodit, dhr. R. Schaart, mw. M.C.M. Schopman

GroenLinks (7 zetels)

mw. C.Y. Sikkema, mw. T.E.M. Hoffmans, dhr. A. Azannay, dhr. H. Kruisman, dhr. D.A. Bol, mw. M.D.A. Huysse, dhr. R. Gebhardt

VVD (6 zetels)

dhr. R.G.J. de Jong, dhr. W.R. van Haga, mw. P.J. Bosma-Piek, dhr. W.J. Rutten, mw. M. Otten, dhr. J. Boer

Sociaal Lokaal (3 zetels)

dhr. R.H.C. Hiltmann, dhr. J. van de Manakker, dhr. P. Schouten

CDA (3 zetels)

dhr. M. Snoek, dhr. J.J. Visser, dhr. G.B. van Driel

SP (2 zetels)

mw. S. Özogül-Özen, dhr. B. Jonkers

Ouderenpartij Haarlem (1 zetel)

mw. F. de Leeuw - de Kleuver

Haarlem Plus (1 zetel)

dhr. C.J. Schrama

Fractie Reeskamp (1 zetel)

dhr. F.H. Reeskamp

Actiepartij (1 zetel)

dhr. J. Vrugt

Griffier

dhr. B. Nijman

Kerngegevens

I. Sociale Structuur

Bevolking naar leeftijd

Leeftijd	2010		2011		2012		2013	
	Aantal	%	Aantal	%	Aantal	%	Aantal	%
0-19 jaar	32.502	22%	32.858	22%	33.103	22%	33.508	22%
20-44 jaar	54.357	36%	54.305	36%	54.422	36%	54.422	36%
45-64 jaar	39.868	27%	40.586	27%	40.412	27%	40.512	26%
65 jaar en ouder	22.849	15%	22.946	15%	23.904	16%	24.638	16%
Totaal	149.576	100%	150.695	100%	151.841	100%	153.080	100%
<i>Waarvan 15-64 jaar (potentiële beroepsbevolking)</i>	101.998	68%	102.519	68%	102.395	67%	102.422	67%

Bron: Bevolkingsgegevens: GBA-Haarlem

Bevolking naar herkomst

Leeftijd	2010		2011		2012		2013	
	Aantal	%	Aantal	%	Aantal	%	Aantal	%
Autochtonen	112.216	75%	112.624	75%	112.775	75%	113.032	74%
Allochtonen	37.360	25%	38.071	25%	39.066	25%	40.048	26%
<i>Waarvan niet-westers</i>	20.419	14%	20.716	14%	21.398	14%	21.887	14%
Totaal	149.576	100%	150.695	100%	151.841	100%	153.080	100%

Allochtoon met als herkomstgroepering één van de landen in Afrika, Latijns-Amerika en Azië (exclusief Indonesië en Japan) of Turkije. Aantal en percentage van het totaal aantal Haarlemmers.

Aantal uitkeringsgerechtigden (per 31-12 vorig jaar) en aantal huishoudens met een laag inkomen

	2010	2011	2012	2013
Huishoudens met een laag inkomen (rond het sociaal minimum 105%)	5.650 (2008)	5.660 (2009)	5.880 (2010)	5.880 (2010)
Bijstandsgerechtigden	2.463	2.470	2.508	2.806
WAO-gerechtigden	6.124	5.747	5.180	4.746
WAZ-gerechtigden	221	199	156	129
Wajong-gerechtigden	1.447	1.608	1.688	1.772
WIA-gerechtigden	784	1.034	1.331	1.583
WW-gerechtigden	2.490	2.336	2.142	3.022

II. Fysieke Structuur

Oppervlakte gemeente, lengte wegen, aantal woningen en bevolkingsdichtheid

	Aantal
Oppervlakte gemeente in hectares	3.209 ha (2012)
- waarvan woongerrein	1.254 ha (2008)
- waarvan binnenwater	287 ha (2012)
- waarvan historische stads- of dorpskern (wijk Oude Stad)	161 ha (2012)
- waarvan openbaar groen (parken/plantsoenen, bos en natuurlijk terrein)	295 ha (2008)
Lengte wegen in km	458 km (2012)
Aantal woningen	71.975 (2013)
Bevolkingsdichtheid per km ² land	5.195 (2012)

Bevolkingsdichtheid per km² land voor Nederland is in 2012: 496.

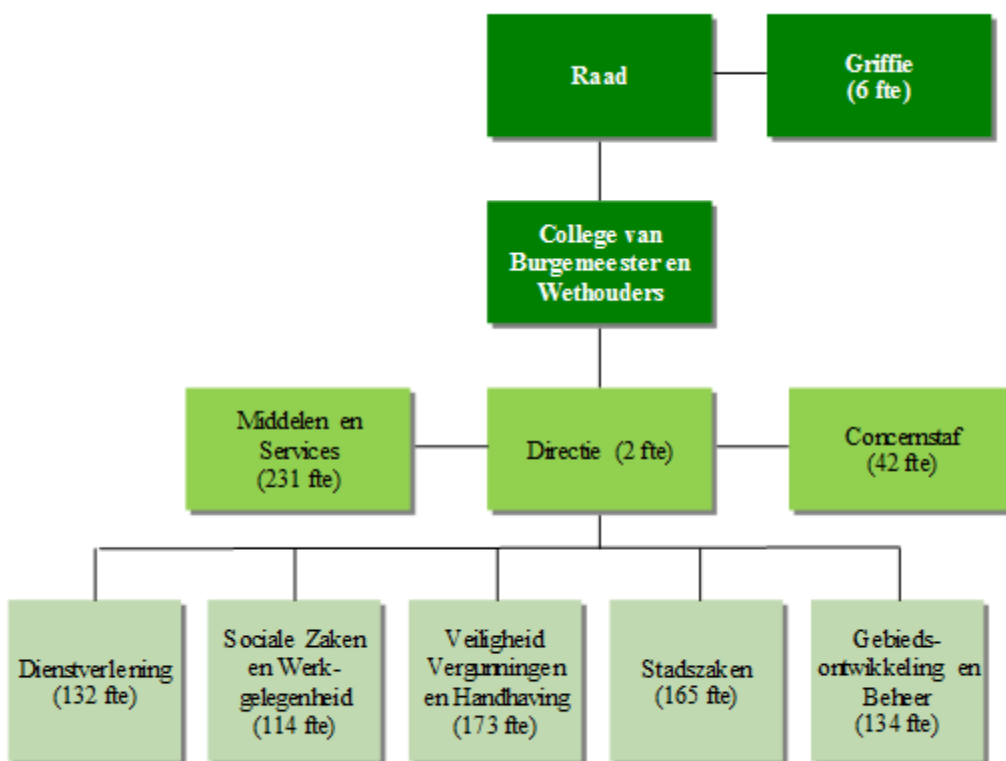
III. Financiële Structuur

Algemene financiële gegevens 2014

	<i>(bedrag x €1.000)</i>
Totale baten (exclusief reservemutaties)	427.264
Totale lasten (exclusief reservemutaties)	420.513
Saldo toevoeging en onttrekking reserves	7.008
Saldo baten en lasten (+ = negatief saldo)	-60 ¹
Algemene reserve	26.110
Algemene inkomsten gemeentefonds	180.406
Opbrengst Onroerend Zaak Belasting (OZB)	35.807
Investeringsvolume	58.781
Vaste schuld	582.000

¹ Inclusief voorlopig resultaat tweede Bestuursrapportage 2013

Organisatiestructuur

Totaalformatie 2014: 999 fte (incl. griffie)

Deel 1
Algemeen

1.1 Inleiding en leeswijzer

In de programmabegroting geeft het college aan wat de maatschappelijke effecten en doelen zijn die we de komende vijf jaar in Haarlem nastreven en wat we daarvoor gaan doen in 2014.

In dit deel van de begroting wordt ingegaan op de beleidsvoornemens en de gevolgen daarvan voor de financiële positie. Ook wordt aandacht besteed aan het onderwerp bezuinigen en de ontwikkeling van de algemene reserve van Haarlem.

In deel 2 worden de beleidsvoornemens geconcretiseerd per programma en beleidsveld en wordt aangegeven welke financiële middelen daarvoor nodig zijn. Deel 3 bevat de voorgeschreven paragrafen, waarin een dwarsdoorsnede wordt gegeven van de verschillende aspecten van de begroting gezien vanuit een bepaald perspectief, zoals risico's, kapitaalgoederen, bedrijfsvoering en grondbeleid. Tevens is een paragraaf sociaal domein bijgevoegd.

1.2 Strategische en beleidsmatige ontwikkelingen

Economische context

Een langdurige verbetering van de Nederlandse economie is niet op korte termijn te verwachten. Het wordt steeds duidelijker dat de crisis aanhoudt en dat heroverwegingen van taken en bezuinigen ook op rijksniveau noodzakelijk zijn.

Belangrijke wijzigingen van het Rijksbeleid zijn de komende jaren te verwachten op het gebied van de arbeidsmarkt, woningmarkt, zorg en sociale zekerheid. Naast deze wijzigingen zijn er, om economische stabiliteit en - groei mogelijk te maken, maatregelen noodzakelijk om de rijksfinanciën op orde te brengen.

Bezuinigen op rijksniveau betekent ook dat de gemeenten minder inkomsten ontvangen uit het Gemeentefonds.

Minder taken

Haarlem moet bezuinigen. In het coalitieakkoord 'Het oog op morgen' is uitgegaan van bezuinigen van € 35 miljoen. Helaas is dit te optimistisch gebleken. Naar verwachting is het nodig vanaf 2015 structureel € 8 tot € 10 miljoen extra te bezuinigen.

Natuurlijk zet Haarlem alles in om meer met minder geld te doen. Een andere manier van werken, niet meer zelf doen maar faciliteren levert een belangrijke bijdrage. In deze context wordt de samenwerking met partners nog belangrijker en is burgerinitiatief onmisbaar. De komende jaren zal steeds vaker overwogen moeten worden of een taak geheel of gedeeltelijk door partners of door burgers uitgevoerd kan worden. De veerkrachtigheid van de samenleving, waarin mensen dingen voor elkaar doen, wordt steeds belangrijker.

Maar de grenzen zijn steeds meer voelbaar. Het is onmogelijk om vele miljoenen te bezuinigen zonder keuzes te maken en taken heroverwegen. Daarom is besloten een takendiscussie te voeren.

Binnenkort ontvangt de gemeenteraad de resultaten van de takeninventarisatie. Daarin heeft het college geïnventariseerd welke ruimte er is om taken van de gemeente niet meer uit te voeren of te reduceren. Het schrappen van taken zal leiden tot lagere uitgaven. De gemeenteraad bepaalt welke maatregelen worden genomen om ook de meerjarenraming vanaf 2015 sluitend te kunnen maken.

In deze begroting zijn, zoals gebruikelijk, (top)indicatoren opgenomen die de effectiviteit van de gemeentelijke prestaties meten. Gewoonlijk worden streefwaarden toenemend positief ingevuld, aangezien dit aansluit op onze ambitie. Echter een dergelijke positieve ontwikkeling zal de komende jaren steeds meer onder druk komen te staan. Minder gemeentelijke investeringen en op steeds meer terreinen een verschuiving naar uitvoering door partners vraagt om aanpassingsvermogen van de burger.

Werken aan Haarlem

Ondanks alle tegenvallers wordt aan Haarlem gewerkt. Het behalen van de ooit gestelde doelen is lastiger doordat er minder middelen zijn, maar de ambitie om die doelen te behalen is er nog steeds.

Veiligheid en vertrouwen

Haarlem is een veilige stad en dat willen we graag zo houden. De afgelopen jaren heeft de gemeente zich samen met haar partners actief ingezet voor duurzame sociale en fysieke veiligheid voor alle Haarlemmers en bezoekers. Een aantal prioriteiten staat net als in 2013 centraal: jeugd en veiligheid, een veilige binnenstad, handhaving in de openbare ruimte en de gebiedsgerichte aanpak voor Schalkwijk. Met een goed afgestemde bestuurlijke aanpak van georganiseerde criminaliteit wil het college een bijdrage leveren aan het tegengaan van vermenging van onderwereld en bovenwereld.

In regionaal verband werkt Haarlem samen in de Veiligheidsregio (crisisbeheersing en brandweezorg), de Regionale Uitvoeringsdienst, het RIEC en het Veiligheidshuis. Vanaf 2014 wordt ook gezamenlijk integraal veiligheidsbeleid geformuleerd voor de nieuwe politieregio Noord-Holland.

Een tweetal topindicatoren geeft inzicht in de veiligheid van Haarlem. De indicator ‘hoeveel % van de inwoners van Haarlem vinden Haarlem een veilige stad’ geeft de subjectieve beleving weer; de ‘misdaadmeter van het Algemeen Dagblad’ geeft een objectieve en vergelijkbare indicatie.

Topindicator	Nul-meting	Realisatie	Streefwaarden						Bron
			2013	2014	2015	2016	2017	2018	
Percentage Haarlemmers dat veel tot onbeperkt vertrouwen heeft in het gemeentebestuur ¹	22% (2009)	24% (2010) 21% (2011) 24% (2012)	21%	21%	21%	21%	21%	21%	Omnibus-onderzoek
Positie Haarlem op de AD-Misdaadmeter ²	32 (2010)	55 (2011) 68 (2012)	>70	>70	>70	>70	>70	>70	Algemeen Dagblad
Percentage Haarlemmers dat Haarlem een (zeer) veilige stad vindt	64% (2010)	78% (2011) 74% (2012)	80%	80%	82%	82%	82%	82%	Omnibus-onderzoek

¹Gemeentebestuur is gemeenteraad en college van burgemeester en wethouders. Vertrouwen wordt afzonderlijk gemeten; voor de indicator is het rekenkundig gemiddelde genomen.

²Op ranglijst van 406 Nederlandse gemeenten. Hoe dichterbij 1, hoe ‘onveiliger’ de gemeente (1= meest onveilig). De index is samengesteld uit 10 delicten: woninginbraak, diefstal van een motorvoertuig, bedreiging, mishandeling, straatroof, overval, vernieling, diefstal uit garage/schuur, diefstal uit auto en zakkenrollen. Niet elk delict telt even zwaar mee: hoe groter de impact op het slachtoffer (uit onderzoek SCP), hoe zwaarder een delict meetelt. Het aantal delicten is afgezet tegen het inwonertal van de gemeente, waardoor gemeenten met verschillende omvang kunnen worden vergeleken.

Groen en duurzaam

Haarlem onderschrijft het belang van duurzame ontwikkeling en streeft er nog steeds naar om in 2030 klimaatneutrale gemeente te zijn. de gemeente heeft een stimulerende rol. Inzet op duurzaamheid vraagt om nieuwe werkwijzen, slimme, innovatieve oplossingen en om ander gedrag.

Het komend jaar zijn het verminderen van vuilemissie op het oppervlaktewater en het verminderen van wateroverlast (grondwater en opvang van regenwater na hevige bui) belangrijke doelen.

Onderhoud

Vanaf 2006 is geïnvesteerd in het terugdringen van achterstallig onderhoud. Dit heeft zich vertaald in een afnemend areaal waarvan de kwaliteit slecht tot zeer slecht is. Het oordeel van de burger over de kwaliteit van de openbare ruimte is de afgelopen jaren fractioneel verbeterd. Wij hopen deze streefwaarde vast te

kunnen houden, al is het onontkoombaar dat er bezuinigd wordt op de voor de openbare ruimte beschikbare middelen. Op termijn leidt dit tot het weer oplopen van achterstanden in het onderhoud, waarbij primair aandacht besteed zal worden aan de veiligheid van de gebruiker van de openbare ruimte. Het vasthouden van de streefwaarde geldt ook voor het percentage Haarlemmers dat denkt dat de buurt het afgelopen jaar vooruit is gegaan, al kunnen daar ook andere factoren, zoals veiligheid, een rol bij spelen.

Nieuwe Omgevingswet

Minder regels, grotere keuzevrijheid voor burgers en ondernemers, een loket voor omgevingsvergunningen, kortere procedures, groter gebruiksgemak en minder bestuurslasten. Dat zijn de doelstellingen bij het wetsvoorstel Omgevingswet dat het kabinet 12 juli 2013 in concept heeft vastgesteld. Het omgevingsrecht, nu verspreid over 40 sectorale wetten, 117 AMvB's (Algemene Maatregel van Bestuur) en honderden ministeriële regelingen, wordt gebundeld in één nieuwe Omgevingswet.

De invoering van de nieuwe Omgevingswet staat gepland voor 2018. Haarlem gaat vanwege de vele implicaties na hoe de Omgevingswet succesvol kan worden geïmplementeerd. Alle relevante aspecten (instrumentarium, procedures, capaciteit etc.) worden het komend jaar in onderlinge samenhang in beeld gebracht.

Topindicator	Nul-meting	Realisatie	Streefwaarden					Bron	
			2013	2014	2015	2016	2017		2018
Vermeden en bespaarde CO ₂ uitstoot (x 1.000 ton) in Haarlem ¹	76 (2010)	124 (2011) 124 (2012)	82	84	86	100	110	125	CO ₂ monitor
Positie in rangorde woonaantrekkelijkheidsindex ²	5 (2005)	3 (2007) 7 (2008) 7 (2009) 6 (2010) 7 (2011) 5 (2012)	Top 10	Top 10	Top 10	Top 10	Top 10	Top 10	Atlas voor gemeenten
Totaaloordeel burger over kwaliteit openbare ruimte op een schaal van 0 (slecht) tot 10 (perfect) ³	6,2 (2008)	6,4 (2009) 6,5 (2010) 6,6 (2011) 6,6 (2012)	6,5	6,5	6,5	6,5	6,5	6,5	Omnibus-onderzoek
Percentage Haarlemmers dat denkt dat de buurt het afgelopen jaar vooruit is gegaan	23% (2005)	23% (2007) 16% (2009) 16% (2010) 20% (2011) 17% (2012)	20%	20%	20%	20%	20%	20%	Omnibus-onderzoek
Percentage onderhouds-behoefte t.o.v. totaal areaal ³	6,4% (2009)	5,8% (2010) 4,9% (2011) 4,1% (2012)	3,5%	3,5%	3,5%	3,5%	3,5%	3,5%	Gemeentelijke registratie
Totaalscore Delftwijk op de Leefbaarometer ⁴	Positief (1998)	Positief (2002, 2006, 2008, 2010, 2012)	-	Positief	-	Positief	-	Positief	Leefbaarometer BZK

Topindicator	Nulmeting	Realisatie	Streefwaarden						Bron
			2013	2014	2015	2016	2017	2018	
Totaalscore Haarlem Oost op de Leefbaarometer ⁴	Positief (1998)	Positief (2002) Matig positief (2006) Positief (2008, 2010, 2012)	-	Positief	-	Positief	-	Positief	Leefbaarometer BZK
Totaalscore Schalkwijk op de Leefbaarometer ⁴	Matig positief (1998)	Matig positief (2002, 2006, 2008, 2010, 2012)	-	Matig positief	-	Matig positief	-	Matig positief	Leefbaarometer BZK

¹ In de nota Tussenevaluatie Haarlem Klimaat Neutraal (2012/466238) zijn nieuwe streefwaarden betreffende de vermeden CO₂-uitstoot opgenomen. Dit ter vervanging van de eerdere waarden, die uitgingen van een niet realistische jaarlijkse reductie van 5 %. De cijfers worden verantwoord in de jaarlijks verschijnende CO₂-monitor. Op dit moment wordt de hoeveelheid vermeden CO₂-uitstoot voor het grootste deel bepaald door het gebruik van groene stroom van particulieren, bedrijven en de gemeente zelf.

² De index bestaat uit de bereikbaarheid van banen (per auto en OV), cultureel aanbod, veiligheid, percentage koopwoningen, nabijheid natuurgebieden, culinair aanbod, aanwezigheid universiteit en percentage vooroorlogse woningen (historisch karakter). Een hoge plaats op de ranglijst betekent dat Haarlem het op deze aspecten in vergelijking met andere grote gemeenten goed doet en voor haar inwoners en bezoekers een aantrekkelijke stad is.

³ Bij gelijkblijvende onderhoudsinspanning. Als deze onder invloed van bezuinigingen moet worden bijgesteld heeft dit navenant gevolgen voor de respectievelijke streefwaarden van deze indicatoren

⁴ Op de Leefbaarometer wordt een totaalscore voor de leefbaarheidssituatie in Nederlandse wijken en buurten weergegeven die is samengesteld aan de hand van scores op zes onderliggende dimensies: woningvoorraad, publieke ruimte, voorzieningen, samenstelling bevolking, sociale samenhang, veiligheid. Voor elke dimensie wordt berekend in hoeverre een wijk/ buurt positief (+), danwel negatief (-) afwijkt van het landelijk gemiddelde (= 0). De totaalscore wordt bepaald aan de hand van een gewogen combinatie van scores op deze dimensies. Deze geeft zodoende aan in hoeverre een wijk/ buurt 'zeer negatief', 'negatief', 'matig', 'matig positief', 'positief' of 'zeer positief' afwijkt van het landelijke gemiddelde.

Vitaal en ondernemend

De invloed van de recessie wordt steeds duidelijker gevoeld. Zo steeg begin 2013 de (jeugd)werkloosheid en werden er meer bijstandsuitkeringen verstrekt. Beide liggen nog wel onder het landelijk gemiddelde. Hierbij speelt ongetwijfeld een rol dat Haarlem in de nabijheid van belangrijke werkgelegenheidsgebieden ligt (IJmond, Amsterdam, Schiphol). De goede bereikbaarheid van deze gebieden is voor Haarlem dan ook van groot belang.

Bereikbaarheid

De gemeente wil dat Haarlem veilig, duurzaam en goed bereikbaar is. Ter versterking van de toeristische, culturele en economische aantrekkingskracht, en ter bevordering van haar positie als woonstad. Mobiliteit wordt duurzamer, door elektrische laadpalen bij te plaatsen en deelautogebruik te stimuleren. Verder gaat de gemeente, samen met haar partners, de eerste projecten uit de regionale bereikbaarheidsvisie uitvoeren. Het HOV (hoogwaardig openbaar vervoer) wordt verder ontwikkeld en de er worden nieuwe fietspaden aangelegd.

In 2013 is de Parkeervisie vastgesteld. Eén van de doelen uit die visie is het verminderen van het aantal autobewegingen in het centrum, zodat de binnenstad vitaal, leefbaar en bereikbaar blijft. De Parkeervisie ambiëert duurzame oplossingen voor binnenstadsbevoorrading en auto- en fietsparkeren. De gemeente zet ook in op een verdere verbetering van de ketenmobiliteit, zodat verschillende vervoerssoorten, beter aan elkaar verknoopt worden. In de woonwijken wordt gestreefd naar een evenwicht tussen leefbaarheid enerzijds en het bieden van voldoende parkeergelegenheid anderzijds.

Versterking economie

Haarlem draagt als centrumstad aan de westkant van de Metropoolregio Amsterdam (MRA) bij aan een sterke concurrentiepositie, zodat deze regio tot de top vijf van Europese metropoolregio's blijft behoren.

Gezien de gevolgen van de economische recessie staat ook de Haarlemse economie onder druk. In veel sectoren gaan banen verloren. Dit banenverlies kan gecompenseerd worden door voor te sorteren op de

groeikansen op de wat langere termijn bij het toerisme, creatieve industrie, zakelijke dienstverlening en zorg. Voor het behoud en versterking van ons economisch, cultureel en recreatief klimaat is een nauwe samenwerking met de regiopartners, het bedrijfsleven, de partners van de culturele instellingen, recreatieve organisaties en het verenigingsleven doorslaggevend. Haarlem heeft de omgeving nodig en andersom. Als vitale en ondernemende stad zet Haarlem in op positionering in de metropoolregio Amsterdam en aan de versterking van samenwerking in Kennemerland. De gemeente verkent samen met de vijf regiogemeenten, op basis van de Intergemeentelijke Structuurscan 2012, welke vervolgsafspraken kunnen worden gemaakt over de uitvoering en nadere uitwerking. Omdat de langdurige economische recessie ook structurele gevolgen heeft voor de kantoren- en winkellocatiemarkt dienen deze op de actuele vraagramingen te worden aangepast.

Haarlem wil optimaal gebruik maken van het toenemend aantal buitenlandse toeristen. Dit compenseert de dalende trend in het aantal binnenlandse dagbezoekers die door de recessie ook minder te besteden hebben. Meer buitenlandse bezoekers die er langer verblijven en meer besteden versterken de economische positie van Haarlem. Haarlem wil met haar sterke en onderscheidende positie als cultuur- en erfgoedstad daarom ook internationaal in beeld zijn door nauwe samenwerking met Amsterdam Partners. Cultuur en economie zijn onlosmakelijk met elkaar verbonden. Terugkerende evenementen zijn belangrijk voor de uitstraling van de stad en voor het bedrijfsleven. Stads promotie en het faciliteren van toeristen die in Haarlem willen overnachten (meer hotels), is dan belangrijk. Voor de werkgelegenheid in de stad is het noodzakelijk dat bestaande bedrijven in de Waarderpolder hun (milieu)ruimte behouden. Voor het stimuleren van duurzaam en maatschappelijk ondernemen is het streven verder gericht op betaalbare en passende bedrijfspanden voor startende ondernemers. De gemeente streeft naar deregulering om lastendruk voor ondernemers te verminderen. Dit kan onder andere door omzetting van vergunningstelsels in Algemene Regels, eventueel met meldingsplicht.

Haarlem versterkt de concurrentiepositie van de MRA met een hoogopgeleide beroepsbevolking. Ondernemerschap, innovatievermogen, onderwijs en werk bieden de beste kansen voor ontplooiing, maatschappelijke participatie en integratie. De huidige trend is een verruiming van de arbeidsmarkt (minder banen en vacatures en meer werkloosheid). Toch is de prognose dat door de vergrijzing de arbeidsmarkt op termijn weer krappere zal worden. In de arbeidsmarktagenda heeft de match tussen opleiding en werk de hoogste prioriteit om de bestaande en toekomstige vacatures te kunnen blijven vervullen.

Een aantal indicatoren is in dit kader relevant, zoals het op de korte termijn – vanwege de gevolgen van de recessie - behoud van het aantal arbeidsplaatsen en aantal toeristische binnenlandse dagbezoekers naar Haarlem, de groei van het aantal bedrijfsvestigingen en de versterking van de bereikbaarheid van de stad voor bezoekers en pendelaars.

Topindicator	Nulmeting	Realisatie	Streefwaarden					Bron	
			2013	2014	2015	2016	2017		2018
Aantal toeristische binnenlandse dagbezoekers naar Haarlem (x 1.000)	930 (2005)	1.120 (2008) 1.163 (2009) 1.200 (2010) 1.203 (2011) 1.152 (2012)	> 1.200	> 1.250	> 1.250	> 1.250	> 1.250	> 1.250	Continu Vakantie Onderzoek (CVO)
Ontwikkeling aantal bedrijfsvestigingen in Haarlem t.o.v. voorgaande jaar	2,1% (2005)	-0,1% (2006) 2,6% (2007) 3,2% (2008) 2,9% (2009) -1,2% (2010) 2,3% (2011) 3,5% (2012)	≥ 1,5%	≥ 1,5%	≥ 1,5%	≥ 1,5%	≥ 1,5%	≥ 1,5%	Landelijk Informatie Systeem Arbeidsplaatsen (LISA)

Topindicator	Nulmeting	Realisatie	Streefwaarden					Bron	
			2013	2014	2015	2016	2017		2018
Ontwikkeling aantal arbeidsplaatsen in Haarlem t.o.v. voorgaande jaar (betaald werk voor meer dan 12 uur in de week)	-1,6% (2005)	2,0% (2008) -0,1% (2009) -1,4% (2010) -1,6% (2011) 0,35% (2012)	-0,3%	0,0%	0,3%	0,4%	0,5%	0,5%	Landelijk Informatie Systeem Arbeidsplaatsen (LISA)
Slagingspercentage van de deelnemers van het voortgezet algemeen volwassenen onderwijs (VAVO)	60% (2009)	70% (2010) 70% (2011) 75% (2012)	75%	75%	75%	75%	75%	75%	Rapportages VAVO met akkoordverklaring
Oordeel Haarlemmers over bereikbaarheid van de stad (rapportcijfer)	6,5 (2007)	6,9 (2008) 6,6 (2009) 6,6 (2010) 6,6 (2011) 7,0 (2012)	7,0	7,0	7,0	7,0	7,0	7,0	Omnibusonderzoek
Percentage Haarlemmers dat (zeer) tevreden is over de fietsvoorzieningen in hun buurt	50% (2010)	45% (2011) 48% (2012)	52%	52%	53%	53%	53%	53%	Omnibusonderzoek
Percentage Haarlemmers dat tevreden is over OV-voorzieningen in hun buurt	64% (2005)	74% (2007) 76% (2009) 78% (2010) 74% (2011) 76% (2012)	80%	81%	82%	82%	82%	82%	Omnibusonderzoek
Oordeel Haarlemmers over de autobereikbaarheid van de stad (rapportcijfer)	5,3 (2007)	5,6 (2008) 5,3 (2009) 5,3 (2010) 5,3 (2011) 5,6 (2012)	6,0	6,0	6,0	6,0	6,0	6,0	Omnibusonderzoek

Sociaal en betrokken

De transitie van het sociaal domein is in volle gang. In 2015 moet de nieuwe sociale infrastructuur zo functioneren dat de gewenste kwaliteit geleverd wordt binnen de afgenomen financiële ruimte, ook bij de taken die naar de gemeente gedecentraliseerd worden: AWBZ, Jeugd en Participatiewet.

Het sociaal domein omvat de programma 3, 4 en 7 en een deel van programma 2 (sociale veiligheid). In deze begroting is een aparte paragraaf sociaal domein opgenomen (paragraaf 3.9).

In april 2013 heeft de raad ingestemd met de nota 'Samen voor Elkaar; op weg naar een nieuwe sociale infrastructuur'. Hierin hebben we het sociaal domein geordend in een aantal clusters, waaronder basisinfrastructuur, sociale wijkteams en specialistisch aanbod. Zij vormen de kapstok voor de implementatie van het transitieproces sociaal domein. Deze transitie is noodzakelijk gelet op de nieuwe opgaven waar de gemeente voor staat. Wij hebben dit verwoord in onze veranderboodschap.

Het huidige systeem van maatschappelijke ondersteuning en activering (inclusief re-integratie) staat onder grote druk. In Nederland is er steeds minder geld voor professionele ondersteuning en begeleiding, terwijl de behoefte aan ondersteuning juist groeit. Er is een ander systeem nodig waarbij de overheid er enerzijds naar streeft om verbeteringen door te voeren en anderzijds een groter beroep doet op de burger, op de professionele partners, op solidariteit en zorgen voor elkaar.

Wat betekent dit? De gemeente spreekt iedereen aan op zijn of haar eigen verantwoordelijkheid; je kijkt eerst naar wat je zelf kunt doen. Burgers worden minder bij de hand genomen en de gemeente stimuleert burgers om ook verantwoordelijkheid te nemen voor de zorg aan anderen. Dit denken is gebaseerd op de volgende uitgangspunten:

- Burgers hebben regie over hun eigen oplossing; wat kunnen zij wèl (eigen kracht);
- Burgers kunnen, al dan niet met hulp, zelfstandig blijven functioneren (zelfredzaamheid);
- Burgers doen mee vanuit de eigen mogelijkheden en vanuit wederkerigheid (actief burgerschap).

Gemeenten bieden een goede basisinfrastructuur om burgers te steunen in hun zelfredzaamheid, en in hun hulp aan anderen. Voor mensen die tijdelijk de regie over hun leven kwijt zijn, is er maatwerk. Er is een vangnet voor de meest kwetsbaren.

De druk op het sociaal domein is groot. Het transitieproces moet in 2015 zijn afgerond. Kansen liggen in het realiseren van nieuwe arrangementen in het sociaal domein met een beter resultaat voor de burger. Risico's zijn echter dat de financiële middelen verder worden beperkt. In de komende periode zet de gemeente nieuwe stappen in het transitieproces, in ieder geval aan de hand van het uitvoeringsprogramma 2013. Zo zijn in 2013 de sociale wijkteams gestart en zijn met het innovatiebudget diverse innovatieve projecten gefaciliteerd. De nieuwe invulling van de basisinfrastructuur en de voorbereidingen op de decentralisaties zijn in volle gang.

In het 'Procesvoorstel vaststellen doelen en effecten sociaal domein' (2013/246430) is vastgesteld dat de gemeenteraad nieuwe maatschappelijke effecten en beleidsdoelen vaststelt (uiterlijk bij de behandeling van de begroting) op basis van de uitdagingen waar we voor staan, als uitwerking van de begroting. De nieuwe effecten en doelen vormen de basis waarop partners (al dan niet in gezamenlijkheid) aangeven hoe zij kunnen bijdragen aan het realiseren daarvan. Resultaat moet zijn dat door herschikking, keuzes, verbindingen tussen leefdomein en door verdere samenwerking tussen partijen, met hetzelfde budget in de basisstructuur minimaal dezelfde resultaten kunnen worden behaald. Verder bouwen aan informelere oplossingen, die het beroep op de duurdere specialistische oplossingen voorkomen of vertragen, is een belangrijke sleutel om kwaliteit voor burgers te garanderen terwijl minder middelen beschikbaar zijn.

In 2015 moet de nieuwe sociale infrastructuur zo functioneren dat de geboden kwaliteit geleverd kan worden (inclusief de decentralisaties) binnen de afgenomen financiële ruimte. Zonder voor-investeringen is de kans reëel dat het begrotingsjaar 2015 start met een flink tekort als gevolg van de rijksbezuinigingen op de decentralisaties. Voorwaarde voor het budgetneutraal invoeren van de decentralisatie per 1 januari 2015 is dat alle budgetten van de programma's 3, 4 en 7 integraal betrokken kunnen worden bij de te maken keuzen. De maatregelen om de begroting sluitend te maken binnen de programma's 3, 4 en 7 betekenen dat de ruimte voor reallocatie van subsidies binnen het sociaal domein die als dekking fungeert voor de benodigde voorinvesteringen bemoeilijkt wordt.

Topindicator	Nul-meting	Realisatie	Streefwaarden					Bron	
			2013	2014	2015	2016	2017		2018
Rapportcijfer Haarlemmers voor het eigen welzijn	6,9 (2008)	6,8 (2009) 6,8 (2010) 6,4 (2011) 6,5 (2012)	≥ 7	≥ 7	≥ 7	≥ 7	≥ 7	≥ 7	Omnibus-onderzoek

Topindicator	Nulmeting	Realisatie	Streefwaarden						Bron
			2013	2014	2015	2016	2017	2018	
Kencijfer sociale kwaliteit ¹	6,1 (2005)	6,1 (2007) 6,1 (2009) 6,1 (2010) 6,2 (2011) 6,2 (2012)	≥ 6,2	≥ 6,2	≥ 6,2	≥ 6,2	≥ 6,2	≥ 6,2	Omnibusonderzoek
Percentage Haarlemmers dat eigen gezondheid (zeer) goed noemt	78% (2007)	78% (2009) 78% (2010) 78% (2011) 78% (2012)	≥ 78%	≥ 78%	≥ 78%	≥ 78%	≥ 78%	≥ 78%	Omnibusonderzoek
Percentage Haarlemmers dat aangeeft enigszins of ernstig beperkt te worden door gezondheid bij dagelijkse bezigheden	15% (2011)	15% (2012)	15%	14%	13%	13%	13%	13%	Omnibusonderzoek
Percentage Haarlemmers (> 15 jaar) dat regelmatig (minstens 1x per 2 weken) sport	55% (2006)	56% (2007) 56% (2008) 59% (2009) 61% (2010) 62% (2011) 63% (2012)	63%	64%	65%	65%	65%	65%	Omnibusonderzoek
Positie in rangorde sociaal-economische index ²	13 (2005)	17 (2007) 16 (2008) 13 (2009) 12 (2010) 9 (2011) 9 (2012)	Top 10	Top 10	Top 10	Top 10	Top 10	Top 10	Atlas voor gemeenten
Procentuele afwijking van aantal ontvangers aanvullende inkomensondersteuning t.o.v. referentie-gemeenten	18 (2006)	12 (2011) 12 (2012)	≥ G25	≥ G25	≥ G25	≥ G25	≥ G25		Gemeentelijke registratie / APE

¹ Het kencijfer sociale kwaliteit is een combinatie van antwoorden van Haarlemmers op vier stellingen: ‘mensen gaan hier prettig met elkaar om’; ‘ik voel me thuis in deze buurt’; ‘ik woon in een buurt met veel saamhorigheid’; ‘hier kennen mensen elkaar nauwelijks’. De score van het kerncijfer kan variëren van 0 tot en met 10. Hoe hoger het cijfer, hoe positiever bewoners denken over de sociale kwaliteit.

² De index bestaat uit bijstand, werkloosheid, arbeidsongeschiktheid, armoede, percentage laagopgeleiden, participatie vrouwen, banen en percentage groeisectoren. Een hoge plaats op de ranglijst betekent dat Haarlem het op deze aspecten in vergelijking met anderen grote gemeenten goed doet en de sociaal-economische zelfredzaamheid van de bevolking relatief groot is.

Tenslotte

Het komende jaar zal opnieuw veel aandacht uit moeten gaan naar het op orde houden van de gemeentelijke financiën. Naar verwachting nemen de gemeentelijke inkomsten in 2014 opnieuw verder af. Het wordt in toenemende mate urgenter om na te denken over het takenpakket van de gemeente en de invulling daarvan. Door de verkiezingen wordt de stad nadrukkelijk betrokken in de discussie.

1.3 Onderzoeken ingevolge de Verordening art. 213a

Zoals door de raad is vastgesteld in de verordening Gemeentewet art.213a voert het college jaarlijks minstens één doelmatigheidsonderzoek uit. Het voorstel van onderwerpen is als volgt tot stand gekomen. Gelet op het bijzondere jaar 2014 waarin een college- en raadswisseling plaatsvindt, is gekozen om één 213a onderzoek uit te voeren.

In 2014 voert het college een onderzoek uit naar:

- de doeltreffendheid en doelmatigheid van de besteding en aansturing WMO gelden.

Het college informeert de Commissie Bestuur na afronding van het onderzoek over conclusies en aanbevelingen. Na vaststelling door het college worden de rapportages naar de Rekenkamercommissie verzonden.

Doelmatigheid en doeltreffend WMO gelden

Het onderzoek richt zich op de vraag welke lessen we kunnen trekken uit de besteding van de Wmo-gelden ten behoeve van de toekomst. De verwachting is dat dit onderzoek kan bijdragen aan oplossingen voor de transitieopgave.

Beschikbaar budget

Voor de uitvoering van het onderzoek wordt mogelijk een beroep gedaan op externe deskundigheid. Voor 2014 is een onderzoeksbudget beschikbaar van €50.000.

1.4 Uitgangspunten meerjarenraming

De uitgangspunten voor het te voeren meerjarenbeleid zijn geformuleerd in paragraaf 2.2 van de Kadernota 2013. Aanvullend hierop is nadere informatie verstrekt naar aanleiding van de meicirculaire 2013 92013/2013). Deze kaders vormen de randvoorwaarden waarbinnen de meerjarenbegroting is opgesteld. Bij de vaststelling van de Kadernota 2013 is tevens besloten de in de paragraaf 3.2 opgenomen bezuinigingen vast te stellen. Deze zijn integraal verwerkt in de meerjarenraming. De nog niet ingevulde bezuinigingen na 2014 binnen de clusters subsidies en taken worden betrokken bij de invulling van de nieuwe bezuinigingen op basis van de resultaten uit de takendiscussie.

In deze paragraaf wordt met name ingegaan op de uitgangspunten die gehanteerd zijn voor de meerjarenraming 2014-2018, zoals de loon- en prijsontwikkeling, formatie en loonkosten, de algemene uitkering en indexatie van belastingen en heffingen.

De kaders van de meerjarenraming - worden verder gevormd door:

- Het Coalitieakkoord 2010-2014 Het oog op morgen.
- Het door de raad vastgestelde beleid bij de Programmabegroting 2013-2017 (inclusief aanvullende bezuinigingen), Kadernota 2012 en de vastgestelde Haarlemse belastingvoorstellen van december 2012.
- De meest recente informatie over de Algemene Uitkering (meicirculaire).
- Het Investeringsplan 2013-2018.
- Verwerking besluiten bij de jaarrekening en de structurele doorwerking van afwijkingen uit de Jaarrekening 2012.

Formatie en loonsom

De personeelsbegroting wordt geraamd op basis van een genormeerde toegestane formatie. De salarislasten worden opgehoogd met 0,4% loonkostenstijging (zie bij begrotingsuitgangspunten) en worden verminderd met de uitkomsten van de besluiten over de invulling de bezuinigingen op de formatie voor 2014. Voor 2014 is er voor gekozen het normbedrag aan te passen (gemiddelde inschaling van de formatie).

Loon- en prijsontwikkelingen voor het begrotingsjaar en de meerjarenraming

De materiële kostencompensatie, die bij de begrotingsuitgangspunten is gehanteerd, is voor 2014 geraamd op 2%. In tegenstelling tot voorgaande jaren zijn de materiële budgetten nu eveneens met dit percentage

verhoogd. Als onderdeel van de maatregelen voor een sluitend begrotingskader wordt voorgesteld deze indexering op de uitgaven te schrappen.

Het prijspeil van de investeringsramingen, is daar waar afzonderlijk aangegeven, in het Investeringsplan 2013-2018 geactualiseerd. De investeringen bevatten derhalve het actuele prijspeil. Omdat Haarlem een meerjarenraming in constante prijzen kent, worden de investeringen verder niet geïndexeerd.

Subsidies

Voor subsidies van minder dan € 45.000 is geen kostencompensatie toegekend en voor subsidies boven de € 45.000 wordt gebruik gemaakt van een gewogen percentage. De indexatie voor 2014 is berekend op 0,9% (0,3 x 2% materieel plus 0,7 x 0,4% personeel). Op grond van de bezuinigingstaakstelling is echter besloten om de komende vier jaar 0,5% minder indexatie toe te kennen. Voor 2014 betekent dit dat de gesubsidieerde instelling per saldo 0,4% krijgt.

Algemene uitkering

Het is gebruikelijk om de raming van de algemene uitkering voor de begroting van het eerstkomende jaar te baseren op de gegevens uit de meicirculaire. Dit jaar doet zich daarbij het probleem voor dat de circulaire op een aantal beleidsterreinen nog weinig informatief is. Dat geldt met name voor wat betreft de (financiële) gevolgen van de decentralisaties en van de aanvullende rijksbezuinigingen. Mogelijk geeft de septembercirculaire wel nader inzicht. Omdat deze circulaire te laat verschijnt om op reguliere wijze in de begroting 2014 verwerkt te kunnen worden, is bij het opstellen van de begroting 2014 uitgegaan van bepaalde aannames. Deze hebben vooral betrekking op de gevolgen van de aanvullende rijksbezuinigingen.

Navolgend wordt ingegaan op het verschil in de raming van de algemene uitkering bij de Kadernota 2013 en de raming die wordt gehanteerd voor de begroting 2014.

Vergelijking algemene uitkering begroting 2014 (meicirculaire) en Kadernota 2013:

(bedragen x € 1.000)

	2014	2015	2016	2017	2018
Begroting 2014	-180.406 v	-165.923 v	-165.102 v	-162.834 v	-161.370 v
Kadernota 2013	-182.998 v	-165.208 v	-164.309 v	-161.852 v	-162.452 v
Vershil	2.592 n	-715 v	-794 v	-982 v	1.082 n
Bestaande uit:					
A. Verschil in specifieke posten	1.400 n	-1.764 v	-1.215 v	-645 v	45 n
B. Accres	187 n	-941 v	-1.641 v	-2.645 v	-1.271 v
C. WOZ herwaardering	785 n	1.139 n	1.139 n	1.139 n	1.139 n
D. Taakmutaties niet-neutraal	226 n	222 n	224 n	224 n	224 n
Voor- of nadeelbegroting 2014	2.598 n	-1.344 v	-1.493 v	-1.927 v	137 n
Mutaties voor de begroting neutraal (staan hogere lasten tegenover)					
D. Taakmutaties	-272 v	381 n	452 n	697 n	697 n
E. Decentralisatie- en integratie uitkering	266 n	248 n	248 n	248 n	248 n
Totaal budgettaire-neutrale mutaties	-6 v	629 n	700 n	945 n	945 n

Toelichting:

A. Verschil in specifieke posten

Dit betreft bijstellingen op de al in de kadernota benoemde posten zoals het BTW-compensatiefonds, onderwijshuisvesting, apparaatskosten en kosten politiek ambtsdragers. Bij deze posten is sprake van financiële afwijkingen ten opzichte van de aannames die zijn gehanteerd bij het opstellen van de Kadernota 2013. Het gaat daarbij met name, om:

- een (negatieve) bijstelling van de gevolgen voor Haarlem van de aanvullende rijksbezuinigingen van € 1,6 miljoen naar € 3,0 miljoen. Daarbij wordt er van uitgegaan dat de totale aanvullende rijksbezuinigingen op circa € 6 miljard zullen uitkomen.
 - een (positieve) bijstelling bij BTW-compensatiefonds aangezien de korting van € 3,5 miljoen waar Haarlem rekening mee houdt in de kadernota (zie pagina 25) niet aan de orde is.
- Per saldo leiden deze ontwikkelingen tot de financiële uitkomst zoals achter punt A. is vermeld.

B. Accres

Op grond van bestaande afspraken is de groei of krimp van de algemene uitkering (het accres) gekoppeld aan het verloop van de rijksuitgaven.

Het Rijk heeft in 2012 minder uitgegeven dan was begroot. Dat leidt ertoe dat het accres in 2013 fors naar beneden wordt bijgesteld (zie Bestuursrapportage-2 van 2013). Voor 2014 en volgende jaren is sprake van een negatieve structurele doorloop van € 1,8 miljoen. Daarnaast is bij de ontwikkeling van het accres na 2014 een aantal wijzigingen die positief uitpakken, zoals de landelijke ontwikkeling van de uitkeringsbasis en de kleinere correctie die nodig is om van lopende naar constante prijzen te komen. Deze ontwikkelingen leiden ertoe dat de accessen voor de jaren 2014 – 2018 per saldo positief uitvallen in vergelijking met de kadernota.

C. WOZ-herwaardering

Bij de raming van de algemene uitkering wordt rekening gehouden met de belastingcapaciteit van gemeenten. Deze wordt afgemeten aan de waarde van het onroerend goed in een gemeente. Hoe hoger de WOZ-waarde hoe hoger de aftrekpost in de algemene uitkering.

Uit cijfers van de Waarderingskamer blijkt dat de waardedaling in 2012 in Haarlem minder groot is dan de landelijke daling. Per saldo leidt dat voor Haarlem in de algemene uitkering tot een verliespost in 2014 van € 0,8 miljoen oplopend naar € 1,1 miljoen in 2015 en volgende jaren. Het feit dat Haarlem een aantrekkelijke woongemeente is pakt daarmee ongunstig uit en kost de gemeente geld.

D en E. Taakmutaties / decentralisatie- en integratie uitkeringen

Bij de taakmutaties en decentralisatie- en integratie uitkeringen gaat het om incidentele en structurele toevoegingen of onttrekkingen aan de algemene uitkering, waarbij er sprake is van een directe relatie met bepaalde gemeentelijke taken. Voor 2014 betreft het onder meer een toevoeging in verband met inwerkingtreding van de nieuwe WMO en om uitnames in verband met de afbouw van het gemeentelijke aandeel bij de inburgering, de beëindiging van de maatschappelijke stages en de korting als gevolg van het verplichte hergebruik van rolstoelen en scootmobielen binnen de WMO. Voor inburgering is geen budget meer beschikbaar, dus de uitname kan niet verrekend worden. Deze taakmutatie leidt daarom tot een nadeel van ruim € 200.000 opgenomen onder taakmutatie niet budgettair-neutraal).

Daarnaast hebben bij diverse decentralisatie uitkeringen (WMO, Maatschappelijke opvang en Centra voor jeugd en gezin) aanpassingen in de financieel relevante maatstaven plaatsgevonden.

In Haarlem geldt de afspraak dat gelden voor taakmutaties en voor decentralisatie- en integratie uitkeringen in principe budgettair neutraal worden verwerkt. Dat betekent dat als er minder geld van het Rijk wordt ontvangen voor dergelijke posten in de algemene uitkering er in principe verrekening met het betreffende beleidsveld plaatsvindt (zie tabelregel ‘waarvan budgettair neutraal’). Rekening houdend met dit effect resulteert een budgettair effect dat in de laatste regel van de tabel ‘Totaal budgettair effect’ is opgenomen.

Kapitaallasten

De rentecomponent in 2014 (het zogenoemde rente-omslagpercentage) voor onder meer de investeringen bedraagt 5,0%.

Gemeentelijke belastingen en rechten

Voor de belastingen en algemene baten (huren, pachten etc.) wordt het inflatiepercentage aangehouden dat gelijk is aan die van de materiële kostencompensatie, te weten 2%. Overeenkomstig de besluitvorming bij de Kadernota 2013 zijn in de begroting 2014 de ramingen opgesteld op grond van de volgende uitgangspunten:

- De doorrekening van de hogere inflatie over 2012 van 0,5% in de tarieven OZB voor 2014.
- De kwijtschelding van de afvalstoffenheffing te beperken tot maximaal 80% van de verschuldigde afvalstoffenheffing.
- De lagere lasten van afvalinzameling- en verwerking en daarmee een verlaging van de afvalstoffenheffing te compenseren door een evenredige verhoging van de OZB voor woningen.
- De tarieven OZB niet-woningen per 1 januari 2014 met 3,2% boven inflatie te verhogen tot een meeropbrengst van € 500.000, conform de bezuinigingstaakstelling inkomsten.
- De tarieven voor leges, haven- en begraafrechten per 1 januari 2014 met 1,75 procent boven inflatie te verhogen, conform de bezuinigingstaakstelling inkomsten. De tariefstijging per 1-1-2014 bedraagt daarmee 3,75%, inclusief inflatiecorrectie.
- De parkeertarieven per 1 januari 2014 met 0,5 procent boven inflatie te verhogen, conform de bezuinigingstaakstelling inkomsten. De tariefstijging per 1-1-2014 bedraagt daarmee 2,5%, inclusief inflatiecorrectie.
- De consequenties voor de parkeertarieven 2014 voor wat betreft de invulling van de taakstelling parkeerbatens, zijn verwerkt voor de begroting 2014.

Om tot een sluitend begrotingskader voor 2014 te komen zijn aanvullende maatregelen voorgesteld, zoals toegelicht in bijlage 5.1 van de begroting en in de paragraaf lokale heffingen. De maatregelen hebben betrekking op: precariobaten kabels en leidingen, leges en havengelden.

1.5 Realisatie begroting, begrotingsuitkomst en meerjarenraming

1.5.1 Realisatie 2013

Door middel van de bestuursrapportages en de kadernota wordt inzicht gegeven in de verwachte uitkomst van de begroting 2013. De begroting 2013 zou - zonder extra maatregelen - tot een negatief saldo leiden. Daarom zijn door het college maatregelen voor een sluitende begroting voorgesteld. Als deze maatregelen door de raad worden vastgesteld, wordt voor 2013 geen tekort meer voorzien. Op basis van de voorlopige cijfers voor de tweede bestuursrapportage wordt vanaf 2014 een geringe voordelige doorwerking van bijna € 0,2 miljoen voorzien.

1.5.2 Context en achtergronden

De begroting wordt opgesteld in een periode waarin Nederland nog steeds in een financiële crisis verkeert. De kortetermijnraming van het CPB per begin september 2013 laat een somber beeld zien van de Nederlandse economie. De economie krimpt in 2013 met 1,25 procent, een kwart procentpunt harder dan voorzien. Het CBS heeft berekend dat de economie ook in het tweede kwartaal van 2013 is gekrompen. Voor volgend jaar ziet het Planbureau lichtpuntjes aan de horizon; de economie zal dan 0,75 procent groeien.

Het begrotingstekort van het Rijk voor dit jaar komt uit op 3,2 procent, maar volgens de cijfers van het Centraal Planbureau (CPB) bedraagt het tekort volgend jaar 3,3 procent van het bruto binnenlands product. Een dergelijk tekort betekent dat het kabinet in 2014 minimaal € 9 miljard extra moet bezuinigen om te voldoen aan de Europese maximum eis van 3 procent. Het kabinet beperkt de bezuinigingen tot maximaal € 6 miljard, dit om de groeikracht van de economie niet te veel in de weg te staan.

Werkloosheid

Het CPB voorspelt verder dat de werkloosheid in 2013 oploopt met 150.000 personen tot 620.000 en in 2014 tot 685.000.

Koopkracht

Ook de consumptie van huishoudens zal volgend jaar nog dalen (met 1,0 procent), maar minder hard dan in voorgaande jaren. De gemiddelde koopkracht daalt dit jaar nog met 1,25 procent, is voor volgend jaar geraamd op -0,5 procent.

Ook andere cijfers laten zien dat het herstel van de economie op zich laat wachten. In een jaar tijd zijn de investeringen met 9,4 procent teruggelopen, daalde de consumptie van huishoudens met 2,3 procent en liep de export van goederen terug (0,3 procent).

Gevolgen voor Haarlem

In de Kadernota 2013 is al geconstateerd dat zonder aanvullende maatregelen er geen structureel sluitende meerjarenraming kan worden gepresenteerd. Zowel in de brief Financiële ontwikkelingen 2013-2018 die het college begin dit jaar aan de raad heeft gestuurd (2013/37474) als in kadernota is berekend dat de algemene reserve nog nauwelijks ingezet kan worden om nadelen af te dekken om nog voldoende weerstandsvermogen over te houden op grond van het risicoprofiel.

Tegen deze achtergrond is bij de vaststelling van de Kadernota 2013 besloten om diverse bestemmingsreserves af te romen en in te stemmen met het nemen van inkomstenverhogende en andere maatregelen, waardoor de druk op de meerjarenraming is verminderd. Voor het komende begrotingsjaar 2014 werd op dat moment geen nadelig saldo verwacht, en lieten wel de jaren 2015, 2016 en 2017 nadelige saldi zien tussen de € 6,1 en € 1,6 miljoen. Deze meerjarenprognose is opgenomen in de Kadernota 2013 en vormt de basis voor het opstellen van de Programmabegroting 2014-2018.

Na het uitbrengen van de Kadernota 2013 is de meicirculaire 2013 ontvangen die nadere informatie bevatte over de algemene uitkering uit het gemeentefonds. De raad is hierover geïnformeerd (92013/2013). Voor 2014 werd een nadeel berekend van € 2,6 miljoen. Dit saldo is in feite het startpunt van de begroting 2014.

1.5.3 Begrotingsuitkomst en analyse begrotingssaldo 2014-2018

Startpunt van de analyse is de prognose van het saldo voor 2014, zoals vermeld in de Kadernota 2013 (regel 1). De financiële consequenties van de moties en amendementen die bij de Kadernota 2013 zijn aangenomen zijn verwerkt. Vervolgens worden in de onderstaande tabellen de wijzigingen weergegeven die leiden tot een gewijzigde verwachte begrotingsuitkomst 2014 en de meerjarenraming 2015-2018 (regel 2). Samengevat leiden deze wijzigingen tot de volgende geactualiseerde meerjarenraming (regel 3).

Tabel 1: Herziene meerjarenraming Programmabegroting 2013-2018

(bedragen x € 1.000)

Meerjarenraming						
	Omschrijving	2014	2015	2016	2017	2018
1	Meerjarenraming 2014-2018 volgens Kadernota 2013 (blz. 9)	0 v	6.126 n	2.530 n	1.588 n	0 v
2	Financiële afwijkingen sinds Kadernota	6.598 n	2.345 n	1.968 n	1.883 n	4.343 n
3	Meerjarenraming Programmabegroting 2013-2018 (exclusief aanvullende maatregelen)	6.598 n	8.471 n	4.498 n	3.471 n	4.343 n

In onderstaande tabel worden de mutaties ten opzichte van de Kadernota 2013 gespecificeerd:

Tabel 2: Specificatie financiële afwijkingen sinds kadernota

(bedragen x € 1.000)

Meerjarenraming						
	Omschrijving	2014	2015	2016	2017	2018
a	Gevolgen meicirculaire	2.598 n	-1.269 v	-1.446 v	-1.881 v	183 n
b	Personeelslasten	2.000 n	2.000 n	2.000 n	2.000 n	2.000 n
c	Geen lasten meer doorberekenen in het participatiebudget	400 n	800 n	800 n	800 n	800 n
d	Hogere lasten overhead	1.100 n	1.100 n	1.100 n	1.100 n	1.100 n
e	Overige mutaties	-193 v	-231 v	-486 v	-136 v	260 n
f	Consequenties verzamelamendement	693 n	-55 v			
	Financiële afwijkingen sinds Kadernota	6.598 n	2.345 n	1.968 n	1.883 n	4.343 n

De wijzigingen ten opzichte van de Kadernota 2013 worden hieronder toegelicht. De nummering in de tabel stemt overeen met de nummering van de toelichting.

1. Financiële afwijkingen begroting 2014

a. Gevolgen meicirculaire

De meicirculaire is uitgebracht nadat de Kadernota 2013 was opgesteld. De gevolgen van de meicirculaire konden dus niet meer in de Kadernota 2013 worden verwerkt. Dit betekent dat de financiële consequenties die uit de meicirculaire voortvloeien, wijzigingen zijn ten opzichte van de Kadernota 2013. In paragraaf 1.4 uitgangspunten meerjarenraming is een nadere toelichting opgenomen over de oorzaken van de wijzigingen. Over de uitkomsten van de meicirculaire is de raad afzonderlijk geïnformeerd (2013/253557).

b. Personeelslasten

Met ingang van 2008 is als uitgangspunt genomen om niet te begroten op basis van werkelijke salarislasten, maar op basis van een normbedrag. De reden voor begroten op een normbedrag was enerzijds ingegeven om een besparing op personeelslasten te realiseren en anderzijds om een prikkel te geven te sturen op doorstroom en verjonging van het personeelsbestand.

In de afgelopen jaren is gebleken dat de werkelijke salarislasten hoger zijn dan het begrote normbedrag waardoor een tekort ontstaat. Dit is onder andere gemeld in de Bestuursrapportage 2012-2.

Door de bezuinigingen is er weinig instroom en door het huidige economische klimaat is er ook weinig uitstroom van medewerkers die al het maximum van de inschaling hebben bereikt.

Vanwege het verminderen van budgetten voor inhuur en het inzetten van vacaturegelden om de taakstelling te realiseren, bestaan er ook geen compensatiemogelijkheden meer om deze hogere lasten te dekken. Om tekorten voor 2014 en verder te voorkomen is het normbedrag in de begroting verhoogd, waardoor er meer reëel wordt geraamd. Er is niet voor gekozen om op werkelijke salarislasten te begroten omdat dit een te grote financiële aanspraak doet op de begroting en de prikkel om te sturen op een gemiddelde bezetting volledig weggenomen zou worden. Door te ramen op een hoger normbedrag blijft een gezonde spanning

bestaan. De verhoging van het normbedrag resulteert in een toename van de begrote salarislasten van € 2 miljoen.

c. Geen lasten meer doorberekenen in het participatiebudget

Een gedeelte van de formatielasten werd gedekt uit het participatiebudget, dat werd gevoed door een rijksbijdrage. Deze bijdrage komt te vervallen. De formatie is ook verminderd, maar hiermee is een eerdere taakstelling ingevuld. In 2014 zullen de uitgaven in het kader van participatie voor een bedrag van € 400.000 worden gedekt uit de middelen voor het I-deel. Dit is in overeenstemming met de mogelijkheden die de raad heeft gegeven omtrent inzet van het I-deel. In de verantwoording van het participatiebudget richting het Rijk zullen deze uitgaven betrokken worden. Hierdoor hoeft dan in beginsel geen terugbetaling van het participatiebudget aan het Rijk plaats te vinden. Voor 2015 en verder ontstaat een nadeel van € 800.000.

d. Hogere lasten overhead

Vanwege de krimp van de organisatie en het in omvang verminderen van kostendragers als investeringen en grondexploitaties worden meer lasten van overhead naar de exploitatie toegerekend. Ook de lasten van overhead verminderen, maar niet in gelijk tempo. Daarbij zijn lasten van bijvoorbeeld huisvesting en ICT minder snel op korte termijn beïnvloedbaar.

e. Overige mutaties

Dit betreft het saldo van de overige mee- en tegenvallers.

f. Consequenties verzamelamendement

Bij de behandeling van de Kadernota 2013 heeft de raad een verzamelamendement vastgesteld om onder meer een storting te kunnen realiseren in reserve achterstallig onderhoud en om de voorgenomen OZB-verhoging te verminderen.

Het amendement heeft een nadeel van € 3,4 miljoen tot gevolg vanwege lagere OZB € 904.000 en door een dotatie aan de reserve achterstallig onderhoud. Deze mutaties zijn in de begroting verwerkt.

(bedragen x € 1.000)

Nadelen verzamelamendement						
Omschrijving		2014	2015	2016	2017	2018
1	Hogere lasten van kwijtschelding	244	244	244	244	244
2	Hogere baten afvalstoffenheffing	-244	-244	-244	-244	-244
3	Lagere OZB-opbrengst	244	244	244	244	244
4	Geen OZB-verhoging, omdat verlaging kosten afvalverwerking NIET gecompenseerd worden	660	660	660	660	660
5	Dotatie aan reserve achterstallig onderhoud	2.500	0	0	0	0
Totaal		3.404	904	904	904	904

Bij de indiening van het amendement heeft de raad ook kaders meegegeven aan het college voor de dekking van de extra lasten. Daarbij wordt het volgende opgemerkt:

Ad. 1. De OZB voor woningen is beperkt tot maximaal 3% boven inflatie. Per saldo een lagere opbrengst van € 360.000 (€ 904.000 -/- € 544.000).

Ad. 4. Als dekking had de raad onder meer een eenmalige ophoging van de inkoopstaakstelling voorzien van € 1 miljoen. Gelet op de bestaande taakstelling en de bezuinigingen op de materiële budgetten kan een

substantiële verhoging van de taakstelling niet worden gerealiseerd. Daarom stelt het college voor de extra taakstelling uit het verzamelamendement te verlagen naar € 400.000.

Ad. 5. Als dekking heeft de raad onder meer een verhoging van de leges van € 300.000 genoemd. Het amendement had echter € 140.000 meer aan dekking dan nodig. Daarom is de verhoging van de leges voor amendement beperkt tot € 160.000.

(bedragen x € 1.000)

Dekking verzamelamendement						
Omschrijving		2014	2015	2016	2017	2018
1	Verhoging OZB woningen tot 3% boven inflatie	-544	-544	-544	-544	-544
2	Invulling taakstelling cluster taken 2014	-1.290				
3	Verhoging inkoopstaakstelling	-400	0	0	0	0
4	Verlaging extra middelen ICT	-200	-200	-200	-200	-200
5	Stelpost hogere baten uit leges/heffingen	-160	-160	-160	-160	-160
6	Rioolheffing 100% kostendekkend maken	-117	-55	0	0	0
Totaal		-2.711	-959	-904	-904	-904
Per saldo financieel effect						
		693	-55	0	0	0

De saldi van 2014 en 2015 zijn in de meerjarenraming verwerkt.

2. Maatregelen voor een sluitend begrotingskader voor 2014

De begroting 2014 is opgesteld conform de uitgangspunten die zijn vastgesteld bij de Kadernota 2013. Zoals in de vorige paragraaf uiteengezet is het financiële kader echter sindsdien veranderd.

Door de negatieve ontwikkeling van het begrotingskader is het onontkoombaar dat nadere maatregelen getroffen moeten worden om tot een sluitende begroting voor 2014 te komen.

Zonder aanvullende maatregelen wordt voor 2014 een tekort van € 6,6 miljoen voorzien en in 2015 van € 8,5 miljoen.

Dit is aanleiding geweest om voorstellen nadere maatregelen voor te bereiden tot een bedrag van ruim € 6,8 miljoen voor 2014. Aangezien het tekort zich al in 2014 manifesteert, heeft bij de afweging van maatregelen zwaar meegewogen dat invulling van de maatregel al in 2014 mogelijk is. Verder is er rekening mee gehouden dat nieuwe maatregelen niet al onderdeel uitmaken van bestaande taakstellingen en bezuinigingen.

In de Kadernota 2013 is geconstateerd dat Haarlem als stad het in vergelijking met andere steden goed doet, maar dit heeft wel een keerzijde in de vorm van een toename van de schuld en de hogere bijdrage van burgers en bedrijven die wordt gevraagd. Omdat bezuinigingen binnen de gestelde kaders nog slechts beperkt gerealiseerd kunnen worden is een takendiscussie nodig, om de financiële taakstelling vanaf 2015 te kunnen invullen. Voor 2014 worden daarom maatregelen voorgesteld die in het algemeen incidenteel van aard zijn. Vaak zijn ze wel direct voelbaar voor de stad, omdat de voorstellen consequenties hebben voor de kwaliteit van dienstverlening, mogelijkheden voor nieuwe ontwikkelingen en lasten voor burgers en bedrijven.

Het college heeft voorstellen voor een sluitend begrotingskader in de begroting 2014 verwerkt tot een totaal bedrag van ruim € 6,8 miljoen, waarvan € 2,4 miljoen structureel doorwerkt. De maatregelen zijn in paragraaf

1.6 en bijlage 5.1 uitgewerkt en toegelicht. In de programma's in deel 2 van deze begroting zijn, als onderdeel van de paragraaf financiën, per beleidsveld de financiële gevolgen van de maatregelen zichtbaar gemaakt.

Tabel 3 Herziene meerjarenraming, inclusief aanvullende maatregelen

(bedragen x € 1.000)

Meerjarenraming					
Omschrijving	2014	2015	2016	2017	2018
Meerjarenraming 2014-2018 volgens Kadernota 2013 (blz. 9)	0 v	6.126 n	2.530 n	1.588 n	0 v
Financiële afwijkingen begroting 2014 (zie paragraaf 1.5.3)	6.598 n	2.345 n	1.968 n	1.883 n	4.343 n
Verwachte structurele doorwerking Bestuursrapportage-2 2013	183 n	-202 v	-202 v	-202 v	-202 v
Opbrengst maatregelen voor een sluitend begrotingskader 2014 (zie paragraaf 1.6)	-6.841 v	-2.429 v	-2.381 v	-2.381 v	-2.381 v
Meerjarenraming Programmabegroting 2013-2018 inclusief aanvullende maatregelen sluitend begrotingskader	-60 v	5.840 n	1.915 n	888 n	1.760 n

Met de opbrengst van de aanvullende maatregelen kan een sluitende begroting voor 2014 worden vastgesteld. Een aantal maatregelen is structureel van aard, waardoor de positieve financiële effecten vanaf 2015 doorwerken voor een bedrag van € 2,4 miljoen. Met het oog op de nog resterende nadelen voor 2015 en verder, mogelijke verdere rijksbezuinigingen en de negatieve gevolgen van de decentralisatie van rijkstaken met efficiencykortingen, is een takendiscussie in gang gezet. Door het reduceren van taken of het minder intensief uitvoeren van taken zullen besparingen gerealiseerd moeten worden om tot een sluitende meerjarenraming te komen.

Het financiële beeld kan niet los worden gezien van de onzekerheden die bestaan ten aanzien van de grootste opbrengstposten van de gemeente, te weten de algemene uitkering uit het gemeentefonds en de baten (en lasten) die verband houden met overige uitkeringen van het Rijk, waaronder de decentralisaties. In de septembercirculaire wordt naar verwachting hier nadere informatie over verstrekt, die van substantiële betekenis kunnen zijn voor de meerjarenraming. Vanuit een gezond financieel beleid zal daarom getracht moeten worden, via de takendiscussie, financiële buffers voor de komende jaren op te bouwen om de tegenvallers niet direct te hoeven compenseren door aanpassingen in beleid of bedrijfsvoering.

1.5.4 Ontwikkeling algemene reserve

Voor de bepaling van de financiële positie is naast een sluitende begroting ook de reservepositie van belang. De reservepositie van de gemeente moet voldoende buffer zijn voor het opvangen van onverwachte financiële tegenvallers. Vanwege het belang hiervan wordt een afzonderlijke paragraaf (3.2) gewijd aan het weerstandsvermogen in relatie tot de gekwantificeerde risico's.

De verwachte ontwikkeling van het saldo van de algemene reserve kan, op basis van de nu bekende informatie, voor de komende jaren als volgt worden weergegeven:

Omschrijving	Budgettaire effect; v(-) is voordelig; n is nadelig					
	2013	2014	2015	2016	2017	2018
Stand algemene reserve per 1-1	-40.902 v	-23.631 v	-26.110 v	-24.502 v	-24.703 v	-24.989 v
- Verschoven dotatie algemene reserve (kadernota 2011)		-1.900 v				
- Terugs torten onttrekking 2011 Wmo (amendent Kadernota 2011)	-500 v	-500 v				
- Nationaal uitvoeringsprogramma (kasschuif Rijk)	-280 v	-280 v	1.120 n			
- Egaliseren belastingen en lasten nieuw beleid	65 n	-65 v				
- Eenmalige onttrekking om jaarschijf 2013 sluitend te krijgen	2.420 n					
- Terugs torting eenmalige onttrekking om jaarschijf 2013		-2.420 v				
- Dotatie c.q. onttrekking aan bestemmingsreserve voor verevening van frictiekosten	3.732 n	2.686 n	488 n	-201 v	-286 v	-39 v
- Onttrekking voormalig BTW-compensatiereserve	760 n					
- Onttrekking vanwege afwaardering materiële vaste activa	320 n					
- Dotatie i.v.m. verwerking besluit compensatie sportverenigingen/ideaal accommodatie	-268 v					
- Terugs torting eerder onttrekking voor Kans en Kracht						-1.796 v
- Bestemming rekening sultaat 2012	11.022 n					
Stand algemene reserve per 31-12	-23.631 v	-26.110 v	-24.502 v	-24.703 v	-24.989 v	-26.824 v

1.6 Bezuinigingen

1.6.1 Inleiding

Bij de start van deze raadsperiode was het uitgangspunt om € 35 miljoen te bezuinigen tot en met 2018, tenzij de economische groei in Nederland mee zou vallen. Zoals bekend is de economische ontwikkeling de afgelopen jaren niet mee- maar tegengevallen. Macro-economische voorspellingen moesten keer op keer in negatieve zin worden bijgesteld door de landelijke rekenmeesters. Dat heeft ook effect gehad op de Haarlemse begroting.

In paragraaf 1.6.2. staat op een rij hoe de bezuinigingstaakstellingen zich op basis van de genomen besluiten ontwikkelen. In paragraaf 1.6.3. wordt aangegeven welke aanvullende bezuinigingen nodig zijn om de tegenvallers die zich na het afronden van de Kadernota 2013 voordoen te compenseren.

1.6.2 Stand van zaken invulling bezuinigingen

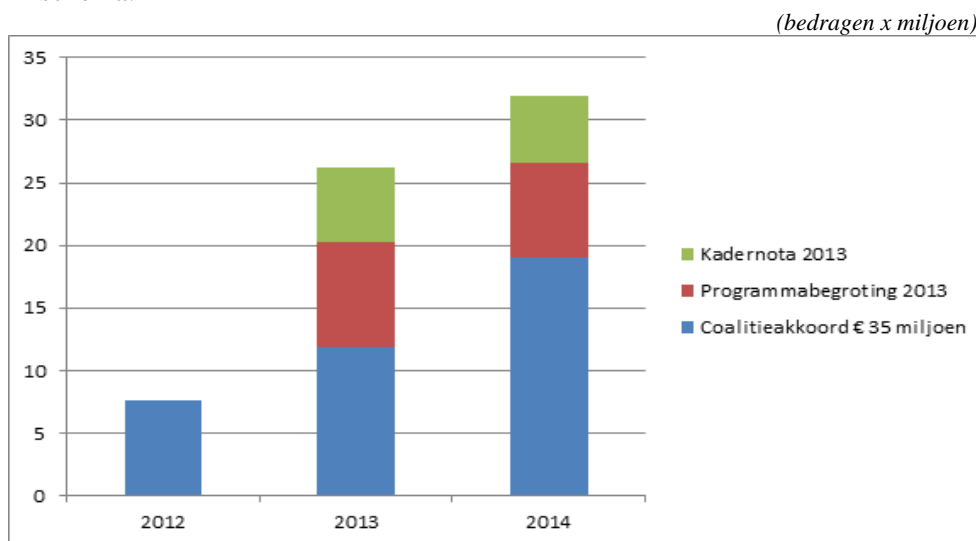
De bezuinigingstaakstelling conform coalitieakkoord (verwerkt in de Kadernota 2011) loopt van 2010 tot en met 2018 op tot het totale bedrag van € 35 miljoen en laat de komende jaren het volgende verloop zien:

Bezuinigingscluster	(bedragen x € 1.000)					
	2013	2014	2015	2016	2017	2018
Investeringscluster	199	3.699	3.705	4.803	5.902	7.000
Inkomsten	3.845	5.165	6.485	6.952	7.418	7.885
Efficiency	2.350	3.150	3.950	4.550	5.150	5.750
Subsidies/verbonden partijen	3.235	4.340	5.320	6.430	7.540	8.650
Taken	2.200	2.720	2.995	3.697	4.398	5.100
Algemeen			1.500	1.205	910	615
Totaal bezuinigingen	11.829	19.074	23.955	27.637	31.318	35.000

Uit de tabel blijkt dat in 2014 - op basis van eerder door de raad genomen besluiten - ruim € 7 miljoen meer moet worden bezuinigd dan in 2013. Dit moet met name worden gerealiseerd door lagere kapitaallasten als gevolg van het ingestelde investeringsplafond. In de Programmabegroting 2013-2017 is besloten om aanvullend afgerond € 8 miljoen te bezuinigen in 2013 en 2014.

Bij de Kadernota 2013 bleken ook aanvullende maatregelen nodig om de financiële meerjarenraming sluitend te houden. Bestemmingsreserves zijn afgeroomd, er zijn inkomstenverhogende maatregelen genomen en in 2014 is de opbrengst van de precariobelasting op ondergrondse leidingen van € 4,2 miljoen niet meer toegevoegd aan de bestemmingsreserve achterstallig onderhoud openbare ruimte, maar ingezet als bezuinigingsmaatregel. Door deze maatregelen werd in de Kadernota 2013 geen nadeel geraamd voor 2014. De jaren 2015, 2016 en 2017 laten nadelige saldi zien tussen de € 6,1 en € 1,6 miljoen.

In totaal bedragen de bezuinigingen waartoe al is besloten in 2014 circa € 32 miljoen.
In schema:

NB: Voor de overzichtelijkheid is structurele doorwerking aanvullende maatregelen dekkingsplan Kadernota 2011 buiten beschouwing gelaten.

1.6.3 Maatregelen voor een sluitend begrotingskader 2014

Na het opstellen van de Kadernota 2013 deden zich nieuwe tekorten voor. In paragraaf 1.5.3. zijn de financiële afwijkingen toegelicht. Grootste nadeel betreft een lagere algemene uitkering. De problemen die het Rijk ondervindt, werken voorlopig gewoon door naar de gemeenten. De onzekere economie betekent voorlopig ook veel onzekerheid in het gemeentelijk huishoudboekje. Gezien de structurele problemen waarmee de Nederlandse economie kampt en de volatiliteit van de wereldeconomie valt overigens te verwachten dat onzekerheid iets is waar de gemeente in het te voeren financieel beleid sowieso rekening mee zal moeten houden.

Ondanks het feit dat het gemeentebestuur al een zeer forse bezuinigingsopgave heeft ingezet en gerealiseerd, gaat het niet lukken om een sluitende begroting 2014 te realiseren zonder aanvullende maatregelen. Het college stelt voor om voor 2014 een pakket maatregelen te treffen ter grootte van € 6,8 miljoen teneinde een sluitend begrotingskader 2014 te realiseren. In bijlage 5.1 worden de maatregelen toegelicht. In de hoofdstukken wordt naar deze bijlage verwezen. De maatregelen betreffen efficiencymaatregelen (bijvoorbeeld: niet indexeren van materiële budgetten), het schrappen van taken (bijvoorbeeld: glossy Haarlem) of betreffen inkomstenverhoging. Denk bij dat laatste bijvoorbeeld aan het invoeren van leges voor parkeervergunningen (voor nieuwe aanvragen en aanvragen voor wijzigingen, geraamde meeropbrengst € 620.000).

Met de aanvullende maatregelen wordt een sluitende jaarschijf 2014 gerealiseerd. Dat geldt nog niet voor de jaren erna. Om de bezuinigingen voor de langere termijn in te vullen, is eerst een fundamentele discussie nodig over de vraag welke taken de gemeente wil blijven uitvoeren. Het college heeft ten behoeve daarvan een inventarisatie gemaakt van mogelijke maatregelen om die bezuinigingen in te kunnen vullen, aan de hand van de taken die de gemeenten uitvoert. Keuzes zijn nu nog niet gemaakt, die zijn aan de gemeenteraad.

Het college gaat er echter wel vanuit dat ook vanaf 2015 nog eens € 8 à € 10 miljoen structureel moet worden bezuinigd. De ingrediënten liggen klaar om ook op langere termijn de financiën op orde te houden.

Overzicht voorgestelde maatregelen

(bedragen x € 1.000)

Omschrijving	Budgettair effect; v (-) is positief; n is nadelig				
	2014	2015	2016	2017	2018
Algemeen					
1. Niet indexeren alle subsidies 2014	-90 v	-90 v	-90 v	-90 v	-90 v
2. Niet indexeren materiële budgetten	-1.162 v	-1.169 v	-1.121 v	-1.121 v	-1.121 v
Programma 1					
3. Leges producten burgerzaken	-18 v	-18 v	-18 v	-18 v	-18 v
Programma 2					
4. Minder uitbesteed werk voor de markten	-20 v				
5. Hogere leges vergunningen (c.q. meer vergunningsvrij)	-628 v	-628 v	-628 v	-628 v	-628 v
6. Open houden vacatures integrale handhaving	-150 v				
7. Incidentele meeropbrengst "Mulderfeiten"	-75 v				
8. Integraal Veiligheids-en Handhavingsplan	-25 v				
Programma 3					
9. Schrappen projecten Gezondheidsbeleid 2011-2014	-250 v				
10. Collectief vervoer. Vanwege 'hek' WMO, geen effect op financieel kader					
11. Diversiteitsregeling	-25 v				
Programma 4					
12. Weer samen naar school	-135 v				
13. Zelfwerkzaamheid/activiteiten speeltuinverenigingen	-50 v	-50 v	-50 v	-50 v	-50 v
14. Verlagen budget duurzame sportvoorzieningen	-50 v				
15. Sport Mutare	-13 v	-13 v	-13 v	-13 v	-13 v
Programma 5					
16. Schrappen projecten Woonvisie	-100 v				
17. Verlagen budget project Wonen boven winkels	-200 v				

Omschrijving	Budgettaire effect; v (-) is positief; n is nadelig				
	2014	2015	2016	2017	2018
Programma 6					
18. Minder economisch programmamanagement	-130 v				
19. Restant onderhoudsvoorziening podia	-52 v				
20. Omslagfonds Waarderpolder (vrijval reserve)	-120 v				
21. Geen onderhoud aan kunst in de openbare ruimte	-30 v				
22. Verlagen budget cultuurstimuleringsfonds	-75 v				
23. Restant Reserve Archeologie	-200 v				
Programma 7					
24. Lagere lasten bovenformatieve medewerkers	-100 v				
Programma 8					
25. Verlagen budget fietsvoorzieningen	-10 v				
Programma 9					
26. Schrapen projecten bodemprogramma (gemeentelijke bijdrage)	-370 v				
27. Geen monitoronderzoeken Afval en reiniging	-30 v				
28. Temporiseren maatregelen integraal waterplan	-200 v				
29. Verminderen meerwerkposten Spaarnelanden	-100 v				
30. Veranderen taken in DVO's Spaarnelanden	-200 v				
31. Vermindering budget wijkgericht werken	-60 v				
32. Verhogen inkomsten havendienst (liggelden)	-88 v	-88 v	-88 v	-88 v	-88 v
33. Uitstel investeringen Nieuwe Gracht en niet vervangen van speeltoestellen	-35 v				
34. Terug van twee naar één kerstboom	-10 v				
35. Verlagen budget verwijderen graffiti en wildplak	-20 v				
36. Verlagen onderhoudsniveau buitenruimte	-100 v				
37. Bezuiniging op groot onderhoud en instandhouding inclusief grote projecten	-1.260 v				
Programma 10					
38. Besparing op materiële budgetten Faza/Div	-200 v				
39. Besparingen op communicatie					
Technisch uitbesteed werk	-30 v				
Glossy HRLM	-21 v				
Experimenten budget	-20 v				
Interne communicatiemiddelen	-16 v				
Verminderen formatie	-103 v	-103 v	-103 v	-103 v	-103 v
40. Verminderen budget ARBO	-50 v	-50 v	-50 v	-50 v	-50 v
41. Vermindering budget advertentiekosten HRM	-50 v	-50 v	-50 v	-50 v	-50 v
42. Hogere baten uit precario op kabels en leidingen	-170 v	-170 v	-170 v	-170 v	-170 v
Totaal	-6.841 v	-2.429 v	-2.381 v	-2.381 v	-2.381 v

1.7 Investeringsen

Het concept investeringsplan 2013-2018 was als bijlage bij de kadernota opgenomen. Vaststelling van het investeringsplan vindt plaats bij de begroting.

De basis voor het investeringsplan wordt gevormd door het Investeringsplan 2012-2017. Uitgaande van het investeringsplan van vorig jaar zijn de kapitaallasten (rente en afschrijving) opnieuw berekend, waarmee een basisplan - ontstaat. Daaraan zijn toegevoegd:

- De nieuwe investeringen uit het Investeringsplan 2013-2018.
- De actualisaties van de bestaande investeringsramingen, onder meer op basis van de Jaarrekening 2012.

Voor de realisatie van de bezuinigingstaakstelling en de verbetering van de netto schuldenpositie zijn nieuwe investeringen beperkt gehonoreerd. Bij de beoordeling van de aangeleverde nieuwe investeringen zijn de volgende uitgangspunten gehanteerd:

- De kapitaallasten voortvloeiend uit nieuwe investeringen mogen niet leiden tot een overschrijding van het investeringsplafond.
- Alleen noodzakelijke, onvermijdbare of 100% rendabele investeringen worden opgenomen in het IP.
- Voor alle investeringen moet worden nagegaan of ze beleidsmatig zijn verankerd (programmabegroting/onderhoudsplannen) en of bedrijfseconomisch de beste investering wordt voorgesteld (sober versus levensduur).
- Reguliere onderhoudsbudgetten worden niet meer geactiveerd (geleidelijke afbouw).
- Op basis van de realisaties van voorgaande jaren wordt een reële inschatting gemaakt van de uitgaven.

Investeringsen 2013-2018

De investeringsvolumes ontwikkelen zich als volgt:

(bedragen x €1.000)

Cluster	Inv. 2013	Inv. 2014	Inv. 2015	Inv. 2016	Inv. 2017	Inv. 2018
Gemeentelijk apparaat	12.881	5.320	1.175	1.020	1.000	1.000
Maatschappelijke voorzieningen	4.454	962	1.532	339	623	792
Onderwijs	14.552	22.162	4.174		1.749	
Openbare ruimte	25.469	22.757	17.406	20.833	9.304	13.779
Parkeren	3.050	609	105	170	95	978
Sport	3.031	6.971	2.737	1.445	1.445	1.445
Eindtotaal	63.437	58.781	27.128	23.807	14.216	17.995

Een nadere detaillering van de investeringen is opgenomen in bijlage 5.2

Investeringsplafond

Uit het Investeringsplan 2013-2018 blijkt dat de kapitaallasten vanaf het begrotingsjaar 2017 onder het afgesproken investeringsplafond van € 52 miljoen uitkomen.

De effecten van het instellen van het investeringsplafond zijn duidelijk waar te nemen in het verloop van de boekwaarden van de activa. De boekwaarden nemen vanaf 2015 af. De benodigde financieringsmiddelen voor investeringen nemen hierdoor op termijn ook af, waarmee invulling wordt gegeven aan de in het coalitieakkoord opgenomen doelstelling om de schuldpositie af te bouwen.

Deel 2
Programma's

2.1 Algemeen

Dit deel van de programmabegroting is als volgt opgebouwd:

In paragraaf 2.2. is een samenvattende tabel opgenomen van de baten, lasten en toevoegingen en onttrekkingen aan de reserves per programma. In paragraaf 2.3 het overzicht algemene dekkingsmiddelen en onvoorziene uitgaven.

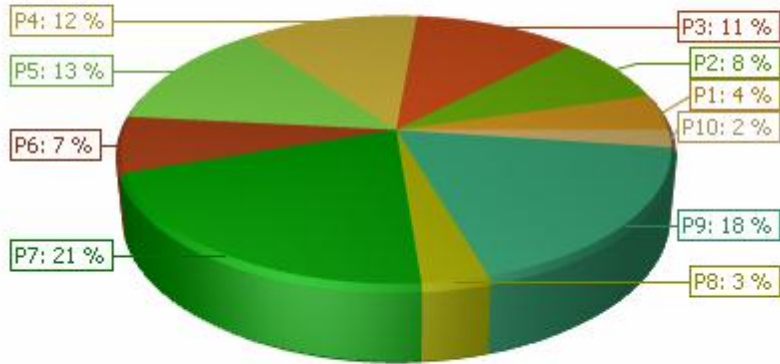
Paragraaf 2.4 geeft een algemene toelichting op de daarop volgende programma's. Het gaat in op hoe de programma's inhoudelijk zijn opgebouwd en welke informatie er in is opgenomen.

2.2 Samenvatting baten en lasten per programma en mutatie reserves

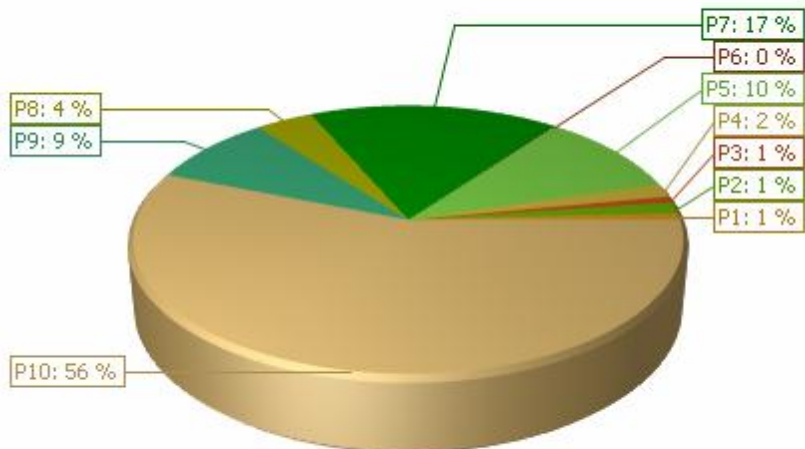
(bedragen x € 1.000)

Prg.nr.	Programma	Rekening 2012	Begroting 2013 na wijziging	Begroting 2014
	Lasten (exclusief mutaties reserves)			
1	Burger en bestuur	17.859	16.820	18.273
2	Veiligheid, vergunningen en handhaving	34.815	34.826	34.247
3	Welzijn, Gezondheid en Zorg	51.466	52.403	46.757
4	Jeugd, Onderwijs en Sport	49.854	48.711	49.420
5	Wonen, wijken en stedelijke ontwikkeling	61.064	47.351	54.182
6	Economie, cultuur, toerisme en recreatie	31.645	29.382	28.153
7	Werk en inkomen	90.850	92.997	89.374
8	Bereikbaarheid en mobiliteit	17.178	14.955	14.469
9	Kwaliteit fysieke leefomgeving	104.546	86.288	76.558
10	Financiën en algemene dekkingsmiddelen	22.456	8.329	8.580
	Totaal lasten	481.733	432.062	420.013
	Baten (exclusief mutaties reserves)			
1	Burger en bestuur	4.044	3.459	3.606
2	Veiligheid, vergunningen en handhaving	7.181	5.351	5.847
3	Welzijn, Gezondheid en Zorg	5.401	3.287	3.011
4	Jeugd, Onderwijs en Sport	5.542	7.804	7.032
5	Wonen, wijken en stedelijke ontwikkeling	56.924	34.145	43.382
6	Economie, cultuur, toerisme en recreatie	2.155	474	429
7	Werk en inkomen	78.306	74.186	71.956
8	Bereikbaarheid en mobiliteit	14.970	14.280	16.717
9	Kwaliteit fysieke leefomgeving	34.009	35.745	36.499
10	Financiën en algemene dekkingsmiddelen	238.494	235.391	238.785
	Totaal baten	447.026	414.122	427.264
	Saldo (exclusief mutaties reserves)			
1	Burger en bestuur	13.815	13.361	14.668
2	Veiligheid, vergunningen en handhaving	27.634	29.475	28.399
3	Welzijn, Gezondheid en Zorg	46.065	49.116	43.746
4	Jeugd, Onderwijs en Sport	44.312	40.907	42.388
5	Wonen, wijken en stedelijke ontwikkeling	4.140	13.206	10.800
6	Economie, cultuur, toerisme en recreatie	29.490	28.908	27.724
7	Werk en inkomen	12.544	18.811	17.418
8	Bereikbaarheid en mobiliteit	2.208	675	-2.248
9	Kwaliteit fysieke leefomgeving	70.537	50.543	40.059
10	Financiën en algemene dekkingsmiddelen	-216.038	-227.062	-230.205
	Totaal saldo exclusief mutaties reserves	34.707	17.940	-7.251
	Toevoeging aan reserves	68.558	23.187	16.074
	Onttrekking aan reserves	93.871	39.533	9.066
	Saldo inclusief mutaties reserves	9.394	1.594	-243
	Voorlopig resultaat 2 ^e Bestuursrapportage 2013	-	p.m.	183
		9.394	1.594	-60

Lasten per programma

Baten per programma

2.3 Algemene dekkingsmiddelen en onvoorziene uitgaven

Onderstaande tabel geeft inzicht in de algemene dekkingsmiddelen waarover de gemeente Haarlem beschikt en geeft inzicht in het bedrag dat jaarlijks beschikbaar is voor onvoorziene uitgaven.

(bedragen x € 1.000)

Algemene dekkingsmiddelen en overige inkomsten	Rekening 2012	Begroting 2013	Begroting 2014
Algemene uitkering gemeentefonds	181.706	178.739	180.406
Onroerendezaakbelasting	33.051	32.544	35.807
Roerende woon- en verblijfsruimtebelasting	37	36	48
Precario kabels en leidingen	4.788	4.872	5.028
Precario overig	475	736	573
Hondenbelasting	499	522	533
Toeristenbelasting	666	745	901
Parkeerbelasting	6.385	6.321	6.709
Reclamebelasting	521	527	538
BIZ-heffing	338	356	338
Saldo van de financieringsfunctie	13.437	11.706	11.992
Opbrengst beleggingen (dividenden)	1.354	951	764
Onvoorzien	0	162	81
Totaal	244.257	238.199	243.718

2.4 Programma's: leeswijzer

Om de leesbaarheid en vergelijkbaarheid van programma's zo groot mogelijk te maken, kennen de programmateksten van de begroting allemaal dezelfde structuur. Deze structuur is als volgt:

Per programma wordt aandacht besteed aan de volgende onderwerpen:

Programmadoelstelling (Missie)

Hier wordt beschreven welk maatschappelijk effect met dit programma wordt nagestreefd.

Context en achtergronden

Onder dit kopje staat beschreven welke recente en toekomstige ontwikkelingen binnen dit programma aan de orde zijn en tegen welke achtergrond deze te plaatsen zijn.

Kaderstellende beleidsnota's

Hier worden de belangrijkste nota's genoemd die het kader bepalen voor het beleid en de uitvoering daarvan. De nota's zijn bijna allemaal opgenomen in het bestuurlijk informatie systeem (BIS). Het desbetreffende nummer staat achter de nota vermeld.

Wat willen we bereiken 2014-2018?

Deze vraag wordt beantwoord door aan te geven wat de gemeente binnen een beleidsveld wil bereiken (doelen) en is dus een nadere invulling van de programmadoelstelling.

Wat gaan we ervoor doen in 2014-2018?

We vermelden hier concreet wat de gemeente in gaat doen (prestaties). Dat kunnen zaken zijn die de gemeente zelf doet of dingen die andere organisaties doen (in opdracht van de gemeente).

Deze eerste twee vragen worden ook gemeten. Daarom worden - voor zover mogelijk - in twee tabellen de indicatoren weergegeven die in meetbare termen aangeven welke beleidsdoelen worden nagestreefd (via effectindicatoren) en welke prestaties daarvoor worden verricht (via prestatie-indicatoren).

Om de informatie per programma goed inzichtelijk te maken staat aan het begin van elk programma een zogenoemde doelenboom. De onderlinge relaties tussen het maatschappelijke effect dat wordt nagestreefd met het programma (programmadoelstelling of missie) en per beleidsveld de beleidsdoelen die de gemeente wil bereiken en de prestaties die daarvoor worden verricht worden in de doelenboom helder gemaakt.

Om de derde W-vraag (Wat mag het kosten?) te beantwoorden wordt elk programma afgesloten met de volgende informatie:

Lasten, baten en saldo per programma

Per programma en beleidsveld staan de baten, lasten en het saldo van de onderliggende producten vermeld. Een saldo dat begint met een 'min-teken' betekent dat per saldo sprake is van een bate (inkomst), een saldo dat begint met een 'plus-teken' betekent dat per saldo sprake is van een last (uitgaaf) voor de begroting.

Op programmaniveau worden de lasten, de baten en het saldo voor drie jaren (rekening, lopende begroting en begroting) weergegeven.

In de begrotingscijfers zijn de begrotingswijzigingen verwerkt die de raad tot en met de kadernota en de eerste bestuursrapportage heeft vastgesteld.

De lasten, baten en saldi zijn exclusief wijzigingen in de reserves van het betreffende programma in elk van de drie jaren. Daarom staat ook aangegeven welke toevoegingen aan reserves aan het programma zijn geraamd en welke onttrekkingen. Hiermee wordt, conform de bepalingen van het Besluit Begroting en Verantwoording (BBV), afzonderlijk zichtbaar gemaakt wat de saldi van het betreffende programma zijn nadat de wijzigingen in de reserves zijn meegenomen.

Tevens is een overzicht opgenomen met de investeringen die in worden gedaan. Voor meer informatie over investeringen wordt verwezen naar bijlage 5.2 Investeringsplan.

De informatiewaarde van de programmateksten

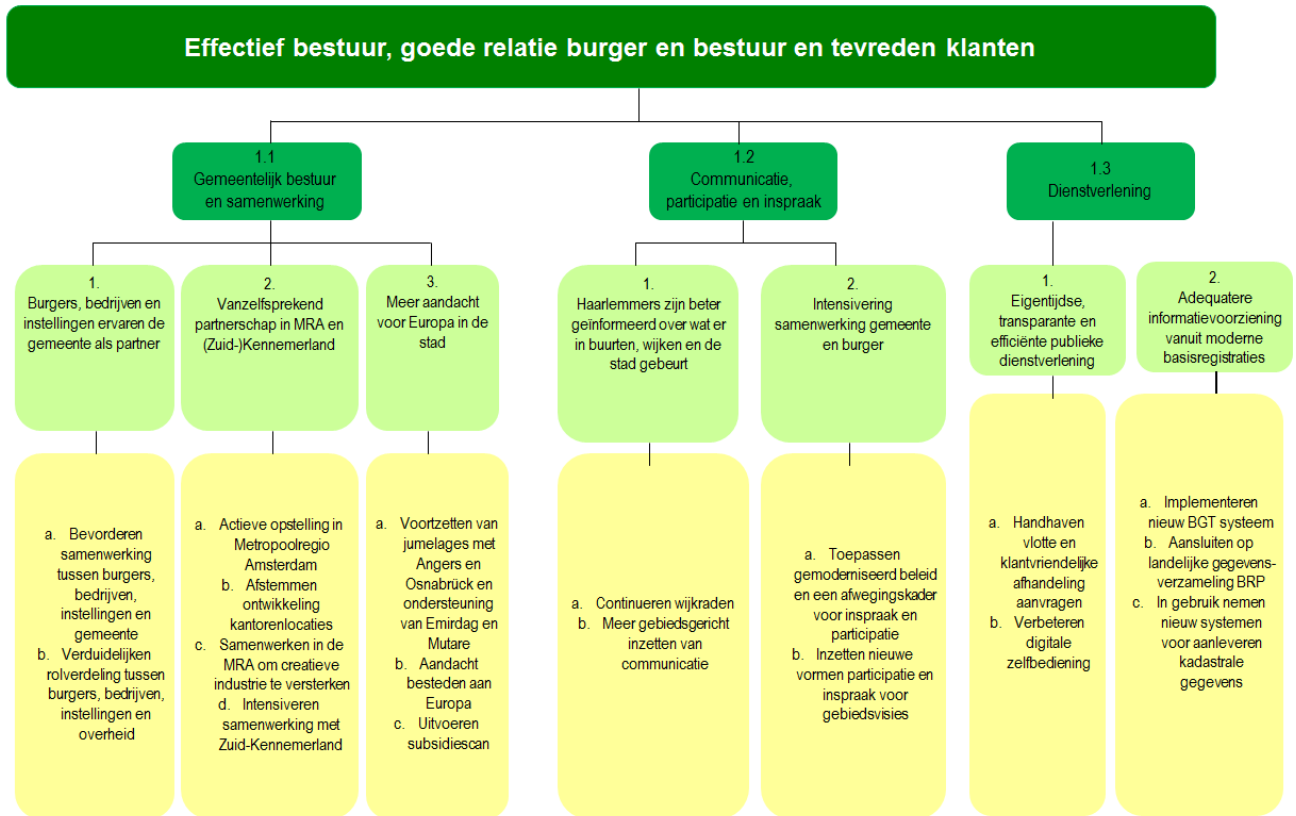
Bij het structureren en opnemen van de in dit hoofdstuk opgenomen programmateksten is de vraag of de informatie relevant is voor de raad een belangrijk toetsingscriterium geweest. Voor de raad relevante informatie wil zeggen informatie die de raadsleden kan ondersteunen bij de uitvoering van hun kaderstellende en controlerende taken.

Dat in de programma's de hoofdlijnen centraal staan betekent dat niet alles wat de gemeente doet aan bod komt. De zogenoemde 'going concern' (lopende) activiteiten zijn zo veel mogelijk achterwege gelaten, tenzij deze politiek in de belangstelling staan. Er is getracht om de nadruk te leggen op die doelen en prestaties, die in de aandacht staan, danwel bestuurlijk van belang zijn. Dat is zo veel mogelijk concreet en inzichtelijk gemaakt en helder verwoord. Daarom zijn soms zaken bewust eenvoudig geformuleerd, terwijl de werkelijkheid complexer is.

Een ander aspect dat men bij het lezen van de teksten in gedachten moet houden is de mate waarin de gemeente kan bijdragen aan het bereiken van beoogde maatschappelijk effecten. Dit kan worden beïnvloed – zowel in negatieve als positieve zin – door verschillende externe factoren. Zo is de omvang van het aantal Haarlemse bijstandsgerechtigden niet alleen afhankelijk van gemeentelijke interventies, maar ook van regionale, landelijke en zelfs mondiale ontwikkelingen op het terrein van economie en arbeidsmarkt. Ook is van belang om te beseffen dat veel van de prestaties die staan vermeld om de beleidsdoelen van Haarlem te bereiken, lang niet altijd door de gemeente zelf worden verricht, maar door anderen (zoals partners in de stad, bijvoorbeeld woningcorporaties en gesubsidieerde instellingen). De gemeente heeft dan een meer regisserende taak en voorwaardenstellende bevoegdheid, en levert de prestaties niet zelf.

Programma 1 Burger en Bestuur

Commissie	<i>Bestuur</i>
(Coördinerende) Portefeuilles	<i>Bestuurszaken en Organisatie</i>
Afdeling(en)	<i>Concernstaf, Griffie en Dienstverlening</i>

Programmadoelstelling (missie)

De missie van programma 1 is: solide en daadkrachtig werken aan een betrouwbare overheid, samen met actieve Haarlemmers en een internationaal georiënteerd bestuur. Programma 1 legt hiermee de basis voor alle activiteiten van de gemeente Haarlem: samen met de inwoners van de stad zorgen voor een prettig woon- en werkklimaat met een goede samenleving en waar de dienstverlening van de gemeente naar tevredenheid van de inwoners is.

De invloed van deze missie is merkbaar in alle programma's van de begroting. Belangrijk is dat het bestuur zichtbaar is voor de stad en het vertrouwen geniet van de inwoners. Alleen dan is het mogelijk om met bewoners en partners samen te werken. Succesvolle samenwerking draagt weer bij aan een groter vertrouwen in de overheid.

Context en achtergronden

Bestuur

De gemeente Haarlem wil op goede wijze de stad besturen. Dat wil zeggen dat op verantwoorde wijze wordt omgegaan met de financiële crisis en het financieel beleid degelijk is. Ook betekent het dat de gemeente zorgt voor een stad waarin mensen zich veilig voelen en dat bewoners en organisaties zich betrokken voelen bij de

stad. Het bestuur werkt daarom ook samen met bewoners, partners en organisaties aan initiatieven en ideeën en gaat in discussie met alle Haarlemmers. De wijkcontracten zijn hier een voorbeeld van. Daar waar moeilijke keuzes moeten worden gemaakt, is een duidelijk stadsbestuur nodig, dat besluiten neemt.

De financiële crisis heeft ook invloed op de gemeentelijke inkomsten en uitgaven. Haarlemmers zullen merken dat de gemeente minder geld kan uitgeven. Het is belangrijk dat het bestuur dit helder aan de stad communiceert en uitlegt. Een betrouwbare overheid is immers toegankelijk en transparant; duidelijk, streng en daadkrachtig als dit nodig is, maar ook zichtbaar en aanspreekbaar. Toch is het goed mogelijk dat door de bezuinigingen het vertrouwen in de overheid stagneert, in tegenstelling tot de voorgaande jaren waarin een toename te zien was.

Samenwerking

Haarlem wil dat bewoners zich medeverantwoordelijk voelen voor de inrichting van hun eigen samenleving. Het bestuur wil actief burgerschap stimuleren en daartoe duidelijke afspraken maken met bewoners en hun organisaties in onder meer wijkcontracten. Participatie is daarbij vooral bedoeld om het beleid beter te maken en meer te laten aansluiten bij de ideeën en initiatieven die er in de stad leven. Participatie en inspraak moeten plaatsvinden op momenten die er toe doen, waar mogelijk in een vroegtijdig stadium en kan per onderwerp worden geregeld. De gemeenteraad heeft duidelijk een kaderstellende rol omtrent participatie en inspraak. De gemeente zet zich ervoor in om nieuwe (digitale) vormen van participatie te vinden. Een duidelijke rolverdeling tussen overheid, partners en burgers is daarbij van belang, evenals duidelijkheid over verwachtingen, mogelijkheden en beperkingen. De gemeente wil zodanig samenwerken dat bewoners zelf een actieve rol spelen in bijvoorbeeld het tegengaan van overlast en verloedering.

Dienstverlening

De gemeentelijke dienstverlening wordt permanent aangepast aan de eisen van de tijd, met slimme oplossingen vergemakkelijkt en waar mogelijk tijd en plaats onafhankelijk gemaakt. De gemeente blijft daarin stappen zetten richting burgers, bedrijven en instellingen. Zij willen vlot en goed geholpen worden en een tijdig en volledig antwoord hebben op hun vragen. Daarbij past een organisatie die servicegericht en goed toegankelijk is. Een organisatie die kwaliteit levert en de vraag of wens van deze personen centraal stelt.

Mensen verwachten dat zij kunnen kiezen welk contactkanaal (internet, e-mail, telefoon, post en balie) zij gebruiken om iets te regelen. Bij voorkeur maakt een burger of bedrijf voor eenvoudige producten gebruik van de website die 24/7 beschikbaar is. Voor complexe producten en voor mensen die persoonlijk contact willen, blijven telefoon en balie de aangewezen contactkanalen, omdat één-op-één contact met een medewerker belangrijk of zelfs wettelijk noodzakelijk is. Bijvoorbeeld bij het aanvragen van een paspoort of bij het doen van aangifte bij de burgerlijke stand. Voor mensen die aan de balie komen zijn in de Publiekshal zelfbedieningszuilen waarmee vier veelvoorkomende producten (uittreksels, aktes, verhuizingen en parkeervergunningwijzigingen) direct zelf kunnen worden doorgegeven of besteld, betaald en meegenomen. Wanneer daarbij hulp nodig is, kan de gastheer/- vrouw die geven.

Basisregistraties

Betere dienstverlening, een hogere kwaliteit en actualiteit van gegevens en daarbij gegevens makkelijker uitwisselen. Daarvoor zorgt het Stelsel van Basisregistraties, waarin de verschillende basisregistraties in Nederland aan elkaar worden gekoppeld. Er zijn nu dertien basisregistraties. Overheden zijn verplicht gebruik te maken van de authentieke gegevens uit de basisregistraties. De bronhouders zijn op hun beurt verplicht er alles aan te doen om het stelsel optimaal te laten werken. De gemeente is bronhouder van de Gemeentelijke Basisadministratie (GBA) en de Basisregistratie Adressen en Gebouwen (BAG) en de belangrijkste medebronhouder van de Basisregistratie Grootchalige Topografie (BGT). Rondom de GBA en de BGT staat in de periode 2012 – 2016 veel te gebeuren: nieuwe wetgeving, koppelen van basisregistraties en de invoering van de Basisregistratie Personen (BRP). De BRP gaat de huidige GBA vervangen. De gemeente heeft de wens om zowel intern als met partners intensiever en breder gebruik te gaan maken van de mogelijkheden die de basisregistraties bieden. Zoals het maken van 3D modellen van de stad voor

dynamische burgerparticipatie, en het analyseren van de bevolkingsopbouw en de locatie van voorzieningen voor het matchen van bestaande diensten en locatiebepaling van nieuwe diensten.

Regionaal

Het speelveld is steeds vaker de regio. Veel partners, zoals woningcorporaties of partners in zorg of onderwijs, werken regionaal. Ook voor het behoud van welzijn, werkgelegenheid, welvaart en duurzame economische groei is de regio van belang evenals voor het draagvlak van voorzieningen en natuur of recreatie. Haarlem levert ook, als centrumstad in Zuid-Kennemerland, een bijdrage aan de Metropoolregio Amsterdam (MRA). De positie van Haarlem in de MRA wordt steeds sterker.

Europa

Haarlemse instellingen en Haarlemse bedrijven met het buitenland hebben veel contacten in het buitenland. "Europa", of wel de Europese regelgeving, -financiering en -gedachtegoed, is niet meer weg te denken in het handelen van Nederlandse overheden, waaronder Haarlem. De gemeente heeft daarom een internationale oriëntatie. Daarnaast zet Haarlem de millenniumaanpak en de bestaande jumelages en stedenbanden voort.

Kaderstellende beleidsnota's

- Coalitieakkoord Haarlem 2010-2014: Het oog op morgen (2010/95510)
- Vernieuwing participatie & inspraak en wijkraden (2011/208884)
- Meer in huis voor Haarlem (2009/62655)

Beleidsveld 1.1 Gemeentelijk bestuur en samenwerking

Wat willen we bereiken in 2014-2018?

1. Burgers, bedrijven en instellingen ervaren de gemeente als partner. De gemeente neemt hun ideeën serieus en laat zien wat ermee gebeurt. Iedereen moet mee kunnen doen, ideeën aandragen en vragen stellen over zaken die hen direct raken. Dit kan ook gezamenlijk, bijvoorbeeld via een wijkraad of sportvereniging. Dit geldt ook voor bedrijven en instellingen. Van belang is dat er duidelijkheid is over de rolverdeling tussen Haarlemmers, gemeente en partners.
2. Vanzelfsprekend partnerschap in MRA en (Zuid-)Kennemerland, zodanig dat optimaal gebruik wordt gemaakt van de schaalgrootte en specifieke voordelen van steden en dorpen binnen de regio.
3. Meer aandacht voor Europa in de stad, zowel binnen als buiten de gemeentelijke organisatie, zodanig dat Haarlem bijdraagt aan de Europese doelstellingen voor economie en milieu en gebruik maakt van de subsidiemogelijkheden voor lokale overheden.

Cijfermatige indicatoren zijn ontoereikend om te meten of de gestelde doelen behaald worden. Het komt tot uiting in houding en gedrag van bestuurders, ambtenaren, maar ook van Haarlemmers, bedrijven en instellingen. Het percentage Haarlemmers dat vertrouwen heeft in het gemeentebestuur is hier een afgeleide van.

Effectindicator	Nul-meting	Realisatie	Streefwaarden					Bron	
			2013	2014	2015	2016	2017		2018
1. Percentage Haarlemmers dat veel tot onbeperkt vertrouwen heeft in het gemeentebestuur	22% (2009)	24% (2010) 21% (2011) 24% (2012)	21%	21%	21%	21%	21%	21%	Omnibus-onderzoek

Wat gaan we ervoor doen in 2014?

1. Burgers, bedrijven en instellingen ervaren de gemeente meer als partner
 - a. de gemeente bevordert samenwerking tussen burgers, bedrijven, instellingen en gemeente
 - b. de gemeente verduidelijkt de rolverdeling tussen burgers, bedrijven, instellingen en gemeente
2. Vanzelfsprekend partnerschap in regionaal verband
 - a. de gemeente stelt zich actief op in de Metropoolregio Amsterdam
 - b. de gemeente stemt de kantoorontwikkelingen regionaal af. De activiteiten hiervoor zijn terug te vinden in programma 5.
 - c. Haarlem werkt samen in de MRA voor de versterking van de creatieve industrie. De activiteiten hiervoor zijn onderdeel van programma 5
 - d. Haarlem intensificeert de samenwerking met Zuid-Kennemerland.
3. Meer aandacht voor Europa in de stad
 - a. Haarlem zet de jumelages voort met Angers (F) en Osnabruck (D) en ondersteunt de stichting Emirdag (Turkije) en de stichting Haarlem-Mutare (Zimbabwe).
 - b. De gemeente schenkt onverminderd aandacht aan Europa (regels, kennis en geld).
 - c. Uitvoeren subsidiescan. Aan de hand van het coalitieakkoord wordt gekeken welke doelen in aanmerking komen voor Europese subsidie.

Beleidsveld 1.2 Communicatie, participatie en inspraak

Wat willen we bereiken in 2014-2018?

1. Haarlemmers zijn steeds beter geïnformeerd over wat er in buurten, wijken en de stad gebeurt. En wel op een wijze, dat zij ervaren dat hun bijdrage er toe doet en dat zij op het juiste moment bij belangrijke onderwerpen betrokken worden. Hierdoor zijn zij beter in staat actiever mee te doen aan de wijkgerichte aanpak om de leefbaarheid van hun buurt te verbeteren.
2. Intensivering van de samenwerking tussen gemeente en burgers door participatie en inspraak van Haarlemmers. Het streven is dat beleidsontwikkeling en projecten breder gedragen worden. De basis is het participatiebeleid en het bijbehorende afwegingskader voor inspraak en participatie.

Effectindicator	Nul-meting	Realisatie	Streefwaarden						Bron
			2013	2014	2015	2016	2017	2018	
1. Aantal (niet-unieke) bezoekers startpagina Haarlem.nl (x 1.000)	156 (2006)	179 (2007) 180 (2008) 490 (2009) 1.029 (2010) 510 (2011) 1.063 (2012)	1.400	1.400	1.400	1.400	1.400	1.400	Gemeentelijke registratie
2. Percentage lezers dat Stadskrant goed leesbaar vindt	93% (2004)	93% (2007) 93% (2008) 94% (2010) 96% (2011) 96% (2012)	≥ 94%	≥ 94%	≥ 94%	≥ 94%	≥ 94%	≥ 94%	Omnibus-onderzoek
3. Percentage Haarlemmers dat actief meedoet aan verbeteren leefbaarheid in hun buurt	21% (2005)	21% (2007) 19% (2009) 26% (2010) 26% (2011) 28% (2012)	> 27%	> 28%	> 28%	> 28%	> 28%	> 28%	Omnibus-onderzoek

Effectindicator	Nulmeting	Realisatie	Streefwaarden						Bron
			2013	2014	2015	2016	2017	2018	
4. Percentage Haarlemmers dat vindt dat de gemeente voldoende doet om hen bij belangrijke onderwerpen te betrekken	26% (2006)	25% (2007) 23% (2008) 27% (2009) 28% (2010) 31% (2011) 26% (2012)	≥ 31%	≥ 31%	≥ 31%	≥ 31%	≥ 31%	≥ 31%	Omnibusonderzoek

Wat gaan we ervoor doen in 2014?

1. Haarlemmers zijn goed geïnformeerd
 - a. De gemeente continueert het nuttige en goed functionerende systeem van wijkraden
 - b. De communicatie wordt ook op afgestemd op gebiedsgericht werken, zowel op stads- stadsdeel, wijk- en buurtniveau, als met de individuele burger. Hierbij worden allerlei manieren van communiceren gebruikt, van de toekomstige landelijke voorziening voor gemeentelijke bekendmakingen (GVOP) tot internet, van inspraakavond tot wijksprekuren. Per stadsdeel wordt een optimale mediamix samengesteld, waarin de gemeentelijke informatie over projecten en processen in dat stadsdeel, gecombineerd met informatie vanuit maatschappelijke partners, worden gebundeld.
2. Verdere samenwerking tussen gemeente en burger
 - a. De gemeente past gemoderniseerd beleid en een afwegingskader voor inspraak en participatie toe. Per onderwerp wordt maatwerk geleverd.
 - b. De gemeente zet voor gebiedsvisies nieuwe vormen van participatie en inspraak in, waaronder, indien passend en gewenst, digitale vormen.

Prestatie-indicator	Nulmeting	Realisatie	Streefwaarden						Bron
			2013	2014	2015	2016	2017	2018	
1c. Aantal criteria landelijke norm waar website aan voldoet. Maximum is 47.	44 (2010)	44 (2010) 44 (2011) 47 (2012)	47	47	47	47	47	47	Gemeentelijke registratie
2b. Aantal inspraaktrajecten waarbij een vernieuwende vorm van inspraak wordt toegepast ¹	(2013)	-	>2	> 2	> 2	> 2	> 2	>2	Gemeentelijke registratie

Beleidsveld 1.3 Dienstverlening

Wat willen we bereiken in 2014-2018?

1. Eigentijdse, transparante en efficiënte publieke dienstverlening volgens de in het gemeentelijk kwaliteitshandvest vastgestelde servicenormen, zodanig dat burgers, bedrijven en instellingen vlot en waar mogelijk in één keer worden geholpen en hun zelfredzaamheid wordt gestimuleerd en waarbij zij tevreden blijven over de dienstverlening.
2. Adequate informatievoorziening vanuit moderne basisregistraties, zodanig dat de kwaliteit, actualiteit en uitwisselbaarheid van de gegevens wordt verhoogd, met als gevolg betere dienstverlening.

Effectindicator	Nulmeting	Realisatie	Streefwaarden						Bron
			2013	2014	2015	2016	2017	2018	
1. Tevredenheid over dienstverlening ¹	7,2 (2008)	7,5 (2009) 7,2 (2010) 7,4 (2011) 7,1 (2012)	≥ 7,0	≥ 7,0	≥ 7,0	≥ 7,0	≥ 7,0	≥ 7,0	Landelijke Benchmark Publiekszaken

¹ De verwachtingen van mensen op het gebied van dienstverlening worden steeds hoger. Dit is een maatschappelijke trend. Mensen worden steeds kritischer en veeleisender. Om hetzelfde niveau van klanttevredenheid te behalen moet dus veel inspanning worden geleverd. Hier geldt het motto: 'stilstand is achteruitgang'. Het rapportcijfer is het rekenkundig gemiddelde van de rapportcijfers voor balie, telefoon en digitale aanvragen.

Wat gaan we ervoor doen in 2014?

1. Eigentijdse, transparante en efficiënte publieke dienstverlening
 - a. De gemeente handhaaft de vlotte en vriendelijke afhandeling van aanvragen die bij de balie en via de telefoon binnenkomen.
 - b. De gemeente verbetert de digitale zelfbediening.
2. Adequate informatievoorziening vanuit moderne basisregistraties
 - a. De gemeente implementeert een nieuw systeem voor de Basisregistratie Grootchalige Topografie (BGT) en past de huidige gegevens aan op wat er in de landelijke BGT wordt voorgeschreven.
 - b. De gemeente sluit aan op de landelijke gegevensverzameling van de Basisregistratie Personen (BRP) en past daarbij gegevensbeheerprocessen en interne gegevensdistributie aan.
 - c. De gemeente neemt nieuwe systemen in gebruik om de verandering in de manier van aanlevering van de kadastrale gegevens uit de Basisregistratie Kadaster (BRK), die in 2013 en 2014 wordt ingevoerd, te kunnen opvangen.

Prestatie-indicator	Nulmeting	Realisatie	Streefwaarden						Bron
			2013	2014	2015	2016	2017	2018	
1a. Gemiddelde wachttijd aan de balie in minuten voor alle handelingen	10 (2007)	10 (2008) 8 (2009) 9,5 (2010) 9 (2011) 10 (2012)	≤ 15	≤ 15	≤ 15	≤ 15	≤ 15	≤ 15	Gemeentelijke registratie
1a. Gemiddelde wachttijd aan de telefoon in minuten voor alle handelingen	1,03 (2012)	1,03 (2012)	-	1	1	1	1	1	Gemeentelijke registratie
2. Uitslag driejaarlijkse GBA-audit	Geslaagd (2006)	Geslaagd (2010)	Geslaagd	-	-	Geslaagd	-	-	Agentschap BPR

Financiën programma

(bedragen x € 1.000)

Beleids- veld	Programma 1 Burger en bestuur	Rekening 2012	Begroting 2013 na wijziging	Begroting 2014
	<i>Lasten (exclusief mutaties reserves)</i>			
1.1	Gemeentelijk bestuur en samenwerking	7.969	7.626	8.682
1.2	Communicatie, participatie en inspraak	328	288	195
1.3	Dienstverlening	9.562	8.906	9.396
	Totaal lasten	17.859	16.820	18.273
	<i>Baten (exclusief mutaties reserves)</i>			
1.1	Gemeentelijk bestuur en samenwerking	677	97	99
1.2	Communicatie, participatie en inspraak	56	-	-
1.3	Dienstverlening	3.311	3.362	3.507
	Totaal baten	4.044	3.459	3.606
	Totaal saldo exclusief mutaties reserves	13.815	13.361	14.668
	Toevoeging aan reserves	50	80	80
	Onttrekking aan reserves	90	12	180
	Saldo inclusief mutaties reserves	13.775	13.429	14.568

Maatregelen voor een sluitende begroting 2014

In de baten en lasten van programma 1 zijn de volgende maatregelen voor een sluitende begroting 2014 opgenomen.

Beleids- veld	Programma 1 Burger en bestuur	Begroting 2014	
1.1	Gemeentelijk bestuur en samenwerking		
	-		
1.2	Communicatie, participatie en inspraak		
	-		
1.3	Dienstverlening		
	<i>Baten</i>		
	Leges producten burgerzaken	-18.000	v
	Totaal maatregelen	-18.000	v

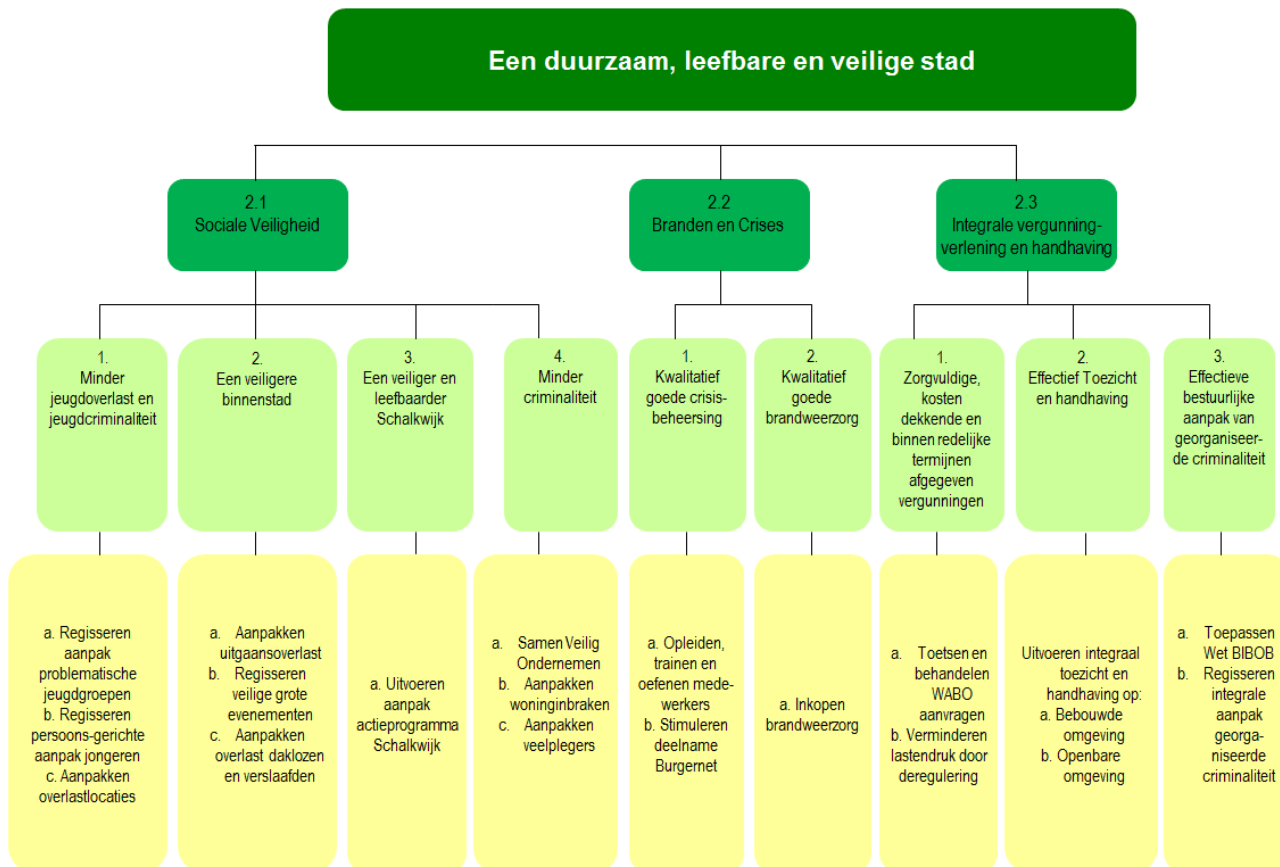
Investeringen programma 1

(bedragen x € 1.000)

IP-nr.	Omschrijving investering	Investering 2014
Er zijn binnen dit programma geen investeringen voor 2014		
Totaal programma 1 Burger en Bestuur		

Programma 2 Veiligheid, Vergunningen en Handhaving

Commissie	<i>Bestuur</i>
(Coördinerende) Portefeuilles	<i>Openbare Orde en Veiligheid</i>
Afdeling(en)	<i>Veiligheid, Vergunningen en Handhaving</i>

Programmadoelstelling (missie)

Haarlem is een veilige stad en dat moet zo blijven. De afgelopen jaren heeft de gemeente zich samen met haar partners actief ingezet voor duurzame sociale en fysieke veiligheid voor alle Haarlemmers en bezoekers. Voor 2014 en verder heeft de raad besloten structurele middelen beschikbaar te stellen voor de voortzetting van een daadkrachtig en slagvaardig veiligheid- en handhavingsbeleid, nota Integraal Veiligheids- en Handhavingsbeleid, 2012-2016. Daarbij zorgen de bezuinigingsmaatregelen ten aanzien van vergunningverlening en handhaving wel voor druk op de doelstellingen. Dit heeft ook gevolgen voor het bereiken van de doelen zoals benoemd in de topindicatoren (onder andere. AD misdadmonitor).

Op het gebied van vergunningverlening, toezicht en handhaving wordt continu gewerkt aan deregulering, de terugtrekkende overheid, het op landelijk niveau mogelijk invoeren van certificeren van het bouwproces en het stapelen van toezichtmomenten, zodat meerdere partners gezamenlijk of voor elkaar controles uitvoeren. Op deze manier komt meer verantwoordelijkheid bij de vergunninghouder, de burger en de ondernemer te liggen bij zowel de aanvraag als bij de uitvoering. Dit betekent dat in 2014 wordt gewerkt aan verbreding van landelijke initiatieven zoals het ondernemingsdossier voor de horeca en het gestapeld toezicht.

Context en achtergronden

Veiligheid en handhaving zijn twee gebieden die nauw met elkaar verbonden zijn. Prioriteiten binnen veiligheid geven richting voor de informatiegestuurde inzet van handhaving. Niet alleen zijn de gezamenlijke prioriteiten bepaald voor handhaving en veiligheidsbeleid, ook in de uitvoering kiest de gemeente voor een geïntegreerde aanpak. Bij de aanpak van georganiseerde criminaliteit wordt gekozen voor het inzetten van handhavingsinterventies, gecombineerd met intensieve informatiedeling tussen betrokken partners en het aanpakken van indirecte effecten.

Veiligheidsbeleid vraagt om keuzes. Door een gezamenlijke focus op de thema's die extra aandacht vragen worden de middelen gebundeld en maximaal benut. Een aantal prioriteiten staat net als in 2013 centraal: jeugd en veiligheid, een veilige binnenstad, handhaving in de openbare ruimte en de gebiedsgerichte aanpak voor Schalkwijk. Daarnaast wordt in 2014 in de Drank- en horecawet de leeftijd voor het kopen en aanwezig hebben van alcohol verhoogd naar 18 jaar. Tevens zal naar verwachting de nieuwe Prostitutiewetgeving in werking treden.

In regionaal verband werkt Haarlem samen in de Veiligheidsregio (crisisbeheersing, brandweezorg en GGD), de Milieudienst IJmond, het RIEC (Regionaal Informatie en ExpertiseCentrum) en het Veiligheidshuis. Vanaf 2014 wordt ook gezamenlijk integraal veiligheidsbeleid geformuleerd voor de gemeenten in de nieuwe politie eenheid Noord-Holland.

Kaderstellende beleidsnota's

- Nota Integraal Veiligheids- en Handhavingsbeleid 2012-2016 (2011/157356).
- Nota Minder Regels, Meer Service (2010/30066).
- Richtlijnen voor onderhoud en restauratie van monumenten en/of panden binnen het beschermd stadsgezicht van Haarlem (2009/165233).
- Nota Ruimtelijke Kwaliteit (2012/192768).
- Nota woonfraude (2012/292160).
- Nota Duurzaamheidsprogramma (2012/242312).
- Voortzetting evenementen 2013-2016 (2013/142558)
- Lastenverlichting: Reclame en Uitstallingenbeleid 2013 (2013/50350)
- Bedrijfsplan en uitvoeringsprogramma Milieudienst IJmond na toetreding tot de Gemeenschappelijke Regeling in 2013
- Parkeervisie (2013/138311)

Beleidsveld 2.1 Sociale veiligheid

Sociale Veiligheid heeft betrekking op alle risico's die voortkomen uit moedwillige (criminele) handelingen van derden. In de nota Integraal Veiligheids- en Handhavingsbeleid (IVH) 2012-2016 zijn onder meer de prioriteiten voor sociale veiligheid vastgelegd. Het aantal effectindicatoren is uitgebreid en onderverdeeld in subjectieve (Omnibusgegevens) en objectieve (politiegegevens of overlastmonitor) indicatoren. De werkzaamheden binnen het beleidsveld Sociale Veiligheid maken tevens deel uit van de ontwikkelingen binnen het sociaal domein.

Wat willen we bereiken in 2014-2018?

1. Minder jeugdoverlast en jeugdcriminaliteit, zodanig dat Haarlemmers minder overlast ervaren van groepen jongeren.
2. Een veiligere binnenstad met specifieke aandacht voor uitgaansgerelateerde overlast.

3. Een veiliger en leefbaarder Schalkwijk, zodat meer inwoners van Schalkwijk zich in de eigen woonbuurt veilig voelen.
4. Minder criminaliteit met nadruk op veelplegers en woninginbraken.

Effectindicator	Nul-meting	Realisatie	Streefwaarden						Bron
			2013	2014	2015	2016	2017	2018	
1. Percentage Haarlemmers dat aangeeft dat overlast van groepen jongeren (zeer) vaak voorkomt.	19% (2007)	18% (2010) 15% (2011) 15% (2012)	< 13%	< 13%	< 11%	< 11%	< 10%	< 10%	Omnibus-onderzoek
1. Totaal aantal meldingen van overlast van jeugd in Haarlem dat bij de politie is binnengekomen.	1.653 (2010)	1.321 (2011) 1.243 (2012)	< 1.200	< 1.100	< 1.000	< 1.000	< 1.000	< 1.000	Overlastmonitor Haarlem
2. Percentage Haarlemmers dat aangeeft dat de binnenstad van Haarlem (zeer) veilig is.	69% (2011)	68% (2012)	72%	72%	74%	74%	74%	74%	Omnibus-onderzoek
2. Totaal aantal meldingen van geluidhinder van horeca in Haarlem dat bij de politie is binnengekomen.	202 (2010)	110 (2011) 113 (2012)	< 100	< 100	< 100	< 100	< 100	< 100	Overlastmonitor Haarlem
3. Percentage inwoners van Schalkwijk dat zich in eigen woonbuurt (zeer) veilig voelt.	60% (2010)	71% (2011) 64% (2012)	73%	75%	77%	77%	79%	79%	Omnibus-onderzoek
3. Totaal aantal meldingen van overlast van jeugd in Schalkwijk dat bij de politie is binnengekomen.	433 (2010)	385 (2011) 348 (2012)	< 300	< 300	< 300	< 300	< 300	< 300	Overlastmonitor Haarlem
4. Aantal zeer actieve veelplegers ¹	54 (2009)	46 (2010) 39 (2011) 30 (2012)	≤ 28	≤ 26	≤ 24	≤ 22	≤ 20	20 ≤	Politiegegevens
4. Aantal inbraken in woningen	827 (2012)	827 (2012)	< 825	< 800	< 775	< 750	< 725	< 700	Politiegegevens

¹ Zeer actieve veelpleger: een persoon van achttien jaar of ouder die over een periode van vijf jaren meer dan tien politieantecedenten heeft opgebouwd, waarvan tenminste één in het voorafgaande kalenderjaar.

Wat gaan we ervoor doen in 2014?

In het beleidsveld Sociale Veiligheid is de gemeente regisseur, bepaalt ze de kaders en wordt bij de uitvoering ondersteund door haar veiligheidspartners. Om de doelstellingen te realiseren wordt gekozen voor een gecombineerde aanpak: persoonsgericht, groepsgericht en domeingericht. Een belangrijk deel van de aanpak vindt plaats via het Veiligheidshuis, waarin de gemeente participeert. Het Veiligheidshuis draagt zorg voor

een betere afstemming tussen preventie, repressie en nazorg op het gebied van jeugd, zeer actieve veelplegers, ex-gedetineerden, pooierboys en huiselijk geweld. Voor dit beleidsveld zijn geen prestatie-indicatoren benoemd, omdat de gemeente vooral in de rol van regisseur opereert. De prioriteiten worden als volgt aangepakt:

1. Minder jeugdoverlast en jeugdcriminaliteit
 - a. De gemeente regisseert de aanpak van problematische jeugdgroepen (hinderlijk, overlastgevend en crimineel), de aanpak alcohol- en drugsgebruik, inzet van het jeugdinterventieteam, inzet van Halt (voorlichting), inzet bikerteam (handhaving) en inzet jongerenwerk.
 - b. De gemeente regisseert de persoonsgerichte aanpak van jongeren uit de problematische jeugdgroepen met justitiële partners en zorgpartners.
 - c. De gemeente pakt overlastlocaties aan, door onder meer fysieke maatregelen en extra handhavingsacties.
2. Een veiligere binnenstad
 - a. De gemeente pakt uitgaansoverlast aan conform de resultaten uit de tussentijdse evaluatie van het Actieprogramma Veilig Uitgaan (2009-2014). Het beleid coffeeshops en de ontwikkeling van het Keurmerk voor coffeeshops houders wordt verder uitgevoerd.
 - b. De gemeente regisseert veilige, grote evenementen door een gedegen en gezamenlijke voorbereiding met de politie, Brandweer, Geneeskundige HulpverleningsOrganisatie in de Regio (GHOR) in de projectgroep grote evenementen.
 - c. De gemeente pakt overlast van daklozen en verslaafden aan door inzet van bestuurlijke maatregelen en toeleiding naar hulpverlening en opvang.
3. Een veiliger en leefbaarder Schalkwijk
 - a. De gemeente voert het actieprogramma Schalkwijk 2014 uit, dat onder meer bestaat uit de aanpak van de criminele jeugdgroep Schalkwijk (top 25) en de aanpak van woonfraude.
4. Minder criminaliteit
 - a. De gemeente zet samen met ondernemers en politie in op Samen Veilig Ondernemen in verschillende winkelcentra, waarbij aandacht is voor nazorg bij ondernemers die met overvallen worden geconfronteerd.
 - b. De gemeente pakt woninginbraken samen met de politie aan (preventieve maatregelen zoals informatieavonden, bewustwording burgers).
 - c. De gemeente pakt overlast en criminaliteit van veelplegers aan door een persoonsgerichte aanpak via het Veiligheidshuis.

Beleidsveld 2.2 Branden en crises

Binnen het beleidsveld branden en crises zijn de thema's onder meer brandveiligheid, gevaarlijke stoffen, brandweezorg, (natuur)rampen en ongelukken of calamiteiten in gebouwen of op straat.

Wat willen we bereiken in 2014-2018?

1. Kwalitatief goede crisisbeheersing: een crisisbeheersingsorganisatie die adequaat reageert bij een calamiteit, zodanig dat evaluaties van oefeningen en incidenten positief beoordeeld worden.
2. Kwalitatief goede brandweezorg: het voorkomen, beperken en bestrijden van brand en het beperken en bestrijden van gevaar voor mensen en dieren bij ongevallen anders dan brand.

Effectindicator	Nul-meting	Realisatie	Streefwaarden						Bron
			2013	2014	2015	2016	2017	2018	
1. Oordeel evaluaties van oefeningen en incidenten crisisbeheersing	Negatief (2007)	Positief (2008) Positief (2010) Positief (2011) Negatief/Positief (2012)	Positief	Positief	Positief	Positief	Positief	Positief	Gemeente Haarlem, IVenJ en VRK
2. Oordeel evaluaties van oefeningen en incidenten branden	Positief (2010)	Positief (2011) Positief (2012)	Positief	Positief	Positief	Positief	Positief	Positief	Gemeente Haarlem, IVenJ en VRK

NB 1 en 2: Eens in de circa vier jaar doet de Inspectie Veiligheid en Justitie van het ministerie van Veiligheid en Justitie onderzoek naar de Staat van de rampenbestrijding in Kennemerland. Daarnaast worden grotere incidenten en multidisciplinaire oefeningen geëvalueerd door de Veiligheidsregio Kennemerland. Dit geldt ook voor de inzet tijdens grote branden.

Wat gaan we ervoor doen in 2014?

1. Kwalitatief goede crisisbeheersing
 - a. De gemeente biedt opleidingen, trainingen en oefeningen aan medewerkers met een taak in de crisisbeheersing aan.
 - b. De gemeente stimuleert deelname van inwoners aan Burgernet. Burgernet brengt de burgers in een vroegtijdig stadium op de hoogte van een incident en biedt burgers een handelingsperspectief door een sms of gesproken bericht, bijvoorbeeld het sluiten van ramen en deuren.
2. Kwalitatief goede brandweezorg
 - a. De gemeente koopt brandweezorg in door de vastgestelde financiële bijdrage aan de Veiligheidsregio Kennemerland.

Prestatie-indicator	Nul-meting	Realisatie	Streefwaarden						Bron
			2013	2014	2015	2016	2017	2018	
1a. Percentage medewerkers opgeleid voor een taak in de crisisbeheersing ¹	40% (2008)	80% (2009) 90% (2010) 90% (2011) 90% (2012)	90%	90%	90%	90%	90%	90%	Gemeente Haarlem en VRK
1b. Percentage Haarlemmers (15 jaar e.o.) dat 'deelneemt' aan Burgernet	3,5% (2011)	4% (2012)	6%	7%	7%	8%	8%	9%	Politie eenheid Noord Holland

Prestatie-indicator	Nul-meting	Realisatie	Streefwaarden						Bron
			2013	2014	2015	2016	2017	2018	
2a. Percentage van de daarvoor in aanmerking komende objecten die beschikken over actuele aanvalsplannen en bereikbaarheidskaarten brandweer	97% (zomer 2013)	97% (zomer 2013)	97%	100%	100%	100%	100%	100%	VRK
2a. Percentage uitrukken brandweer die voldoen aan de vastgestelde normtijd ²	(2014)	-	-	90%	90%	90%	90%	90%	VRK

¹ Dit betreft het percentage van medewerkers (in totaal circa 80) die zijn aangewezen voor een taak in de crisisbeheersing

² De wettelijke norm betreffende uitrukken brandweer binnen de normtijd is 90%.

Beleidsveld 2.3 Integrale vergunningverlening en handhaving

De gemeente streeft naar integrale vergunningverlening, zorgvuldig, snel en binnen de termijnen. Met de nota 'Minder Regels, Meer Service' zijn per direct vergunningen afgeschaft of is aangegeven welke vergunningstelsels omgezet kunnen worden in algemene regels, al dan niet met meldingsplicht. Voor een aantal onderwerpen is al nieuw beleid opgesteld of wordt dit voorbereid. Hierbij is het uitgangspunt dat de meldingsplichtige activiteit ook daadwerkelijk minder regels omvat dan voorheen in de vergunningsplichtige situatie. Eind 2013 zal het gevoerde programma 'Minder Regels, Meer Service' door de gemeente worden geëvalueerd en wordt door het college een plan voor 2014 vastgesteld.

De gemeente ziet handhaving als een belangrijk instrument bij het verbeteren van de veiligheid en leefbaarheid in haar stad. In 2014 wordt een aantal taken op regionaal niveau uitgevoerd door de Milieudienst IJmond / Omgevingsdienst IJmond. Dit gaat voornamelijk om milieutaken, maar vanaf eind 2013 betreft dit eveneens de asbesttaken (vergunningverlening, toezicht en handhaving), zoals overeengekomen in de package deal uit 2009 tussen de Vereniging Nederlandse Gemeenten, het InterProvinciaal Overleg en het Ministerie van Volkshuisvesting Ruimtelijke Ordening en Milieu.

Wat willen we bereiken in 2014-2018?

Optimale vergunningverlening en integrale handhaving:

1. Zorgvuldige, kostendekkende en binnen redelijke termijnen afgegeven vergunningen.
2. Effectief toezicht en handhaving volgens de Nota Integrale Veiligheid en Handhaving, het uitvoeringsprogramma Milieudienst IJmond en de methode van Informatiegestuurd Handhaven, zodanig dat verloedering, onveiligheid, milieubelasting en overlast worden teruggedrongen.
3. Effectievere bestuurlijke aanpak van georganiseerde criminaliteit.

Effectindicator	Nul-meting	Realisatie	Streefwaarden						Bron
			2013	2014	2015	2016	2017	2018	
2. Percentage nalevingsgedrag bij (her)controle	85% (2008)	72% (2010) 96% (2011) 90% (2012)	97%	97% ¹	98%	98%	98%	98%	Gemeentelijke registratie

Effectindicator	Nulmeting	Realisatie	Streefwaarden						Bron
			2013	2014	2015	2016	2017	2018	
2. Percentage Haarlemmers dat aangeeft dat de gemeente en de politie meer aandacht moeten hebben voor problemen in de wijk:									Omnibusonderzoek
-hondenpoep	37% (2009)	36% (2010) 38% (2011) 40% (2012)	37%	37%	37%	37%	37%	37%	
-afval/vuil op straat	33% (2009)	34% (2010) 38% (2011) 34% (2012)	37%	37%	37%	37%	37%	37%	
-overlast van groepen jongeren	26% (2009)	24% (2010) 21% (2011) 18% (2012)	18%	18%	17%	17%	15%	15%	
-parkeren	20% (2009)	21% (2010) 23% (2011) 24% (2012)	22%	22%	22%	22%	22%	22%	

¹ Bij (her)controle blijkt de ondernemer aan de wettelijke voorschriften te voldoen.

Wat gaan we ervoor doen in 2014?

1. Zorgvuldig, kostendekkend en binnen wettelijke termijnen afgeven van beschikkingen door:
 - a. De gemeente toetst en behandelt integrale Wet algemene bepalingen omgevingsrecht aanvragen (activiteit Bouw, monument, milieu, kap, uitweg, sloop, planologische strijdigheid, brandveilig gebruik, reclame) binnen de wettelijke termijnen en wettelijke kaders. Dit laatste geldt ook voor alle APV- (waaronder evenementen), drank- en horeca-, kinderopvang-, huisvestingszaken-, kansspelen- en parkeeraanvragen.
 - De inhaalslag bestemmingsplannen en het vastleggen van beleidsregels leidt tot het minder meewerken aan plannen die niet passen in reeds vastgesteld beleid; en dus tot minder kosten voor de gemeente.
 - Nieuwe werkprocessen op basis van gewijzigde, nieuwe of gemeentelijke wetgeving worden op basis van leanmanagement ingevoerd.
 - Nieuwe wetgeving, waaronder de Leegstandswet, de Omgevingswet, Prostitutiewetgeving en dergelijke, wordt zo mogelijk opgenomen binnen de integrale aanpak.
 - b. De gemeente vermindert de lastendruk door deregulering. Dit kan onder andere door omzetting van vergunningstelsels in algemene regels, eventueel met meldingsplicht, waarbij deze meldingsplicht niet dezelfde regels en voorwaarden omvat als de voormalige vergunningsplicht.
2. Effectief toezicht en handhaving volgens vastgesteld kader:
 - a. De gemeente voert zelf of met inzet van een wettelijk verplicht gestelde verbonden partij het integraal toezicht en handhaving uit op de bebouwde omgeving op bouw, milieu, drank en horeca, brandveiligheid en kinderopvang. Daarbij ligt het accent nadrukkelijk op veiligheid en leefbaarheid (constructief, brand, bouw, milieu, eisen kinderopvang, woonfraude) met voor de onderdelen bouw, milieu en brandveiligheid toepassing van de prioriteitenladder.
 - Voor de brandveiligheid wordt het toezicht deels uitgevoerd door de VRK, onderdeel Proactie en Preventie. De gemeente voert de handhaving uit.
 - Voor de kinderopvang wordt het toezicht door de VRK, onderdeel GGD uitgevoerd. De gemeente voert de handhaving uit.

- De Milieudienst IJmond voert in opdracht van de gemeente het milieutoezicht uit en dat betreft inclusief de horeca, niet zijnde de acties vanuit de Drank en Horecawet. Deze acties worden door de gemeente uitgevoerd.
- b. De gemeente voert toezicht en handhaving uit in de openbare omgeving volgens het principe van informatie gestuurd handhaven. Op basis van gegevens van politie, gemeente en eigen ervaring wordt de beschikbare handhavingscapaciteit zo effectief mogelijk ingezet. De inzet van de handhavers is themagericht. Hierbij gaat het om parkeren, inclusief ontheffing en vergunningverlening, maar ook om toezicht en handhaving gerelateerd aan de Drank- en horecawet en de Algemene Plaatselijke Verordeningregels, zoals honden, afval, fietsen, terrassen, uitstallingen, wrakken en aanhangwagens. De handhavers zijn zichtbaar aanwezig in alle stadsdelen, gericht op de prioriteiten die volgen uit de klachten en meldingen van burgers en informatie van politie en gemeentelijke afdelingen. Als gevolg van de incidentele bevrozing van de handhavingscapaciteit kan 3,3 fte niet worden ingevuld. Bij vaststelling van het Actieprogramma Integrale Veiligheid en Handhaving 2014 wordt de prioritering per thema en de wijze waarop de incidentele bevrozing van de formatie wordt ingevuld nader aangegeven. Dit kan dan gevolgen hebben voor de in de tabel genoemde streefpercentages (onder prestatie-indicatoren 2b). Ook betekent deze incidentele bevrozing dat het aantal direct inzetbare uren lager wordt, waardoor de zichtbare aanwezigheid van handhavers in de stadsdelen onder druk komt te staan. De in de tabel hieronder genoemde streefwaarde wordt dan mogelijk niet gehaald.
3. Effectievere bestuurlijke aanpak van georganiseerde criminaliteit door:
- a. De gemeente past de Wet BIBOB op vergunningen voor horeca, growshops, coffeeshops en seksinrichtingen toe. Daarmee wordt de integriteit van het ondernemersklimaat geborgd.
 - b. De gemeente regisseert een geïntegreerde aanpak samen met politie, Openbaar Ministerie, Belastingdienst en het Regionale Informatie- en Expertise Centrum (RIEC), om criminele samenwerkingsverbanden te ondermijnen en georganiseerde criminaliteit tegen te gaan.

Prestatie-indicator	Nul-meting	Realisatie	Streefwaarden						Bron
			2013	2014	2015	2016	2017	2018	
1a. Percentage binnen wettelijke termijn verleende vergunningen	75% (2008)	90% (2009) 99% (2010) 95% (2011) 98% (2012)	97%	98%	98%	99%	99%	99%	Gemeentelijke registratie
1a. Aantal flitsvergunningen per jaar	166 (2012)	166 (2012)	150	300	300	300	300	300	Gemeentelijke registratie
2b. Percentage directe uren gemeentelijke handhaving op straat ingezet op: ¹	(2014)	-	-						Gemeentelijke registratie
-Parkeren				40%	40%	40%	40%	40%	
-Jeugdoverlast				20%	20%	20%	20%	20%	
-Drank en horecawet				10%	10%	10%	10%	10%	
-Hondenoverlast				7%	7%	7%	7%	7%	
-Afval / vuil op straat				8%	8%	8%	8%	8%	
Fietsenoverlast				5%	5%	5%	5%	10%	
-APV overig				10%	10%	10%	10%		

Prestatie-indicator	Nulmeting	Realisatie	Streefwaarden						Bron
			2013	2014	2015	2016	2017	2018	
2b. Percentage Haarlemmers dat vindt dat de handhavers van de gemeente (ruim) voldoende zichtbaar zijn in de openbare ruimte in Haarlem	51% (2011)	51% (2011)	>51%	>51%	>51%	>51%	>51%	>51%	Omnibus-Onderzoek
2b. Oordeel Haarlemmers over de kundigheid/professionaliteit van de handhavers van de gemeente (rapportcijfer)	6,0 (2011)	6,0 (2011)	>6,0	>6,0	>6,0	>6,0	>6,0	>6,0	Omnibus-Onderzoek
2b. Oordeel Haarlemmers over de klantvriendelijkheid van de handhavers van de gemeente (rapportcijfer)	6,3 (2011)	6,3 (2011)	>6,3	>6,3	>6,3	>6,3	>6,3	>6,3	Omnibus-onderzoek
3b. Aantal in uitvoering zijnde integrale projecten	3 (2012)	3 (2012)	4	4	4	4	4	4	Gemeentelijke registratie

¹ Deze percentages worden jaarlijks door de gemeenteraad in het actieprogramma Veiligheid en Handhaving vastgesteld op basis van InformatieGestuurd Handhaven (IGH).

Financiën programma

(bedragen x € 1.000)

Beleidsveld	Programma 2 Veiligheid, Vergunningen en Handhaving	Rekening 2012	Begroting 2013 na wijziging	Begroting 2014
	Lasten (exclusief mutaties reserves)			
2.1	Sociale veiligheid	2.352	2.767	1.912
2.2	Fysieke veiligheid	12.966	12.587	12.489
2.3	Integr. vergunningverlening en handhaving	19.497	19.472	19.845
	Totaal lasten	34.815	34.826	34.247
	Baten (exclusief mutaties reserves)			
2.1	Sociale veiligheid	699	735	-
2.2	Fysieke veiligheid	103	-	-
2.3	Integr. vergunningverlening en handhaving	6.380	4.616	5.847
	Totaal baten	7.182	5.351	5.847
	Totaal saldo exclusief mutaties reserves	27.633	29.475	28.399
	Toevoeging aan reserves	60	-	-
	Onttrekking aan reserves	214	-	60
	Saldo inclusief mutaties reserves	27.479	29.475	28.339

Maatregelen voor een sluitende begroting 2014

In de baten en lasten van programma 2 zijn de volgende maatregelen voor een sluitende begroting 2014 opgenomen.

Beleids- veld	Programma 2 Veiligheid, Vergunningen en Handhaving	Begroting 2014	
2.1	Sociale veiligheid		
	<i>Lasten</i>		
	Integraal Veiligheids- en Handhavingsplan	-25.000	v
2.2	Fysieke veiligheid		
	-		
2.3	Integr. vergunningverlening en handhaving		
	<i>Lasten</i>		
	Minder uitbesteed werk voor de markten	-20.000	v
	Aanhouden vacatures integrale handhaving*	-150.000	v
	<i>Baten</i>		
	Hogere leges vergunningen (c.q. meer vergunningsvrij)	-628.000	v
	Incidentele meeropbrengst Mulderfeiten	-75.000	v
	Totaal maatregelen	-898.000	v

*verwerkt via afdelingskostenplaatsen/saldo kostenplaatsen (programma 10)

Investeringsprogramma 2

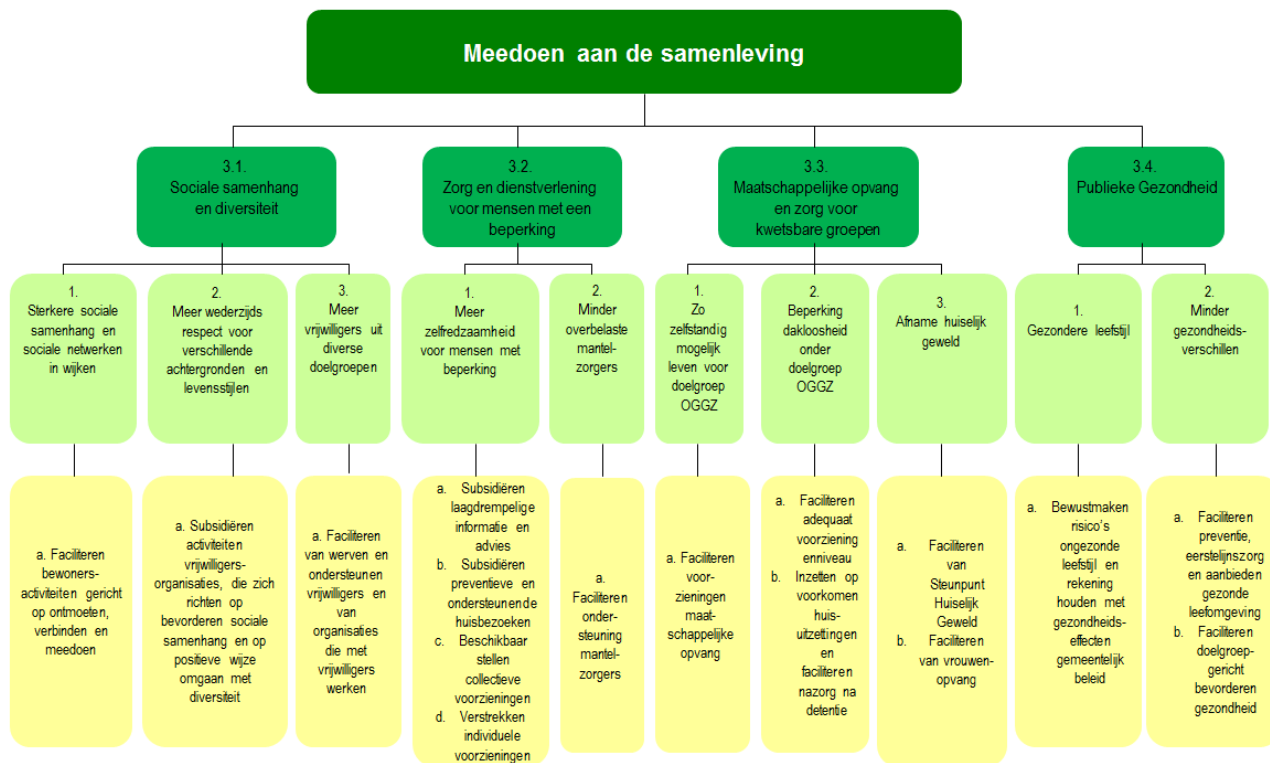
Investeringsreeds besloten door de raad

(bedragen x € 1.000)

IP-nr.	Omschrijving investering	Investering 2014
<i>Investerings met economisch nut</i>		
12.18	Vervanging parkeervergunningensysteem (vignetten)	500
Totaal programma 2 Veiligheid, vergunningen en handhaving		500

Programma 3 Welzijn, Gezondheid en Zorg

Commissie	Samenleving
(Coördinerende) Portefeuilles	Maatschappelijke Ontwikkeling
Afdeling(en)	Stadszaken en Dienstverlening

OGGZ = Openbare Geestelijke gezondheidszorg

Programmadoelstelling (missie)

Haarlem is een sociale en betrokken stad waarin iedereen mee kan doen en meetelt, ongeacht beperking of kwetsbaarheid. Meedoen aan de samenleving loopt uiteen van het hebben van werk, het volgen van onderwijs, sporten, bezoek aan de bibliotheek of schouwburg, het verrichten van vrijwilligerswerk, tot het inzetten voor de wijk, het dorp of de stad en het onderhouden van sociale contacten. Het uitgangspunt voor meedoen is de eigen kracht, eigen verantwoordelijkheid en zelfredzaamheid van mensen. Voorwaarde daarbij is dat Haarlemmers zich ook betrokken voelen bij elkaar en bij de samenleving.

De inzet van de gemeente is slechts één van de factoren die invloed heeft op welzijn en sociale kwaliteit. De effectindicatoren geven echter wel een bruikbaar beeld van de sociale staat van de gemeente en zijn in die zin een goed ijkpunt voor beleid.

Context en achtergronden

Programma 3 gaat over het beleid op het gebied van welzijn, publieke gezondheid en zorg. De essentie van dit programma is dat iedere burger mee moet kunnen doen aan de samenleving. Een eerste voorwaarde daarvoor is gezondheid. De gemeente ondersteunt de keuze van Haarlemmers voor een

gezonde leefstijl. De focus ligt vooral op ouderen en jongeren omdat daar de meeste winst is te behalen. Daarnaast wordt met gezondheidsbescherming (bijvoorbeeld jeugdgezondheidszorg) en het verkleinen van gezondheidsverschillen voorkomen dat Haarlemmers in een achterstandspositie komen.

De Wet maatschappelijke ondersteuning (Wmo) heeft tot doel dat iedere burger, ongeacht beperkingen, moet kunnen meedoen aan de samenleving. Burgers doen daarvoor een beroep op hun omgeving en er is hulp van mantelzorgers of vrijwilligers. De gemeente regisseert en faciliteert dat mensen elkaar kunnen vinden en elkaar van dienst kunnen zijn. Aanvullend zorgt de gemeente voor diensten waar mensen eenvoudig gebruik van kunnen maken, zoals sociale buurtvoorzieningen, ouderenadviseurs, welzijnsactiviteiten en collectief vervoer. Soms hebben burgers intensievere ondersteuning nodig. Dan zorgt de gemeente voor passende verstrekkingen, voorzieningen en begeleiding, zoals hulp bij het huishouden, woningaanpassingen en opvangvoorzieningen. Mensen met een beperkt sociaal netwerk of zij die op afstand staan van de samenleving krijgen extra ondersteuning om vanuit de eigen kracht aansluiting te vinden. De burger heeft zoveel mogelijk de regie of krijgt deze zo snel mogelijk weer terug.

Met de oprichting van de Participatieraad is er één adviesorgaan gekomen dat zorgt voor integrale advisering, gevraagd en ongevraagd, aan het college en de raad vanuit de Haarlemse samenleving op het brede sociaal-culturele beleid van de gemeente.

Er is steeds minder geld voor professionele ondersteuning en begeleiding en daarom moet dit anders georganiseerd worden. In 2015 moet de nieuwe sociale infrastructuur zo functioneren dat de gewenste kwaliteit geleverd wordt binnen de afgenomen financiële ruimte (ook bij de taken die naar de gemeente gedecentraliseerd worden: AWBZ, Jeugd en participatiewet). In de nota 'Samen voor elkaar; op weg naar een nieuwe sociale infrastructuur' wordt beschreven dat de nieuwe infrastructuur van het sociaal domein bestaat uit een zestal clusters (eigen netwerk; basisinfrastructuur; informatie, advies en doorgeleiding; sociaal wijkteam; specialistisch aanbod; gedragsverandering), die elk een andere functie in het sociaal domein hebben en waarbinnen de gemeente een andere rol heeft. In het cluster 'eigen netwerk' heeft de gemeente niet of nauwelijks een rol. Binnen de vijf andere clusters staat kwaliteitsverbetering voorop, op een wijze die past bij de vastgestelde leidende patronen en kaders van samen voor elkaar. Tegelijkertijd is bekend dat de maximale haalbare kwaliteit gerealiseerd moet worden binnen een fors verminderd budget.

Kaderstellende beleidsnota's

- Samen voor Elkaar (2012/172892)
- Samen voor Elkaar: op weg naar een nieuwe sociale infrastructuur (2013/55659)
- Welzijnswerk klaar voor de toekomst (2009/239237)
- Uitvoeringsregeling Diversiteitsbevordering (2012/38022)
- Vorming Participatieraad gemeente Haarlem (2013/116867)
- Verordening voorzieningen maatschappelijke ondersteuning gemeente Haarlem 2013 (2012/422775)
- Versterken van het vrijwilligerswerk (2010/370770)
- Verbeteren van de ondersteuning aan mantelzorgers (2009/96030)
- Samenleven in Haarlem: begeleiding van Haarlemmers met een beperking en kwetsbare Haarlemmers (2011/118524)
- Nota Beleidsintentie maatschappelijke opvang daklozen 2008-2014, Kompas Haarlem en Midden- en Zuid-Kennemerland (2008/45870)
- Uitvoering Regionaal Kompas 2013-2014 (2012/277852)
- Uitwerking scenario 24-uursopvang dak- en thuislozen en verslaafden (2013/179649)
- Een vuist tegen geweld: Startnotitie Huiselijk Geweld in de veiligheidsregio Kennemerland 2008-2011 (2008/180659)
- Uitvoeringsnota aanpak huiselijk geweld en kindermishandeling 2013 (2013/4355)

- Gezond Beleid voor een gezonde leefstijl, Haarlemse nota gemeentelijk gezondheidsbeleid 2011-2014 (2011/72996)

Beleidsveld 3.1 Sociale samenhang en diversiteit

Wat willen we bereiken in 2014-2018?

1. Sterkere sociale samenhang en sociale netwerken in de wijken, zodanig dat het percentage inwoners dat actief betrokken is in de buurt stijgt. In een stad waar het kunnen meedoen centraal staat, moeten burgers zo veel mogelijk zelfredzaam zijn en op eigen kracht meedoen. Samen met weerbare en betrokken Haarlemmers die zich voor anderen kunnen inzetten.
2. Meer wederzijds respect voor verschillende achtergronden en levensstijlen, zodanig dat Haarlemmers onverminderd neutraal of positief oordelen over samenleven met verschillende culturen. Verschillen in cultuur, etnische achtergrond, seksuele geaardheid, kennis, vaardigheden en levenservaring tussen burgers vindt de gemeente een verrijking voor de stad.
3. Meer vrijwilligers uit diverse doelgroepen, zodat het percentage Haarlemmers dat zich vrijwillig inzet onverminderd hoog en voldoende divers blijft. Vrijwillige inzet, zowel in de zorg als op alle andere terreinen, zorgt voor betrokkenheid bij de samenleving en meer betrokkenheid leidt tot meer samenhang.

Effectindicator	Nul-meting	Realisatie	Streefwaarden						Bron
			2013	2014	2015	2016	2017	2018	
1. Percentage Haarlemmers dat het afgelopen jaar actief is geweest om de buurt te verbeteren	20% (2000)	21% (2007) 19% (2009) 26% (2010) 26% (2011) 28% (2012)	27%	28%	29%	30%	30%	30%	Omnibus-onderzoek
1. Percentage Haarlemmers dat vindt niet voldoende contact te hebben of meer zou willen	18% (2007)	26% (2009) 27% (2010) 25% (2011) 31% (2012)	< 24%	< 27%	< 26%	< 25%	< 24%	< 23%	Omnibus-onderzoek
2. Percentage Haarlemmers dat neutraal of positief oordeelt over het samenleven met Haarlemmers uit verschillende culturen	90% (2006)	89% (2007) 93% (2008) 89% (2009) 90% (2010) 90% (2011) 90% (2012)	≥ 90%	≥ 90%	≥ 90%	≥ 90%	≥ 90%	≥ 90%	Omnibus-onderzoek
3. Percentage Haarlemmers dat aan vrijwillige inzet doet	31% (2005)	31% (2007) 34% (2009) 35% (2010) 38% (2011) 41% (2012)	≥ 38%	≥ 41%	≥ 41%	≥ 41%	≥ 41%	≥ 41%	Omnibus-onderzoek

Wat gaan we ervoor doen in 2014?

1. Sterkere sociale samenhang en sociale netwerken in de wijken
 - a. De gemeente faciliteert bewonersactiviteiten, zoals buurtschouwen, beheer speeltuinen, stadsmoestuinen. Deze activiteiten richten zich op ontmoeten, verbinden en meedoen (actief zijn) van bewoners door hen te ondersteunen met begeleiding, ruimte en kennis. De relatie tussen gezondheid

en welzijn komt duidelijker in beeld. Samenwerking met huisartsen bij het preventief huisbezoek en 'welzijn op recept' (verwijzing door de huisarts naar activiteiten van het welzijnswerk) is gestart.

2. Meer wederzijds respect voor verschillende achtergronden en levensstijlen
 - a. De gemeente subsidieert activiteiten van vrijwilligersorganisaties die zich richten op het bevorderen van de sociale samenhang in Haarlem en die op positieve wijze met diversiteit omgaan.
3. Meer vrijwilligers uit diverse doelgroepen
 - a. De gemeente faciliteert het werven en ondersteunen (kennis) van vrijwilligers en organisaties die met vrijwilligers werken en heeft daarbij aandacht voor vrijwilligers uit verschillende doelgroepen, waaronder jeugd, allochtonen en mensen met een beperking. Hierdoor wordt de basisinfrastructuur voor het sociaal domein versterkt en maatwerk geleverd. In 2014 wordt een plan van aanpak 'centrale ingang vrijwillige inzet' geïmplementeerd met als doel potentiële vrijwillige inzet niet verloren te laten gaan.

Deze inzet draagt bij aan de genoemde doelen. Er zijn nog geen vaste prestaties voor facilitering en ondersteuning die meerjarig gemeten kunnen worden. De prestaties richten zich op de actuele vraag, kennen een grote diversiteit en worden beperkt door het beschikbare budget. Het aantal geworven vrijwilligers wordt daarnaast bijvoorbeeld sterk beïnvloed door de economische situatie.

Beleidsveld 3.2 Zorg en dienstverlening voor mensen met beperking

Wat willen we bereiken in 2014-2018?

1. Meer zelfredzaamheid voor mensen met een beperking zodanig dat zij de regie over zelfstandig leven en wonen zoveel mogelijk behouden. Het gaat om mensen met een lichamelijke, verstandelijke, chronisch psychisch of psychosociale of andere beperking, inclusief chronisch zieken, ouderen die beperkingen ondervinden en anderen die vanwege gezondheidsproblemen beperkt zijn in hun zelfredzaamheid.
2. Minder overbelaste mantelzorgers, zodanig dat zij de zorg langer kunnen volhouden. Mantelzorgers bevinden zich in het sociale netwerk van mensen met een beperking en hebben nadrukkelijk een rol in het behoud van de zelfstandigheid van deze groep. Zestien procent van de Haarlemmers is volgens het Omnibusonderzoek 2012 mantelzorger, elf procent van hen is vaak of zeer vaak overbelast.

Effectindicator	Nulmeting	Realisatie	Streefwaarden						Bron
			2013	2014	2015	2016	2017	2018	
1. Percentage Haarlemmers dat aangeeft enigszins of ernstig beperkt te worden door gezondheid bij dagelijkse bezigheden	14% (2007)	15% (2009) 14% (2010) 15% (2011) 15% (2012)	15%	14%	13%	13%	13%	13%	Omnibusonderzoek
1. Percentage thuiswonende 75+'ers t.o.v. totaal aantal 75+'ers	88% (2007)	88% (2008) 89% (2009) 88% (2010) 89% (2011) 89% (2012)	≥ 91%	≥ 91%	≥ 91%	≥ 91%	≥ 91%	≥ 91%	Gemeentelijke registratie

Effectindicator	Nulmeting	Realisatie	Streefwaarden						Bron
			2013	2014	2015	2016	2017	2018	
2. Percentage mantelzorgers dat aangeeft (zeer) vaak overbelast te zijn	12% (2009)	11% (2010) 10% (2011) 11% (2012)	9%	9%	9%	9%	9%	9%	Omnibusonderzoek

Wat gaan we ervoor doen in 2014?

1. Mensen met een beperking behouden de regie over zoveel mogelijk zelfstandig leven en wonen.
 - a. De gemeente subsidieert laagdrempelige informatie en advies, zodanig dat over de stad verspreide loket-sprekuren en een website met informatie over zorg en dienstverlening in Haarlem functioneren. De gemeente faciliteert koppelingen tussen hulpvragers en vrijwilligers. Gestart is met sociale wijkteams die laagdrempelige, integrale en efficiënte ondersteuning voor wijkinwoners bieden door een ‘eropaf-aanpak’ te gebruiken en uit te gaan van de eigen kracht van mensen de mogelijkheden van het eigen netwerk.
 - b. De gemeente subsidieert een actieve benadering van de burger door preventieve en ondersteunende huisbezoeken voor 75+’ers.
 - c. De gemeente stelt collectieve voorzieningen beschikbaar: maatschappelijk werk, sociaal raadsliden, ouderenadviseurs, vraagafhankelijk openbaar vervoer en maaltijden aan huis.
 - d. De gemeente verstrekt individuele voorzieningen: woningaanpassingen, vervoersvoorzieningen, rolstoelvoorzieningen en hulp bij het huishouden. De tevredenheid hierover blijft ondanks afnemende budgetten gelijk.
2. Minder overbelaste mantelzorgers, zodanig dat zij de zorg langer kunnen volhouden.
 - a. De gemeente faciliteert goede ondersteuning van mantelzorgers met informatie en advies, vervangende zorg (respijtzorg) en individuele ondersteuning (zoals maatregelen om de combinatie van werk en mantelzorg beter mogelijk te maken). De gemeente streeft naar versterking van deze basisinfrastructuur vanuit Samen voor Elkaar.

Prestatie-indicator	Nulmeting	Realisatie	Streefwaarden						Bron
			2013	2014	2015	2016	2017	2018	
1a. Aantal klantcontacten bij (digitale) Loket Haarlem	5.183 (2007)	5.556 (2008) 5.735 (2009) 5.500 (2010) 5.879 (2011) 5.548 (2012)	≥ 6.000	≥ 6.000	≥ 6.500	≥ 6.500	≥ 6.500	≥ 6.500	Registratie Kontext
1b. Aantal preventieve huisbezoeken door welzijnsorganisaties	181 (2005)	70 (2008) 604 (2009) 373 (2010) 521 (2011) 687 (2012)	500	700	800	800	900	900	Registratie Welzijnsorganisaties
1c. Rapportcijfer tevredenheid gebruikers voorziening collectief vervoer	6,0 (2008)	6,4 (2009) 6,6 (2010) 7,2 (2011) 7,5 (2012)	7,2	7,5	7,5	7,5	7,5	7,5	Cliënttevredenheidonderzoek SGBO
1d. Rapportcijfer tevredenheid gebruikers over aanvraagprocedure individuele Wmo-voorziening	6,7 (2008)	7,2 (2009) 7,0 (2010) 6,9 (2011) 6,9 (2012)	7,0	6,9	6,9	6,9	6,9	6,9	Cliënttevredenheidonderzoek SGBO

Prestatie-indicator	Nul-meting	Realisatie	Streefwaarden						Bron
			2013	2014	2015	2016	2017	2018	
1d. Rapportcijfer tevredenheid gebruikers voorziening hulp bij het huishouden	7,9 (2008)	7,7 (2009) 7,7 (2010) 7,5 (2011) 7,6 (2012)	7,9	7,6	7,6	7,6	7,6	7,6	Cliënt- tevredenheid- onderzoek SGBO
1d. Rapportcijfer tevredenheid gebruikers Wmo-hulpmiddelen	7,5 (2008)	7,3 (2009) 7,3 (2010) 7,2 (2011) 7,5 (2012)	7,3	7,5	7,5	7,5	7,5	7,5	Cliënt- tevredenheid- onderzoek SGBO
2. Aantal mantelzorgers dat ondersteund wordt om overbelasting te verminderen	584 (2007)	445 (2008) 1.750 (2009) 1.705 (2010) 1.863 (2011) 1.996 (2012)	≥ 1.800	≥ 2.000	≥ 2.100	≥ 2.100	≥ 2.100	≥ 2.100	Registratie Tandem

Beleidsveld 3.3 Maatschappelijke opvang en zorg voor kwetsbare groepen

Wat willen we bereiken in 2014-2018?

1. Zo zelfstandig mogelijk leven voor de doelgroep van de openbare geestelijke gezondheidszorg (OGGZ). De OGGZ-doelgroep is een verzamelnaam voor de meest kwetsbare mensen: dak- en thuislozen, verslaafden, mensen met psychiatrische problematiek; kortom mensen die op vele levensgebieden tegelijk problemen kennen en vaak zorgmijndend gedrag vertonen.
2. Beperking dakloosheid onder de OGGZ doelgroep, zodat overlast wordt voorkomen.
3. Afname van huiselijk geweld.

Effectindicator	Nul-meting	Realisatie	Streefwaarden						Bron
			2013	2014	2015	2016	2017	2018	
1. Gemiddelde verblijfsduur OGGZ- doelgroep in maatschappelijke opvang in dagen ¹	1.847 (2005)	1.127 (2007) 736 (2008) 543 (2009) 592 (2010) 747 (2011) 925 (2012)	≤ 600	≤ 800	≤ 700	≤ 600	≤ 600	≤ 600	Registratie diverse instellingen
2. Aantal geregistreerde daklozen	345 (2010)	465 (2011) 582 (2012)	500	575	550	525	525	500	Veldmonitor GGD
3. Aantal geregistreerde incidenten huiselijk geweld in de veiligheidsregio Kennemerland	1.838 (2004)	1.405 (2007) 1.388 (2008) 2.026 (2010) 2.803 (2011) 2.538 (2012)	2.800	2.900 ²	3.000	3.000	3.000	3.000	Registratie Steunpunt Huiselijk Geweld

¹ Het betreft hier zowel de kort- als de langdurende opvang. In de 24-uurs-opvang is de opvang zo kort mogelijk, met het streven van een maximum van 9 maanden.

² Het aantal geregistreerde incidenten moet nog stijgen om het doel, afname van huiselijk geweld, te kunnen bereiken. Huiselijk geweld komt veel vaker voor dan gemeld wordt en na registratie van incidenten kan hulpverlening starten om de gevolgen te beperken en recidive te voorkomen.

Wat gaan we ervoor doen in 2014?

1. Zo zelfstandig mogelijk leven voor de doelgroep van de openbare geestelijke gezondheidszorg (OGGZ):
 - a. De gemeente faciliteert naar doelgroep en zorgbehoefte gedifferentieerde voorzieningen voor maatschappelijke opvang, zoals 24-uursopvang en de uitbreiding van gezinsopvang in de Hoofddorp voor gezinnen uit Zuid-Kennemerland. De gemeente faciliteert ook vervolgo oplossingen, zoals begeleid wonen en zelfstandig wonen.
2. Minder dakloosheid en overlast van de OGGZ-doelgroep.
 - a. De gemeente faciliteert een adequaat voorzieningenniveau voor zorg, opvang en begeleiding wat zorgt voor beperking van het aantal daklozen (ondanks de toename van de problematiek door de economische crisis) en de overlast van daklozen. Voorkomen van uitval door het in beeld brengen én houden van de OGGZ-doelgroep door de Brede Centrale Toegang (BCT).
 - b. De gemeente zet zich in om huisuitzettingen op grond van huurschulden te voorkomen en faciliteert nazorg bij ontslag uit detentie om terugval te voorkomen.
3. Afname van huiselijk geweld
 - a. De gemeente faciliteert het Steunpunt Huiselijk Geweld en stroomlijnt de aanpak. De financiële middelen beperken het aantal vragen dat kan worden behandeld. De vragen worden geprioriteerd.
 - b. De gemeente faciliteert de vrouwenopvang met differentiatie van de opvang en versnelling van de uitstroom.

Prestatie-indicator	Nul-meting	Realisatie	Streefwaarden						Bron
			2013	2014	2015	2016	2017	2018	
1. Aantal plaatsen maatschappelijke opvang	63 (2008)	87 (2009) 91 (2010) 91 (2011) 107 (2012) ¹	110	111 ²	111	111	111	111	OGGZ- monitor GGD
3. Aantal opgelegde huisverboden in de Veiligheids-regio Kennemerland	46 (2009)	40 (2010) 55 (2011) 80 (2012)	≥ 60	≥ 80	≥ 80	≥ 80	≥ 80	≥ 80	Huisverbod Online
3a. Aantal informatie-, advies- en hulpvragen huiselijk geweld	1.832 (2011)	2.232 (2012)	> 1.800	> 2.000	> 2.000	> 2.000	> 2.000	> 2.000	Registratie steunpunt huiselijk geweld

¹ Besloten is het aantal reguliere plaatsen te verminderen. De opvang in Spaarnezicht (zwerfjongeren) is toegevoegd.

² In de voorziening in Hoofddorp worden 4 plaatsen voor gezinnen uit Zuid-Kennemerland gerealiseerd.

Beleidsveld 3.4 Publieke gezondheid

Wat willen we bereiken in 2014-2018?

1. Gezondere leefstijl waardoor de gezondheid van de Haarlemmer goed blijft. Voeding, bewegen en alcoholgebruik bepalen voor een groot deel de gezondheid. Gezond gedrag verkleint de risico's op ziekten. Een woonomgeving die uitnodigt tot bewegen draagt daar aan bij.
2. Minder gezondheidsverschillen zodanig dat de achterstanden in onder meer Schalkwijk en Oost afnemen en het percentage gezonde Haarlemmers stijgt. De verschillen zijn groot: blijkens de Volksgezondheid Toekomst Verkenning 2010 van het RIVM overlijden mensen met een lagere sociaal economische status gemiddeld zes tot zeven jaar jonger en hebben zij tijdens hun leven veertien jaar langer te maken met lichamelijke beperkingen.

Effectindicator	Nulmeting	Realisatie	Streefwaarden						Bron
			2013	2014	2015	2016	2017	2018	
1. Percentage Haarlemmers dat eigen gezondheid (zeer) goed noemt	78% (2007)	78% (2009) 78% (2010) 78% (2011) 78% (2012)	≥ 78%	≥ 78%	≥ 78%	≥ 78%	≥ 78%	≥ 78%	Omnibusonderzoek
2a. Percentage Haarlemmers in Schalkwijk dat eigen gezondheid (zeer) goed noemt ¹	70% (2007)	73% (2009) 73% (2010) 74% (2011) 73% (2012)	74%	74%	75%	75%	76%	76%	Omnibusonderzoek
2a. Percentage Haarlemmers in Oost dat eigen gezondheid (zeer) goed noemt ¹	76% (2007)	73% (2009) 73% (2010) 67% (2011) 75% (2012)	68%	75%	75%	76%	76%	76%	Omnibusonderzoek

¹ In de stadsdelen Schalkwijk en Oost is de gezondheidsachterstand het grootst ten opzicht van het gemiddelde.

Wat gaan we ervoor doen in 2014?

1. Gezondere leefstijl

- a. De gemeente draagt bij aan gezond gedrag door rekening te houden met de gezondheidseffecten van gemeentelijk beleid, bijvoorbeeld bij de inrichting van de openbare ruimte.

2. Minder gezondheidsverschillen

- a. De gemeente faciliteert de bevordering van de gezondheid van bewoners in gebieden met gezondheidsachterstanden. Bestaande voorzieningen zoals welzijnsinstellingen, sportverenigingen en aanbieders en verzekeraars van gezondheidszorg zetten zich hier mede voor in, zoals bij het project Haarlem Oost Vitaal.
- b. De gemeente faciliteert een doelgroepgerichte aanpak in gebieden met gezondheidsachterstanden, waarbij geïnvesteerd wordt in gezond gedrag bij de jeugd, zoals de JOGG-aanpak. Dit is lonend en voorkomt problemen op latere leeftijd. Goede voorzieningen in de buurt en aandacht voor preventie dragen bij aan een gezond en zelfstandig leven van het stijgend aantal ouderen.

De inzet van de gemeente is slechts één van de factoren die invloed heeft op de gezondheid. Het aanbod aan voorlichting wordt afgestemd op de mogelijkheden van en de vraag uit de doelgroepen en is te divers om met een meerjarige prestatie-indicator op te nemen.

Financiën programma

(bedragen x € 1.000)

Beleids- veld	Programma 3 Welzijn, Gezondheid en Zorg	Rekening 2012	Begroting 2013 na wijziging	Begroting 2014
	Lasten (exclusief mutaties reserves)			
3.1	Sociale samenhang en diversiteit	5.330	5.182	3.544
3.2	Zorg & dienstverl. mensen met beperking	38.120	39.470	35.798
3.3	Maatsch. opvang kwetsbare groepen	4.613	4.237	4.132
3.4	Publieke gezondheid	3.403	3.514	3.283
	Totaal lasten	51.466	52.403	46.757
	Baten (exclusief mutaties reserves)			
3.1	Sociale samenhang en diversiteit	28	-	-
3.2	Zorg & dienstverl. mensen met beperking	4.991	3.287	3.011
3.3	Maatsch. opvang kwetsbare groepen	382	-	-
3.4	Publieke gezondheid	-	-	-
	Totaal baten	5.401	3.287	3.011
	Totaal saldo exclusief mutaties reserves	46.065	49.116	43.746
	Toevoeging aan reserves	1.864	160	710
	Onttrekking aan reserves	2.283	2.667	2.316
	Saldo inclusief mutaties reserves	45.646	46.609	42.140

Maatregelen voor een sluitende begroting 2014

In de baten en lasten van programma 3 zijn de volgende maatregelen voor een sluitende begroting 2014 opgenomen.

Beleids- veld	Programma 3 Welzijn, Gezondheid en Zorg	Begroting 2014	
3.1	Sociale samenhang en diversiteit		
	<u>Lasten</u>		
	Diversiteitsregeling	-25.000	v
3.2	Zorg & dienstverl. mensen met beperking		
	<u>Lasten</u>		
	Besparing op collectief vervoer	-500.000	v
	Storting besparing collectief vervoer in reserve WMO	500.000	n
3.3	Maatsch. opvang kwetsbare groepen		
	-		
3.4	Publieke gezondheid		
	<u>Lasten</u>		
	Gezondheidsbeleid 2011-2014	-250.000	v
	Totaal maatregelen	-275.000	v

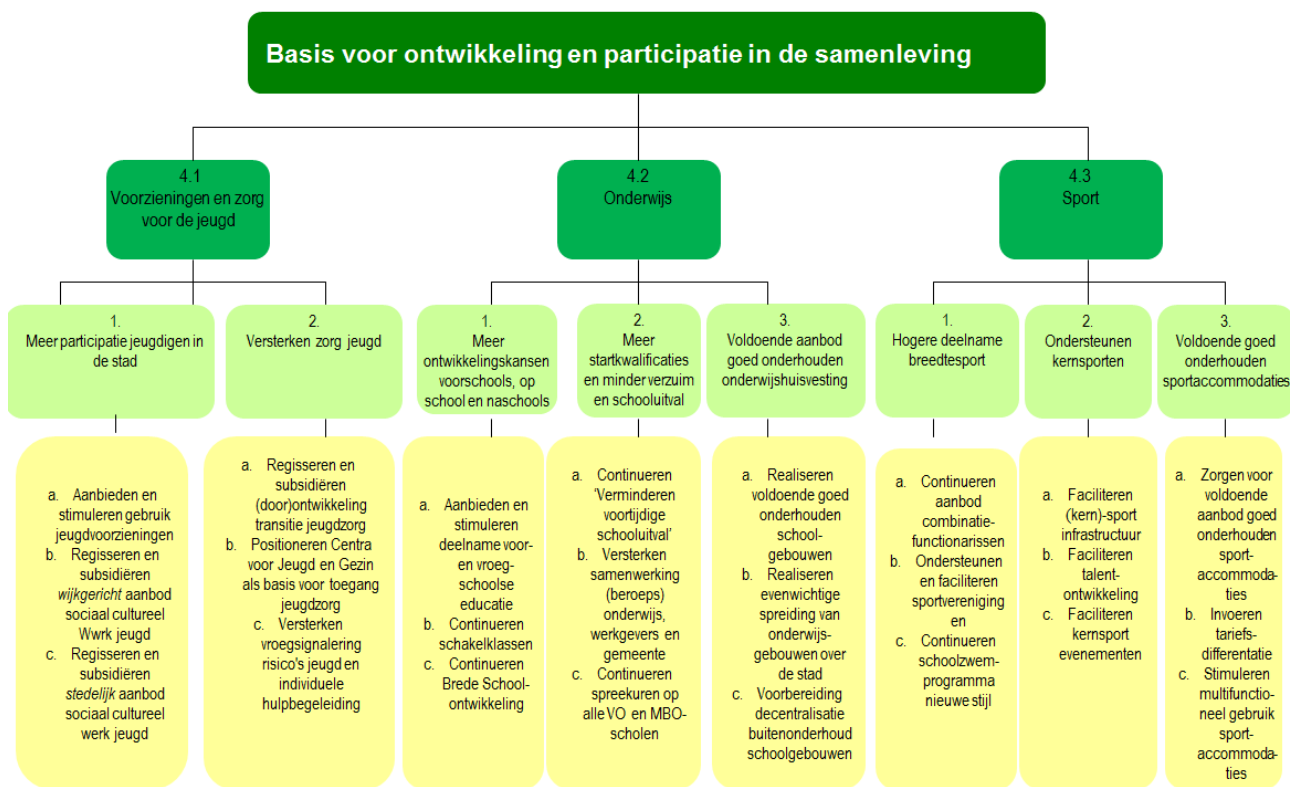
Investerings programma 3

(bedragen x € 1.000)

IP-nr.	Omschrijving investering	Investering 2014
	Er zijn binnen dit programma geen investeringen voor 2014	
	Totaal programma 3 Welzijn en zorg	

Programma 4 Jeugd, Onderwijs en Sport

Commissie	<i>Samenleving</i>
(Coördinerende) Portefeuilles	<i>Jeugd, Onderwijs en Sport</i>
Afdeling(en)	<i>Stadszaken</i>

Programmadoelstelling (missie)

De hoofddoelstelling van programma 4 is dat jeugd van 0 tot 24 jaar in Haarlem zich ontwikkelt en in staat is deel te nemen aan de samenleving. Om dit doel te realiseren biedt dit programma integrale mogelijkheden, zodat de jeugd veilig kan opgroeien en goede kansen heeft zich zo optimaal mogelijk te ontwikkelen op school en in de vrije tijd. De prestaties die in de beleidsvelden zijn opgenomen, bieden in onderlinge samenhang de condities om de hoofddoelstelling (het bieden van een basis voor ontwikkeling en participatie in de samenleving) te realiseren. Op het terrein van sport gelden de doelstellingen voor een bredere doelgroep dan de jeugd.

Context en achtergronden

Het integraal jeugdbeleid wil alle jeugd tot 24 jaar in staat stellen een basis te leggen voor hun verdere ontwikkeling en voor hun participatie in de samenleving. Dit sluit aan bij de het Millenniumdoel "alle jongens en meisjes gaan naar school" met als achterliggende gedachte dat elk kind gelijke kansen krijgt om in een veilige omgeving op te groeien. Een kwart van de Haarlemse bevolking is jonger dan 24 jaar. Jeugd, Onderwijs en Sport maakt deel uit van het sociaal domein.

Als Millenniumgemeente heeft Haarlem hiervoor een aantal doelstellingen en activiteiten in de volgende paragrafen geformuleerd. De gemeente probeert via haar officiële stedenband met de gemeente Mutare in Zimbabwe ook een bijdrage te leveren aan deze doelstelling. Via Stichting Stedenband Haarlem-Mutare wordt lesmateriaal voor scholen voor basis- en voortgezet onderwijs verzorgd om leerlingen te informeren over het leven aldaar. Hiernaast zorgt Stichting Mutare voor sponsoring van verplichte schoolgeld, boeken en schooluniformen zodat zoveel mogelijk kinderen in Mutare onderwijs krijgen.

De vijf Centra voor Jeugd en Gezin (CJG) richten zich op opvoedings- en gezinsondersteuning. Voor jongeren in een kwetsbare positie zijn extra voorzieningen beschikbaar op leer- en ontwikkelingsgebied, passend bij leeftijd en problematiek. Vanaf 2015 wordt de jeugdzorg gedecentraliseerd. Op basis van het door de raad in 2013 vastgestelde beleidsplan Jeugdzorg wordt de regierol van de gemeente ingevuld. De samenwerkingsafspraken, op hoofdlijnen genoemd in het beleidsplan, worden in overleg met de instellingen op het terrein van Jeugdzorg verder gemaakt. De transitie jeugdzorg maakt onderdeel uit van de nota 'Samen voor elkaar' in het sociaal domein.

Om jongeren volwaardig deel te laten nemen aan de samenleving is een goed voorzieningenaanbod van belang, zowel op stads- als op wijkniveau. De gemeente faciliteert en subsidieert welzijns- en jongerenorganisaties die een passend aanbod hebben van sociaal culturele activiteiten.

Onderwijs is erop gericht jongeren tenminste een startkwalificatie te laten behalen, zodat zij als volwassenen volwaardig kunnen leven, wonen en werken. Hiervoor worden (plus)voorzieningen voor kinderen in de peuterspeelzalen, op school en naschools georganiseerd om de (taal)ontwikkelingskansen voor kinderen en jongeren te vergroten. Dit is één van de onderwerpen van de Lokale Educatieve Agenda (L.E.A.). Ook in regionaal verband wordt hieraan gewerkt. Zo staat op de agenda van het Regionale Educatieve Agenda (R.E.A.), een samenwerkingsverband van alle schoolbesturen en gemeenten in Zuid-Kennemerland, de invoering van passend onderwijs per schooljaar 2014-2015. In schooljaar 2013-2014 start een gezamenlijke pilot Passend onderwijs.

Voor onderwijshuisvesting heeft de gemeente een zorgplicht om te voorzien in onderwijshuisvesting en zorgt zij samen met de schoolbesturen voor het op peil houden van het voorzieningenaanbod.

Demografische ontwikkelingen zoals de vergrijzing leiden tot veranderingen in de aard en omvang van bepaalde doelgroepen. Daarop moet het sportaanbod worden afgestemd. In 2014 zal uitvoering gegeven worden aan het door de raad in 2013 vastgestelde Beleidsuitvoeringsplan Sportaccommodaties dat zich richt op voldoende aanbod van sportaccommodaties en het beheer en het onderhoud hiervan.

De gemeente investeert – naast de vijf kernsporten: honk- en softbal, turnen, badminton en judo – in de ontwikkeling van de breedtesport door onder meer het stimuleren van de professionalisering van verenigingen. Tot gezonde en verantwoorde sportbeoefening wordt de jeugd uitgedaagd. Sport vormt een onderdeel van de sociale cohesie in de wijk en past in de basisinfrastructuur van het sociaal domein.

Kaderstellende beleidsnota's

- Nota 'Samen voor jeugd: transitie jeugdzorg' (2010/199782)
- "Jongerenwerk toekomstbestendig in Haarlem" (2011/93351)
- Verwijsindex Risico Jeugd (2009/73817)
- Convenant Lokale Educatieve Agenda 2011-2015 (2011/120013)
- Regionale Educatieve Agenda 2011-2015 (2010/384208)
- Meerjarenbeleidsplan Wet OKE 2011-2014 (2011/436806)

- Bestuursafspraken ‘Effectief benutten van VVE en extra leertijd voor jonge kinderen’ (2012/50796)
- Nota Meerjarenplan bestrijding Voortijdig Schoolverlaten 2011 t/m 2014 (2010/398234)
- Strategisch Huisvestingsplan Onderwijs (2012/130442)
- Nota Agenda voor de Sport 2010-2014: ‘Haarlem Sport!’ (2009/237435)
- Voortgangsnotitie Sport 2012 (2013/ 229292)
- Strategische visie sportaccommodaties 2012-2016 (2011/430082)

Beleidsveld 4.1 Jeugd

Wat willen we bereiken in 2014-2018?

1. Meer participatie van jeugdigen in de stad, zodanig dat hun persoonlijke ontwikkeling wordt bevorderd en zij beter in staat zijn om deel te nemen aan de samenleving.
2. Versterken van de zorg voor de jeugd, zodanig dat de gezondheid op peil blijft en/of verbetert.

Effectindicator	Nul-meting	Realisatie	Streefwaarden						Bron
			2013	2014	2015	2016	2017	2018	
1. Percentage Haarlemmers dat (zeer) tevreden is over voorzieningen voor jongeren in de buurt	33% (2005)	28% (2007) 29% (2009) 32% (2010) 32% (2011) 33% (2012)	40%	40%	40%	40%	40%	40%	Omnibus-onderzoek
2. Het gaat goed met jeugdigen op basis van JGZ-criteria: fysiek/mentaal/sociaal	85% (2010)	85% (2011) 85% (2012)	85%	85%	85%	85%	85%	85%	Jaarverslagen JGZ

Wat gaan we ervoor doen in 2014?

Stimuleren participatie van jeugdigen in de stad en doorontwikkeling van de zorg voor jeugd.

1. Meer participatie van jeugdigen in de stad
 - a. De gemeente biedt jeugdvoorzieningen en stimuleert het gebruik ervan door voorlichting te geven over het bestaande aanbod. Het gaat om kinderen, tieners en jongeren die gebruik willen maken van het aanbod van sport- en speelgelegenheden zoals bij speelgroepen, VVE-peuterspeelzalen, speeltuinen of openbare speelvoorzieningen. Ook gaat het om het aanbod van tiener- en jongerenwerk in welzijnsaccommodaties. Hiernaast kan de jeugd gebruik maken van de mede door de gemeente gesubsidieerde digitale netwerken die de jeugd informeren en waarmee de gemeente hen over onderwerpen raadpleegt.
 - b. De gemeente regisseert en subsidieert het *wijkgerichte* aanbod sociaal cultureel werk jeugd van de welzijns- en jongerenorganisaties. Naast School-in-de-Wijk (Brede School) activiteiten gaat het om een goed verspreid aanbod van tiener- en jongerenwerk tot 18 jaar over Haarlemse stadsdelen. Dit aanbod is, in overleg met de jeugd en professionals, afgestemd op de verschillende leeftijdscategorieën in de verschillende wijken en heeft voldoende openingstijden. Met de jeugd wordt hierdoor een zinvolle, passende en op preventie gerichte vrijetijdsbesteding georganiseerd.
 - c. De gemeente regisseert en subsidieert een *stedelijk* aanbod sociaal cultureel werk met openingstijden dat afgestemd is op de specifieke doelgroep, in overleg met de jeugd, professionals en omwonenden, waardoor een zinvolle, passende en op preventie gerichte vrijetijdsbesteding met de jeugd wordt georganiseerd.

2. Versterken van de zorg voor de jeugd, zodanig dat de gezondheid op peil blijft en/of verbetert.
 - a. De gemeente regisseert en subsidieert de (door)ontwikkeling van de transitie jeugdzorg door het versterken van de Centra voor Jeugd en Gezin (CJG's) die de basis vormen van de vernieuwde zorg voor jeugd. Jeugdbescherming, jeugdreclassering, jeugd en opvoedhulp, gesloten jeugdzorg, crisisdienst en Advies- en Meldpunt Kindermishandeling, jeugd GGZ en zorg voor kinderen met (licht) verstandelijke beperkingen krijgen een andere positie in deze vernieuwde jeugdzorg, die vanaf 2015 in werking treedt. Ook wordt de toegang tot en inkoop van residentiële en (zeer) gespecialiseerde zorg vormgegeven. Hierbij wordt samengewerkt met de regiogemeenten in Zuid-Kennemerland, IJmond en Haarlemmermeer om een transparante cliëntvriendelijke, laagdrempelige en goed verspreide zorgverlening te realiseren.
 - b. De gemeente positioneert de Centra voor jeugd en Gezin (CJG's) in de basisinfrastructuur van het sociaal domein door de CJG's de basis te laten zijn voor de toegang tot de jeugdzorg. De CJG-coaches gaan naar ouders en jeugdigen toe en maken ook deel uit van de Sociale Wijkteams. De CJG's bieden ouders opvoedings- en gezinsondersteuning aan. Het registratiesysteem MensCentraal wordt op regionaal niveau voor de CJG registratie en ondersteuning van de werkprocessen in gebruik genomen.
 - c. De gemeente versterkt de vroegsignalering risico's jeugd en individuele begeleiding door het uitbreiden van het aantal samenwerkingspartners binnen de Verwijsindex Risicjongeren (VIR) en door het stimuleren van het gebruik van de Verwijsindex door voorlichting en het ondersteunen van de aangesloten organisaties bij het naleven van het convenant.

Prestatie-indicator	Nul-meting	Realisatie	Streefwaarden						Bron
			2013	2014	2015	2016	2017	2018	
1a. Gemiddeld aantal bezoekers per week op de jongerenwebsites (www.stad-haarlem.nl, www.inhaarlemkannalles.nl)	150 (2008)	200 (2009) 220 (2010) 900 (2011) 1.000 (2012)	1.100	1.100	1.200	1.200	1.200	1.200	STAD Haarlem
1b/c. Gemiddeld aantal uur per week dat jongeren gebruik kunnen maken van het aanbod Sociaal Cultureel Werk Jeugd (openingstijden)	65 (2009)	70 (2010) 113 (2011) 116 (2012)	105	116	116	116	116	116	Jaarverslagen/ prestatieplannen
2b. Gemiddeld aantal bezoekers per week website en locaties Centra Jeugd en Gezin	150 (2009)	500 (2010) 825 (2011) 854 (2012)	750	900	1000	1000	1000	1000	Stadsbibliotheek en JGZ
2c. Aantal samenwerkingspartners die aangesloten zijn op de Verwijsindex Risico's Jeugdigen	12 (2009)	15 (2010) 28 (2011) 40 (2012)	40	58	60	65	65	65	Gemeentelijke administratie

Beleidsveld 4.2 Onderwijs

Wat willen we bereiken in 2014-2018?

Alle jongeren sluiten met tenminste een startkwalificatie (HAVO of MBO-2 niveau) hun schoolloopbaan in goed onderhouden onderwijsgebouwen af en vinden een plaats op de arbeidsmarkt. Dit sluit aan bij het Millenniumdoel: alle jongens en meisjes gaan naar school.

1. Meer ontwikkelingskansen voorschools, op school en naschools, zodanig dat zij kunnen participeren in de samenleving.
2. Meer startkwalificaties en minder verzuim en schooluitval van de jeugd tot 24 jaar, zodat de kans op een startkwalificatie (HAVO of MBO-niveau 2 diploma) wordt vergroot.
3. Voldoende aanbod goed onderhouden onderwijshuisvesting, zodanig dat de gemeente aan haar wettelijke taak voldoet en het decentraliseren van het onderhoud van het primair- en (voortgezet) speciaal onderwijs conform de wetwijziging zodat de wettelijke taak bestaat uit de zorgplicht voor voldoende capaciteit onderwijshuisvesting.

Effectindicator	Nulmeting	Realisatie	Streefwaarden						Bron
			2013	2014	2015	2016	2017	2018	
1. Percentage VVE-geïndiceerde peuters dat deelneemt aan Voorschoolse Educatie in peuterspeelzalen en kinderopvang	54% (2009)	61% (2010) 70% (2011) 73% (2012)	75%	75%	77%	- ¹	-	-	Jaarverslagen voorschoolse instellingen
2. Percentage vermindering aantal voortijdig schoolverlaters (VSV) t.o.v. de nulmeting	20% (2006)	20% (2008-2009) 30% (2009-2010) 40% (2010-2011) 27% (2011-2012)	25% ²	25% ²	25%	33%	33%	33%	DUO/OCW en Centrale Administratie Regionale Leerplicht (CAREL)
2. Slagingspercentage van de deelnemers van het voortgezet algemeen volwassenen onderwijs (VAVO)	60% (2009)	70% (2010) 70% (2011) 70% (2012)	75%	75%	75%	75%	75%	75%	Rapportages VAVO
3. Voldoende aanbod goed onderhouden schoolgebouwen	-	-	-	80%	85%	- ³	-	-	Gemeentelijke Registratie + SHO

¹ De specifieke doeluitkering Bestuursafspraken VVE/schakelklassen vervalt eind 2015.

² Per schooljaar 2013-2014 is door de rijksoverheid een nieuw meetsysteem ingevoerd. Voor schooljaar 2014-2015 vermindert het percentage voortijdig schoolverlaters op regionaal niveau met 25% en voor schooljaar 2015-2016 met 33%.

³ Het Strategisch Huisvestingsplan Onderwijs geldt tot 2016.

Wat gaan we ervoor doen in 2014?

Het vergroten van ontwikkelingskansen van jeugd om voorschools, op school en naschools om de schoolloopbaan te doorlopen, waardoor meer jongeren met een startkwalificatie de schoolloopbaan afsluiten en een plaats op de arbeidsmarkt innemen.

1. Meer ontwikkelingskansen voor de jeugd (voorschools, op school en naschools).
 - a. De gemeente biedt en stimuleert deelname aan Voor- en Vroegschoolse Educatie (VVE) om kinderen op jonge leeftijd de taal te leren en zich te ontwikkelen, zodat peuters een soepele overgang naar de basisschool kunnen maken en kleuters naar groep drie van de basisschool kunnen doorstromen. Met partners in de stad wordt voorlichting aan ouders en/of verzorgers gegeven, worden professionals getraind in de VVE-methodieken en worden hun vaardigheden verhoogd, zoals het taalniveau. Op basis van het wettelijk kader worden honderd procent beschikbare plaatsen voor deze VVE-geïndiceerde kinderen behouden. Dit sluit aan bij het Millenniumdoel: alle jongens en meisjes gaan naar school, zodat elk kind gelijke kansen heeft om zich zo optimaal mogelijk te ontwikkelen.
 - b. De gemeente continueert gedurende schooljaar 2013-2014 de twaalf schakelklassen in het basisonderwijs. Deze schakelklassen zijn georganiseerd om kinderen intensiever met taal te laten werken, zodat hun taalvaardigheden worden versterkt. Voor de anderstalige leerlingen blijft de regionale schakelvoorziening Internationale Taalklas in het basisonderwijs in stand samen met de schoolbesturen, gemeenten Zuid-Kennemerland en de gemeente Velsen, om kinderen zo snel mogelijk de basisvaardigheden van de Nederlandse taal te leren, zodat zij op de reguliere basisschool hun schoolloopbaan kunnen vervolgen.
 - c. De gemeente continueert Brede Schoolontwikkeling (School-in-de-Wijk) met een stimuleringsfonds. Partners in de stad bieden jaarlijks School-in-de-Wijk-activiteiten aan en werken bij de voorbereiding en uitvoering van dit aanbod samen, zodat het School-in-de-Wijk aanbod versterkt wordt. Dit om kinderen voor, tussen en na schooltijd een aantal op elkaar afstemde activiteiten aan te bieden, gericht op ontwikkeling en versterking van de eigen vaardigheden en/of talenten.

2. Meer startkwalificaties en minder verzuim en schooluitval van de jeugd
 - a. De gemeente continueert de aanpak "Vermindering van de voortijdige schooluitval (VSV)", zodat een hoger aantal jongeren een startkwalificatie (HAVO of MBO-2 niveau) behaalt. Samen met schoolbesturen voor voortgezet onderwijs en middelbaar beroepsonderwijs wordt de overgang van VMBOT-t naar HAVO een doorgaande lijn. Jongeren met schoolverzuim worden naar school teruggeleid en/of in (leerwerk)trajecten geplaatst om vaardigheden voor het behalen van een startkwalificatie te leren, zodat zij een plaats op de arbeidsmarkt kunnen verkrijgen. Door invoering van passend onderwijs (op de leerling toegesneden onderwijsaanbod) volgen meer leerlingen op de reguliere school voortgezet onderwijs en wordt Voortgezet Algemeen Volwassenen Onderwijs (VAVO) als één van de onderwijsarrangementen in de regio ingezet, zodat het aantal voortijdig schoolverlaters afneemt en meer leerlingen hun startkwalificatie behalen. Dit sluit aan bij het Millenniumdoel: alle jongens en meisjes gaan naar school zodat zij gelijke kans krijgen om hun schoolloopbaan te doorlopen en een startkwalificatie te behalen.
 - b. De gemeente versterkt de samenwerking tussen (beroeps)onderwijs, werkgevers en gemeente, zodat sprake is van aansluiting tussen onderwijs en arbeidsmarkt, waardoor jongeren met de schoolse (vak)kennis en vaardigheden een stage kunnen volgen om vervolgens een startkwalificatie te behalen en kunnen instromen op de arbeidsmarkt.
 - c. De gemeente continueert de preventieve spreekuren op alle VO-scholen en op alle MBO-locaties ter voorkoming en vermindering van ongeoorloofd schoolverzuim en schooluitval van leerplichtige en kwalificatieplichtige leerlingen tot 23 jaar. Tijdens deze spreekuren worden de gevolgen van schoolkeuze, leermotivatie, vormen van begeleiding, gedragsproblemen of problemen in de thuissituatie, ongeoorloofd schoolverzuim besproken om deze leerlingen een startkwalificatie te laten behalen. dit sluit aan bij het Millenniumdoel dat 'iedereen naar school' gaat.

3. Voldoende aanbod goed onderhouden onderwijshuisvesting
 - a. De gemeente realiseert voldoende goede schoolgebouwen, binnen de verschillende programmalijnen van het Strategisch Huisvestingsplan Onderwijs (S.H.O.) door samen met schoolbesturen in (ver)nieuwbouw en renovatie van schoolgebouwen te investeren. Dit geschiedt conform de zorgplicht, zoals verwoord in de Verordening voorzieningen Huisvesting Onderwijs en uitgewerkt in

meerjarenonderhoudsplannen voor de schoolgebouwen. Hierdoor kan de jeugd de schoolloopbaan in een goed onderhouden schoolgebouw doorlopen.

- b. De gemeente realiseert een evenwichtige spreiding van onderwijsgebouwen over de stad met schoolbesturen, die voldoet aan de wettelijke zorgplicht zoals uitgewerkt in de programmalijnen van het S.H.O.
- c. De gemeente bereidt de uitvoering van het decentralisatiebeleid inzake buitenonderhoud van schoolgebouwen in samenwerking met de schoolbesturen voor het primair onderwijs voor, conform de wetswijziging over de overheveling van de wettelijke zorgplicht voor het onderhoud van de schoolgebouwen van de gemeente naar de schoolbesturen, met als doel dit vanaf 2015 te effectueren.

Prestatie-indicator	Nul-meting	Realisatie	Streefwaarden						Bron
			2013	2014	2015	2016	2017	2018	
1a. Percentage beschikbare plaatsen doelgroepkinderen Voorschoolse Educatie	52% (2007)	71% (2009) 75% (2010) 100% (2011) 100% (2012)	100%	100%	- ¹	-		-	SSP en Haarlem Effect
1b. Aantal leerlingen schakelklassen met taalvoorziening	30 (2007)	99 (2009) 99 (2010) 100 (2011) 212 (2012)	180	180	135 ²	-	-	-	Schoolbesturen en gemeentelijke registratie
1c. Het aantal brede scholen	3 (2005)	25 (2009) 25 (2010) 28 (2011) 28 (2012)	25 ³	25	25	25	25	25	Gemeentelijke registratie
2c. Het aantal scholen met spreekuren leerplicht /RMC	4 (2011)	8 (2012)	9	20 ⁴	20	20	20	20	Gemeentelijke registratie
3a. Aantal scholen met uitbreiding en/of vervangende nieuwbouw volgens het Strategische Huisvestingsplan Onderwijs (SHO)	6 (2009)	4 (2010) 9 (2011) 4 (2012)	6	4	4	- ⁵	-	-	Gemeentelijke registratie + SHO

¹ De wet OKE vervalt per 2015.

² De streef- en realisatiewaarden verschillen, omdat de leerlingen van de Internationale Taalklas Primair Onderwijs (ITK PO) ook worden meegerekend. De ITK PO kent een fluctuerend leerlingenaantal. In verband met beëindiging van de Wet OKE is sprake van een afbouw van het aantal schakelklassen conform de bestuursafspraken VVE/schakelklassen. De specifieke doeluitkering Bestuursafspraken VVE/schakelklassen vervalt eind 2015

³ De subsidieregeling School-in-de-Wijk (voorheen Brede School) is per 2013 ingegaan, waarbij jaarlijks aanvragen van de Brede-School-samenwerkingspartners al dan niet op basis van vastgestelde criteria toegekend worden.

⁴ In 2014 zijn spreekuren op alle scholen voor Voortgezet Onderwijs en op alle locaties van het Middelbaar BeroepsOnderwijs in Haarlem ingevoerd.

⁵ Het SHO geldt tot 2016. In 2014 wordt het SHO geactualiseerd.

Beleidsveld 4.3 Sport

Wat willen we bereiken in 2014-2018?

Een grotere deelname van Haarlemmers aan regelmatige sportbeoefening, minstens één keer per twee weken in goed onderhouden sportaccommodaties en het continueren van kernsporten.

1. Hogere deelname van Haarlemmers aan breedtesport, inclusief schoolzwemmen

2. Ondersteunen kernsporten honk-/softbal, badminton, judo en turnen, zodat deelname aan kernsporten wordt vergroot
3. Voldoende goed onderhouden sportaccommodaties

Effectindicator	Nulmeting	Realisatie	Streefwaarden						Bron
			2013	2014	2015	2016	2017	2018	
1. Percentage Haarlemmers (> 15 jr) dat regelmatig sport (minstens 1x per 2 weken)	55% (2006)	56% (2007) 56% (2008) 59% (2009) 61% (2010) 62% (2011) 63% (2012)	63%	64%	65%	65%	65%	65%	Omnibus-onderzoek
1. Percentage leerlingen dat met zwemdiploma-A de basisschool verlaat	88% (2011)	94% (2012)	90%	92% ¹	94%	96%	96%	96%	VSG-monitor
2. Aantal sporttalenten dat gebruik maakt van ondersteunende activiteiten	60 (2009)	105 (2010) 70 (2011) 95 (2012)	120	120	- ²	-	-	-	Jaarverslag Stichting Topsport Kennemerland
3. Haarlemmers over de sportvoorzieningen in Haarlem (rapportcijfer)	7,3 (2007)	7,2 (2008) 7,1 (2009) 7,1 (2010) 7,1 (2011) 7,0 (2012)	≥ 7,0	≥ 7,0	≥ 7,0	≥ 7,0	≥ 7,0	≥ 7,0	Omnibus-onderzoek

¹ Het percentage is bijgesteld op basis van het aantal leerlingen in het regulier basisonderwijs dat aan schoolzwemmen deelneemt.

² Stichting Topsport Kennemerland ontvangt per 2015 geen subsidie meer voor de uitvoering hiervan (conform raadsbesluit).

Wat gaan we ervoor doen in 2014?

Meer Haarlemmers nemen deel aan het diverse sportaanbod op goed onderhouden sportaccommodaties.

1. Hogere deelname van Haarlemmers aan breedtesport
 - a. De gemeente continueert het aanbod van combinatiefunctionarissen, zodat meer sport- (en cultuur)aanbod in de vorm van sportstimulering in het onderwijs, de naschoolse opvang, de wijken en sportverenigingen uitgevoerd wordt. Dit om kinderen en jongeren te laten deelnemen aan breedtesport in het kader van School-in-de-Wijk activiteiten en andere sportactiviteiten. Deze regeling is uitgebreid met 3,8 fte buurtsportcoaches die vooral senioren en mensen met een beperking stimuleren om meer te gaan sporten. Door deze regelingen en al bestaande programma's als de Jeugdsportpas, Fem Fit, sport-in-de-Wijk en Erbij Horen wordt sportbeoefening, ook voor volwassenen, laagdrempelig aangeboden.
 - b. De gemeente ondersteunt en faciliteert sportverenigingen door het organiseren van workshops en bijeenkomsten voor deze verenigingen, mede op basis van onderwerpen die uit de gemeentelijke verenigingsmonitor of uit gesprekken die met de klankbordgroepen binnensport-, buitensport en zwemverenigingen naar voren komen. Op deze manier worden verenigingen geïntegreerd, zodat meer inwoners aan verschillende sporten kunnen deelnemen.
 - c. De gemeente continueert het nieuwe schoolzwemprogramma, samen met de scholen en de zwembaden als onderdeel van het bewegingsonderwijs, zodat leerlingen met een zwemdiploma de basisschool verlaten. Het schoolzwemmen wordt uitgebreid met een aantal vangnetprogramma's om het aantal gediplomeerde kinderen te verhogen.
2. Ondersteunen van kernsporten
 - a. De gemeente ondersteunt de vijf Haarlemse kernsporten: honk- en softbal, turnen, badminton en judo door het faciliteren van de (kern)sport infrastructuur met inzet van sportverenigingen en Stichting

Topsport Kennemerland. Dit om sportdeelname aan de kernsporten te realiseren en sportdeelname in het algemeen te vergroten.

- b. De gemeente faciliteert talentontwikkeling door ondersteuning en begeleiding van kinderen, jongeren en volwassenen om hun deelname aan een kernsport te stimuleren en hun talent hierin (verder) te ontwikkelen.
 - c. De gemeente faciliteert (kern)sportevenementen om sporters hun sport te laten beoefenen, bekendheid aan kernsporten te geven en deelname hieraan te vergroten.
3. Voldoende goed onderhouden sportaccommodaties
- a. De gemeente zorgt voor voldoende goed onderhouden sportaccommodaties in de stad door samen met sportverenigingen, op basis van het beleidsuitvoeringsplan sportaccommodaties in (ver)nieuwbouw en renovatie van sportaccommodaties te investeren, waardoor sporters hun sport in een goede fysieke sportomgeving kunnen beoefenen.
 - b. De gemeente voert tariefdifferentiatie in op basis van een kostprijs dekkende tariefstructuur. Dit is samen met de sportverenigingen ontwikkeld om de exploitatie, beheer en onderhoud van de sportaccommodaties inzichtelijk en transparant te houden. Hiermee is de opbouw van de kosten en de tarieven inzichtelijk gemaakt.
 - c. De gemeente stimuleert het multifunctioneel gebruik van sportaccommodaties met inzet van SRO Kennemerland, SportSupport en sportverenigingen door de bezettingsgraad te verhogen en hiermee de kostendekking van de sportaccommodaties te verbeteren.

Prestatie-indicator	Nul-meting	Realisatie	Streefwaarden						Bron
			2013	2014	2015	2016	2017	2018	
1a. Aantal combinatie-functionarissen (in fte)	10,3 (2009)	10,3 (2010) 11,8 (2011) 19,3 (2012)	19,3	23,1 ¹	23,1	23,1	23,1	23,1	Jaarverslagen SportSupport, Hart, Bavo, Wereldkindertheater, SRO en School in de Wijk
1a. Aantal deelnemers sportstimuleringsactiviteiten die mede vanuit de gemeente worden geïnitieerd ²	15.500 (2009)	16.000 (2010) 14.000 (2011) 17.500 (2012)	12.500	12.500	12.500	13.000	13.000	13.000	Jaarverslag SportSupport en gemeentelijke registratie
1a. Aantal kinderen 6-12 jaar dat deelneemt aan sportlessen met de JeugdSportPas	1.565 (2008)	1.600 (2009) 1.653 (2010) 1.756 (2011) 2.034 (2012) ³	1.600	1.700	1.700	1.700	1.700	1.700	Jaarverslag SportSupport
2a. Aantal workshops en bijeenkomsten voor verenigingen en sporttalenten	5 (2010)	5 (2011) 5 (2012)	5	5	5	5	5	5	Jaarverslag Stichting Topsport Kennemerland
2b. Het aantal sporttalenten dat gebruik maakt van voorzieningen (waaronder huisvesting en scholing)	0 (2009)	20 (2010) 21 (2011) 25 (2012)	22	22 ⁴	22	22	22	22	Jaarverslag Stichting Topsport Kennemerland

Prestatie-indicator	Nul-meting	Realisatie	Streefwaarden						Bron
			2013	2014	2015	2016	2017	2018	
3. Het aantal sport-accommodaties met multifunctioneel gebruik	4 (2011)	4 (2012)	6	5	5	6	6	6	Gemeentelijke registratie, Jaarverslag SRO

¹Inclusief de uitbreiding van de Impulsregeling met de buurtsportcoaches per 2013.

²Olympische Dag Haarlem wordt eenmaal in de twee jaar georganiseerd. Het aantal deelnemers aan deze sportstimuleringsactiviteit wordt niet in de streefwaarde meegerekend, omdat dit vooralsnog een eenmalig initiatief was.

³Extra inzet in 2012 met betrekking tot een nieuwe doelgroep onder de 6 jaar maakt cijfermatig geen onderdeel van de streefwaarde 2014 uit.

⁴Het aantal sporttalenten fluctueert jaarlijks.

Financiën programma

(bedragen x € 1.000)

Beleids-veld	Programma 4 Jeugd, Onderwijs en Sport	Rekening 2012	Begroting 2013 na wijziging	Begroting 2014
	<i>Lasten (exclusief mutaties reserves)</i>			
4.1	Jeugd	9.898	15.545	15.774
4.2	Onderwijs	27.903	22.357	23.126
4.3	Sport	12.053	10.808	10.520
	Totaal lasten	49.854	48.710	49.420
	<i>Baten (exclusief mutaties reserves)</i>			
4.1	Jeugd	1.269	5.291	4.966
4.2	Onderwijs	4.054	2.417	2.013
4.3	Sport	219	96	53
	Totaal baten	5.542	7.804	7.032
	Totaal saldo exclusief mutaties reserves	44.312	40.906	42.388
	Toevoeging aan reserves	636	393	25
	Onttrekking aan reserves	2.025	130	50
	Saldo inclusief mutaties reserves	42.923	41.169	42.363

Maatregelen voor een sluitende begroting 2014

In de baten en lasten van programma 4 zijn de volgende maatregelen voor een sluitende begroting 2014 opgenomen.

Beleids-veld	Programma 4 Jeugd, Onderwijs en Sport	Begroting 2014	
4.1	Jeugd <i>Lasten</i> Zelfredzaamheid/activiteiten speeltuinverenigingen	-50.000	v
4.2	Onderwijs <i>Lasten</i> Weer samen naar school	-135.000	v
4.3	Sport <i>Lasten</i> Sport Mutare	-13.000	v
	Verlagen budget duurzame sportvoorzieningen	-50.000	v
	Totaal maatregelen	-248.000	v

Investerings programma 4

Investerings reeds besloten door de raad

(bedragen x € 1.000)

IP-nr.	Omschrijving investering	Investering 2014
<i>Investerings met economisch nut</i>		
77.01	Strategisch Huisvestingsplan Onderwijs	760
81.06	Grasvelden Renovatie grassportvelden	220
81.27	Achterstallig onderhoud kleedaccommodaties	690
81.28	Achterstallig onderhoud sportvelden	413
SZ.93	Vervanging toplaag veld 2 DSS Kennemerland	291
SZ.94	Vervanging toplaag veld 2 Geel Wit	291
SZ.96	Vervanging toplaag veld HKC Haarlem	104
SZ.97	Vervanging toplaag veld CSV Rapid Kleinhout	104

Investerings gemandateerd door raad aan college

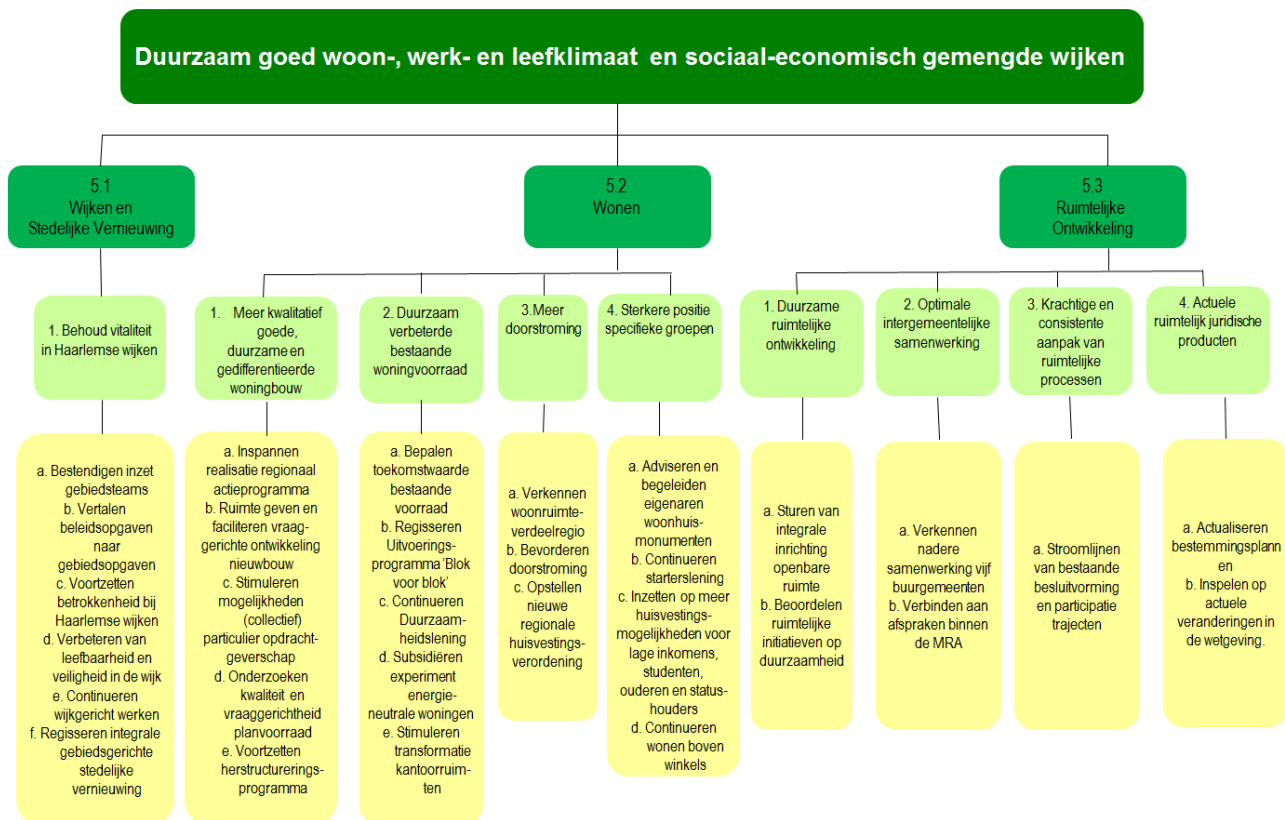
IP-nr.	Omschrijving investering	Investering 2014
<i>Investerings met economisch nut</i>		
77.01	Strategisch Huisvestingsplan Onderwijs:	21.402

Investerings waarvoor nog een raadsbesluit moet worden genomen

IP-nr.	Omschrijving investering	Investering 2014
<i>Investerings met economisch nut</i>		
76.02	Multifunctionele sporthal Duinwijk	4.858
Totaal programma 4 Jeugd, onderwijs en sport		29.133

Programma 5 Wonen, Wijken en Stedelijke Ontwikkeling

Commissie	Ontwikkeling
(Coördinerende) Portefeuilles	Ruimtelijke Ordening en Volkshuisvesting
Afdeling(en)	Stadszaken en Gebiedsontwikkeling en Beheer

Programmadoelstelling (missie)

Programma 5 richt zich samen met de programma's 2, 8 en 9 op het ruimtelijk-fysieke domein.

Vanuit onder andere de Toekomstvisie, de Structuurvisie Haarlem 2020, de Woonvisie, Nota Ruimtelijke Kwaliteit en het concept voorontwerp Structuurvisie Openbare Ruimte is voor Haarlem een hoofdcoers benoemd. Die hoofdcoers richt zich op: behouden en ontwikkelen van een stedelijk en hoogwaardig woonmilieu. Haarlem wil hiermee uitdrukken dat zij een stad wil zijn (blijven) waar ontmoeting en stedelijk leven centraal staan. Wonen in een kwalitatief goede leefomgeving en in een stedelijke economisch-culturele diversiteit is de basis voor een prettige en toekomstbestendige stad.

Door een integrale gebiedsaanpak worden de verschillende stedelijke ambities met elkaar verbonden en/of op elkaar afgestemd, rekening houdend met de mogelijkheden en de bereidheid tot samenwerking van partijen in het gebied.

Het ruimtelijk-fysiek domein wordt gedomineerd door drie opgaven: de vitale stad, de regionale economische ontwikkeling en duurzame mobiliteit. Het coalitieakkoord is helder. De opdracht is om te werken aan een klimaatneutrale stad, aan duurzame ruimtelijke ontwikkeling, mobiliteit en goede bereikbaarheid en versterking van de kwaliteit van groen en water. Om goed op deze uitdagingen in te spelen, is een samenhangend beleid nodig dat transparant, integraal en toekomstbestendig is. Een dergelijk

perspectief is een voorwaarde om tot een zorgvuldige, volledige afweging te komen en moet zichtbaar zijn in de ontwikkelingen in de stad, zoals:

- Verbeteren toegankelijkheid van de stad en doorstroming (verkeersmobiliteit);
- Vergroten leefbaarheid in de Haarlemse wijken;
- Het opheffen van de ruimtelijke tweedeling in de stad;
- Versterking van de ruimtelijke kwaliteit;
- Verbreding economische blik van Haarlem;
- Optimalisering van de bestaande woningvoorraad (duurzaam en toekomstbestendig);
- Zorg voor voldoende woningaanbod voor verschillende inkomensgroepen en een goede doorstroming op de woningmarkt.

Maatschappelijk effect	Nul-meting	Realisatie	Streefwaarden						Bron
			2013	2014	2015	2016	2017	2018	
Percentage Haarlemmers dat denkt dat de buurt het afgelopen jaar vooruit is gegaan	23% (2005)	23% (2007) 16% (2009) 16% (2010) 20% (2011) 17% (2012)	20%	20%	20%	20%	20%	20%	Omnibus-onderzoek

Context en achtergronden

Haarlem als centrumstad van Zuid-Kennemerland wil haar aantrekkelijkheid binnen de Metropoolregio Amsterdam (MRA) slim benutten en mogelijk uitbouwen. Haarlem bevindt zich in de top van de landelijke woonaantrekkelijkheidsindex (Atlas voor Gemeenten) en biedt een aantrekkelijk en gedifferentieerd woonmilieu. Dit geldt voor zowel de binnenstedelijke locaties, als voor het hoog niveau sub-urbaan wonen in de omgeving. De regio Zuid-Kennemerland biedt een interessante woon- en arbeidsmarkt en een goed ondernemersklimaat. Ook op het gebied van het aanbod van cultuur en metropolaan landschap heeft de regio veel te bieden en trekt zij aanzienlijke hoeveelheden bezoekers.

Haarlem is geen eiland en de relaties met de regio zijn duidelijk, gezien de gezamenlijk opgestelde Intergemeentelijke Structuurscan. Er zijn afspraken over de regionale woningbouwopgave in het Regionaal Actieprogramma Wonen (RAP) Zuid-Kennemerland/ IJmond gemaakt. De regionale samenwerking heeft hierdoor een extra impuls gekregen. Voorheen werd met de regiogemeenten uit Zuid-Kennemerland samengewerkt. Nu is er ook structureel overleg met de gemeenten in de IJmond. Ook de positie van Haarlem binnen het samenwerkingsverband van de MRA is de afgelopen jaren versterkt. Naast deze regionale samenwerking is Haarlem ook landelijk actief binnen de G32 en VNG.

Haarlem sluit haar ogen niet voor de ontwikkelingen op langere termijn. Hiervoor zijn nieuwe vormen van aanpak en financiering onvermijdelijk. De samenleving wordt geconfronteerd met een periode van veranderingen en ook de economische crisis is nog voelbaar. Haarlem staat de komende jaren flink wat uitdagingen te wachten: klimaatverandering, economische verschuivingen, toenemende druk op de woningmarkt, stijgende energiekosten. Samenhang en solidariteit in de samenleving worden op de proef gesteld. Tegelijkertijd doet de overheid wegens slinkende beschikbare middelen en menskracht, veel meer dan nu een beroep op burgers en marktpartijen bij het aanpakken van opgaven. Bewoners van onze stad moeten zich mede verantwoordelijk voelen voor de inrichting van hun eigen samenleving (actief burgerschap). Vereenvoudiging van procedures maakt hier ook onderdeel van uit. Haarlem is daarbij alert op het kabinetsvoornemen om het omgevingsrecht aan te passen.

De woningmarkt zit nog steeds vast en de landelijke ontwikkelingen rond de rol en positie van de woningcorporaties maakt het voor Haarlem en de corporaties niet eenvoudig om de ambities op het terrein van het wonen, te (laten) realiseren. Met de drie Haarlemse corporaties zijn (prestatie)afspraken gemaakt in het Lokaal Akkoord Haarlem 2013-2016 'Duurzame samenwerking in onzekere tijden', die nodig zijn om met elkaar het in de Woonvisie 2012-2016 vastgestelde woonbeleid zoveel mogelijk te kunnen uitvoeren.

Stedelijke vernieuwing levert een belangrijke bijdrage aan de leefbaarheid in wijken. Door bij een integrale gebiedsaanpak de relevante speerpunten bij elkaar te halen, wordt de efficiëntie en daadkracht van de aanpak vergroot. Zo is differentiatie van de woningvoorraad een van de oplossingen voor de aanpak van de complexe opgaven in wijken. Daarnaast worden veel stedelijke problemen (criminaliteit, sociale overlast, spanning tussen verschillende leefstijlen, werkloosheid) via de sociaaleconomische infrastructuur opgelost. Verder wordt de voorbereiding van bestemmingsplannen, projecten en bouwplannen verbeterd.

Kaderstellende beleidsnota's

- Woonvisie Haarlem 2012-2016 (2012/220951)
- Regionaal Actieprogramma Wonen (RAP) Zuid-Kennemerland en IJmond 2012-2015 (2012/262451)
- Goed Wonen in Noord-Holland, Provinciale woonvisie 2010-2020
- Nota Grondbeleid Haarlem 2012 (2012/472445)
- Structuurvisie Haarlem 2020 (2005/239507)
- Nota Structuurplan Haarlem 2020 (2005/198789)
- Zuid-Kennemerland: bereikbaar door samenwerking (2011/50511)
- Kadernota Haarlem Duurzaam (2011/261872)
- Nota Ruimtelijke Kwaliteit, 2012 (2012/247818)
- Regionaal Kompas 2008-2014 (2009/149016)
- Haarlem maatschappelijk op de kaart: visie op de ruimtelijke structuur van maatschappelijke voorzieningen 2010-2020 (2010/288562)

Beleidsveld 5.1 Wijken en Stedelijke Vernieuwing

Wat willen we bereiken in 2014-2018?

1. Behoud van de vitaliteit in alle Haarlemse wijken, zodanig dat de leefbaarheid op peil blijft en waar nodig verbetert. Daar waar de score op de Leefbaarometer achterblijft ten opzichte van landelijk gemiddelde ligt het accent op integrale stedelijke vernieuwing. Dit betreft Delftwijk, Haarlem-Oost en Schalkwijk. De gemeente is zich ervan bewust dat ondanks alle inspanningen, de leefbaarheid in de wijken meer onder druk komt te staan. Door de verlaging van de gemeentelijke beheersbudgetten zal het niveau van beheer en onderhoud verlaagd moeten worden, daarnaast zal uitstel van groot onderhoud zichtbaar worden in de wijken. Ook externe factoren spelen een rol zoals aanhoudende crisis in de bouwwereld, rijksbeleid en uitblijven van investeringen van corporaties. Ook de bewoners zelf zullen vaker economisch in zwaar weer raken.

Effectindicator	Nul-meting	Realisatie	Streefwaarden						Bron
			2013	2014	2015	2016	2017	2018	
1. Totalscore Delftwijk op de Leefbaarometer ¹	Positief (1998)	Positief (2002, 2006, 2008, 2010, 2012)	-	Positief	-	Positief	-	Positief	Leefbaarometer BZK
1. Totalscore Haarlem Oost op de Leefbaarometer ¹	Positief (1998)	Positief (2002) Matig positief (2006) Positief (2008, 2010, 2012)	-	Positief	-	Positief	-	Positief	Leefbaarometer BZK
1. Totalscore Schalkwijk op de Leefbaarometer ¹	Matig Positief (1998)	Matig positief (2002, 2006, 2008, 2010,	-	Matig positief	-	Matig positief	-	Matig positief	Leefbaarometer BZK

Effectindicator	Nul-meting	Realisatie	Streefwaarden						Bron
			2013	2014	2015	2016	2017	2018	
		2012)							
1. Percentage Haarlemmers dat het (helemaal) eens is met de stelling dat de gemeente aandacht heeft voor het verbeteren van de leefbaarheid en veiligheid in de buurt	58% (2007)	51% (2009) 51% (2010) 55% (2011) 54% (2012)	-	≥ 52%	≥ 52%	≥ 54%	≥ 54%	≥ 54%	Omnibus-onderzoek

¹ Op de Leefbaarometer wordt een totaalscore voor de leefbaarheidssituatie in Nederlandse wijken en buurten weergegeven die is samengesteld aan de hand van scores op zes onderliggende dimensies: woningvoorraad, publieke ruimte, voorzieningen, samenstelling bevolking, sociale samenhang, veiligheid. Voor elke dimensie wordt berekend in hoeverre een wijk/buurt positief (+), dan wel negatief (-) afwijkt van het landelijk gemiddelde (= 0). De totaalscore wordt bepaald aan de hand van een gewogen combinatie van scores op deze dimensies. Deze geeft zodoende aan in hoeverre een wijk/buurt 'zeer negatief', 'negatief', 'matig', 'matig positief', 'positief' of 'zeer positief' afwijkt van het landelijke gemiddelde.

Wat gaan we ervoor doen in 2014?

1. Behoud van vitaliteit van alle Haarlemse wijken,
 - a. De gemeente zet de vijf gebiedsteams (Centrum, Zuidwest, Oost-Waarderpolder, Noord en Schalkwijk) in voor de uitvoering van het dagelijks beheer van de openbare ruimte en het groot- en vervangingsonderhoud en de begeleiding van grote (herontwikkelings)projecten.
 - b. De gemeente stelt gebiedsopgaven voor het behoud van de vitaliteit voor een periode van vijf jaar op met een jaarlijkse vertaling naar een gebiedsprogramma.
De uitvoering vindt plaats samen met onze externe partners op een wijkgerichte manier. De gemeente handelt meldingen van het meldpunt leefbaarheid af.
 - c. De gemeente zet mensen uit de gebiedsteams in om continu betrokken te zijn bij wensen en behoeften van de bewoners van Haarlemse wijken. De gemeente organiseert daarom overleggen met wijkraden en bewonersgroepen, maar ook wijkoverstijgende overleggen en platforms om goede informatie te geven en te ontvangen van de wijk danwel het stadsdeel. De stadsdeelwethouders zijn direct betrokken door regelmatig bezoek aan de wijk
 - d. Bewonersgroepen en andere externe partners kunnen de gemeente aanspreken om snel en adequaat te reageren op acute problemen. Om te komen tot integrale oplossingen, die ook gedragen worden door onze externe partners, zoals wijkraden, politie en corporaties, worden de gebiedsteams aangevuld met in- of externe partners.
 - e. De gemeente continueert het wijkgericht of vraaggericht werken in wijken die dat willen. Daar worden bewonersinitiatieven ondersteund uit het leefbaarheidsbudget en kan een wijkcontract worden afgesloten. In een wijkcontract is in elk geval aandacht voor het schoon, heel en veilig houden van de wijk. Met het afsluiten van wijkcontracten bevordert de gemeente actief burgerschap waarbij wijken zelf bekijken welke vragen leven en welke partners bereid zijn hieraan mee te werken.
 - f. De gemeente regisseert de stedelijke vernieuwing in met name Haarlem-Oost, Schalkwijk en Delftwijk. Naast de regie op de uitvoering van fysieke ingrepen, zoals herstructurering en aanpak kwaliteit openbare ruimte, voert de gemeente ook regie op de uitvoering van een sociaal en economisch programma (zogenaamde aanpak 40-pluswijken) gericht op de noodzakelijk sociale stijging (stimulering ontmoeting, werktoeleiding, scholing, etc.). Deze specifieke aandacht voor de 3 genoemde stadsdelen is nog steeds noodzakelijk, om te voorkomen dat dit deel van Haarlem in een negatieve sociaaleconomische spiraal terecht komt. De gemeentelijke regierol wil zeggen dat de gemeente steeds minder zelf uitvoert, maar overlaat of uitbesteedt aan partners.

Wat willen we bereiken in 2014-2018?

Een goede woning en woonomgeving zijn belangrijk voor het geluk van mensen. Goed wonen, ‘een dak boven je hoofd’, is een basisvoorwaarde voor persoonlijke ontwikkeling en ontplooiing. De woonomgeving is minstens zo belangrijk als de woning zelf. Haarlem scoort hoog in de woonaantrekkelijkheidsindex.

Het is over het algemeen goed wonen in onze stad. Investerings in de woningvoorraad blijven nodig om deze sterke positie te handhaven. Een goed woonmilieu is een randvoorwaarde voor een bloeiende economie. Maatregelen die zich richten op behoud en verbetering van de woonfunctie zijn het meest effectief voor het vergroten van de aantrekkingskracht en economische vitaliteit. Daarvoor moet de woningvoorraad in deze regio worden vergroot.

Haarlem zet in op een robuust bereikbaarheidsnetwerk. Investerings zijn en blijven daarom nodig om in de woningbehoefte te kunnen voorzien, de voorraad te vernieuwen, wijken sterk en vitaal te maken en te houden door meer differentiatie tot stand te brengen, voldoende aanbod te behouden voor mensen uit diverse doelgroepen en door de woningen toekomstbestendig te maken op het vlak van duurzaamheid en levensloopbestendigheid. In de Woonvisie 2012-2016 zijn de kaders en de speerpunten voor het beleid geformuleerd. De komende jaren wordt dit verder uitgewerkt in programma's

voor de stadsdelen, in afspraken met de corporaties, afspraken binnen de regio en in aparte plannen. De 'Agenda Wonen', als onderdeel van de woonvisie, is leidraad voor de uitvoering.

Verder spelen er diverse (landelijke) ontwikkelingen, die consequenties hebben voor het woonbeleid in Haarlem, zoals de toekomstige rol en positie van corporaties en de hervorming van de woningmarkt. Dit houdt onder meer in dat het komende jaar energie gestoken wordt in de implementatie van landelijke wet- en regelgeving (onder andere de aanpassing van de Huisvestingswet en de herziening van de Woningwet).

De hoofddoelen zijn:

1. Meer kwalitatief goede, duurzame en gedifferentieerde woningbouw, zodat de diverse wijken plek kunnen bieden aan mensen met verschillende inkomens (Haarlem, ongedeelde woonstad);
2. Duurzame, toekomstbestendige bestaande woningvoorraad, die aansluit op de veranderende, gedifferentieerde vraag. Belangrijk is de aandacht voor de particuliere woningvoorraad. Haarlem stimuleert, bevordert en bewaakt daarnaast waar mogelijk de kwaliteit en herstructurering van de bestaande sociale huurwoningvoorraad;
3. Meer doorstroming (meer verhuizingen) op de Haarlemse woningmarkt, waardoor meer Haarlemmers een passende woning vinden;
4. Sterkere positie van specifieke groepen woningzoekenden, zodanig dat hun keuzemogelijkheden op de Haarlemse en regionale woningmarkt toenemen.

Effectindicator	Nul-meting	Realisatie	Streefwaarden						Bron
			2013	2014	2015	2016	2017	2018	
1. Rapportcijfer Haarlemmers voor eigen woning	7,6 (2005)	7,7 (2007) 7,8 (2009) 7,8 (2010) 7,9 (2011) 7,8 (2012)	7,9	8	8	8	8	8	Omnibus-onderzoek
1. Toename woningvoorraad - aandeel sociale woningen	1.792 (2009)	400 (2010) 686 (2011) 390 (2012)	600 >30%	380 >30%	360 >30%	210 > 30%	300 >30%	350 > 30%	CBS en gemeentelijke registratie
1. Minimum	20.400	20.500 (2011)	18.000	18.000	18.000	18.000	18.000	18.000	Opgave

Effectindicator	Nulmeting	Realisatie	Streefwaarden					Bron	
			2013	2014	2015	2016	2017		2018
aantal betaalbare sociale huurwoningen	(2009)	21.500 (2012)							corporaties

Wat gaan we ervoor doen in 2014?

1. Meer kwalitatief goede, duurzame en gedifferentieerde woningbouw
 - a. De gemeente spant zich in om het woningbouwprogramma, zoals opgenomen in het Regionaal Actieprogramma Wonen 2012-2015 (RAP), te (laten) realiseren;
 - b. De gemeente ondersteunt vraaggerichte ontwikkeling van de nieuwbouw door:
 - met de corporaties en andere ontwikkelaars afspraken te maken over de manier van samenwerken bij projecten, van besluitvormingsprocessen tot vergunningverlening;
 - flexibilisering van bestemmingsplannen;
 - op de locatie toegespitste stedenbouwkundige en overige eisen op te stellen.
 - c. De gemeente stimuleert (collectief) particulier opdrachtgeverschap bij nieuwbouw en bestaande bouw door:
 - de herbestemming en verkoop van bestaande gebouwen te onderzoeken;
 - het beschikbaar stellen van begeleiding van en een informatiepunt voor (c)po-initiatieven;
 - met corporaties afspraken te maken over hun mogelijke rol bij (c)po-initiatieven.
 - d. Haarlem brengt samen met provincie, ontwikkelaars en corporaties meer kwaliteit en vraaggerichtheid aan in de woningbouwplannen en wil hiermee prioriteit geven aan plannen die ook onder de huidige moeilijke woningmarktstandigheden uitgevoerd kunnen worden;
 - e. Haarlem geeft met de woningcorporaties prioriteit aan het afmaken van de ingezette herstructurering (transformatie)projecten, zoals afgesproken in het Lokaal Akkoord Haarlem;
 - f. Haarlem spant zich in om de stagnatie in de woningbouw, met name binnenstedelijk, weg te nemen door locatiegebonden een bijdrage in de excessieve bouwkosten te verstrekken.
2. Duurzame verbeterde woningvoorraad
 - a. De gemeente onderzoekt de toekomstwaarde van de bestaande woningvoorraad met het oog op verbetering van de energetische kwaliteit en levensloopbestendigheid / toekomstbestendigheid;
 - b. De gemeente zet het uitvoeringsprogramma Duurzame woningverbetering voort, waarbij tenminste 270 particuliere woningen twee energielabels stijgen (Watt voor Watt-programma);
 - c. De gemeente continueert de Duurzaamheidslening voor particuliere woningeigenaren en wil in 2014 tenminste 20 leningen verstrekken
 - d. De gemeente ondersteunt het experiment om tien particuliere woningen te laten verbouwen tot energie neutrale woningen (de Energiepioniers).
 - e. De gemeente stimuleert de transformatie van leegstaande kantoorruimte naar andere functies dan kantoorfuncties en wil met een objectgerichte aanpak in 2014 voor tenminste 30.000m² kantooroppervlakte afspraken te hebben gemaakt tot transformeren.
3. Meer doorstroming op de woningmarkt
 - a. De gemeente werkt de mogelijkheid om één regio van Zuid-Kennemerland en IJmond te vormen voor de verdeling van woonruimte verder uit. Hierbij wordt gestreefd naar één gezamenlijk woonruimteverdelings- systeem en mogelijk een gezamenlijke huisvestingsverordening;
 - b. Haarlem spant zich samen met de corporaties in om de doorstroming te bevorderen.
4. Sterkere positie van specifieke groepen
 - a. Samen met de woningcorporaties voert Haarlem de afspraken in het Lokaal Akkoord Haarlem uit, met name als het gaat om:
 - een voldoende gedifferentieerd aanbod voor lagere inkomens;

- het huisvesten van (bijzondere) groepen bewoners zoals ouderen, studenten/jongeren, gehandicapten, maar ook de criminele jongeren Schalkwijk (als onderdeel van de Top 25 aanpak);
 - het voorkomen van leegstand;
 - het voorzetten van de herstructurering;
 - opzetten van een pilotproject voor woon-servicewijken;
- b. De gemeente beziet of het mogelijk is de startersregeling te continueren, door het revolverend karakter van de regeling beter te benutten. Bijvoorbeeld door het geld dat terugbetaald wordt als budget op te vatten en weer in te zetten voor het uitgeven van een starterslening. Verder wordt onderzocht of een andere, efficiëntere manier van financieren mogelijk is.
- c. De gemeente zet het project Wonen boven Winkels in 2014 nog één jaar voort en streeft naar het toevoegen van twintig nieuwe woonruimten aan de woningvoorraad in 2014.
- d. De gemeente staat eigenaren van woonhuismonumenten bij met advies en begeleiding en uitvoering van de Monumentenlening samen met het Stimuleringsfonds Volkshuisvesting Nederlandse gemeenten.

Prestatie-indicator	Nul-meting	Realisatie	Streefwaarden						Bron
			2013	2014	2015	2016	2017	2018	
2b en 2c. Verstrekte duurzaamheidsleningen	0 (2009)	33 (2010) 11 (2011) 27 (2012)	20	20	30	30	-	-	Gemeentelijke registratie
4b. Aantal verstrekte startersleningen	21 (2009)	52 (2010) 95 (2011) 74 (2012)	40	-	-	-	-	-	Gemeentelijke registratie
4c. Aantal nieuwe woningen boven winkels	0 (2009)	37 (2010) 17 (2011) 25 (2012)	30	20	-	-	-	-	Gemeentelijke registratie

Beleidsveld 5.3 Ruimtelijke ontwikkeling

Wat willen we bereiken in 2014-2018?

1. Haarlem zet in op een duurzame ruimtelijke ontwikkeling, waarbij vorm wordt gegeven aan Haarlem als een veerkrachtige stad, waar het in 2040 ook nog goed toeven is. Dit leidend principe verbindt economie (potenties), toekomstbestendigheid (kwaliteit en waardecreatie), leefbaarheid (integraal) en duurzaamheid.
2. Optimale intergemeentelijke samenwerking, zowel binnen Zuid-Kennemerland als de MRA, zodanig dat de belangen van Haarlem worden behartigd en de positie van de stad wordt versterkt.
3. Krachtige en consistente aanpak van de ruimtelijke processen, zodanig dat de rol van de burger bij ruimtelijke ontwikkelingen wordt vergroot en de overheid slim en flexibel opereert.
4. Actuele ruimtelijk juridische producten, zodat deze aansluiten bij mogelijke veranderingen in het omgevingsrecht.

Wat gaan we ervoor doen in 2014?

1. Duurzame ruimtelijke ontwikkeling
 - a. De gemeente geeft sturing aan de inrichting van de openbare ruimte. Door deze richting vast te leggen in de Structuurvisie Openbare Ruimte, zal Haarlem een meer aantrekkelijke openbare ruimte krijgen.

- b. De gemeente stuurt op meer duurzame invulling van bouwontwikkelingen. Hiervoor zullen ontwikkelingen getoetst worden aan de Nota Ruimtelijke Kwaliteit, waarin ook een praktijkrichtlijn Duurzame Stedenbouw wordt opgenomen.
2. Optimale intergemeentelijke samenwerking
- a. Vanuit de Intergemeentelijke Structuurscan (2012) worden kansen en opgaven geformuleerd, die in met de vijf regiogemeenten moeten worden opgepakt. Gezamenlijk wordt een eerste aanzet gedaan voor een plan voor Zuid-Kennemerland.
- b. De gemeente verbindt zich bovenlokaal aan de afspraken binnen de Metropoolregio Amsterdam (MRA) op het gebied van wonen, economie, bereikbaarheid, landschap en duurzaamheid. Ook is zij actief betrokken in andere stedelijke netwerken zoals de G32, waarin kennisuitwisseling, positionering en beïnvloeding centraal staan. Vanuit de rol als centrumstad van Zuid-Kennemerland kan Haarlem de omliggende gemeenten op een bestuurlijk legitieme wijze vertegenwoordigen op een groter schaalniveau dan de MRA en samen optrekken met de IJmond en de Haarlemmermeer om vanuit de westkant van de MRA een bijdrage te leveren aan de internationale concurrentiepositie van de Amsterdamse metropool.
3. Krachtige en consistente aanpak van ruimtelijke processen
- a. De gemeente blijft aandacht houden voor het verbeteren van haar dienstverlening in de besluitvormings- en participatietrajecten. Na eerdere successen, zoals de verkorte doorlooptijd voor eenvoudige vergunningen, moet in 2014 ook het gebiedsgericht werken zorgen voor betere ruimtelijke processen.
4. Actuele ruimtelijk juridische producten
- a. De gemeente heeft de wettelijke taak om blijvend actuele bestemmingsplannen voor het hele grondgebied van Haarlem te hebben vastgesteld. Eind 2013 zijn de meeste bestemmingsplannen actueel, zodanig dat meer dan 95% van het grondgebied bedekt is met actuele plannen (niet ouder dan tien jaar). Om blijvend actuele plannen te houden is een continue vernieuwing van bestaande plannen nodig. Per jaar dienen ongeveer zeven bestemmingsplannen te worden vastgesteld. Daarnaast zullen naar verwachting drie postzegelbestemmingsplannen vastgesteld worden.
- b. De gemeente houdt actuele veranderingen in de wetgeving in de gaten. Door nu betrokken te blijven kan in de toekomst de serviceverlening worden verbeterd en de regeldruk worden verminderd. De vorming van de Omgevingswet blijft hierin de aandacht houden. Deze wet zal naar waarschijnlijkheid pas in 2018 of later in werking treden, maar Haarlemse expertise wordt nu gevraagd bij de totstandkoming van de wet.

Prestatie-indicator	Nul-meting	Realisatie	Streefwaarden						Bron
			2013	2014	2015	2016	2017	2018	
1b. Aantal vastgestelde bestemmingsplannen	12 (2010)	2 (2011) 10 (2012)	10	10	10	10	10	10	Gemeentelijke registratie

Financiën programma

(bedragen x € 1.000)

Beleids- veld	Programma 5 Wonen, wijken en stedelijke ontwikkeling	Rekening 2012	Begroting 2013 na wijziging	Begroting 2014
	Lasten (exclusief mutaties reserves)			
5.2	Wonen	2.907	3.231	2.636
5.3	Ruimtelijke ontwikkeling	3.549	2.662	2.065
5.4	Vastgoed	54.608	41.458	49.481
	Totaal lasten	61.064	47.351	54.182
	Baten (exclusief mutaties reserves)			
5.2	Wonen	11.602	136	50
5.3	Ruimtelijke ontwikkeling	66	-	-
5.4	Vastgoed	45.256	34.009	43.332
	Totaal baten	56.924	34.145	43.382
	Totaal saldo exclusief mutaties reserves	4.140	13.206	10.800
	Toevoeging aan reserves	34.936	1.211	69
	Onttrekking aan reserves	34.711	15.645	1.112
	Saldo inclusief mutaties reserves	4.365	-1.228	9.757

Maatregelen voor een sluitende begroting 2014

In de baten en lasten van programma 5 zijn de volgende maatregelen voor een sluitende begroting 2014 opgenomen.

Beleids- veld	Programma 5 Wonen, wijken en stedelijke ontwikkeling	Begroting 2014	
5.2	Wonen		
	<u>Lasten</u>		
	Schrappen projecten woonvisie	-100.000	v
	Verlagen budget project Wonen boven winkels	-200.000	v
5.3	Ruimtelijke ontwikkeling		
	-		
5.4	Vastgoed		
	<u>Baten</u>		
	Vrijvallen restant onderhoudsvoorziening podia	-52.000	v
	Totaal maatregelen	-352.000	v

Investerings programma 5

Investerings reeds besloten door de raad

(bedragen x € 1.000)

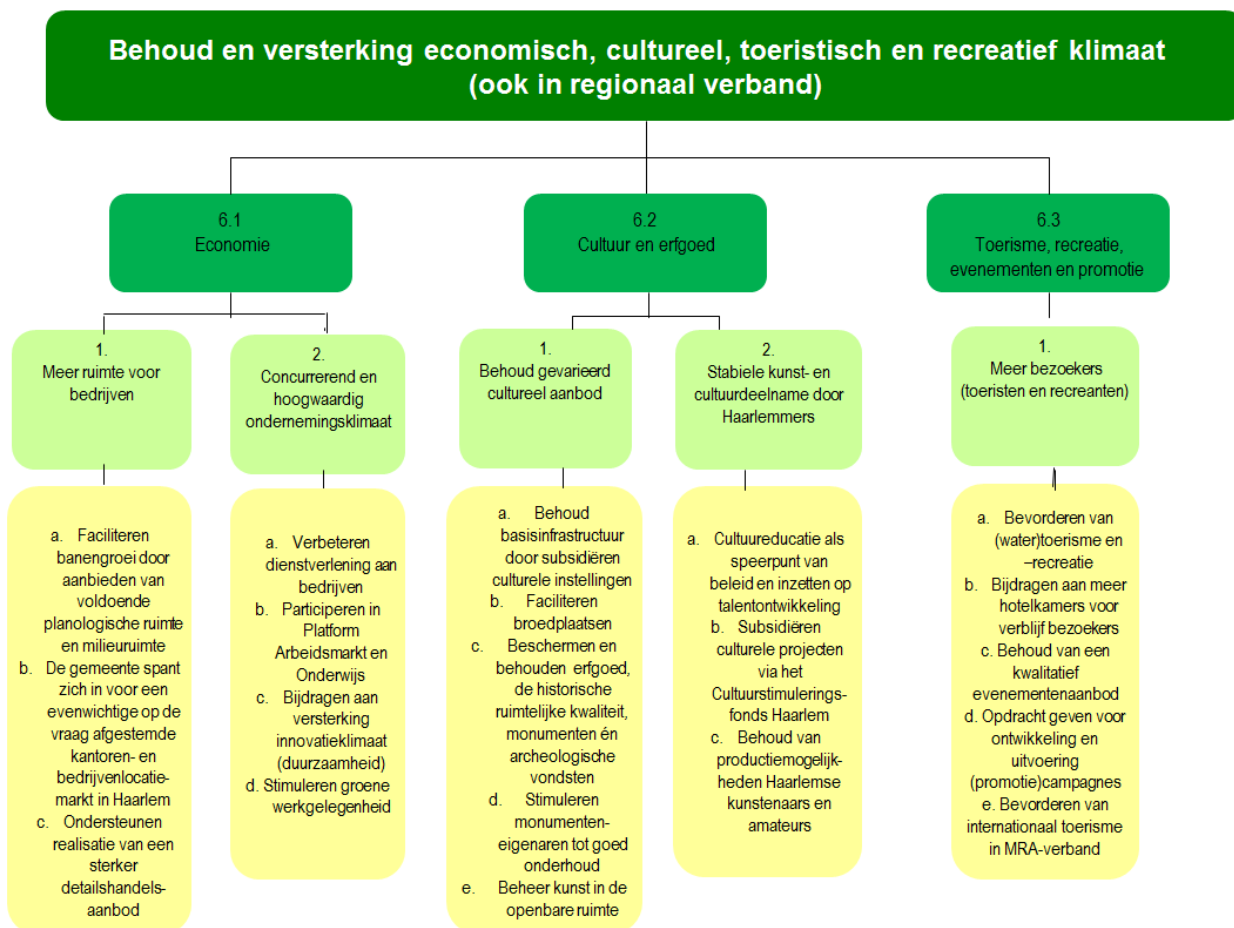
IP-nr.	Omschrijving investering	Investering 2014
<i>Investerings met economisch nut</i>		
84.03	Toneelschuur: vervanging licht, geluid, automatisering	142
SZ.111	Vervangingsinvesteringen Patronaat	100

Investerings waarvoor nog een raadsbesluit moet worden genomen

IP-nr.	Omschrijving investering	Investering 2014
<i>Investerings met economisch nut</i>		
VG.ON	Reservering levensduurverlengend onderhoud gemeentelijk bezit	597
Totaal programma 5 Wonen, wijken en stedelijke ontwikkeling		839

Programma 6 Economie, Cultuur, Toerisme en Recreatie

Commissie	Ontwikkeling
(Coördinerende) Portefeuilles	Cultuur, Economische Zaken en Stadspromotie
Afdeling(en)	Stadszaken

Programmadoelstelling (missie)

Cultuur en economie zijn in Haarlem onlosmakelijk met elkaar verbonden. De Haarlemse culturele voorzieningen zijn van hoog niveau en zijn een grote trekker van bezoekers van buiten de stad. De promotie en marketing van de stad en zijn voorzieningen kunnen de aantallen verder doen toenemen, waardoor kunst en cultuur bij uitstek invloed op de economische groei van de stad kunnen hebben. Vooral hoogopgeleide creatieven stimuleren de economie, zij vestigen zich graag in een stad met een gevarieerd cultureel aanbod. Voor het versterken van de culturele voorzieningen zijn in de nieuwe Cultuurnota andere accenten gelegd, waaronder het stimuleren van ondernemerschap.

Haarlem kiest ervoor het economische, culturele en recreatieve klimaat samen met het bedrijfsleven, de partners van de culturele instellingen, recreatieve organisaties en het verenigingsleven vorm te geven. De rol die de gemeente hierin kan spelen is er één van regievoerder, samenwerkingspartner en faciliteerder.

De Economische Agenda benadrukt de groeimogelijkheden bij de topsectoren in de stad: toerisme, creatieve industrie, zakelijke dienstverlening, zorg en het stimuleren en faciliteren van ondernemerschap. Dat vergt uiteraard een arbeidsmarkt die daarop aansluit. In de Arbeidsmarktagenda 2013-2016 heeft de gemeente benoemd waar zij op inzet om de lokale arbeidsmarkt te versterken. Er zal onder andere worden ingezet op terugdringing voortijdig schooluitval en het stimuleren van technisch onderwijs onder jongeren.

Context en achtergronden

Economie

Haarlem beschikt over een relatief hoog opgeleide beroepsbevolking met een hoge arbeidsparticipatie (in het bijzonder van vrouwen, hierin scoort Haarlem als hoogste van Nederland blijkt uit de Atlas voor Gemeenten 2013) en is sterk in economisch kansrijke sectoren als zakelijke dienstverlening, toerisme, MKB, gezondheidszorg en de creatieve en kennisindustrie. Ondanks deze goede uitgangspositie kwam zowel de economische als de werkgelegenheids groei de afgelopen jaren niet boven het landelijke gemiddelde uit. Door de bezuinigingen in de (semi)overheidssector de komende jaren ontstaat banenkrimp in deze sector. Hoewel het afgelopen jaar een lichte stijging van het aantal banen binnen de gemeente is geconstateerd, zijn de vooruitzichten onzeker. Versterking van het economische klimaat en meer ruimte voor het bedrijfsleven is dan ook noodzakelijk om voldoende werkgelegenheid in Haarlem ook op langere termijn te kunnen garanderen. Gezien de effecten van de economische recessie is het doel op korte termijn vooral het behoud van het aantal banen en op de wat langere termijn uitbreiding.

Cultuur en Erfgoed

Haarlem wil nationaal in beeld zijn als stad van cultuur en erfgoed. Het aanbod van de kunstinstituten, de cultuurpodia en het cultureel erfgoed (waaronder de schat aan monumenten, de archeologisch waardevolle resten, de collecties in de musea en archieven) zijn belangrijke dragers van het culturele klimaat. De cultuurpodia (Toneelschuur, Patronaat, Philharmonie, Stadsschouwburg) en de musea zoals Frans Hals, Teylers en het Dolhuys ontvangen veel bezoekers.

In de nieuwe Cultuurnota Haarlem 2013-2020 beschrijft de gemeente Haarlem het belang van cultuur voor de stad. Kunst en cultuur zijn sterke pijlers van Haarlem. Cultuur bepaalt vooral de identiteit van de stad en het is bovendien belangrijk voor de individuele ontwikkeling en de samenleving. Bovendien levert cultuur in economische zin veel op. Behoud van een aantrekkelijk cultureel aanbod, zoals onder meer de programmering van de cultuurpodia en musea, is dan ook het uitgangspunt voor de gemeentelijke cultuurvisie. Een onderscheidend kunst- en culturaanbod is aantrekkelijk voor inwoners en bezoekers van Haarlem.

Kaderstellende beleidsnota's

Economie

- Economische Agenda Haarlem 2012-2016 (2012/61067)
- Uitvoeringsstrategie Platform Kantoren en bedrijven 2010-2040 (Plabeka MRA) (2011/447694)
- Uitvoeringsprogramma bedrijfsverzamelgebouwen en broedplaatsen 2011-2015 (2011/217880)
- Convenant Binnenstad 2013-2017 (2013/59441)
- Convenant Waarderpolder 2011-2015 (2011/67610)
- (Concept) Arbeidsmarktagenda 2013-2016 (2013/61391)

Cultuur en Erfgoed

- Cultuurnota Haarlem 2013-2020 (2013/133552)
- Een waardevol bezit. Beleidsnota archeologie (2009/92142).

Toerisme, Recreatie, Evenementen en Promotie

- Prestatieplan/ Meerjarenplan Stichting City Marketing Haarlem 2011 e.v. (2010/419822)
- Voortzetting Evenementen in Haarlem 2013-2016 (2013/ 244610)
- Plan van aanpak Kansenskaart Watertoerisme 2013-2016 (2013/131528)
- Hotelbeleidsnota 2012-2020 (2012/128512)

Beleidsveld 6.1 Economie

Wat willen we bereiken in 2014-2018?

1. Meer ruimte creëren voor bedrijven.
2. Een concurrerend en hoogwaardig ondernemingsklimaat ten opzichte van andere gemeenten.

Effectindicator	Nul-meting	Realisatie	Streefwaarden						Bron
			2013	2014	2015	2016	2017	2018	
2. Oordeel ondernemers uit Haarlems Ondernemers-panel over het ondernemers-klimaat in Haarlem ¹	(2014)	N.v.t.	-	-	-	-	-	-	Ondernemers-panel Haarlem Onderzoek & Statistiek

¹ Precieze vraagstelling moet nog duidelijk worden. Onderzoek onder dit nieuwe panel moet een goed beeld geven van het oordeel van dit panel over het ondernemersklimaat.

Wat gaan we ervoor doen in 2014?

1. Meer ruimte creëren voor bedrijven.
 - a. De gemeente faciliteert de banen- en bedrijvengroei in de zakelijke dienstverlening, toerisme, MKB en de creatieve- en kennisindustrie in de Waarderpolder, de Binnenstad en Schalkwijk door het aanbieden van voldoende planologische- en milieuruimte. Door middel van meer regionale samenwerking binnen de MRA promoot de gemeente de economische speerpunten van Haarlem ook buiten de eigen gemeentegrenzen.
 - b. De gemeente spant zich in voor een evenwichtige op de vraag afgestemde kantoren- en bedrijvenlocatiemarkt in Haarlem door het uitvoeren van de in het Platform bedrijven en kantoren (Plabeka) van de MRA regionaal gemaakte afspraken. De ambitie om in 2020 op frictieleege standniveau voor de courante kantorenmarkt uit te komen wordt bereikt door fasering in de tijd en reductie van nieuwbouwlocaties. Ook bemiddelt de gemeente in het inzetten van niet courante kantoorlocaties voor bedrijfsverzamelgebouwen voor startende en creatieve ondernemers, zoals in de Gonnetstraat (Gonnet 26).
De uitvoeringsstrategie 2010-2040 voor het up-to-date houden van Haarlemse kantoren- en bedrijfslocaties wordt in overleg met het Platform bedrijven en kantoren van de Metropoolregio Amsterdam de komende jaren regionaal uitgevoerd en jaarlijks gemonitord.
 - c. De gemeente ondersteunt de realisatie van een sterker detailhandelsaanbod voor bewoners en bezoekers aan Haarlem met nieuwe winkels in de verbouwde Brinkmann, een nieuwe bouwmarkt aan de Eysinkweg en de opening van een nieuw wijkwinkelcentrum aan de Westergracht. De vrije winkelopstelling op zon- en feestdagen in de gehele stad wordt voortgezet.
2. Een concurrerend en hoogwaardig ondernemingsklimaat ten opzichte van andere gemeenten.
 - a. De gemeente verbetert haar dienstverlening aan bedrijven door deregulering en meer service te bieden aan ondernemers door onder andere méér bezoeken te brengen aan bedrijven in de stad. De

gemeente faciliteert ondernemersfondsen in de stad ter uitvoering van het Convenant Waarderpolder en het Convenant Binnenstad.

- b. De gemeente participeert in het verbinden van onderwijs en arbeidsmarkt via het platform Arbeidsmarkt en Onderwijs en het uitvoeren van de nota Arbeidsmarktbeleid 2013-2016. Het doel is om deelname aan de arbeidsmarkt te stimuleren en knelpunten weg te nemen. Dat levert een betere aansluiting op van het onderwijs op de eisen van het bedrijfsleven ten aanzien van schoolverlaters. De gemeente heeft een voorbeeldfunctie met de realisering van tachtig stageplaatsen per jaar binnen de eigen organisatie.
De gemeente zet zich in om jongeren te laten kennismaken met technische bedrijven uit de stad opdat de keuze voor technisch onderwijs wordt gestimuleerd. Het doel is om op de lange termijn het tekort aan technisch geschoold personeel terug te dringen.
- c. De gemeente draagt bij aan de versterking van het innovatieklimaat (duurzaamheid). In het Regionaal Economisch Overleg Zuid-Kennemerland (REO) wordt met de vertegenwoordigers van opleidingsinstituten en vertegenwoordigers van ingezet om op regionale basis te werken aan thema's als het innovatief ondernemersklimaat en arbeidsmarktbeleid. Tevens worden netwerkbijeenkomsten georganiseerd en regionale economische programma's met elkaar gedeeld en afgestemd.
- d. De gemeente stimuleert groene werkgelegenheid. In de Waarderpolder worden duurzaamheidsplans uitgevoerd voor nieuwe bedrijfsvestigingen en adviseert de energiecoach voor verduurzaming van de bedrijfsgebouwen. De mogelijkheid van collectieve inkoop van zonnecollectoren is ook mogelijk voor eigenaren van bedrijfsgebouwen. In convenanten (Binnenstad en Waarderpolder) met het bedrijfsleven worden duurzaamheidsafspraken gemaakt, zodat ook het bedrijfsleven haar aandeel levert in het klimaatneutraal maken van Haarlem.

Prestatie-indicator	Nul-meting	Realisatie	Streefwaarden						Bron
			2013	2014	2015	2016	2017	2018	
2a. Aantal bedrijvenbezoeken door ambtenaren van de gemeente in het kader van dienstverlening	(2013)	-	50	60	70	75	75	80	Gemeentelijke registratie

Beleidsveld 6.2 Cultuur en erfgoed

Wat willen we bereiken in 2014-2018?

1. Behoud van een gevarieerd cultureel aanbod.
2. De gemeente wil de deelname aan kunst en cultuur door inwoners en bezoekers van Haarlem tenminste gelijk houden, ondanks de mogelijk negatieve effecten van de bezuinigingen in de cultuursector.

Effectindicator	Nul-meting	Realisatie	Streefwaarden						Bron
			2013	2014	2015	2016	2017	2018	
1. Oordeel Haarlemmers over cultureel aanbod in Haarlem (rapportcijfer)	7,4 (2007)	7,4 (2008) 7,4 (2009) 7,1 (2010) 7,6 (2011) 7,5 (2012)	7,5	7,5	7,5	7,5	7,5	7,5	Omnibus-onderzoek
1. Aantal leden bibliotheek (x 1.000)	39 (2008)	40 (2009) 39 (2010) 42 (2011) 43 (2012)	41	41	41	42	43	43	Bibliotheek Haarlem

Effectindicator	Nul-meting	Realisatie	Streefwaarden						Bron
			2013	2014	2015	2016	2017	2018	
2. Aantal bezoekers diverse musea en podiumkunsten (x 1.000) ¹	633 (2008)	693 (2009) 643 (2010) 681 (2011) 733 (2012)	680	730	740	750	750	750	Jaarverslagen culturele instellingen

¹ Bezoekersaantallen opgeteld van Teylers Museum, Frans Hals Museum, De Hallen Haarlem, Museum het Dolhuys, Toneelschuur, Patronaat, Philharmonie en Stadsschouwburg. Bij de vier cultuurpodia worden de bezoekersaantallen per seizoen bijgehouden. Zo hebben gegevens over het jaar 2012 betrekking op het seizoen 2011/2012.

Wat gaan we ervoor doen in 2014?

1. Behoud van een gevarieerd cultureel aanbod
 - a. De gemeente behoudt de basisinfrastructuur door het subsidiëren van culturele (basis)instellingen.
 - b. De gemeente faciliteert broedplaatsen op het gebied van cultuur en economie. De afstemming tussen vraag en aanbod van ateliers loopt onder andere via Stichting 37PK en het Platform voor de Kunsten, met als doel voldoende ateliers en werkruimten voor kunstenaars en creatieven in Haarlem te creëren.
 - c. De gemeente beschermt en behoudt erfgoed, de historische ruimtelijke kwaliteit, monumenten én archeologische vondsten.
 - d. De gemeente stimuleert monumenteneigenaren tot goed onderhoud.
 - e. De gemeente beheert kunst in de openbare ruimte. De gemeente realiseert (mogelijk via een percentageregeling) en behoudt de rijke en gevarieerde kunstcollectie in de openbare ruimte.
2. Stabiele kunst- en cultuurdeelname door Haarlemmers
 - a. Cultuureducatie vormt een belangrijk speerpunt in het cultuurbeleid. De gemeente zet in op talentontwikkeling. Daarnaast stimuleert de gemeente cultuur in de Haarlemse wijken.
 - b. De gemeente subsidieert culturele projecten via subsidietoekenningen uit het Cultuurstimuleringsfonds Haarlem (CSF).
 - c. De gemeente behoudt productiemogelijkheden voor Haarlemse kunstenaars en amateurs. Voor zowel de podiumkunsten, (beeldend) kunstenaars en amateurs zijn ondersteuningsmogelijkheden via het Cultuurstimuleringsfonds Haarlem (vanaf 2013 met een aanzienlijk gereduceerd budget).

Prestatie-indicator	Nul-meting	Realisatie	Streefwaarden						Bron
			2013	2014	2015	2016	2017	2018	
2c. en 2d. Aantal toekenningen CSF	47 (2006)	79 (2007) 65 (2008) 95 (2009) 95 (2010) 96 (2011) 81 (2012)	60	30	30	30	30	30	Gemeentelijke registratie

Beleidsveld 6.3 Toerisme, recreatie, evenementen en promotie

Wat willen we bereiken in 2014-2018?

1. Haarlem wil méér bezoekers (zowel dag- als verblijfstoeristen), die langer in de stad blijven en er meer besteden.

Effectindicator	Nulmeting	Realisatie	Streefwaarden					Bron	
			2013	2014	2015	2016	2017		2018
1. Aantal toeristische, binnenlandse dagbezoekers naar Haarlem (x 1.000)	930 (2005)	1.089 (2007) 1.120 (2008) 1.163 (2009) 1.234 (2010) 1.203 (2011) 1.152 (2012)	1.200	1.250	1.250	1.250	1.250	1.250	Continu Vakantie Onderzoek (CVO)
1. Aantal verblijfs-toeristen en zakelijke bezoekers (x 1.000) (mensen die overnachten)	220 (2005)	286 (2007) 289 (2008) 273 (2009) 281 (2010) 271 (2011) 292 (2012)	290	300	300	300	300	300	Toeristenbelasting

Wat gaan we ervoor doen in 2014?

1. Haarlem wil méér bezoekers (zowel dag- als verblijfstoeristen), die langer in de stad blijven en er meer besteden.
 - a. De gemeente bevordert (water)toerisme en– recreatie door gerichte promotie van de stad samen met Haarlem Marketing. Tevens stimuleert en faciliteert de gemeente het particulier initiatief. Er komen meer mogelijkheden om af te meren voor pleziervaart rond het Spaarne (Scheepmakerskwartier). Het beheer van het recreatiegebied Spaarnwoude wordt efficiënter uitgevoerd door het recreatieschap.
 - b. De gemeente draagt bij aan meer hotelkamers (65 extra kamers in 2014, als gevolg van vestiging Vondelhotels) en betere bewegwijzering voor bezoekers. Tot 2020 is marktruimte voor 400 nieuwe hotelkamers in Haarlem op basis van het marktruimteonderzoek (bureau Horwath uit 2011).
 - c. De gemeente draagt bij aan het behoud van kwaliteitsevenementen via subsidie- en vergunningverlening. Ook komt het 3FM Serious Request-evenement in Haarlem (Glazen Huis).
 - d. De gemeente geeft opdracht aan Haarlem Marketing voor de ontwikkeling en uitvoering van (promotie)campagnes. Dit doet Haarlem Marketing ook in het bijzonder voor de zakelijke bezoekersmarkt en voert de promotie uit in samenwerking met bedrijfsleven, culturele instellingen, horeca en detailhandel.
 - e. De gemeente bevordert internationaal toerisme door regionale samenwerking binnen de Metropoolregio Amsterdam en is partner in het project Amsterdam Bezoeken Holland Zien 2012-2015.

Financiën programma

(bedragen x € 1.000)

Beleids- veld	Programma 6 Economie, cultuur, toerisme en recreatie	Rekening 2012	Begroting 2013 na wijziging	Begroting 2014
	Lasten (exclusief mutaties reserves)			
6.1	Economie	2.671	1.749	1.717
6.2	Cultuur en erfgoed	27.368	26.234	25.042
6.3	Toerisme, recreatie, evenementen	1.606	1.400	1.394
	Totaal lasten	31.645	29.383	28.153
	Baten (exclusief mutaties reserves)			
6.1	Economie	1.049	-	-
6.2	Cultuur en erfgoed	1.034	345	290
6.3	Toerisme, recreatie, evenementen	71	130	139
	Totaal baten	2.154	475	429
	Totaal saldo exclusief mutaties reserves	29.491	28.908	27.724
	Toevoeging aan reserves	694	-	-
	Onttrekking aan reserves	2.486	1.134	400
	Saldo inclusief mutaties reserves	27.699	27.774	27.324

Maatregelen voor een sluitende begroting 2014

In de baten en lasten van programma 6 zijn de volgende maatregelen voor een sluitende begroting 2014 opgenomen.

Beleids- veld	Programma 6 Economie, cultuur, toerisme en recreatie	Begroting 2014	
6.1	Economie		
	<u>Lasten</u>		
	Verlagen budget economisch programmamanagement	-130.000	v
	<u>Baten</u>		
	Vrijval reserve omslagfonds Waarderpolder	-120.000	v
6.2	Cultuur en erfgoed		
	<u>Lasten</u>		
	Verlagen budget cultuurstimuleringsfonds	-75.000	v
	Geen onderhoud aan kunst in openbare ruimte	-30.000	v
	<u>Baten</u>		
	Vrijval reserve Archeologie	-200.000	v
6.3	Toerisme, recreatie, evenementen		
	-		
	Totaal maatregelen	-555.000	v

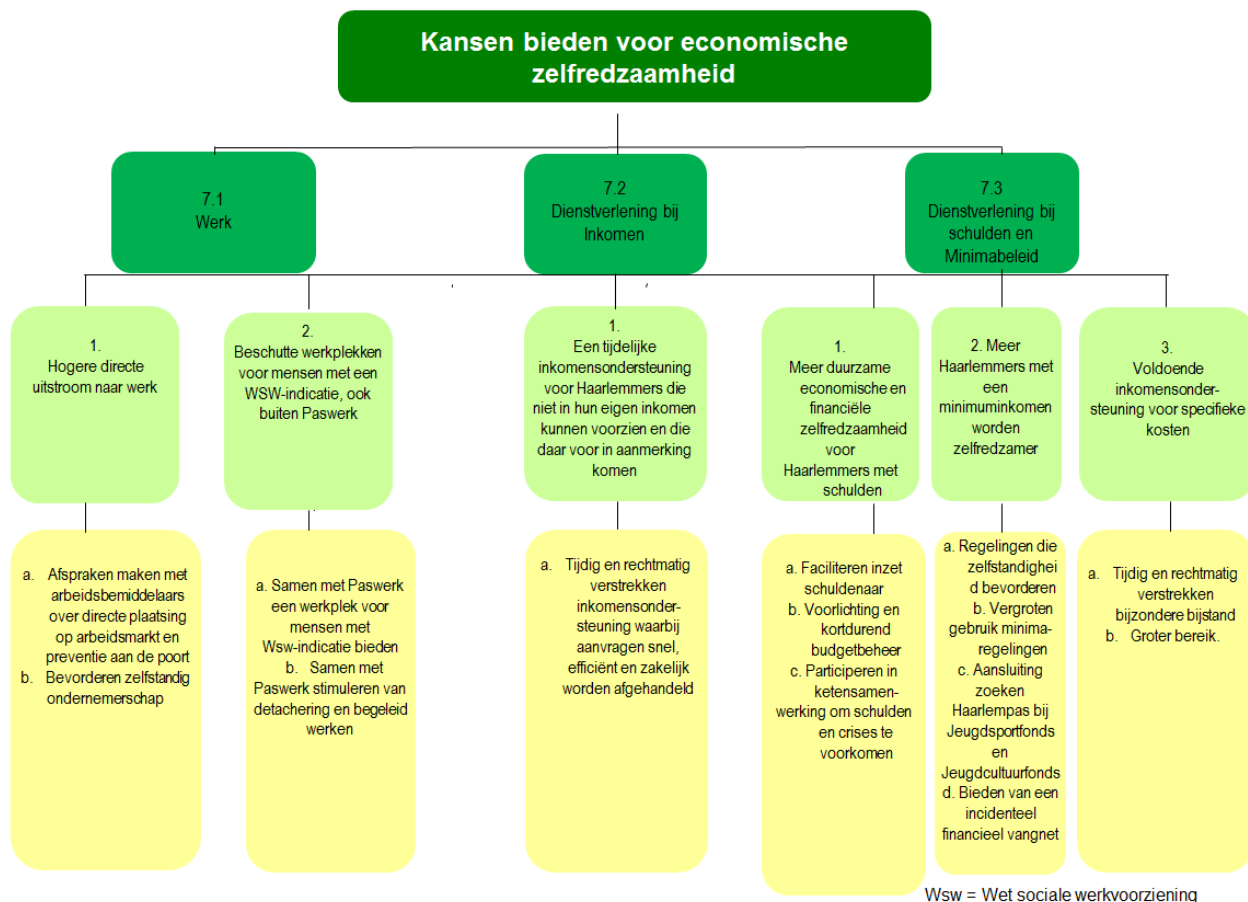
Investerings programma 6

(bedragen x € 1.000)

IP-nr.	Omschrijving investering	Investering 2014
Er zijn binnen dit programma geen investeringen voor 2014		
Totaal programma 6 Economie, cultuur, toerisme en recreatie		

Programma 7 Werk en inkomen

Commissie	<i>Samenleving</i>
(Coördinerende) Portefeuilles	<i>Sociale Zaken</i>
Afdeling(en)	<i>Sociale Zaken en Werkgelegenheid</i>

Programmadoelstelling (missie)

De hoofddoelstelling van programma 7 is zoveel mogelijk Haarlemmers financieel en economisch zelfredzaam te laten zijn door het hebben van werk. Zelfredzaamheid betekent dat Haarlemmers, al dan niet met hulp, zelfstandig functioneren. Voor inwoners die niet kunnen voorzien in hun eigen inkomen biedt de gemeente een financieel vangnet met tijdelijke inkomensondersteuning. Zo levert de gemeente een bijdrage aan de versterking van economische en sociale structuur van de stad en de maatschappij. Het uitgangspunt is dat de Haarlemmer op eigen kracht zijn of haar problemen oplost in het sociale domein; de gemeente stimuleert en faciliteert.

De kerntaken van de gemeente richten zich op dienstverlening bij inkomen en dienstverlening bij schulden. Voor werk, scholing en zorg wordt doorverwezen naar de daarvoor toegeruste partners. Voor werk wordt onder andere doorverwezen naar Paswerk en diverse uitzendbureaus. De gemeente maakt daartoe afspraken met betreffende partners en voert regie over het resultaat. Waar het zorg betreft vindt vooral doorverwijzing plaats naar diverse partners in het maatschappelijk veld.

Context en achtergronden

De economische recessie blijft aanhouden. Het aantal WW uitkeringen en het aantal bijstandsuitkeringen stijgt. Dit heeft ook gevolgen voor onze regio. Er is sprake van een verdere afname van vacatures en een toename van banenverlies. Meer mensen doen een beroep op een uitkering. De komende jaren wordt vanuit het Rijk verder bezuinigd op de sociale zekerheid. Een deel van de bezuinigingen wordt in Haarlem gerealiseerd door Haarlemmers aan te spreken op hun zelfredzaamheid en hen te vragen een groter beroep te doen op het eigen netwerk; van zorgen voor naar zorgen dat. Het sociaal domein verandert hierdoor de komende jaren ingrijpend. Er is sprake van een situatie waarbij er meer moet met minder financiële middelen. Dat betekent keuzes maken.

De vorming van één regeling voor de arbeidsmarkt onder de Participatiewet en de invoering van een wettelijke quotum regeling voor extra banen door werkgevers staan gepland voor 2015. Het kabinet geeft gemeenten en uitvoeringsorganisaties de tijd om zich goed voor te bereiden op de invoering van deze wet. 2014 wordt beschouwd als overgangsjaar. De gemeente bereidt zich voor op de nieuwe wetgeving en op de decentralisatie van taken binnen het programma Samen voor Elkaar.

De gemeente biedt samen met het UWV, het Regionaal Meld- en Coördinatiepunt (RMC) en de regiogemeenten in de arbeidsmarktregio Zuid- en Midden-Kennemerland een complementaire dienstverlening op één locatie in Haarlem, het werkplein. Alle werkgevers- en werknemersdienstverlening wordt daarin ondergebracht, dáár is kennis van de arbeids- en opleidingsmarkt aanwezig, dáár vindt het eerste contact voor de inkomensvraag plaats en dáár melden klanten zich op weg naar werk. Snelle doorverwijzing en onderlinge afstemming zorgen ervoor dat de klant optimaal wordt gefaciliteerd. Het werkplein gaat 1 juli 2014 van start.

In de komende jaren wordt versterkt ingezet op het instrument Social Return on Investment (SROI). Social return is het opnemen van sociale voorwaarden, eisen en wensen in een inkoop- of aanbestedingstraject voor producten en diensten. De gemeente haalt op die manier zoveel mogelijk sociaal rendement uit de inkoop en leveranciers leveren een bijdrage aan de werkgelegenheid en aan de competentieontwikkeling van mensen met een afstand tot de arbeidsmarkt. De gemeente wil SROI een structurele plaats geven in de gemeentelijke organisatie én een versterkte doorwerking bij bedrijven en instellingen in Haarlem. Doel is een toename van het aantal mensen dat via SROI aan het werk gaat. Gegeven de zwaardere taakstelling op inkoop is het wel zo dat het realiseren van een mogelijk SROI doelstelling onder druk kan komen te staan.

Het minimabeleid van de gemeente vaart een andere koers: ondersteunend in groei naar financiële zelfredzaamheid, regelingen die mensen hun zelfstandigheid teruggeven en die kansen bieden om hun inkomenspositie te verbeteren. De grens van minimabeleid is vanaf 2012 vanuit het Rijk op maximaal 110% van de van toepassing zijnde bijstandsnorm gesteld. Het vangnet voor de meest kwetsbaren blijft bestaan.

De wet gemeentelijke schuldhelpverlening biedt het wettelijk kader voor de koers die door de gemeente al is ingezet. De gemeentelijk zal niet langer de schulden van mensen oplossen, maar de schuldaflossing faciliteren. De schuldenaar wordt aangesproken op de eigen verantwoordelijkheid en eigen kracht. De gemeente faciliteert om de zelfredzaamheid te bevorderen.

Kaderstellende beleidsnota's

- Werk! (2013/477772)
- Samen voor Elkaar (2012/172892)
- Samen voor Elkaar: groeien naar financiële zelfredzaamheid (2012/338471)
- Visienota handhaving (2012/342276)

- Kaderstelling voor het Strategisch Bedrijfsplan 2011-2014 Sociale Zaken en Werkgelegenheid gemeente Haarlem: Kans en Kracht (2011/194584)
- Beleidsplan Schulddienstverlening (2012/81280)
- Definitieve afwikkeling beëindiging loonkostensubsidie (2012/122897)
- Het doel voor ogen: Startnotitie Minimabeleid 2011-2014 (2011/55713)
- Addendum bij Kadernota re-integratie (2009/72646)

Beleidsveld 7.1 Werk

De voortdurende economische crisis bemoeilijkt de plaatsingen op werk. Tegelijkertijd doen meer mensen een beroep op inkomensondersteuning. Daardoor stijgt het bestand. De gemeente blijft in deze omstandigheden zoveel mogelijk streven naar een hogere uitstroom naar (regulier) werk (ten opzichte van vorige jaren) van zowel bijstandsgerechtigden als Wsw-ers.

Wat willen we bereiken in 2014-2018?

1. Hogere directe uitstroom naar werk, (voltijds, deeltijd of tijdelijk) voor zowel nieuwe klanten (preventie) als bestaande klanten.
2. Voldoende beschutte werkplekken voor mensen met een WSW-indicatie, waaronder ook het (begeleid) werken buiten Paswerk.

Effectindicator	Nul-meting	Realisatie	Streefwaarden						Bron
			2013	2014	2015	2016	2017	2018	
1. Aantal klanten geplaatst op de arbeidsmarkt ¹	300 (2007)	219 (2008) 279 (2009) 213 (2010) 263 (2011) 490 (2012)	350	400	425	450	475	450	Gemeentelijke registratie
2. Aantal Haarlemmers met een Wsw indicatie	703 (2009)	729 (2010) 702 (2012)	670	660	- ²	-	-	-	Paswerk

¹ Het betreft klanten met een Wwb (Wet werk en bijstand) uitkering, met een IOAW (Wet Inkomensvoorziening oudere en gedeeltelijk arbeidsongeschikte werknemers) uitkering, IOAWZ (Wet inkomensvoorziening oudere en gedeeltelijk arbeidsongeschikte werkloze werknemers) uitkering en klanten met een BBZ uitkering. Daarnaast gaat het om zowel potentiële klanten die een aanvraagprocedure voor bijstand volgen (preventie) als klanten die al inkomensondersteuning ontvangen.

² Vanaf 2015 treedt de Participatiewet in werking. Vanaf dat moment vindt er geen instroom in de Wsw meer plaats en vallen mensen met een arbeidsbeperking onder de Participatiewet.

Wat gaan we ervoor doen in 2014?

1. Hogere directe uitstroom naar werk
 - a. De gemeente maakt afspraken met onder meer uitzendbureaus, Paswerk en andere arbeidsbemiddelaars voor directe plaatsing op de arbeidsmarkt vanuit de uitkering. Daarnaast wordt ingezet op preventie: werkzoekenden krijgen vacatures aangeboden en gaan zoveel mogelijk direct aan het werk zodat voorkomen wordt dat zij in de uitkering instromen.
 - b. De gemeente bevordert zelfstandig ondernemerschap als volwaardig alternatief voor werk in loondienst, met de uitvoering van het Bijstandsbesluit Zelfstandigen (BBZ 2004).
2. Beschutte werkplek voor mensen met een Wsw-indicatie.
 - a. De gemeente en Paswerk bieden een beschutte werkplek voor mensen met een Wsw- indicatie en volledige arbeidsbeperking.
 - b. De gemeente en Paswerk stimuleren mensen met een Wsw-indicatie om meer buiten de

muren van Paswerk te werken. Begeleid werken en detachering bij werkgevers draagt bij aan de groei van Wsw medewerkers en bevordert de doorstroom in de Wsw.

Prestatie-indicator	Nul-meting	Realisatie	Streefwaarden						Bron
			2013	2014	2015	2016	2017	2018	
1b. Aantal gestarte BBZ trajecten nieuwe ondernemers ¹	24 (2006)	12 (2010) 30 (2011) 1 (2012)	25	10	15	20	25	25	Gemeentelijke registratie
2a. Aantal klanten op wachtlijst Wsw	270 (2007)	155 (2010) 139 (2011) 154 (2012)	125	100	-	-	-	-	Gemeentelijke registratie, Paswerk
2b. Percentage Wsw klanten dat werkt buiten Paswerk	2% (2007)	3% (2008) 1% (2009) 1% (2010) 1,5% (2011) 2,8% (2012)	5%	5%	- ²	-	-	-	Gemeentelijke registratie, Paswerk

¹ Door de economische crisis is het aantal gestarte BBZ trajecten erg laag. De komende jaren wordt een stijging verwacht.

² Vanaf 2015 treedt de Participatiewet in werking. Oud Wsw'ers behouden hun rechten. Het is nu moeilijk inschatten wat dat betekent voor aantallen en dus voor doelen en prestaties.

Beleidsveld 7.2 Dienstverlening bij inkomen

Wat willen we bereiken in 2014-2018?

1. Een tijdelijke inkomensondersteuning bieden aan Haarlemmers die daarvoor rechtmatig in aanmerking komen en die niet in hun eigen inkomen kunnen voorzien.

Effectindicator	Nul-meting	Realisatie	Streefwaarden						Bron
			2013	2014	2015	2016	2017	2018	
1. Aantal klanten met een aanvullende inkomensondersteuning 18 – 64 jaar ¹	2.536 (2008)	2.532 (2009) 2.955 (2010) 2.808 (2012)	2.970	3.465	3.600	3.800	4.000	4.200	Gemeentelijke registratie

¹ Toename streefwaarden als gevolg van economische crisis en invoering Participatiewet.

Wat gaan we ervoor doen in 2014?

1. Tijdelijke inkomensondersteuning
 - a. De gemeente verleent tijdig inkomensondersteuning aan burgers die hiervoor rechtmatig in aanmerking komen. Aanvragen worden snel, efficiënt en zakelijk afgehandeld: negentig procent binnen acht weken.

Prestatie-indicator	Nul-meting	Realisatie	Streefwaarden						Bron
			2013	2014	2015	2016	2017	2018	
1a. Percentage aanvragen aanvullende inkomensondersteuning binnen wettelijke 8 weken afgehandeld.	88% (2011)	39% (2012) ¹	90%	75%	80%	85%	90%	90%	Gemeentelijke registratie

¹ Lage realisatie als gevolg van voorbereiden invoering Wet werken naar vermogen (WWnV).

Beleidsveld 7.3 Dienstverlening bij schulden en minimabeleid

Wat willen we bereiken in 2014-2018?

1. Meer duurzame economische en financiële zelfredzaamheid voor Haarlemmers met schulden.
2. Haarlemmers met een minimuminkomen worden zelfredzamer.
3. Voldoende inkomensondersteuning (bijzondere bijstand) voor specifieke en onverwachte noodzakelijke kosten voor hen die het nodig hebben en daar voor in aanmerking komen.

Effectindicator	Nul-meting	Realisatie	Streefwaarden					Bron	
			2013	2014	2015	2016	2017		2018
1a. Doorstroom Budgetbeheer ¹	50 (2011)	50 (2012)	50	100	150	250	300	300	Gemeentelijke registratie
1b. Aantal cursisten dat deelneemt aan voorlichtings-bijeenkomsten SDV	30 (2009)	180 (2010) 200 (2011) 250 (2012)	200	600 ²	700	700	750	800	Gemeentelijke registratie
2. Aantal minimahuishoudens met Haarlempas	5.162 (2011)	3.412 (2012)	3.450	3.500	3.600	3.900	4.150	4.350	Gemeentelijke registratie
3. Aantal mensen met individuele bijzondere bijstand ³	1.442 (2006)	1.769 (2009) 2.275 (2010) 1.881 (2011) 1.531 (2012)	2.200	1.550	1.600	1.650	1.700	1.750	Gemeentelijke registratie

¹ Budgetbeheer betreft het geheel van activiteiten in het kader van het beheren van het inkomen van de rekeninghouder en het verrichten van betalingen. Budgetbeheer kent een intensieve en minder intensieve vorm. Doorstroom budgetbeheer wil zeggen dat de intensieve vorm van begeleiding wordt afgebouwd en dat uiteindelijk uitstroom moet plaatsvinden.

² Vanuit het minimabeleid wordt naast klanten SDV ook aan alle overige Haarlempashouders een cursus 'Omgaan met geld' aangeboden.

³ Het nieuwe minimabeleid is in 2013 vastgesteld. Op basis daarvan wordt verwacht dat het aantal toekenningen bijzondere bijstand toeneemt omdat het doel is het bereik te vergroten.

Wat gaan we ervoor doen in 2014?

1. Meer duurzame economische en financiële zelfredzaamheid voor Haarlemmers met schulden.
 - a. De gemeente faciliteert de schuldenaar bij het aanvraagproces en biedt een product op maat.
 - b. De gemeente geeft voorlichting onder risicogroepen in Haarlem, waaronder jongeren, gedetineerden en uitkeringsgerechtigden en zet in op kortdurend budgetbeheer. Met groepstrainingen, individuele tussenzorg gesprekken en uitstroomgesprekken worden klanten getraind en begeleid om zelf hun financiële administratie te beheren en om recidive te voorkomen.
 - c. De gemeente participeert in de ketensamenwerking met onder andere woningbouwcorporaties, energieleveranciers en zorgverzekeraars gericht op vroeg-signalering en tijdige afstemming met als doel het beperken van verder oplopende schulden en het voorkomen van crisissituaties.
2. Meer Haarlemmers met een minimuminkomen worden financieel zelfredzamer.
 - a. De gemeente biedt regelingen (zoals een studiefonds) die mensen hun zelfstandigheid bevordert en hen kansen biedt om hun inkomenspositie te verbeteren.
 - b. De gemeente vergroot het gebruik van miniregelingen onder de doelgroep door toegang tot en recht op miniregelingen expliciet te koppelen aan het recht op een Haarlempas.
 - c. De gemeente zoekt voor de Haarlempas aansluiting bij het Jeugdsportfonds (JSF) en Jeugdcultuurfonds (JCF) om meer kinderen te laten participeren in de samenleving.
 - d. De gemeente biedt een incidenteel financieel vangnet aan hen die niet in staat zijn hun inkomenspositie te verbeteren.

3. Bijzondere bijstand:

- a. De gemeente verstrekt tijdig en rechtmatig bijzondere bijstand voor hen die recht hebben op inkomensondersteuning voor specifieke kosten.
- b. De gemeente verhoogt het bereik van de doelgroep.

Prestatie-indicator	Nul-meting	Realisatie	Streefwaarden						Bron
			2013	2014	2015	2016	2017	2018	
1a. Aantal schuldenaren ondersteund door Stichting Humanitas	450 (2011)	710 (2012)	675	675	700	700	700	700	Gemeentelijke registratie
2b. Aantal kinderen dat via de HaarlemPas beroep doet op JSF/JCF ¹	193 (2010)	378 (2011) 480 (2012)	700	725	750	800	850	900	Registratie JSF en JCF
2c. Aantal personen met HaarlemPas dat een beroep doet op een vangnetregeling ²	768 (2012)	768 (2012)	500	550	600	650	700	750	Gemeentelijke registratie
3a. Percentage aanvragen bijzondere bijstand binnen wettelijke 8 weken afgehandeld ³	92% (2011)	87% (2012)	90%	90%	90%	90%	90%	90%	Gemeentelijke registratie
3b Aantal toekenningen individuele bijzondere bijstand	1.442 (2006)	1.769 (2009) 2.275 (2010) 1.881 (2011) 1.531 (2012)	2.200	1.550	1.600	1.650	1.700	1.750	Gemeentelijke registratie

¹ In 2013 wordt de gemeentelijke minimaregeling sportstimulans kinderen opgenomen in het Jeugdsportfonds.

² Lagere streefwaarden als gevolg van gewijzigde regeling langdurigheidstoelage en chronisch zieken. Later toename door groter bereik doelgroep.

³ De andere minimaregelingen worden grotendeels administratief afgedaan binnen vier weken.

Financiën programma

(bedragen x € 1.000)

Beleids- veld	Programma 7 Werk en inkomen	Rekening 2012	Begroting 2013 na wijziging	Begroting 2014
	Lasten (exclusief mutaties reserves)			
7.1	Werk	27.790	28.368	25.098
7.2	Dienstverlening bij inkomen	53.743	54.997	55.069
7.3	Dienstverlening bij schulden en minimabeleid	9.317	9.632	9.207
	Totaal lasten	90.850	92.997	89.374
	Baten (exclusief mutaties reserves)			
7.1	Werk	27.471	25.928	23.697
7.2	Dienstverlening bij inkomen	48.443	46.538	46.538
7.3	Dienstverlening bij schulden en minimabeleid	2.393	1.720	1.721
	Totaal baten	78.307	74.186	71.956
	Totaal saldo exclusief mutaties reserves	12.543	18.811	17.418
	Toevoeging aan reserves	4.770	-	-
	Onttrekking aan reserves	1.247	2.355	50
	Saldo inclusief mutaties reserves	16.066	16.456	17.368

Maatregelen voor een sluitende begroting 2014

In de baten en lasten van programma 7 zijn de volgende maatregelen voor een sluitende begroting 2014 opgenomen.

Beleids- veld	Programma 7 Werk en inkomen	Begroting 2014	
7.1	Werk <i>Lasten</i> Kosten bovenformatieve medewerkers ¹	-100.000	v
7.2	Dienstverlening bij inkomen -		
7.3	Dienstverlening bij schulden en minimabeleid -		
	Totaal maatregelen	-100.000	v

¹(deels) verwerkt via afdelingskostenplaatsen/saldo kostenplaatsen (programma 10)

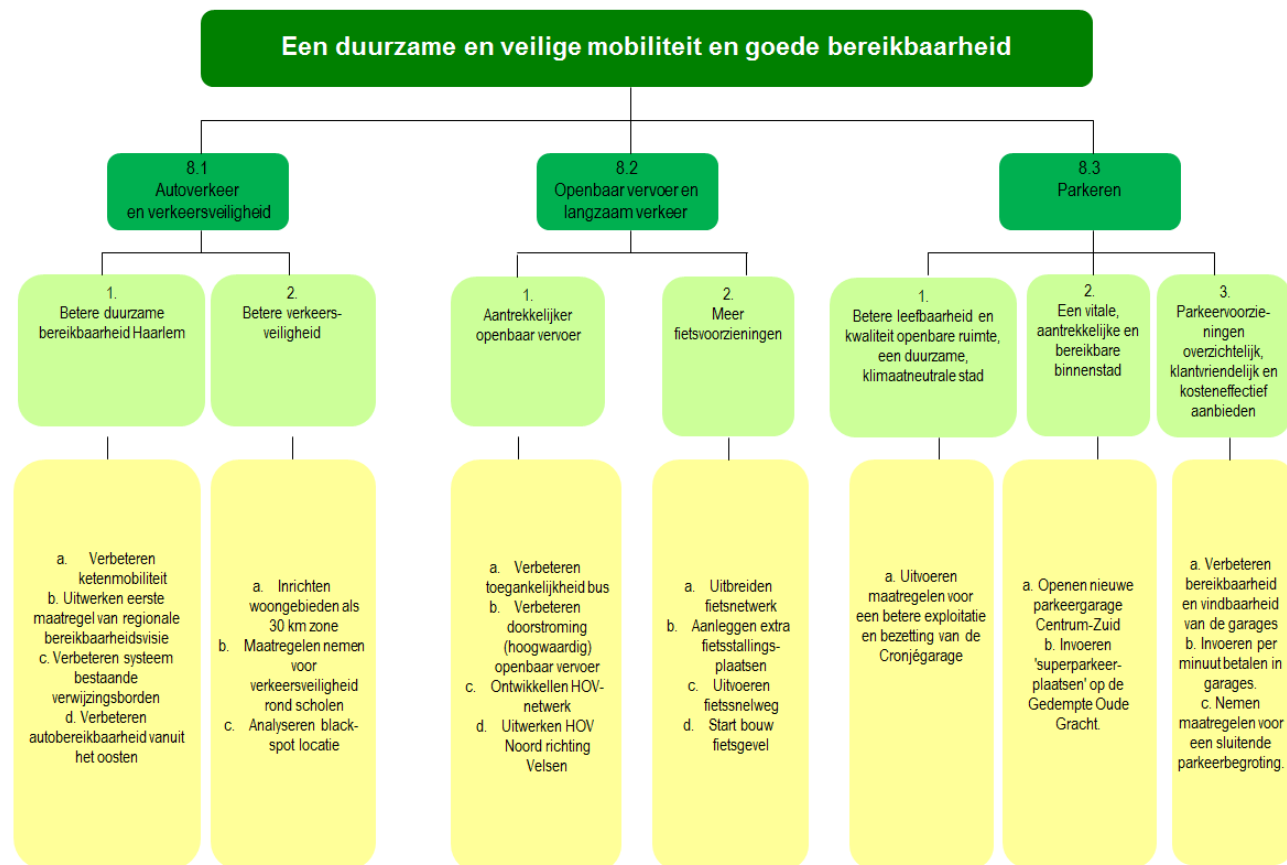
Investerings programma 7

(bedragen x € 1.000)

IP-nr.	Omschrijving investering	Investering 2014
	Er zijn binnen dit programma geen investeringen voor 2014	
	Totaal programma 7 Werk en inkomen	

Programma 8 Bereikbaarheid en Mobiliteit

Commissie	Beheer
(Coördinerende) Portefeuilles	Verkeer- en vervoersbeleid
Afdeling(en)	Gebiedsontwikkeling en Beheer en Stadszaken

Programmadoelstelling (missie)

Een veilig, duurzaam en goed bereikbare stad, dat is het doel van dit programma. De verduurzaming van de bereikbaarheid van en mobiliteit in Haarlem, door het plaatsen van elektrische laadpalen, het uitbreiden van het fietsnetwerk en het stimuleren van deelautogebruik, zorgt ervoor dat maatschappelijke en economische functies in een klimaatneutrale en hoogwaardige omgeving gebeuren.

Maatschappelijk effect	Nul-meting	Realisatie	Streefwaarden						Bron
			2013	2014	2015	2016	2017	2018	
a. Oordeel Haarlemmers ¹ over bereikbaarheid van de stad ²	6,5 (2007)	6,9 (2008) 6,6 (2009) 6,6 (2010) 6,6 (2011) 7,0 (2012)	7,0	7,0	7,0	7,0	7,0	7,0	Omnibus-onderzoek
b. Oordeel Haarlemmers ¹ over bereikbaarheid van de binnenstad ²	5,4 (2007)	5,8 (2008) 5,4 (2009) 5,5 (2010) 5,4 (2011) 5,7 (2012)	6,0	6,0	6,0	6,0	6,0	6,0	Omnibus-onderzoek

Maatschappelijk effect	Nulmeting	Realisatie	Streefwaarden						Bron
			2013	2014	2015	2016	2017	2018	
c. Oordeel Haarlemmers ¹ over verkeersveiligheid in de stad	6,1 (2007)	6,4 (2008) 6,1 (2009) 6,1 (2010) 6,1 (2011) 6,3 (2012)	6,5	6,5	6,5	6,5	6,5	6,5	Omnibusonderzoek
d. Oordeel bezoekers van Haarlemse parkeergarages van buiten de regio ³ over de bereikbaarheid van de binnenstad per auto	7,3 (voorjaar 2011)	7,3 (najaar 2011) 7,2 (najaar 2012)	7,3	7,3	7,3	7,3	7,3	7,3	Parkeermonitor Haarlem

¹ Het omnibusonderzoek houdt alleen peilingen onder inwoners van Haarlem, niet onder bezoekers en ondernemers

² Het gaat over bereikbaarheid in algemene zin van auto, bus, trein, (brom)fiets en motor

³ Tot de regio worden hier, naast een aantal kleinere gemeenten, onder andere de gemeenten Heemstede, Hoofddorp, Velsbroek, IJmuiden en Nieuw-Vennep gerekend

Context en achtergronden

De gemeente gaat verder uitvoering geven aan de regionale bereikbaarheidsvisie Zuid-Kennemerland ('Zuid-Kennemerland bereikbaar door samenwerking'). Dit gebeurt in regionaal verband, samen met de gemeenten in Zuid-Kennemerland en de provincie Noord-Holland. Door het regionale karakter van de visie kunnen de bereikbaarheidsknelpunten in Haarlem beter aangepakt worden. Want de bereikbaarheid staat onder druk, het autobezit is de afgelopen decennia toegenomen en vooral net buiten de regio is veel bijgebouwd, zonder dat de wegen of het openbaar vervoer naar evenredigheid zijn aangepast. Door de gemaakte verstedelijkingsafspraken neemt de verkeersdruk in de toekomst verder toe en zal het vaker voorkomen dat de doorstroming op sommige momenten en locaties matig is. Om de toeristische en culturele aantrekkingskracht, de versterking van de zakelijke dienstverlening en de positie als woonstad te bewerkstelligen zijn structurele en duurzame verkeersoplossingen voor auto, openbaar vervoer en fiets nodig. De gemeente start met de voorbereidingen van de verbreding van de Waarderweg.

De gemeente zet in op de verdere uitrol van HOV (hoogwaardig openbaar vervoer), waaronder R-net (Regionet), richting Amsterdam, de IJmond en de Haarlemmermeer. Bij de uitwerking van het R-net tracé door Haarlem-Noord richting Velsen dient een evenwicht te worden gevonden tussen doorstroming, stiptheid en betrouwbaarheid van het openbaar vervoer enerzijds en een zorgvuldige inpassing en het voorkomen van barrièrewerking anderzijds. De gemeente overlegt met verschillende partijen over de invulling van het openbaar vervoer in en naar Haarlem. Voor wat betreft de trein blijft de gemeente streven naar een dienstregeling waarbij treindiensten vanuit Haarlem tot voorbij Amsterdam reiken en Haarlem op het nachtnet wordt aangesloten. In 2014 blijft aandachtspunt dat de capaciteit per trein tijdig voldoende inspeelt op de vraag.

De gemeente gaat verder met het realiseren van een fijnmazig, herkenbaar en sluitend fietsnetwerk. Directe, veilige en comfortabele fietsvoorzieningen bepalen immers in belangrijke mate het fietsgebruik.

In 2013 is de Parkeervisie vastgesteld. Eén van de doelen uit die visie is het verminderen van het aantal autobewegingen in het centrum, zodat de binnenstad vitaal, leefbaar en bereikbaar blijft. De Parkeervisie ambiëert duurzame oplossingen voor binnenstadsbevoorrading en auto- en fietsparkeervoorzieningen. De gemeente zet ook in op een verdere verbetering van de ketenmobiliteit, zodat het verschillende vervoerssoorten, bijvoorbeeld fiets en trein, beter aan elkaar verknoopt worden. In de woonwijken wordt gestreefd naar een evenwicht tussen leefbaarheid enerzijds en het bieden van voldoende parkeergelegenheid anderzijds. De gemeente moedigt, om het autobezit te verminderen, vormen van deelautogebruik en nieuwe

vormen van parkeerregulering aan. De gemeente blijft aanvragen en initiatieven voor elektrische voertuigen stimuleren.

In het kader van de Parkeervisie rondt de gemeente de Verkenning modernisering straatparkeren af. Daaruit blijkt onder andere of er meer digitale technieken ingevoerd kunnen worden voor de verlening van parkeerrechten, handhaving en sancties. Verder stemt de gemeente het parkeerbeleid ten opzichte van bouwplannen af op nieuwe landelijke regelgeving, zoals de Wro en de WABO. Beleidskeuzes uit de Parkeervisie worden verankerd in de lokale regelgeving. De gemeente stelt de Fietsparkeernota op. In die nota worden maatregelen voor het parkeren van fietsen bij de woning, in de buurt en in de binnenstad afgewogen. De gemeente doet een onderzoek naar de haalbaarheid en betaalbaarheid van een parkeervoorziening in het oostelijk deel van de binnenstad en doet een haalbaarheidsstudie naar de mogelijkheid een deel van de autogarage Stationsplein in te richten als fietsenstalling.

Deze beleidsdoelstellingen dragen bij aan Haarlem Klimaatneutraal. De Regionale Bereikbaarheidsvisie, de Parkeervisie en de Kadernota Duurzaamheid (zie ook beleidsveld 9.1) leveren een belangrijke bijdrage aan de toekomstige actualisatie van het Haarlems Verkeer- en Vervoerplan.

Kaderstellende beleidsnota's

- Haarlems Verkeer- en Vervoerplan (HVVP) (2002/182821)
- Actielijst voor actualisatie HVVP (2010/30353)
- Uitwerking verkeersveiligheid (2006/245416)
- Voortgangsrapportage Uitvoeringsprogramma Fietsinfrastructuur (2011/67234)
- Regionale Bereikbaarheidsvisie (2011/65494)
- Voorontwerp Structuurvisie Openbare Ruimte (Hoofdlijnennotitie juni 2013)
- Autobereikbaarheid Haarlem vanuit het oosten (2012/1607445)
- Parkeervisie (2013/138311)

Beleidsveld 8.1 Autoverkeer en verkeersveiligheid

Wat willen we bereiken in 2014-2018?

1. Betere duurzame bereikbaarheid van Haarlem, zodanig dat Haarlemmers de autobereikbaarheid van de stad een voldoende geven.
2. Betere verkeersveiligheid, zodanig dat het aantal verkeersgewonden en verkeersdoden laag blijft.

Effectindicator	Nul-meting	Realisatie	Streefwaarden					Bron	
			2013	2014	2015	2016	2017		2018
1. Oordeel Haarlemmers over de autobereikbaarheid van de stad (rapportcijfer)	5,3 (2007)	5,6 (2008) 5,3 (2009) 5,3 (2010) 5,3 (2011) 5,6 (2012)	6,0	6,0	6,0	6,0	6,0	6,0	Omnibus-onderzoek
2. Aantal verkeersdoden als gevolg van verkeersongevallen ¹	3 (2009)	5 (2010) 3 (2011) 2 (2012)	3	3	3	3	3	3	Viastat
2. Oordeel Haarlemmers over voetgangers	6,9 (2002)	6,8 (2007) 7,1 (2008) 7,2 (2009)	7,3	7,4	7,4	7,4	7,4	7,4	Omnibus-onderzoek

Effectindicator	Nulmeting	Realisatie	Streefwaarden						Bron
			2013	2014	2015	2016	2017	2018	
voorzieningen in de binnenstad (rapportcijfer)		7,1 (2010) 7,1 (2011) 7,3 (2012)							

Wat gaan we ervoor doen in 2014?

1. Betere duurzame bereikbaarheid van Haarlem door:
 - a. De gemeente zet in op de verbetering van de ketenmobiliteit. De autogebruiker wordt verleid om over te stappen naar een andere vervoerwijze door de aansluiting tussen de vervoeralternatieven als trein en fiets te verbeteren. Een voorbeeld is het plaatsen van veilige fietsparkeervoorzieningen bij haltes van het openbaar vervoer.
 - b. De gemeente werkt de regionale bereikbaarheidsvisie uit, in overleg met gemeenten in Zuid-Kennemerland en de provincie Noord-Holland. De maatregelen zijn opgenomen in een uitvoeringsplan dat uitmaakt van de bereikbaarheidsvisie. Een maatregel is Dynamisch Verkeersmanagement (DVM). Fase 1 treedt in werking, met regionale verkeersscenario's en een regionaal monitoringstelsel. Met dynamisch verkeersmanagement kan de capaciteit van het regionale wegennet en de intensiteit op het regionale wegennet beter met elkaar in evenwicht worden gebracht. Dit verbetert de bereikbaarheid van en leefbaarheid in Haarlem.
 - c. De gemeente loopt de verkeers-verwijzingsborden naar onder andere de binnenstadsgarages na. Indien nodig wordt dit verbeterd.
 - d. De gemeente gaat verder met de verbetering van de autobereikbaarheid van Haarlem vanuit het oosten en daarmee verbetering van verkeersveiligheid en leefbaarheid in delen van Haarlem Oost en Noord. De Waarderbrug wordt voor tweerichtingsverkeer geopend, voorbereidende werkzaamheden voor verdubbeling Waarderweg worden gestart, de kruispunten op de Oudeweg worden verbeterd.
2. Betere verkeersveiligheid door:
 - a. De gemeente richt woongebieden als dertig kilometer gebieden in, conform het landelijk principe duurzaam veilig. Dit gebeurt binnen de beschikbare middelen van het meerjarenprogramma riolering en groot onderhoud wegen, straten en pleinen.
 - b. De gemeente neemt verkeersveiligheidsmaatregelen rond minstens drie scholen, waaronder op schoolroutes.
 - c. De gemeente analyseert één black spot (een kruising of wegvak waar in drie jaar tijd zes of meer letselongevallen zijn gebeurd) en start met de aanpak daarvan.

1Prestatie-indicator	Nulmeting	Realisatie	Streefwaarden						Bron
			2013	2014	2015	2016	2017	2018	
2a. Aandeel 30 km-straten in km dat conform Duurzaam Veilig is ingericht	227,5 (2011)	229 (2012)	240	240	241	242	243	244	Gemeentelijke registratie
2b. Aantal scholen waar maatregelen worden genomen ter verbetering van de verkeersveiligheid	20 (gedaant/m 2006)	3 (2007) 4 (2009) 4 (2010) 3 (2011) 3 (2012)	3	3	3	3	3	3	Gemeentelijke registratie
2c. Aantal black spots dat per jaar wordt geanalyseerd / verbeterd	1 per jaar (t/m 2006)	1 (2007) 1 (2008) 1 (2009) 1 (2010) 1 (2011) 0 (2012)	1	1	1	1	1	1	Gemeentelijke registratie

Beleidsveld 8.2 Openbaar vervoer en langzaam verkeer

Wat willen we bereiken in 2014-2018?

1. Aantrekkelijker openbaar vervoer, zodat het percentage Haarlemmers dat tevreden is over OV-voorzieningen in hun buurt stijgt en dat klanten over het openbaar vervoer in de regio Haarlem/IJmond hoge rapportcijfers geven.
2. Meer fietsvoorzieningen (waaronder voldoende stallingsmogelijkheden) zodat meer Haarlemmers tevreden zijn over de fietsvoorzieningen in hun buurt en over het totaal van het voorzieningenniveau voor fietsers, het fietsgebruik in het woon-werkverkeer toeneemt en er minder hinder is van geparkeerde fietsen voor hulpdiensten en mensen die minder goed ter been zijn.

Effectindicator	Nulmeting	Realisatie	Streefwaarden						Bron
			2013	2014	2015	2016	2017	2018	
1. Percentage Haarlemmers dat tevreden is over OV-voorzieningen in hun buurt	64% (2005)	74% (2007) 76% (2009) 78% (2010) 74% (2011) 76% (2012)	80%	80%	80%	80%	80%	80%	Omnibusonderzoek
1. Tevredenheid klanten over openbaar vervoer in de regio Haarlem-IJmond	7,4 (2009)	7,7 (2010) 7,5 (2011) 7,6 (2012)	7,5	7,5	7,5	7,5	7,5	7,5	OV-Klantenbarometer
2. Percentage Haarlemmers dat (zeer) tevreden is over de fietsvoorzieningen in hun buurt	50% (2010)	45% (2011) 48% (2012)	52%	52%	52%	52%	52%	52%	Omnibusonderzoek
2. Oordeel Haarlemmers over het totaal van het voorzieningenniveau voor fietsers (rapportcijfer)	6,2 (2009)	6,2 (2010) 6,3 (2011) 6,4 (2012)	6,4	6,4	6,5	6,5	6,5	6,5	Omnibusonderzoek
2. Aandeel fiets in woon-werkverkeer binnen Haarlem	56,4% (2010)	59% (2011) 56% (2012)	57%	58%	58%	58%	58%	58%	Omnibusonderzoek

Wat gaan we ervoor doen in 2014?

1. Aantrekkelijker openbaar vervoer
 - a. De gemeente verbetert samen met de provincie de toegankelijkheid van de bus door de instaphoogte van tien perrons tot de landelijke norm van achttien centimeter te brengen. Het aantal toegankelijke haltes in Haarlem voldoet aan de gestelde norm.
 - b. De gemeente verbetert samen met de provincie de doorstroming van het openbaar vervoer. Dit gebeurt niet alleen in solitaire projecten, maar ook bij aanpassingen aan wegen en verkeerslichten.
 - c. De gemeente neemt deel aan de ontwikkeling van het regionaal Hoogwaardig Openbaar Vervoer (HOV)-netwerk, waaronder richting Amsterdam langs de A9; het beoogde R-net.

- d. De gemeente werkt de route voor de HOV-busverbinding in Haarlem-Noord verder uit in nauw overleg met de provincie Noord-Holland en het WBO (Wijkraden en belangenorganisaties Haarlem-Noord).
2. Meer fietsvoorzieningen
- a. De gemeente breidt het fietsnetwerk in 2014 nog uit, gebaseerd op de voortgangsrapportage Uitbreiding Fietsinfrastructuur.
- b. De gemeente legt extra fietsstallingsplaatsen aan rond knooppunten van openbaar vervoer en in het centrum van de stad. Daarbij wordt de mogelijkheid om autoparkeerplaatsen in fietsstallingsplekken om te zetten bekeken.
- c. De gemeente voert de maatregelen in het kader van de fietssnelweg Haarlem-Amsterdam/Sloterdijk verder uit.
- d. De gemeente start de Fietsgevel op het Kennemerplein. De fietsgevel voorziet in 1710 gratis stallingsplaatsen voor fietsen.

Prestatie-indicator	Nul-meting	Realisatie	Streefwaarden					Bron	
			2013	2014	2015	2016	2017		2018
2a. Aantal m ² x 1.000 fietspadennetwerk (-paden) in beheer bij gemeente ¹	261 (2008)	273 (2009) 277 (2010) 294 (2011) 296 (2012)	295	300	300	300	300	300	Gemeentelijke registratie
2b. Aantal fietsen-stallingsplaatsen (incl. NS-station) in de binnenstad	4.675 (2004)	4.700 (2008) 5.065 (2009) 9.065 (2010) 9.200 (2011) 9.600 (2012) 9.600 (2013)	10.000	11.500	11.500	11.500	11.500	11.500	Gemeentelijke registratie

Beleidsveld 8.3 Parkeren

Wat willen we bereiken in 2014-2018?

De gemeente voert de Parkeervisie uit. In de Parkeervisie is voor de periode tot 2030 het voorgenomen parkeerbeleid voor auto en fiets toegelicht, in samenhang met andere beleidsterreinen, zoals wonen, economie, milieu en de kwaliteit van de openbare ruimte. De Parkeervisie heeft de volgende doelen;

1. Een betere leefbaarheid en kwaliteit van de openbare ruimte en op termijn een duurzame, klimaatneutrale stad.
2. Een parkeerbeleid voeren dat bijdraagt aan een vitale, aantrekkelijke en bereikbare binnenstad.
3. Parkeervoorzieningen overzichtelijk, klantvriendelijk en kosteneffectief aanbieden. Een financieel gezonde exploitatie van parkeervoorzieningen.

Effectindicator	Nul-meting	Realisatie	Streefwaarden					Bron	
			2013	2014	2015	2016	2017		2018
1. Percentage Haarlemmers dat (zeer) veel overlast ondervindt van parkeren in de eigen woonbuurt	29% (2010)	27% (2011) 28% (2012)	28%	28%	27%	27%	27%	27%	Omnibus-onderzoek

Wat gaan we ervoor doen in 2014?

1. Een betere leefbaarheid en kwaliteit van de openbare ruimte en op termijn een duurzame, klimaat-neutrale stad.
 - a. De gemeente voert maatregelen in voor een betere exploitatie en bezetting van de Cronjégarage, zoals de eerste twee uur gratis parkeren.

2. Een parkeerbeleid voeren dat bijdraagt aan een vitale, aantrekkelijke en bereikbare binnenstad.
 - a. De gemeente opent de parkeergarage Centrum-Zuid, onder het Provinciehuis.
 - b. De gemeente voert 'superparkeerplaatsen' in op de Gedempte Oude Gracht. Dit zijn parkeerplaatsen voor zeer kort parkeren, wat wordt gestimuleerd door hogere tarieven dan gebruikelijk te heffen.

3. Parkeervoorzieningen overzichtelijk, klantvriendelijk en kosteneffectief aanbieden. Een financieel gezonde exploitatie van parkeervoorzieningen.
 - a. De gemeente verbetert de bereikbaarheid en vindbaarheid van de garages door betere verkeerscirculatie en routeinformatie;
 - b. De gemeente voert het per minuut in plaats van per uur betalen in de garages in.
 - c. De gemeente neemt maatregelen voor een sluitende parkeerbegroting. Die maatregelen zijn:
 1. De gemeente voert betaald straatparkeren op zondag in de binnenstad in.
 2. De gemeente zorgt voor een hogere opbrengst van parkeergarages op zondag.
 3. De gemeente voert de businesscase parkeergarages uit, waarin als maatregel parkeerarrangementen zijn opgenomen.
 4. De gemeente differentieert de garagetarieven naar locatie en bezetting.
 5. De gemeente verbetert de bewegwijzering.
 6. De gemeente neemt maatregelen ter verhoging van de betalingsgraad van parkeren op straat

Prestatie-indicator	Nul-meting	Realisatie	Streefwaarden						Bron
			2013	2014	2015	2016	2017	2018	
2a. Aantal garageparkeerplaatsen in de binnenstad (exclusief Cronjégarage)	2.576 (2006)	1.936 (2009) 2.136 (2010) 3.326 (2011) 3.099 (2012) 3.099 (2013)	3.099	3.136	3.136	3.136	3.136	3.136	Gemeentelijke registratie

Financiën programma

(bedragen x € 1.000)

Beleids- veld	Programma 8 Bereikbaarheid en mobiliteit	Rekening 2012	Begroting 2013 na wijziging	Begroting 2014
	<i>Lasten (exclusief mutaties reserves)</i>			
8.1	Autoverkeer en verkeersveiligheid	6.340	4.657	3.647
8.2	Openbaar vervoer en langzaam verkeer	312	204	177
8.3	Parkeren	10.527	10.095	10.645
	Totaal lasten	17.179	14.956	14.469
	<i>Baten (exclusief mutaties reserves)</i>			
8.1	Autoverkeer en verkeersveiligheid	35	8	-
8.2	Openbaar vervoer en langzaam verkeer	184	-	-
8.3	Parkeren	14.751	14.273	16.717
	Totaal baten	14.970	14.281	16.717
	Totaal saldo exclusief mutaties reserves	2.209	675	-2.248
	Toevoeging aan reserves	-	415	340
	Onttrekking aan reserves	-	-	-
	Saldo inclusief mutaties reserves	2.209	1.090	-1.908

Maatregelen voor een sluitende begroting 2014

In de baten en lasten van programma 8 zijn de volgende maatregelen voor een sluitende begroting 2014 opgenomen.

Beleids- veld	Programma 8 Bereikbaarheid en mobiliteit	Begroting 2014	
8.1	Autoverkeer en verkeersveiligheid -		
8.2	Openbaar vervoer en langzaam verkeer <i>Lasten</i> Verlagen budget fietsvoorzieningen	-10.000	v
8.3	Parkeren -		
	Totaal maatregelen	-10.000	v

Investerings programma 8

Investerings reeds besloten door de raad

(bedragen x € 1.000)

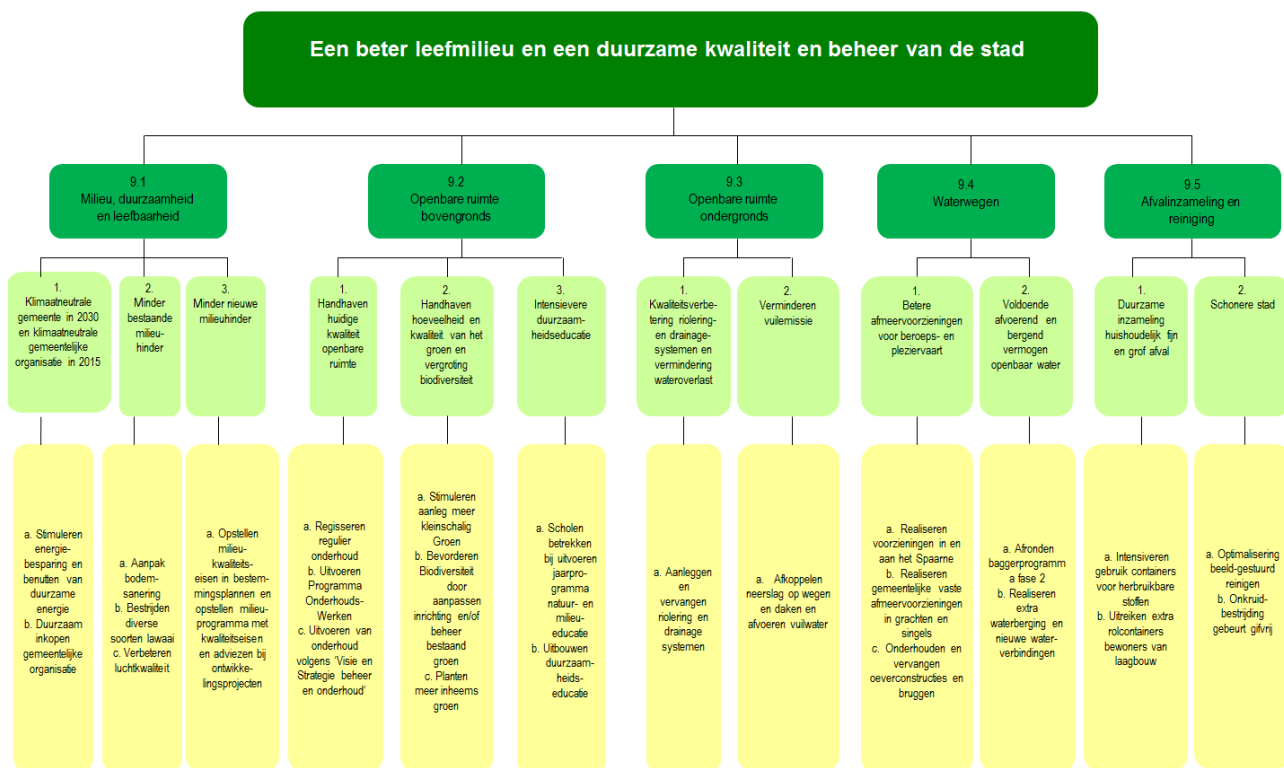
IP-nr.	Omschrijving investering	Investering 2014
<i>Investerings met economisch nut</i>		
12.09	Kleine investeringen	61
<i>Investerings met maatschappelijk nut</i>		
67.40	Waarderpolder (brug)	206
67.70	Herstructurering Stationsplein	1.896

Investerings waarvoor nog een raadsbesluit moet worden genomen

IP-nr.	Omschrijving investering	Investering 2014
<i>Investerings met economisch nut</i>		
12.13	Cronjégarage	48
<i>Investerings met maatschappelijk nut</i>		
WZ.08	Waarderpolder: Maatregelen Oudeweg	2.000
WZ.10	Verbreden Waarderweg	2.900
WZ.01	Fietsbrug Industriehaven	2.700
WZ.02	Snelfietsroute Haarlem-Amsterdam West	1.500
Totaal programma 8 bereikbaarheid en mobiliteit		11.311

Programma 9 Kwaliteit Fysieke Leefomgeving

Commissie	Beheer
(Coördinerende) Portefeuilles	Beheer en Onderhoud Openbare Ruimte, Milieu
Afdeling(en)	Gebiedsontwikkeling en Beheer, Stadszaken (Milieu)

Programmadoelstelling (missie)

Het doel van dit programma is een beter leefmilieu en een duurzame kwaliteit en beheer van de stad. Haarlem wil zich als duurzame stad ontwikkelen. Haarlem wil daarmee de huidige en toekomstige generaties een hoge kwaliteit van leven en werken bieden en een stad zijn die is ingespeeld op klimaatveranderingen. Een stad met ruimtelijke kwaliteit door een afgewogen verdeling van groen, water, bebouwing en infrastructuur. Een duurzame stad, die toekomstwaarde creëert voor bewoners en bedrijven, de economische potentie van de stad verhoogt en de zelfredzaamheid van de samenleving vergroot.

Een schone, groene en aantrekkelijke stad is ook in economisch opzicht van belang. Juist in een tijd waarin sprake is van een teruglopende waarde van het vastgoed levert een aantrekkelijke openbare ruimte een bijdrage aan de instandhouding van de kwaliteit en de concurrentiepositie van de stad en omgeving.

Een kwalitatief goede openbare ruimte is één van de dragers van Haarlemse wijken. Naast adequate voorzieningen en een goed woningaanbod is de openbare ruimte het verbindende element dat een wijk haar karakter geeft.

Context en achtergronden

Milieu, Duurzaamheid en Leefbaarheid

Op het gebied van duurzaamheid is afgesproken dat het gemeentebestuur samen met haar partners Haarlem klimaatneutraal wenst te maken. Daarbij luidt de doelstelling dat de gemeentelijke organisatie in 2015 en de stad als geheel in 2030 klimaatneutraal moet zijn. Alle te nemen maatregelen moeten dan ook in overeenstemming zijn met dit doel. Als hiervan wordt afgeweken, dan moet dat worden beargumenteerd. Het college presenteerde in 2011 de Kadernota *Haarlem Duurzaam*, waarin andere beleidsterreinen zoals economie en werkgelegenheid, mobiliteit en ruimtelijke ordening worden geïntegreerd. De nota geeft de strategie en de speerpunten aan. Binnen dit beleidsveld (9.1) gaat het vooral om de activiteiten in het kader van Haarlem Klimaatneutraal. De overige thema's zijn terug te vinden in de programma's 5 (Wonen, wijken en stedelijke ontwikkeling), 6 (Economie, cultuur, toerisme en recreatie) en 8 (Bereikbaarheid en mobiliteit). De gemeente wil de CO₂-uitstoot verminderen. Hierbij vervult zij vooral een initiërende, stimulerende en faciliterende rol. De aandacht richt zich op energiebesparing en toepassing van duurzame energie. Onze activiteiten op het gebied van duurzaamheid maken de stad minder afhankelijk van externe energiebronnen, dragen bij aan de koopkracht van de burgers en aan de concurrentiepositie van bedrijven, versterken de lokale economie en maken de stad als geheel meer toekomstbestendig.

De gemeente wil hinder en (gezondheids-)risico's zoveel mogelijk verminderen. De kwaliteit van de leefomgeving in woon-, werk- en verblijfsgebieden is niet altijd in overeenstemming met de kwaliteit die bij de functie van een gebied past. Verbetering in de beleving van inwoners en bezoekers van Haarlem en vermindering van gebruiksbependingen door milieufactoren is dan ook de inzet. De gemeente treedt hierbij vooral toetsend op.

Haarlem heeft zich in 2007 aangesloten als 'Millenniumgemeente'. Het college heeft in het coalitieakkoord "Het oog op morgen" benadrukt dat zij de millenniaanpak voortzet. Dit is bevestigd in de nota Millenniumbeleid van 22 januari 2013. In dit programma vindt dit plaats door invulling van de volgende doelstellingen:

- Er leven meer mensen in een duurzaam leefmilieu (doelstelling 7). Dit betreft alle activiteiten in het kader van Haarlem Klimaat Neutraal.
- Er is meer eerlijke, duurzame handel (doelstelling 8). Dit sluit aan bij onze doelstelling betreffende duurzaam inkopen.

Kaderstellende beleidsnota's

Milieu

- Plan van Aanpak Haarlem Klimaatneutraal (2008/150606)
- Zonebeheer Waarderpolder (2013/244816)
- Actieplan Omgevingslawaai (2009/239738)
- Pilotstudie Leefomgevingsbeleid Zomerzone MILO (2007/110442)
- Bodemprogramma Haarlem 2010-2014 (2010/400391)
- Praktijkrichtlijn Duurzame Stedenbouw Haarlem (2006/245272).
- Regionaal Samenwerkingsprogramma luchtkwaliteit (2008/50279)
- Duurzaamheidsprogramma 2013 (2013/29788)
- Kadernota Haarlem Duurzaam (2011/75879)
- Gemeentelijke grondbank en coördinatie grondstromen (2012/138209)
- Masterplan bodemenergie Waarderpolder (2012/37346).
- Bodemkwaliteitskaart en nota bodembeheer (2013/232071)

Openbare ruimte

- Integraal Waterplan Haarlem (2001/159370)

- Gemeentelijk grondwaterplan (2007) (2008/136751)
- Gemeentelijk rioleringsplan (2007) (2007/196224)
- Nota Ruimtelijke Kwaliteit (2012/221574)
- Visie en strategie beheer en onderhoud en strategische beheerplannen 2013-2022; 2012/398572)
- Hoofdlijnennotitie structuurvisie openbare ruimte (2012/263392)

Beleidsveld 9.1 Milieu, duurzaamheid en leefbaarheid

Alle projecten op het gebied van leefbaarheid en duurzaamheid worden beschreven in het jaarlijks verschijnende Duurzaamheidsprogramma Haarlem. Het betreft hier de thema's milieu, maar ook economie, verkeer en vervoer en ruimtelijke ordening.

Wat willen we bereiken in 2014-2018?

1. Een klimaatneutrale gemeente in 2030, zodanig dat de stad niet meer afhankelijk is van externe energiebronnen. De gemeente geeft daarbij het goede voorbeeld met een klimaat neutrale gemeentelijke organisatie in 2015.
2. Minder bestaande milieuhinder: het verbeteren van bodem-, geluid- en luchtkwaliteit, zodanig dat Haarlemmers minder geluidsoverlast en luchtverontreiniging ervaren.
3. Minder nieuwe milieuhinder: hierop aangepaste bestemmingsplannen en ontwikkelingsprojecten. Het gaat hierbij om dezelfde milieu-aspecten zoals onder 2 reeds beschreven.

Effectindicator	Nul-meting	Realisatie	Streefwaarden						Bron
			2013	2014	2015	2016	2017	2018	
1. Percentage Haarlemmers dat aan energiebesparing doet ¹	52% (2007)	56% (2008) 61% (2009) 71% (2010) 75% (2011) 70% (2012)	70%	70%	70%	70%	70%	70%	Omnibus-onderzoek
2. Oordeel Haarlemmers over geluidsoverlast op schaal 0 (geen overlast) tot en met 10 (zeer veel overlast)	3,8 (2007)	3,7 (2008) 4,3 (2009) 4,0 (2010) 3,8 (2011) 3,9 (2012)	3,5	3,5	3,5	3,5	3,5	3,5	Omnibus-onderzoek
2. Oordeel Haarlemmers over luchtverontreiniging op schaal 0 (geen overlast) tot en met 10 (zeer veel overlast)	3,8 (2007)	4,0 (2008) 4,3 (2009) 3,7 (2010) 3,7 (2011) 3,7 (2012)	3,5	3,5	3,5	3,5	3,5	3,5	Omnibus-onderzoek
2. Concentratie NO ₂ in de lucht in microgram per m ³	40 (2006)	39 (2007) 41 (2008) 40 (2009) 41 (2010) 38 (2011) 36 (2012)	≤ 40	≤ 40	≤ 40	≤ 40	≤ 40	≤ 40	RIVM-meetpunt Amsterdamse poort

Effectindicator	Nul-meting	Realisatie	Streefwaarden						Bron
			2013	2014	2015	2016	2017	2018	
2. Concentratie fijn stof in de lucht in microgram per m ³	37 (2006)	36 (2007) 24 (2008) 23 (2009) 28 (2010) 29 (2011) 23 (2012)	≤ 30	≤ 30	≤ 30	≤ 30	≤ 30	≤ 30	RIVM-meetpunt Amsterdamse poort

¹ Tot en met 2009 werd gevraagd naar energiebesparing uit milieu overwegingen; vanaf 2010 is dit motief niet meer in de vraagstelling opgenomen.

Wat gaan we ervoor doen in 2014?

1. Klimaatneutrale gemeente in 2030 en een klimaatneutrale gemeentelijke organisatie in 2015.
 - a. De gemeente stimuleert energiebesparing -bijvoorbeeld via samen met partners op te zetten isolatieprojecten zoals in Blok voor Blok - en het zoveel mogelijk benutten van duurzame energie in de gemeentelijke organisatie, bij inwoners, bedrijven en industrie, mobiliteit en in de bebouwde omgeving. Er wordt minimaal een actie publicitair ondersteund, bijvoorbeeld op het gebied van de gezamenlijke inkoop van zonnepanelen en/of duurzame energie.
 - b. De gemeente koopt duurzaam in. Hierbij worden landelijk vastgestelde criteria gehanteerd.
2. Minder bestaande milieuhinder, door:
 - a. Aanpak bodemsanering:
 - De gemeente voert het bodemsaneringsprogramma 2010-2014 uit voor zover niet afhankelijk van projectontwikkelingen.
 - De gemeente registreert het gesaneerde bodemoppervlak en -volume.
 - De gemeente begeleidt grondstromen via het coördinatiepunt grondstromen, waaronder de gemeentelijke grondbank, naar herbestemming.
 - b. Bestrijden diverse soorten lawaai:
 - De gemeente rondt de geluidsanering af van 470 woningen tegen railverkeerslawaai (Zuidtak). Het betreft hier de aanvullende gevelisolatie van circa 15 woningen. Daarnaast worden de laatste en meest belaste woningen tegen weg verkeerslawaai geïsoleerd
 - De gemeente voert het zonebeheersplan Waarderpolder uit.
 - c. Verbeteren van de luchtkwaliteit
De gemeente bevordert het gebruik van alternatieve autobrandstoffen zoals groen gas en elektriciteit. Dit vindt bijvoorbeeld via voorlichting of het plaatsen van laadpalen plaats. Daarnaast bevordert zij het gebruik van de fiets en het openbaar vervoer als alternatief voor de auto. (onder andere fietsoversteek P. Bernhardlaan, Albert Schweitzerlaan, fietsbrug Houtvaartpad. Dit komt tevens in programma 8 (Bereikbaarheid en mobiliteit) terug.
3. Minder nieuwe milieuhinder.
 - a. De gemeente stelt milieukwaliteitseisen op in ieder bestemmingsplan. Daarnaast wordt bij ieder ontwikkelingsproject, waarbij de gemeente direct betrokken is, een milieuprogramma met kwaliteitseisen en adviezen op het gebied van leefbaarheid en duurzaamheid opgesteld. In sterk milieu belaste situaties vindt tevens een aanpak volgens de beleidsnota Milieu in de Leefomgeving plaats.

Prestatie-indicator	Nul-meting	Realisatie	Streefwaarden						Bron
			2013	2014	2015	2016	2017	2018	
1a. Aantal uitvoeringsproject en Haarlem Klimaatneutraal ¹	35 (2009)	33 (2010) 35 (2011) 32 (2012)	30	30	30	30	30	30	Duurzaamheids-monitor

Prestatie-indicator	Nulmeting	Realisatie	Streefwaarden						Bron
			2013	2014	2015	2016	2017	2018	
1b. Percentage inkopen volgens duurzaamheidscriteria	100% (2009)	99% (2010) 100% (2011) ²	100%	100%	100%	100%	100%	100%	Monitor duurzaam inkopen ministerie van Infrastructuur en Milieu
3a. Aantal nieuwe ontwikkelingsprojecten met een milieuparagraaf ²	21 (2007)	15 (2008) 10 (2009) 6 (2010) 7 (2011) 5 (2012)	10	5	5	5	5	5	Gemeentelijke registratie

¹ De specifieke projectaanduiding vindt plaats in het Duurzaamheidsprogramma.

² In 2012 is niet gemonitord.

³ Het feitelijk aantal is sterk afhankelijk van marktomstandigheden

Beleidsveld 9.2 Openbare ruimte bovengronds

Wat willen we bereiken in 2014-2018?

1. De kwaliteit van de openbare ruimte wordt op het bestaande niveau gehandhaafd.
2. Handhaven van hoeveelheid en kwaliteit van het groen en vergroting van de biodiversiteit.
3. Duurzaamheidseducatie intensiveren.

Effectindicator	Nulmeting	Realisatie	Streefwaarden						Bron
			2013	2014	2015	2016	2017	2018	
1. Percentage Haarlemmers dat (zeer) tevreden is over onderhoud wegen en fietspaden in hun buurt	59% (2005)	45% (2007) 46% (2009) 56% (2010) 54% (2011) 58% (2012)	60%	60%	60%	60%	60%	60%	Omnibus-onderzoek
1. Percentage Haarlemmers dat (zeer) tevreden is over het onderhoud van de openbare ruimte in hun wijk (openbare verlichting, banken, afvalbakken)	46% (2010)	47% (2011) 50% (2012)	49%	50%	50%	50%	50%	50%	Omnibus-onderzoek
1. Percentage Haarlemmers dat (zeer) tevreden is over de inrichting van de openbare ruimte in hun wijk (bestrating, openbare verlichting, banken, afvalbakken)	53% (2010)	58% (2011) 58% (2012)	60%	60%	60%	60%	60%	60%	Omnibus-onderzoek

Effectindicator	Nulmeting	Realisatie	Streefwaarden						Bron
			2013	2014	2015	2016	2017	2018	
1. Percentage Haarlemmers dat (zeer) tevreden is over de speel-mogelijkheden voor kinderen in hun buurt	52% (2000)	56% (2005) 53% (2007) 61% (2009) 59% (2010) 61% (2011) 62% (2012)	62%	62%	62%	62%	62%	62%	Omnibus-onderzoek
1. Percentage Haarlemmers dat vindt dat er (ruim) voldoende groen in hun wijk aanwezig is	55% (2010)	54% (2011) 61% (2012)	57%	60%	60%	60%	60%	60%	Omnibus-onderzoek
1. Percentage Haarlemmers dat (zeer) tevreden is over de kwaliteit van het groen in hun wijk	51% (2010)	51% (2011) 56% (2012)	52%	55%	55%	55%	55%	55%	Omnibus-onderzoek

Wat gaan we ervoor doen in 2014?

1. Onderhoud van de openbare ruimte.
 - a. De gemeente voert regie op het regulier onderhoud op basis van de kwaliteitsambities ‘schoon, heel en veilig’.
 - b. De gemeente voert projecten uit volgens het Programma onderhoudswerken 2013-2017.
 - c. De gemeente voert het onderhoud van de openbare ruimte uit volgens de Visie en Strategie beheer en onderhoud en voert regie op de uitvoering van de beheerplannen 2013-2022 (zie ook paragraaf 3.4 Onderhoud kapitaalgoederen).

2. Handhaven hoeveelheid en kwaliteit van het groen en vergroting biodiversiteit.
 - a. De gemeente faciliteert de aanleg van kleinschalig groen en stemt met woningbouwcorporaties en andere partners af over vergroeningsmogelijkheden, zoals dakgroen, verticaal groen en stadslandbouwlocaties.
 - b. De gemeente past de inrichting en/of het beheer van bestaand groen aan om de biodiversiteit te vergroten. Dit gebeurt op basis van ecologisch beleid, hieruit afgeleide beheerplannen voor de parken en aanpassen van de onderhoudsbestekken.
 - c. De gemeente plant samen met inwoners en externe partijen meer inheems groen en past het beheer aan met als doel de biodiversiteit te vergroten.

3. Intensievere duurzaamheidseducatie.
 - a. De gemeente betreft meer scholen bij de uitvoering van het jaarprogramma natuur- en milieueducatie (NME). Hierbij inzet van schooltuinen, kinderboerderijen en stadskweektuin (zie verder www.nmewijzer.nl).
 - b. De gemeente bouwt in samenhang met prestatie 3a de duurzaamheidseducatie uit.

Prestatie-indicator	Nulmeting	Realisatie	Streefwaarden						Bron
			2013	2014	2015	2016	2017	2018	
1a. Kwaliteitsverbetering verharding in hectare per jaar	22,4 (2005)	13,8 (2006) 13,1 (2007) 14,2 (2008) 17,1 (2009) 17,3 (2010) 19,7 (2011) 28 (2012)	14	14	14	14	14	14	Gemeentelijke registratie

Prestatie-indicator	Nul-meting	Realisatie	Streefwaarden						Bron
			2013	2014	2015	2016	2017	2018	
1c. Afname onderhoudsbehoefte wegen in hectare per jaar	156 (2009)	145 (2010) 135 (2011) 100 (2012)	125	56 ¹	56	56	56	56	Gemeentelijke registratie
2b. Renovatie grootschalig groen in hectare per jaar	6,2 (2005)	20,8 (2006) 13,3 (2007) 19,0 (2008) 26,5 (2009) 7,8 (2010) 23,0 (2011) 20 (2012)	15,0	3,5	4,6	3,8	3,8	0	Gemeentelijke registratie
2c. Toepassen meer inheems groen gemeten aan de hand van het aantal geplante inheemse bomen in relatie tot het totaal in %	23% (2011)	49% (2012)	27%	40%	45%	53%	60%	65%	Gemeentelijke registratie
3a. Percentage Haarlemse basisscholen dat deelneemt aan het NME-programma	65% (2007)	65 (2010) 70 (2011) 95 (2012)	90%	95%	95%	100%	100%	100%	Gemeentelijke registratie

¹ Streefwaarden 2014 t/m 2018 zijn gebaseerd op een onderhoudsbehoefte van 10% van het areaal.

Beleidsveld 9.3 Openbare ruimte ondergronds

Dit beleidsveld omvat de afvalwaterzorg, de hemelwaterzorg en de grondwaterzorg (riolering en drainage) van Haarlem. Het gemeentelijk rioleringsplan en het gemeentelijk grondwaterplan geven hier invulling aan. De te bereiken doelen in 2014 en volgende jaren zijn: het verminderen van vuilemissie op het oppervlaktewater en het verminderen en tegengaan van (grond)wateroverlast en “water-op-sstraat” (met hevige regenbuien).

Eind 2013 is het Voorlopige Gemeentelijk RioleringsPlan (vGRP) 2014-2017 vastgesteld. Hierin is opgenomen dat de periode 2014 – 2017 wordt gebruikt om onderzoek te doen naar de mogelijkheden om de samenwerking met Rijnland te intensiveren, onderzoek te doen naar de mogelijkheden om de vuilemissie te verminderen en onderzoek te doen naar de resterende maatregelen waar mogelijk af te koppelen en waar bergbezinkbassins te bouwen.

Wat willen we bereiken in 2014-2018?

1. Kwaliteitsverbetering van de riolering- en drainagesystemen en vermindering van wateroverlast.
2. Vermindering van de vuilemissie op het oppervlaktewater.

Effectindicator	Nul-meting	Realisatie	Streefwaarden						Bron
			2013	2014	2015	2016	2017	2018	
1. Aantal klachten en meldingen m.b.t. riolering in Haarlem ¹	47 (2009)	47 (2010) 46 (2011) > 200 (2012) ²	45	44	42	40	38	36	Landelijke Benchmark Rioleringszorg 2010

¹ Deze indicator is niet alleen afhankelijk van de kwaliteit en functioneren van het Haarlemse stelsel, maar ook bijvoorbeeld van de perceptie van de rioolgebruikers in de stad en van de meteorologische omstandigheden (droge jaren leveren minder klachten op). De indicator wint aan kracht met de tijd. Een dalende trend over een langere periode indiceert beter een verbetering van de riolering dan over een korte periode.

² Het tweede halfjaar van 2012 gaf veel meldingen door een sterke toename van de hoeveelheid neerslag.

Wat gaan we ervoor doen in 2014?

1. Kwaliteitsverbetering van de riolering- en drainagesystemen en vermindering van wateroverlast.
 - a. De gemeente vervangt, vergroot en legt nieuwe riolering en drainage aan om kwaliteitsverbetering van de systemen en vermindering van wateroverlast te bereiken.
2. Vermindering van de vuilemissie op het Haarlemse oppervlaktewater.
 - a. De gemeente koppelt de neerslag van wegen en daken naar een apart, nieuw aan te leggen hemelwaterriool en voert het vuilwater 100% af naar de zuivering.

Een en ander conform het Gemeentelijk RioleringsPlan (GRP 2013-2017) en het Gemeentelijk GrondwaterPlan (GGP, 2008). De kosten voor beheer en onderhoud van het riool en de kapitaalslasten die voortvloeien uit de investeringen in het riool worden gefinancierd uit de rioolheffing.

Prestatie-indicator	Nul-meting	Realisatie	Streefwaarden						Bron
			2013	2014	2015	2016	2017	2018	
1 en 2. Aantal km vernieuwde en verruimde riolering en drainage per jaar ¹	16 (2009)	6,5 (2010) 12 (2011) 24,7 (2012)	1,5	1,5	3	p.m.	p.m.	p.m.	Gemeentelijke registratie
2a. Aantal gerealiseerde ha afgekoppelde verharding van het gemengd rioolstelsel ¹	10 (t/m 2010)	16 (2011) 19,2 (2012)	20	15	0	26	p.m.	p.m.	Gemeentelijke registratie

¹ In de periode 2014-2017 ligt de nadruk op onderzoek, op basis van het onderzoek worden de inspanningen voor de opvolgende jaren bepaald. Vandaar dat voor de jaren 2017 en 2018 geen waarde staat opgenomen.

Beleidsveld 9.4 Waterwegen

Wat willen we bereiken in 2014-2018?

1. Betere afmeervoorzieningen voor beroeps- en pleziervaart, zodanig dat het oordeel van varende bezoekers over de kwaliteit van de Haarlemse waterwegen en het aantal doorvaarten stijgt.
2. Voldoende afvoerend en bergend vermogen van het openbaar water, zodanig dat wateroverlast wordt voorkomen.

Effectindicator	Nul-meting	Realisatie	Streefwaarden						Bron
			2013	2014	2015	2016	2017	2018	
1. Oordeel varende bezoekers Haarlem over de voorzieningen op en aan de wateren rondom Haarlem (rapportcijfer) ¹	7,0 (2010)	7,0 (2010)	7,25	-	-	7,5	-	-	Onderzoek 'Pleziervaart op het Spaarne'
1. Aantal doorvaarten (beroeps, plezier en charter, Waarderbrug) ²	10.360 (2009)	11.145 (2011) 10.432 (2012)	11.500	11.500	12.000	12.000	12.000	12.000	Gemeentelijke registratie (Havendienst)

¹ Wordt eens per drie jaar uitgevoerd

² Aantal doorvaarten waarvoor brugopeningen plaatsvonden.

Wat gaan we ervoor doen in 2014?

1. Betere afmeervoorzieningen voor beroeps- en pleziervaart.
 - a. De gemeente realiseert voorzieningen voor de beroepsvaart in en aan het Spaarne.
 - b. De gemeente realiseert gemeentelijke vaste afmeervoorzieningen voor pleziervaartuigen in de grachten en singels.
 - c. De gemeente onderhoudt en vervangt oeverconstructies en bruggen.
2. Voldoende afvoerend en bergend vermogen van het opbaar water realiseren:
 - a. De gemeente rondt het baggerprogramma fase 2 af;
 - b. De gemeente realiseert extra waterberging en nieuwe waterverbindingen voor een goede afwatering van hemelwater, ontwatering van grondwater en doorstroming van het stelsel aan grachten en singels.

Beleidsveld 9.5 Afvalinzameling en reiniging

Wat willen we bereiken in 2014-2018?

1. Duurzame inzameling huishoudelijk afval.
De inzameling van huishoudelijk afval zal volledig dienen te verduurzamen. Haarlem gaat voldoen aan de landelijke en Europese richtlijnen.
2. Schonere stad.
Straatreiniging en onkruidbeheer worden volledig gestoeld op beeldgestuurd werken.

Effectindicator	Nul-meting	Realisatie	Streefwaarden						Bron
			2013	2014	2015	2016	2017	2018	
1. Percentage Haarlemmers dat (zeer) tevreden is over het ontdoen van huishoudelijk afval	80% (2007)	80% (2008) 74% (2009) 74% (2010) 75% (2011) 77% (2012)	≥ 80%	≥ 80%	≥ 80%	≥ 80%	≥ 90%	≥ 90%	Omnibus-onderzoek
1. Percentage Haarlemmers dat (zeer) tevreden is over het ontdoen van grof afval	75% (2007)	75% (2008) 78% (2009) 73% (2010) 75% (2011) 75% (2012)	≥ 78%	≥ 79%	≥ 80%	≥ 80%	≥ 90%	90%	Omnibus-onderzoek
1. Percentage afvalscheiding fijn afval door huishoudens	28% (2007)	29% (2008) 28% (2009) 28% (2010) 23% (2011) 29% (2012)	33%	37%	41%	46%	50%	55%	Gemeentelijke registratie
1. Percentage afvalscheiding grof afval door huishoudens	36% (2007)	51% (2008) 45% (2009) 50% (2010) 54% (2011) 55% (2012)	58%	60%	64%	70%	75%	80%	Gemeentelijke registratie
1. Hoeveelheid afval per inwoner (in kilo per jaar)	523 (2007)	525 (2008) 507 (2009) 494 (2010) 489 (2011) 485 (2012)	490	485 ¹	485	485	485	485	Gemeentelijke registratie

Effectindicator	Nulmeting	Realisatie	Streefwaarden						Bron
			2013	2014	2015	2016	2017	2018	
2. Percentage Haarlemmers dat (redelijk) tevreden is met het onderhoud van hun wijk m.b.t. straatreiniging	63% (2001)	72% (2007) 77% (2008) 76% (2009) 82% (2010) 79% (2011) 81% (2012)	≥ 80%	≥ 80%	≥ 80%	≥ 80%	≥ 80%	≥ 80%	Omnibusonderzoek
2. Objectief gemeten vervuiling zwerfafval. Schaal: 1 (zeer vuil) tot 5 (zeer schoon) ²	3,4 (2007)	3,5 (2008) 3,4 (2009) 3,7 (2010) 3,7 (2011) 4,1 (2012)	3,9	-	-	-	-	-	Zwerfafvalmonitor
2. Objectief gemeten vervuiling onkruid. Schaal: 1 (geen/gering onkruid) tot 5 (zeer zwaar onkruid) ²	2,1 (2007)	2,3 (2008) 2,2 (2009) 2,8 (2010) 2,8 (2011) 2,2 (2012)	2,5	-	-	-	-	-	Onkruidmonitor

¹ Door de gewijzigde economische omstandigheden is een verdere daling van de hoeveelheid afval per inwoner niet aanneemelijk. Daarom streeft de gemeente er naar dat de hoeveelheid afval zich in de komende jaren zal stabiliseren.

² Vanaf 2014 wordt er geen monitoronderzoek naar zwerfafval en onkruid meer gehouden. Zie ook bezuinigingsmaatregelen bijlage 5.1.

Wat gaan we ervoor doen in 2014?

1. Een duurzame inzameling van huishoudelijk afval en afval op straat, door:
 - a. De gemeente intensificeert het gebruik van een aantal containers voor herbruikbare stoffen.
 - b. De gemeente reikt aan bewoners uit de laagbouw één of twee extra rolcontainers uit voor kunststoffen en papier.
2. Schonere stad, door:
 - a. De gemeente optimaliseert reiniging op basis van beeldsturing.
 - b. De bestrijding van onkruid vindt gifvrij plaats.

Prestatie-indicator	Nulmeting	Realisatie	Streefwaarden						Bron
			2013	2014	2015	2016	2017	2018	
1a. Totaal aantal ondergrondse bakken restafval	600 (2007)	700 (2007) ¹ 845 (2008) 1.043 (2009) 1.112 (2010) 1.221 (2011) 1.372 (2012)	1.358	1.421	1.484	1.547	1.547	1.547	Gemeentelijke registratie
1a. Percentage huishoudens dat gebruik maakt van een ondergrondse container voor restafval	35% (2006)	40% (2007) 49% (2008) 60% (2009) 60% (2010) 75% (2011) 74% (2012)	77%	81%	85%	88%	88%	90%	Gemeentelijke registratie

Prestatie-indicator	Nulmeting	Realisatie	Streefwaarden					Bron	
			2013	2014	2015	2016	2017		2018
1a. Totaal aantal ondergrondse locaties papier, glas, kunststof (cumulatief)	40 (2007)	46 (2007) ² 52 (2008) 81 (2009) 299 (2010) 304 (2011) 300 (2012)	300	359	418	477	477	477	Gemeentelijke registratie

¹ In 2007 zijn na de nulmeting 100 ondergrondse bakken gerealiseerd.

² In 2007 zijn na de nulmeting 46 locaties gerealiseerd.

Financiën programma

(bedragen x € 1.000)

Beleidsveld	Programma 9 Kwaliteit fysieke leefomgeving	Rekening 2012	Begroting 2013 na wijziging	Begroting 2014
	Lasten (exclusief mutaties reserves)			
9.1	Milieu, leefbaarheid en duurzaamheid	14.177	12.566	10.134
9.2	Openbare ruimte bovengronds	46.292	34.455	26.873
9.3	Openbare ruimte ondergronds	9.789	10.183	10.630
9.4	Waterwegen	15.777	10.192	10.595
9.5	Afvalinzameling	18.511	18.892	18.326
	Totaal lasten	104.546	86.288	76.558
	Baten (exclusief mutaties reserves)			
9.1	Milieu, leefbaarheid en duurzaamheid	2.358	2.181	1.854
9.2	Openbare ruimte bovengronds	1.450	1.130	1.207
9.3	Openbare ruimte ondergronds	10.459	11.523	12.460
9.4	Waterwegen	706	723	1.043
9.5	Afvalinzameling	19.035	20.189	19.935
	Totaal baten	34.008	35.746	36.499
	Totaal saldo exclusief mutaties reserves	70.538	50.542	40.059
	Toevoeging aan reserves	1.767	13.324	1.825
	Onttrekking aan reserves	6.650	4.678	-
	Saldo inclusief mutaties reserves	65.655	59.188	41.884

Maatregelen voor een sluitende begroting 2014

In de baten en lasten van programma 9 zijn de volgende maatregelen voor een sluitende begroting 2014 opgenomen.

Beleids- veld	Programma 9 Kwaliteit fysieke leefomgeving	Begroting 2014	
9.1	Milieu, leefbaarheid en duurzaamheid		
	<i>Lasten</i>		
	Schrappen projecten bodemprogramma	-370.000	v
	Vermindering budget wijkgericht werken	-60.000	v
9.2	Openbare ruimte bovengronds		
	<i>Lasten</i>		
	Bezuiniging op groot onderhoud en instandhouding	-1.152.900	v
	Verminderen meerwerkposten Spaarnelanden	-100.000	v
	Veranderen taken in DVO's Spaarnelanden	-200.000	v
	Verlagen onderhoudsniveau buitenruimte	-100.000	v
	Terug van 2 naar 1 kerstboom	-10.000	v
	Verlagen budget graffiti en wildplakken	-20.000	v
9.3	Openbare ruimte ondergronds		
	-		
9.4	Waterwegen		
	<i>Lasten</i>		
	Bezuiniging op groot onderhoud en instandhouding	-107.100	v
	Temporiseren maatregelen integraal waterplan	-200.000	v
	Uitstel investeringen Nieuwe Gracht en niet vervangen van speeltoestellen	-35.000	v
	<i>Baten</i>		
	Verhogen inkomsten havendienst (liggelden)	-88.000	v
9.5	Afvalinzameling		
	<i>Lasten</i>		
	Geen monitoronderzoek afval en reiniging	-30.000	v
	Totaal maatregelen	-2.473.000	v

Investerings programma 9

Investerings reeds besloten door de raad

(bedragen x € 1.000)

IP-nr.	Omschrijving investering	Investering 2014
<i>Investerings met maatschappelijk nut</i>		
62.02	Aanpassen brugbediening, wachterhuisjes en -plaatsen	357
63.03	Vervanging walmuur Nieuwe Gracht	1.240

Investerings gemandateerd door raad aan college

IP-nr.	Omschrijving investering	Investering 2014
<i>Investerings met economisch nut</i>		
WZ.11	Vervangen grafdeelfmachine	123
<i>Investerings met maatschappelijk nut</i>		
65.19	Aanleg voorzieningen groen	500
63.19	Vervanging rioleringen	2.319
63.09	Vervanging beschoeiingen en steigers	679
61.45	Fietsverbinding Houtmanpad	318

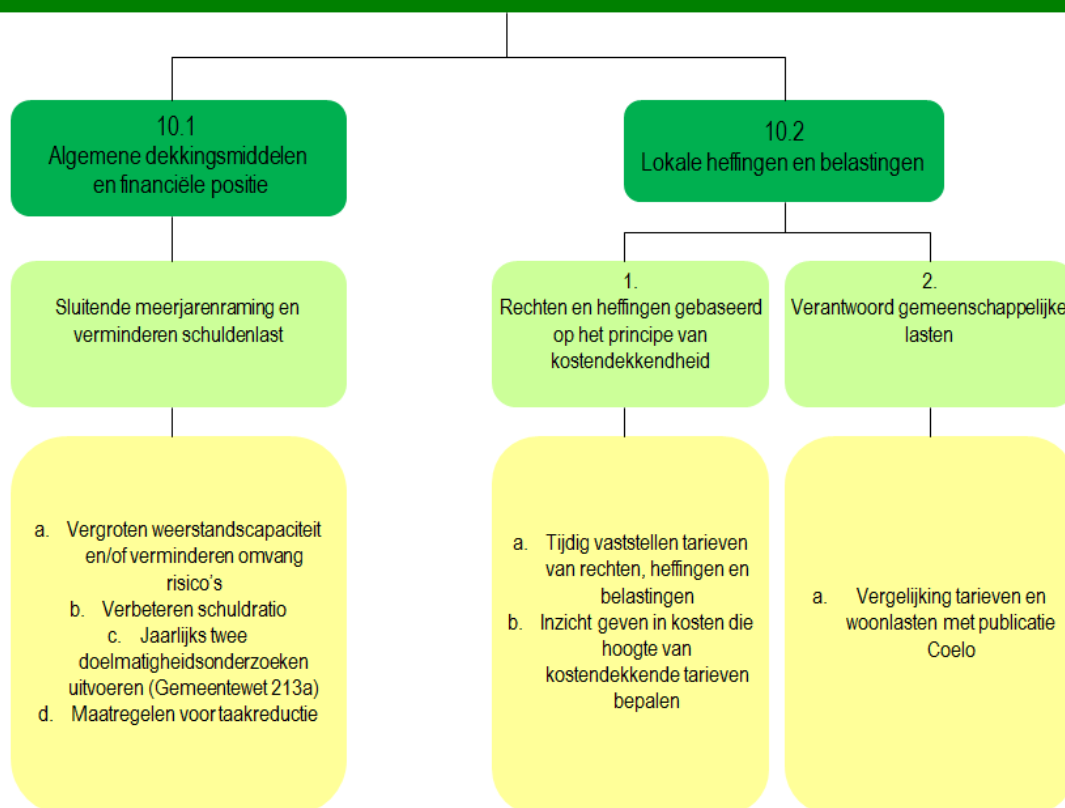
Investerings waarvoor nog een raadsbesluit moet worden genomen

IP-nr.	Omschrijving investering	Investering 2014
<i>Investerings met maatschappelijk nut</i>		
WZ.04	Walmuur Nieuwe Gracht (kruisbrug-Jansbrug-Nassaubrug)	2.000
64.04a	Integraal Waterplan Haarlem (inclusief Waarderpolder)	3.542
WZ.05	Vervanging ophaalbrug Buitenrustbruggen	600
Totaal programma 9 Kwaliteit fysieke leefomgeving		11.555

Programma 10 Financiën / Algemene dekkingsmiddelen

Commissie	<i>Bestuur</i>
(Coördinerende) Portefeuilles	<i>Financiën en personeel</i>
Afdeling(en)	<i>Concernstaf, Middelen en Services</i>

Een gezonde financiële positie en verantwoorde gemeentelijke lasten

Programmadoelstelling (missie)

Werken aan een gezonde financiële positie met verantwoorde gemeentelijke lasten

Context en achtergronden

Voor de relevante uitgangspunten en de ontwikkelingen in de financiële positie wordt verwezen naar met name paragraaf 1.4 (uitgangspunten voor de meerjarenraming), 1.5.3 (ontwikkeling van de meerjarenraming) en de analyse van de financiële positie van Haarlem in de inleiding van deel 3 op onder andere de verplichte paragrafen lokale heffingen, weerstandsvermogen, onderhoud kapitaalgoederen, financiering en grondbeleid.

Kaderstellende beleidsnota's

- Coalitieakkoord Haarlem 2010-2014 Het oog op morgen (2010/95510)
- Kadernota 2012 (2011/182314)
- Budgethoudersregeling (2008/185380)

- Nota Reserves en voorzieningen 2008 (2008/101659)
- Financiële verordening gemeente Haarlem (2011/439849)
- Beleid verlagen schuldenpositie (2011/149232)
- Nota activabeleid (2011/77992)

Beleidsveld 10.1 Algemene dekkingsmiddelen en financiële positie

Wat willen we bereiken in 2014-2018?

1. Een sluitende meerjarenraming en verminderen van de schuldenlast.

Wat gaan we ervoor doen in 2014?

1. Een sluitende meerjarenraming en verminderen van de schuldenlast
 - a. De gemeente houdt het ratio weerstandsvermogen op minimaal voldoende (zie paragraaf 3.3);
 - b. De gemeente verbetert de schuldratio (netto schuld ÷ exploitatie) op termijn door het handhaven van een investeringsplafond en door een sluitende meerjarenbegroting (zie paragraaf 3.3)
 - c. De gemeente voert jaarlijks twee doelmatigheidsonderzoeken uit (Gemeentewet 213a) (zie paragraaf 1.3)
 - d. Om tot een sluitende meerjarenbegroting te kunnen opstellen is onder meer een taakreductie een vereiste. Gelijktijdig met deze begroting worden de resultaten van de takendiscussie voorgelegd aan de raad. Op basis daarvan kan de raad besluiten nemen over de maatregelen die moeten worden genomen om de meerjarenraming vanaf 2015 sluitend te maken.

In de paragrafen waarnaar tussen haakjes wordt verwezen worden de desbetreffende doelen en prestaties toegelicht.

Prestatie-indicator	Nul-meting	Realisatie	Streefwaarden					Bron	
			2013	2014	2015	2016	2017		2018
1c. Aantal onderzoeken Gemeentewet 213a	2 (2008)	1 (2009) 1 (2010) 3 (2011) 4 (2012)	2	2	2	2	2	2	Gemeentelijke registratie

Beleidsveld 10.2 Lokale heffingen en belastingen

De lokale heffingen zijn een belangrijke bron van inkomsten. Deze heffingen vallen in twee groepen uiteen: rechten en belastingen. Bij de rechten is sprake van een tegenprestatie van de gemeente en mogen de geraamde opbrengsten niet hoger zijn dan de geraamde kosten van de gemeente voor de uitoefening van de taak. Dat wil zeggen dat de kostendekkendheid niet meer dan honderd procent mag zijn. Bij de belastingen is er geen directe relatie met een prestatie van de gemeente.

Wat willen we bereiken in 2014-2018?

1. De Haarlemse rechten en heffingen zijn gebaseerd op het principe van kostendekkendheid.
2. Verantwoorde gemeenschappelijke lasten (woonlasten rond het gemiddelde van vergelijkbare gemeenten). Door de fors teruglopende rijksinkomsten wordt het lastiger om een gezonde financiële positie te bewerkstelligen. Naast bezuinigingen die de organisatie direct treffen en taken die worden versoberd, wordt ook de burger geraakt door de bezuinigingen. Uitgangspunt van het college is dat

uit een sluitende meerjarenraming en de kadernota moet blijken dat de rekening niet zonder meer bij de burger wordt neergelegd. Ieder jaar worden de woonlasten geijkt aan die van de andere 36 grote gemeenten en welke positie Haarlem daarbij inneemt en wordt gezien of de ontwikkeling in lijn is met de afspraken in het coalitieakkoord.

Meer gedetailleerde informatie over rechten, heffingen en belastingen staat in de paragraaf 3.1 van deze programmabegroting.

Wat gaan we ervoor doen in 2014?

1. Haarlemse rechten en heffingen zijn gebaseerd op het principe van kostendekkendheid
 - a. De gemeente stelt tijdig de tarieven van de rechten, heffingen en belastingen vast, evenals eventuele wijzigingen in de bijbehorende verordeningen. Voor de belastingen geldt het uitgangspunt dat jaarlijks een aanpassing plaatsvindt voor de inflatie. Een uitzondering is voor de opbrengst van de onroerend zaakbelasting voor niet-woningen en de tarieven voor parkeren. Deze worden met respectievelijk 3,2%, en 0,5% boven de inflatie verhoogd. De toeristenbelasting wordt verhoogd met € 0,40 per hotelovernachting en met € 0,20 voor een campingovernachting.
 - b. De gemeente geeft inzicht in de kosten die de hoogte van de kostendeekkende tarieven bepalen, zoals bij de afvalstoffenheffing, de rioolheffing en de leges. De tarieven voor leges, haven- en begraafrechten worden met 1,75% boven inflatie verhoogd, conform de besluitvorming bij de Kadernota 2013.
2. Verantwoorde gemeenschappelijke lasten.
 - a. Jaarlijks publiceert het Centrum voor Onderzoek van de Economie van de Lagere Overheden (Coelo) in het voorjaar een vergelijking tussen de tarieven en woonlasten van de grote gemeenten. Deze informatie wordt betrokken bij de kadernota en geeft de speelruimte aan die er is om binnen de kaders van het coalitieakkoord de woonlasten te wijzigen.

Financiën programma

(bedragen x € 1.000)

Beleidsveld	Programma 10 Algemene dekkingsmiddelen	Rekening 2012	Begroting 2013 na wijziging	Begroting 2014
	Lasten (exclusief mutaties reserves)			
10.1	Algemene dekkingsmiddelen	18.502	4.091	4.342
10.2	Lokale heffingen en belastingen	3.954	4.238	4.238
	Totaal lasten	22.456	8.329	8.580
	Baten (exclusief mutaties reserves)			
10.1	Algemene dekkingsmiddelen	197.321	193.595	194.415
10.2	Lokale heffingen en belastingen	41.174	41.795	44.370
	Totaal baten	238.495	235.390	238.785
	Totaal saldo exclusief mutaties reserves	-216.039	-227.061	-230.205
	Toevoeging aan reserves	23.782	7.604	13.025
	Onttrekking aan reserves	44.166	12.912	4.897
	Saldo inclusief mutaties reserves	-236.423	-232.369	-222.077

Maatregelen voor een sluitende begroting 2014

In de baten en lasten van programma 10 zijn de volgende maatregelen voor een sluitende begroting 2014 opgenomen.

Beleids- veld	Programma 10 Algemene dekkingsmiddelen	Begroting 2014	
10.1	Algemene dekkingsmiddelen		
	<i>Lasten</i>		
	Niet indexeren alle subsidies	-90.000	v
	Niet indexeren materiële budgetten	-1.162.000	v
	Besparing op materiële budgetten Faza/DIV	-200.000	v
	Besparing bij communicatie, uitbesteed werk	-30.000	v
	Glossy HRLM	-21.000	v
	Experimentenbudget	-20.000	v
	Interne communicatiemiddelen	-16.000	v
	Verminderen formatie	-103.000	v
	Verminderen budget advertentiekosten HRM	-50.000	v
	Verminderen budget medische zorg	-50.000	v
10.2	Lokale heffingen en belastingen		
	<i>Baten</i>		
	Hogere baten uit precario kabels en leidingen	-170.000	v
	Totaal maatregelen	-1.912.000	v

Investeringsprogramma 10

Investerings reeds besloten door de raad

(bedragen x € 1.000)

IP-nr.	Omschrijving investering	Investering 2014
<i>Investerings met economisch nut</i>		
25.08	Gemeentelijke huisvesting	3.620

Investerings waarvoor nog een raadsbesluit moet worden genomen

IP-nr.	Omschrijving investering	Investering 2014
<i>Investerings met economisch nut</i>		
MS.94	Concernhuisvesting meubilair 2e fase	1.150
MS.91	Vervanging Collegeauto	50
22.05	ICT Masterplan	501
Totaal programma 10 Financiën en algemene dekkingsmiddelen		5.321

Deel 3
Paragrafen

3.1 Inleiding

In dit deel van de begroting komt een aantal wettelijk voorgeschreven paragrafen aan de orde:

- Lokale heffingen;
- Weerstandsvermogen;
- Onderhoud kapitaalgoederen;
- Financiering;
- Bedrijfsvoering;
- Verbonden partijen;
- Grondbeleid;
- Sociaal domein.

In de paragrafen komen onderwerpen aan de orde die van belang zijn voor het inzicht in de financiële positie. De paragrafen bevatten de beleidsuitgangspunten van beheersmatige activiteiten en de lokale heffingen en vallen daarom onder de beleidsbegroting. Via deze paragrafen kan de raad ook hier nadrukkelijk zelf de beleidsuitgangspunten vaststellen, bijvoorbeeld ten aanzien van het weerstandsvermogen of ten aanzien van de lokale lastendruk. De paragraaf sociaal domein is geen wettelijk voorgeschreven paragraaf. Vastgelegd uitgangspunt is dat rijksbudget gelijk is aan het werkbudget. In de septembercirculaire wordt nadere informatie verwacht over de verdeling van de middelen. In verband hiermede is deze paragraaf verder niet betrokken bij de uitwerking van deze inleiding.

Het zware financiële weer waarin de rijks- en gemeentelijke overheden verkeren en het snel wisselende beleid waarop gemeenten moeten anticiperen vereist inzicht in de financiële positie van de gemeente en inzicht in de flexibiliteit van het instrumentarium. Zit er bij tegenvallers nog rek in de meerjarenbegroting? Is het weerstandsvermogen toereikend om niet alleen de risico's af te dekken, maar ook om tegenvallers op te vangen? In hoeverre belemmert de schuldpositie (in de vorm van hoge kapitaallasten, die voor een groot aantal jaren zijn vastgelegd) de gemeente om snel in te spelen op gewijzigde omstandigheden? Met name het Investeringsplan, de paragrafen financiering en weerstandsvermogen en de reserves en voorzieningen geven inzicht in de financiële positie. Een aantal van deze elementen komt terug in een stresstest. Doel van een dergelijke test is om de ontwikkeling van de financiële positie van de gemeente te bewaken. Het college onderschrijft het belang van inzicht hierin, om tijdig beheersmaatregelen te kunnen nemen.

In deze inleiding op de verplichte paragrafen wordt de meerjarenraming daarom in verband gebracht met de risicoparagraaf en het weerstandsvermogen. Daarbij wordt ook de netto schuldpositie van Haarlem betrokken.

De paragrafen geven samen met de meerjarenbegroting inzicht in een aantal belangrijke indicatoren om de financiële positie van de gemeente te kunnen bepalen. Daarbij is het van belang om inzicht te hebben in de financiële flexibiliteit van de gemeente.

Belangrijke indicatoren om de financiële positie te kunnen bepalen zijn:

- Beïnvloedbaarheid van de lokale lasten;
- Beschikbare weerstandscapaciteit;
- Onderhoudssituatie;
- Schuldratio;
- Renterisiconorm;
- Resultaten grondexploitaties;

- Meerjarenbegroting;
- Beoordeling provincie.

De begroting is kritisch beoordeeld op deze indicatoren. In onderstaand overzicht worden de resultaten samengevat, waarna de score op elke indicator kort wordt toegelicht.

	Indicator	Gunstig	Neutraal	Ongunstig
1	Beïnvloedbaarheid lokale lasten			
2	Beschikbare weerstandscapaciteit			
3	Onderhoudssituatie			
4	Schuldratio			
5	Renterisiconorm			
6	Resultaten grondexploitatie			
7	Meerjarenbegroting			
8	Beoordeling provincie			

Lokale lasten

De indicator lokale lasten laat zien of mogelijke toekomstige tegenvallers opgevangen kunnen worden door een verhoging van de lokale lasten. De lokale lasten kunnen worden uitgesplitst in woonlasten en overige lasten.

De woonlasten van de grote gemeenten worden jaarlijks vergeleken. In 2013 staat Haarlem op de 10^e positie van de ranglijst van de 36 grote gemeenten (in 9 gemeenten zijn de woonlasten hoger). De woonlasten in Haarlem zijn in 2013 9% hoger dan het gemiddelde van de grote gemeenten. De afval- en rioolheffing voor 2014 zijn kostendekkend. De overige heffingen worden meer kostendekkend gemaakt.

Indicator: Omdat de woonlasten in Haarlem in 2013 hoger zijn dan het gemiddelde van de grote gemeenten en de afval- en rioolheffing kostendekkend zijn, is een verdere stijging beperkt mogelijk, onder meer vanwege de afspraken in het coalitieakkoord. De indicator is daarom ongunstig.

Weerstandscapaciteit

In de paragraaf weerstandsvermogen is de benodigde weerstandscapaciteit op € 23,3 miljoen berekend. De beschikbare weerstandscapaciteit in 2014 bedraagt naar raming € 26,1 miljoen. Dit is uitgedrukt in een ratio weerstandsvermogen van 1,12 en dat is voldoende.

Indicator: dat betekent dat er nog enige flexibiliteit is om mogelijke tegenvallers op te vangen, zonder dat het weerstandsvermogen onvoldoende wordt.

Onderhoud

Een van de indicatoren om te bezien of de begroting materieel sluitend is, betreft het vermogen van de gemeente om te voorzien in het onderhoud van de kapitaalgoederen inclusief gemeentelijk vastgoed (panden). In Haarlem is sprake van achterstallig onderhoud. Dat betekent dat er extra inspanningen moeten worden

verricht om het achterstallig onderhoud in te lopen.

Indicator: Uit de paragraaf kapitaalgoederen blijkt dat het achterstallig onderhoud is teruggebracht van € 84,5 miljoen in 2005 naar € 54,8 miljoen in 2010. Voor 2014 wordt nog voor een bedrag aan € 35 miljoen aan achterstallig onderhoud geraamd

Schuldpositie

Als beleid is vastgelegd dat de schuldratio (dit is de netto schuld gedeeld door de exploitatie) op termijn lager dan 100% moet zijn. Als het percentage boven de 100% komt, maar nog beneden de 150% bevindt de gemeente zich in de oranje zone (aandacht vereist) en als de schuldratio hoger dan 150% bevindt de gemeente zich in de rode zone (onvoldoende).

Indicator: De schuldratio, zoals berekend in de jaarstukken 2012 bedroeg 130% (indicatie neutraal). In de begroting zijn niet alle parameters voor handen een netto-schuldberekening te maken. Wel valt te constateren dat de vaste schuld in 2014 toeneemt naar € 590 miljoen (was in de begroting 2013 € 514 miljoen). Op basis hiervan zal de indicator verslechteren, zeker als dit gecombineerd wordt met dalende exploitatie(baten). Mogelijk dat in 2014 de indicatie van neutraal naar ongunstig verschuift.

Renterisiconorm

De maximaal toegestane omvang van langlopende financiering is gekoppeld aan de renterisiconorm. Deze geeft het maximaal geleende bedrag per jaar dat aan rentewijziging onderhavig mag zijn. Deze bedraagt 20% van het begrotingstotaal. Voor Haarlem ligt de norm op € 87 miljoen.

Indicator: De indicator is gunstig, omdat de risico's voor herfinanciering zijn gespreid en omdat de norm voor herfinanciering niet wordt overschreden.

Grondexploitaties

De lasten en baten van grondexploitaties worden geactiveerd. In die zin speelt de grondexploitatie geen directe rol in de financiële uitkomsten van de begroting. Dat de grondexploitaties toch van belang zijn voor de financiële positie van de gemeente vloeit voort dat positieve - danwel negatieve uitkomsten van grondexploitaties wel ten goede c.q. ten laste komen van de algemene middelen.

Om deze risico's te kunnen dekken is een reserve grondexploitaties gevormd. De voordelige resultaten worden aan die reserve toegevoegd en de nadelige resultaten worden eraan onttrokken.

Indicator: De laatste jaren tonen aan dat de economische recessie heeft geleid tot uitstel, afwaardering en soms uitstel van diverse ruimtelijke ontwikkelingen. De grondexploitaties worden conservatief geraamd om tegenvallers zoveel als mogelijk te voorkomen. Toch blijkt dat geraamde baten uit contracten die in het verleden zijn gesloten, niet altijd meer te realiseren zijn. Hierdoor zijn afwaarderingen soms onontkoombaar. Dit heeft er toe geleid dat de reserve grondexploitaties geen saldo meer heeft. Medio 2015 wordt weer enige omvang van betekenis verwacht. De indicator blijft daarom voorlopig ongunstig.

Meerjarenbegroting

De meerjarenbegroting is één van de indicatoren waaruit de financiële positie van de gemeente blijkt. Is de meerjarenraming materieel sluitend en biedt de meerjarenraming ruimte om mogelijke tegenvallers op te vangen zonder dat aanvullende bezuinigingen nodig zijn?

Indicator: Het college biedt een sluitende begroting voor 2014 aan. Voor de jaren na 2014 is afgesproken dat de resultaten die uit de zogenaamde te voeren takendiscussie voortvloeien, worden ingezet om tot een structureel sluitende meerjarenbegroting te komen. Omdat de meerjarenraming nog niet sluitend is, is de indicator ongunstig.

Oordeel provincie

Elk jaar geeft de provincie, als toezichhouder, een oordeel over de financiële positie van de gemeente. De provincie heeft de financiële positie over 2012 als redelijk beoordeeld. Voor 2013 is nog geen beoordeling ontvangen.

Conclusie

Op basis van de scores van verschillende indicatoren beoordeelt het college de ontwikkeling van de financiële positie van Haarlem als ongunstiger dan bij de begroting 2013. De flexibiliteit om tegenvallers op te vangen door het benutten van belastingcapaciteit neemt af. Ook het beschikbare weerstandsvermogen neemt af en de reserve grondexploitaties heeft geen saldo, waardoor de bufferfunctie van de reserves vermindert. Hoewel de schuldratio op begrotingsbasis niet exact is te berekenen, kan door het sterker toenemen van de vaste schuld dan was voorzien bij de begroting 2013, wel worden geconcludeerd dat de schuldratio verslechtert.

De jaarschijf voor 2014 is sluitend, maar voor de jaren na 2014 zullen de uitkomsten uit de takendiscussie ingezet moeten worden om tot een sluitende meerjarenbegroting te komen.

3.2 Lokale heffingen

3.2.1 Inleiding

De gemeentelijke heffingen zijn, naast de doeluitkeringen van het Rijk en de algemene uitkering uit het gemeentefonds, een belangrijke bron van inkomsten. Er zijn twee gemeentelijke heffingen: rechten en belastingen. Bij de rechten is sprake van een tegenprestatie van de gemeente en mogen de geraamde opbrengsten niet hoger zijn dan de geraamde kosten van de gemeente voor de uitoefening van de taak. Dat wil zeggen: de kostendekkendheid mag niet meer dan honderd procent zijn. Bij belastingen is er geen directe relatie met een prestatie van de gemeente.

Haarlem heeft de uitvoering van de Wet Waardering Onroerende Zaken (WOZ) en het opleggen van de aanslagen en de invordering van onroerende zaakbelasting (OZB), roerende woon- en bedrijfsruimte belasting, afvalstoffenheffing, rioolheffing, precariobelasting (deels), hondenbelasting, toeristenbelasting, reclamebelasting en de heffing Bedrijfsindustriële-zones Waarderpolder (verder genoemd BIZ-heffing) ondergebracht in een gemeenschappelijke regeling, te weten Cocensus. Ook de afhandeling van de kwijtscheldingsverzoeken en bezwaar- en beroepschriften gebeurt door Cocensus.

Het algemeen bestuur van Cocensus heeft ingestemd met een uitbreiding met nog eens zes gemeenten. Indien de gemeenteraden van de participerende gemeenten hiertoe toestemming verlenen, treden de gemeenten Alkmaar, Bergen, Graft-de Rijk, Heerhugowaard, Langedijk en Schermer per 1-1-2014 toe tot de Gemeenschappelijke regeling. Het belastinggebied omvat dan zo'n 600.000 inwoners.

3.2.2 Actuele ontwikkelingen

Wetsvoorstel vrijstelling precariobelasting netwerken en nutsbedrijven

Op 7 december 2010 nam de Tweede Kamer (opnieuw) een motie aan om het wetsvoorstel vrijstelling precariobelasting op netwerken van nutsbedrijven alsnog in te dienen. Over dit concept wetsvoorstel heeft de Raad van State in september 2012 advies uitgebracht. Naar aanleiding van dit advies heeft de minister recent besloten meer tijd te nemen om te studeren op reële alternatieven. Het wetsvoorstel gaat daarom nog niet naar de Tweede Kamer. Bij de alternatieven wordt onderzocht of een analogie met de "gedoogconstructie" in de Telecomwet mogelijk is. Het wetsvoorstel tot afschaffing wordt tot de uitkomsten uit het nader onderzoek aangehouden.

Macronorm OZB

Bij het afschaffen van de limieten waarmee de OZB-tarieven mochten stijgen van het Rijk is een zogenaamde macronorm afgesproken. Dit is een door het Rijk gestelde norm waarmee landelijk gezien de OZB-tarieven voor dat jaar gemiddeld mogen stijgen. De macronorm is niet in wetgeving vastgelegd, maar is een bestuurlijke afspraak tussen het Rijk en de VNG. De afspraak is dat bij overschrijding van de macronorm het volume van het gemeentefonds kan worden verlaagd.

Als een individuele gemeente dat overschrijdt heeft het geen consequenties. Als de gemeenten in totaliteit boven de macronorm uitstijgen dan wel.

De macronorm voor 2014 bedraagt 3,5%. Deze norm wordt echter gecorrigeerd vanwege de overschrijdingen in 2012 en 2013 tot 2,45%. In de septembercirculaire wordt naar verwachting nadere informatie verstrekt over de evaluatie van de macronorm als instrument om de lokale lasten beheersbaar te houden.

Leges rijbewijzen

In augustus heeft de ministerraad ingestemd met een voorstel om de maximumprijs voor een rijbewijs te bepalen op € 38,48 euro. Haarlem hanteert in 2013 een tarief van € 44,05 euro. Als het kabinetsvoorstel wordt goedgekeurd door de Tweede en Eerste Kamer levert dit vanaf 2014 een structureel nadeel op in de gemeentebegroting van naar schatting ruim € 65.000.

3.2.3 Tarievenbeleid

Het tarievenbeleid in Haarlem is gebaseerd op twee uitgangspunten: kostendekkendheid en inflatiecorrectie. De belastingtarieven worden in 2014 verhoogd met 2% voor inflatie. Voor wat betreft de heffingen wordt gestuurd op kostendekkendheid. De tarieven worden formeel door de gemeenteraad vastgesteld bij de belastingvoorstellen die in december voorafgaand aan het begrotingsjaar worden aangeboden.

Naast deze algemene uitgangspunten van het tarievenbeleid is in het coalitieakkoord bepaald dat de stijging van de woonlasten in Haarlem rond het gemiddelde van de 100.000+ gemeenten moeten blijven. Een uitgangspunt van het college is dat uit een sluitende meerjarenraming en de kadernota moet blijken dat de rekening niet zonder meer bij de burger wordt gelegd. Eerst moet worden aangegeven wat de gemeente zélf doet. Daarnaast is als uitgangspunt vastgelegd dat de gemeentelijke heffingen (zoals afvalstoffen- en rioolheffing, marktgeld, Wabo, etc.) kostendekkend worden.

In onderstaande tabellen is de kostendekkendheid van de rechten opgenomen. Daarbij zijn de ramingen 2014 vergeleken met de ramingen 2013 na wijziging en de realisatie 2012 (nacalculatie). In het kader van de bepaling van de kostendekkendheid kunnen opbrengsten afwijken van het overzicht belastingen en heffingen. Bij baten en lasten wordt bijvoorbeeld ook rekening gehouden met toevoegingen en onttrekkingen aan voorzieningen, terwijl in het overzicht van belastingen en heffingen uitsluitend de belastingopbrengsten zijn vermeld.

Een verdere kostenonderbouwing van de heffingen is als afzonderlijke bijlage in de begroting opgenomen.

Riolering

(bedragen x € 1.000)

	Rekening 2012	Begroting 2013	Begroting 2014
Baten totaal	10.344	11.629	12.414
Lasten totaal	11.412	11.961	12.415
Kostendekkendheid	91%	97%	100%

Conform het vastgestelde verzamelamendement bij de Kadernota 2013 is de rioolheffing met ingang van 2014 geheel kostendekkend. De stijging van de lasten wordt veroorzaakt door de uitvoering van het Gemeentelijk RioleringsPlan als gevolg van benodigde vervangingsinvesteringen.

Afvalstoffenheffing

(bedragen x € 1.000)

	Rekening 2012	Begroting 2013	Begroting 2014
Baten totaal	18.315	19.820	19.662
Lasten totaal	19.919	20.244	19.662
Kostendekkendheid	92%	98%	100%

Conform de meerjarenraming is de afvalstoffenheffing geheel kostendekkend. Vanwege de lagere kosten van verwerking van afval (nieuw contract) dalen de totale kosten van afvalinzameling.

Wabo

(bedragen x € 1.000)

	Rekening 2012	Begroting 2013	Begroting 2014
Baten totaal	4.377	3.634	2.929
Lasten totaal	4.989	4.447	3.680
Kostendekkendheid	86%	82%	80%

Leges dienstverlening

(bedragen x € 1.000)

	Rekening 2012	Begroting 2013	Begroting 2014
Baten totaal	3.117	3.246	3.058
Lasten totaal	4.011	4.507	4.841
Kostendekkendheid	78%	72%	63%

Conform het vastgestelde verzamelamendement bij de Kadernota 2013 zijn de leges verhoogd (hogere opbrengst € 166.000). Daarnaast zijn de leges meer kostendekkend gemaakt als onderdeel van de voorstellen voor een sluitend begrotingskader voor 2014.

Begraven

(bedragen x € 1.000)

	Rekening 2012	Begroting 2013	Begroting 2014
Baten totaal	897	1.011	931
Lasten totaal	1.827	1.599	1.481
Kostendekkendheid	49%	63%	63%

Haven

(bedragen x € 1.000)

	Rekening 2012	Begroting 2013	Begroting 2014
Baten totaal	698	723	1.022
Lasten totaal	2.033	1.920	2.287
Kostendekkendheid	34%	38%	45%

Markt

(bedragen x € 1.000)

	Rekening 2012	Begroting 2013	Begroting 2014
Baten totaal	377	424	400
Lasten totaal	486	452	488
Kostendekkendheid	77%	94%	82%

3.2.4 Gemeentelijke belastingen

Belastingen hebben een algemeen karakter. Een directe relatie tussen de belasting en de gemaakte kosten van de gemeente is in het algemeen niet aanwezig. Uitgangspunt bij het vaststellen van de belastingtarieven is dat deze trendmatig worden verhoogd met de verwachte inflatie. In overeenstemming met de besluitvorming bij de Kadernota 2013 is in de Programmabegroting 2014-2018 voor de belastingen rekening gehouden met een inflatiepercentage van 2%.

Daarnaast is in het coalitieakkoord vastgelegd dat de woonlasten voor de burger rond het gemiddelde van de 100.000+ gemeenten blijven. De gemiddelde woonlasten worden jaarlijks berekend in het belastingonderzoek grote gemeenten. In het kader van bezuinigingen, onderdeel inkomsten, zijn nadere besluiten genomen over tariefsverhoging van specifieke belastingen. Deze besluiten worden hieronder toegelicht bij de afzonderlijke belastingen.

Onroerende Zaakbelastingen (OZB)

De grondslag voor de OZB wordt gevormd door de waarde van het onroerend goed, die jaarlijks wordt vastgesteld (de zogenoemde herwaardering). Haarlem hanteert het uitgangspunt dat de gemiddelde waardeverandering (of daling), die voortvloeit uit de herwaardering, wordt gecompenseerd door een evenredige tariefsverlaging (of evenredige tariefsverhoging). Daarmee bereikt de gemeente dat waardemutatie niet leidt tot een wijziging in de totale opbrengst, maar slechts tot individuele verschillen in aanslagen. Dat is bijvoorbeeld het geval als de waarde van een woning meer of juist minder is gestegen dan het Haarlemse gemiddelde. Dan levert de herwaardering een voordeel of juist een nadeel op voor de eigenaar.

De WOZ-waarden voor het belastingjaar 2014 worden gebaseerd op het prijspeil 1 januari 2013. Deze waarde is in november 2013 bekend.

Conform de besluiten bij de Kadernota 2013 en het vastgestelde verzamelamendement is rekening gehouden met een stijging van het tarief voor OZB-woningen met 2,5% inflatiecorrectie, waarvan 0,5% correctie voor een te lage inflatiedoorberekening over 2012, daarnaast 3% boven inflatie. De tariefstijging bedraagt hierdoor 5,5% exclusief aanpassing van het tarief aan de gewijzigde WOZ-waarden.

Het tarief voor niet-woningen stijgt met 5,2%; te weten 2% inflatiecorrectie en 3,2% door de bezuinigingstaakstelling (exclusief correctie voor waardemutatie).

Met inachtnaam van deze uitgangspunten is een hogere opbrengst berekend voor 2014 van € 1.124.000 ten opzichte van 2013.

Roerende woon- en bedrijfsruimtebelasting (RWWB)

Eigenaren en gebruikers van onroerend goed betalen gemeentelijke belastingen in de vorm van de onroerende zaakbelasting (OZB). Het is wettelijk mogelijk om ook voor eigenaren en gebruikers van roerende woon- en bedrijfsruimten (zoals woonboten en woonwagens) een gelijke belasting in te voeren, te weten de Roerende Woon- en bedrijfsruimte belasting (RWWB). Om eigenaren en gebruikers van roerend en onroerend goed gelijk te behandelen is in Haarlem met ingang van 2011 deze belasting ingevoerd. Het tarief van die belasting is wettelijk bepaald gelijk aan het tarief van de OZB. De berekende opbrengst voor 2014 bedraagt € 49.000.

Hondenbelasting

Onder de naam 'hondenbelasting' heft de gemeente een belasting op het houden van honden binnen de gemeente. Belastingplichtig is de houder van de hond. Het aantal honden is bepalend voor de opbrengst van de belasting. De raming voor 2014 bedraagt € 533.000. Dat is € 9.000 hoger door de aanpassing van de raming aan het inflatiepercentage van 2%. Hiermee wordt ook rekening gehouden bij het vaststellen van de tarieven en een afronding daarvan op hele euro's.

Toeristenbelasting

Deze belasting heft de gemeente van diegene, die gelegenheid biedt tot verblijf (overnachting) in onder andere hotels en pensions binnen de gemeente. Bij de vaststelling van de Kadernota 2012 is als onderdeel van de bezuinigingen, cluster inkomsten, besloten de tarieven in 2013 en 2014 gefaseerd te verhogen van € 2,20 per overnachting naar € 2,60 in 2013 en € 3 in 2014 en voor camping van € 1 naar € 1,20 in 2013 naar € 1,35 in 2014. Hiermee is een hogere opbrengst beoogd van € 156.000.

Over de heffing en invordering van hondenbelasting is een uitspraak van het gerechtshof van 's-Hertogenbosch van belang. Deze uitspraak kwam er op neer dat gemeenten de opbrengst van de hondenbelasting niet vrij mogen besteden, maar moeten aanwenden voor bestrijding van hondenuitval. Tegen deze uitspraak is cassatie aangetekend. De advocaat-generaal adviseert de Hoge Raad dat de hondenbelasting een algemene belasting is en geen bestemmingsbelasting. In het algemeen neemt de Hoge Raad het advies van de advocaat-generaal over. In dat geval vervalt het risico dat (een gedeelte van) de opbrengst hondenbelasting niet wordt gerealiseerd.

Precariobelasting

De gemeente heft precariobelasting voor het hebben van voorwerpen op, boven en onder gemeentegrond. Daarbij kan een onderscheid worden gemaakt tussen het heffen van precario op kabels en leidingen en overige precario. Sinds 2005 heft de gemeente precariobelasting op ondergrondse infrastructuur (zoals kabels, leidingen, pijpen, buizen etc.).

Als onderdeel van de maatregelen voor een sluitend begrotingskader 2014 is voorgesteld het tarief van de precario op kabels en leidingen met een gelijk tarief te laten stijgen als die van de OZB-woningen. De tariefstijging, inclusief inflatiecorrectie, bedraagt daardoor 5,5%. De opbrengst wordt berekend op afgerond € 5 miljoen.

Overige precario

De opbrengsten van de overige precario zijn met 2% inflatiecorrectie verhoogd.

Parkeerbelasting

In basis worden de tarieven voor betaald parkeren verhoogd met het inflatiepercentage van 2% en met 0,5% (dus 2,5% in totaal) overeenkomstig de afspraken in het coalitieakkoord en de vastgestelde bezuinigingen (cluster inkomsten).

Daarnaast worden de tarieven aangepast aan de uitkomsten van de parkeervisie en de invulling van de taakstelling op het gebied van de parkeerinkomsten. Hiervoor is separaat een voorstel ter besluitvorming voorgelegd.

Reclamebelasting

Sinds 1 juli 2009 is de reclamebelasting in de binnenstad ingevoerd. De reclamebelasting is ingevoerd op verzoek van de ondernemers in Haarlem, vertegenwoordigd door Centrum Management Groep Haarlem. De ondernemers willen investeren in de verdere promotie van de binnenstad. Hiervoor is een ondernemersfonds opgericht, dat door Centrum Management Groep Haarlem zelf wordt beheerd. De netto-opbrengst van de reclamebelasting wordt gestort in dit fonds.

Het tarief is gebaseerd op de grootte van de reclame en de termijn van de reclame (een zogenaamde tijdvakbelasting). Gelijktijdig met de invoering van de reclamebelasting zijn reclame-uitingen in de binnenstad vrijgesteld van precariobelasting om dubbele belastingheffing te voorkomen. De tarieven worden in 2014 verhoogd met het inflatiepercentage van 2%. De opbrengst is berekend op € 538.000.

BIZ-heffing

Medio 2011 heeft de gemeenteraad ingestemd met de invoering van een zogenaamde BIZ-heffing voor de Waarderpolder. Deze heffing genereert inkomsten waaruit het ondernemersfonds voor de Waarderpolder gesubsidieerd kan worden voor het tot stand komen van een collectieve beveiliging van het bedrijventerrein. Het tarief is een afgeleide van de WOZ-waarde en wordt verhoogd met het inflatiepercentage van 2%. De opbrengst is berekend op € 345.000.

3.2.5 Gemeentelijke rechten

Onder de naam rechten heft de gemeente tarieven voor diverse typen gemeentelijke dienstverlening. Bij rechten is sprake van een directe relatie tussen de heffing en de gemeentelijke taak. De geraamde opbrengsten mogen niet hoger zijn dan de geraamde kosten van de gemeente voor uitoefening van de taak. Belastingplichtig is de aanvrager van de dienst of degene voor wie de dienst is verleend.

Geregeld is er landelijke publiciteit over de gemeentelijke tarieven en de verschillen daartussen. Die verschillen ontstaan in de regel als gevolg van gemaakte beleidskeuzes. Om die beleidskeuzes zo transparant mogelijk vast te leggen heeft de VNG het initiatief genomen om modellen voor de kostenonderbouwing te ontwikkelen.

Voor de afvalstoffen- en rioolheffing, de leges en de lijkbezorgingsrechten zijn deze door de VNG ontwikkeld en worden door Haarlem gebruikt. De kostenonderbouwing van deze heffingen is als onderdeel van de bijlagen van de programmabegroting conform het VNG-model.

Rioolheffing

De kosten die de gemeente maakt als uitvloeisel van de watertaken worden op burgers en bedrijven verhaald via een zogenaamde rioolheffing. In 2009 is de nieuwe rioolheffing ingevoerd op basis van de Wet verankering en bekostiging van gemeentelijke watertaken. De kosten die uit die watertaken voortvloeien (op het gebied van afvalwaterinzameling, afvalwatertransport en afvoer van overtollig regen- en grondwater) zijn berekend in het Gemeentelijke RioleringsPlan 2007-2011 (GRP2) dat door de raad in 2008 is vastgesteld. Een GRP-3 voor de planperiode 2013-2017 is in voorbereiding.

De investeringen die hieruit voortvloeien leiden tot een aanzienlijke stijging van de kapitaallasten die worden doorberekend in de tarieven. Hierdoor dienen de tarieven rioolheffing te worden verhoogd en stijgen de woonlasten.

Door de hogere kapitaallasten dient de opbrengst met € 0,8 miljoen te worden verhoogd. In de begroting voor 2014 is rekening gehouden met een opbrengst van ruim € 12,4 miljoen (100% kostendekkend).

Afvalstoffenheffing

Onder de naam afvalstoffenheffing wordt een recht geheven van degene die in de gemeente feitelijk gebruikmaakt van een perceel waarvoor de gemeente op grond van de Wet Milieubeheer een verplichting tot het inzamelen van huishoudelijke afvalstoffen heeft.

Bij het bepalen van de hoogte van de afvalstoffenheffing houden we rekening met het feit dat op begrotingsbasis de baten niet hoger mogen zijn dan de lasten. Op basis van het coalitieakkoord wordt gestreefd naar een kostendekkendheid van 100%. Eventuele verschillen die gedurende het jaar ontstaan, verrekenen we in de tarieven voor latere jaren via de egalisatievoorziening afvalstoffenheffing. In de kadernota is rekening gehouden met een tariefdaling van 3% vanwege de lagere kosten, onder meer door het bedingen van een voordeliger tarief voor het verwerken van afval. In de begroting voor 2014 is rekening gehouden met een opbrengst van ruim € 19,6 miljoen (100% kostendekkend).

Leges

Algemeen

De tarieven voor 2014 worden primair aangepast aan de hand van het inflatiepercentage, tenzij nader beperkt door wettelijke tariefstellingen.

Bouwleges (WABO)

Het tarief voor de bouwleges (WABO) wordt niet met inflatie opgehoogd, omdat het tarief in een percentage van de bouwkosten is uitgedrukt. Omdat de bouwkosten met de inflatie stijgen, hoeft het tarief niet geïndexeerd te worden. Als uitvloeisel van het meer kostendekkend maken van de overige heffingen is in de Kadernota 2012 vastgelegd de tarieven met 1,7% boven inflatie te verhogen. Dit geldt ook voor de bouwleges.

Secretarieleges

Als uitvloeisel van het meer kostendekkend maken van de overige heffingen is in de Kadernota 2012 vastgelegd de tarieven met 1,7% boven inflatie te verhogen. Dit geldt ook voor de secretarieleges. Daarnaast is op grond van maatregelen voor een sluitend begrotingskader voorgesteld de leges voor rijbewijzen meer kostendekkend te maken. Dit levert een hogere opbrengst van € 18.000 op. Inmiddels is een rijksvoorstel in voorbereiding op de leges op rijbewijzen.

Leges vergunningen

Het college stelt de leges meer kostendekkend te maken. Een verhoging van de leges vloeit voort uit het verzamelamendement bij de Kadernota 2013 (hiervoor is € 160.000 als dekking ingezet) en is één van de maatregelen voor een sluitend begrotingskader 2014 (€ 628.000 hogere leges).

De hogere opbrengst van in totaal € 788.000 wordt verkregen door de tarieven voor vergunningverlening meer kostendekkend te maken. Deze kunnen worden uitgesplitst in drie categorieën:

a. HorecaverGUNningen:

De horecaverGUNningen zijn voor 64% kostendekkend. Voorgesteld wordt de kostendekkendheid te verhogen naar 80%. Dit levert een hogere opbrengst op van afgerond € 18.000. De tarieven dienen hiervoor gemiddeld met 20% te worden verhoogd.

b. APV

De kostendekkendheid van dit type vergunningen is laag, ruim 5%. Indien de kostendekkendheid wordt verhoogd naar 20% levert dit een meeropbrengst op van € 150.000. Dit betreft in hoofdzaak leges voor evenementen en standplaatsen, waarvoor een vast bedrag € 103,45 in rekening werd gebracht, ongeacht de kosten.

c. Parkeren

Voor parkeervergunningen (nieuwe aanvragen en aanvragen voor wijzigingen) worden tot op heden geen leges gevraagd. De ambtelijke kosten voor het afgeven van die vergunningen worden op € 620.000 geraamd. Het college stelt voor hiervoor kostendekkende leges in rekening te brengen. Dit levert een opbrengst op van € 620.000. Uitgaande van 38.000 aanvragen en wijzigingen per jaar, zou hiervoor een tarief van € 15 in rekening gebracht moeten worden.

Soort vergunning	Huidige situatie		Na vaststelling maatregelen	
	Baten	Kosten-dekkendheid	Hogere opbrengst	Kosten-dekkendheid
Horeca	88.000	64,5%	18.000	78,5%
APV	53.000	5,4%	150.000	20,6%
Parkeren	0	0%	620.000	100%
	141.000		788.000	

Overige rechten

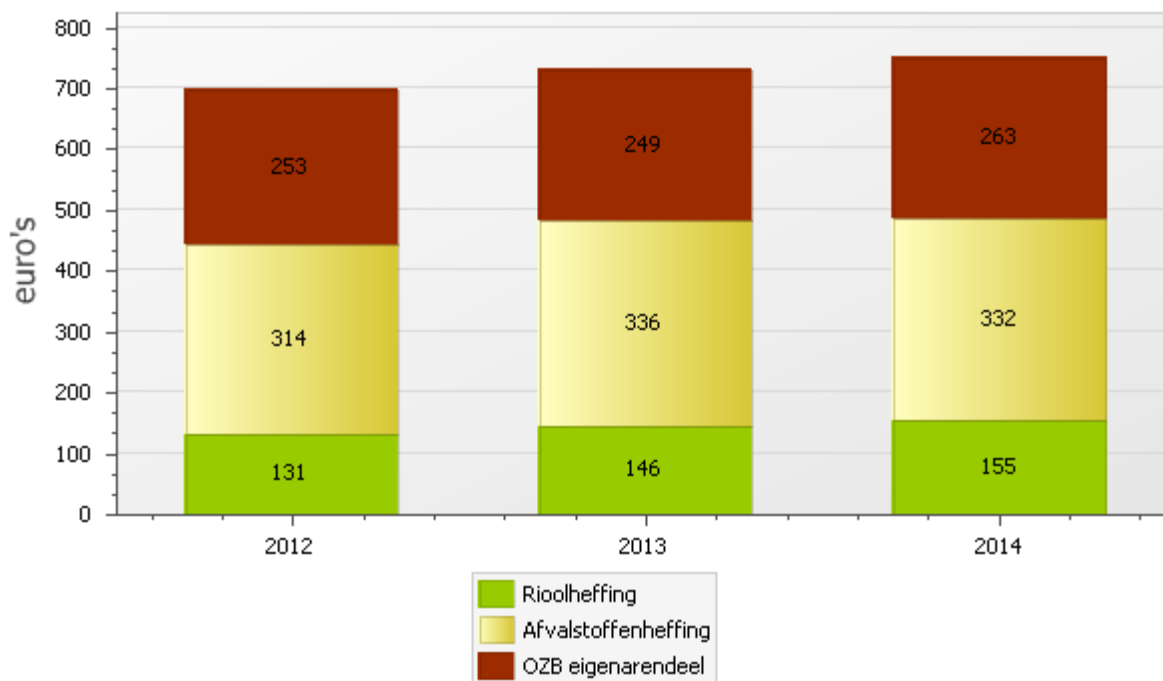
Als uitvloeisel van het besluit - dat in de kadernota is bevestigd - om ook de overige rechten meer kostendekkend te maken, worden de tarieven met 1,7% boven inflatie verhoogd. Dit is toegepast op de opbrengstraming van de haven- en begraafrechten. Daarnaast is op grond van maatregelen voor een sluitend begrotingskader voorgesteld de havengelden meer kostendekkend te maken. Deze voorstellen zijn in bijlage 5.1 afzonderlijk toegelicht. Per saldo stijgt de opbrengst met bijna € 0,3 miljoen.

3.2.6 Lokale lastendruk

De lokale lastendruk wordt bepaald door de tarieven van de OZB, de afvalstoffenheffing en de rioolheffing. In de navolgende tabel is de opbouw van de lokale lastendruk in Haarlem in 2014 ten opzichte van 2013 inzichtelijk gemaakt. Voor huurders is daarbij alleen de hoogte van de afvalstoffenheffing bepalend, aangezien zij niet worden aangeslagen voor OZB en rioolheffing.

De eigenaren van woningen worden voor de drie onderscheiden belastingen aangeslagen. Bij de berekening van de OZB, is uitgegaan van een gemiddelde WOZ-waarde van een koopwoning in Haarlem. Omdat het hier om een gemiddelde gaat, kan de feitelijke lastenontwikkeling voor een individuele burger hiervan afwijken. Dat wordt onder andere bepaald door de feitelijke waarde - en de waardeontwikkeling - van de woning.

Lokale lastendruk voor een gemiddelde woning

Landelijke vergelijking

Jaarlijks vergelijkt het Centrum voor Onderzoek van de Economie van de Lagere Overheden, kortweg Coelo, de tarieven en woonlasten van grote gemeenten. In 2013 stijgen de woonlasten van de grote gemeenten gemiddeld met 2% dat is minder dan de verwachte inflatie van 2,75%. De woonlasten in Haarlem stijgen in 2013 met 5,2%. De grotere stijging in Haarlem wordt veroorzaakt door de stijging van riooltarieven met 11,8%, tegen 2,7% gemiddeld. Daarnaast stijgt de afvalstoffenheffing met 7,2% in Haarlem, terwijl de gemiddelde stijging 1,5% bedraagt.

De netto-woonlasten van een meerpersoonshuishouden in 2013 in Haarlem bedragen € 736 per woning. Het gemiddelde van de grote gemeenten in 2013 bedraagt € 673. De woonlasten in Haarlem zijn ruim 9% hoger dan het gemiddelde van de grote gemeenten. Van de 35 grote gemeenten stijgt Haarlem van plaats 12 in 2012 naar plaats 10 van duurste gemeente in 2013. Dat betekent dat 9 gemeenten hogere en 25 gemeenten lagere woonlasten hebben dan Haarlem.

Daarnaast toetst Haarlem zich aan zeven vergelijkbare gemeenten (zie onderstaand schema). Uit deze vergelijking blijkt dat Haarlem één positie is gestegen van vier naar drie. De woonlasten in Haarlem bedragen in 2013 98 procent ten opzichte van de duurste vergelijkbare gemeente Leiden, tegen 94 procent in 2012.

Woonlasten 2013¹ van meerpersoonshuishoudens

Gemeente	Nummer	Netto-woonlasten	Percentage
Leiden	1	751	100
Groningen	2	747	99
Haarlem	3	736	98
Breda	4	716	95
Arnhem	5	710	95
Haarlemmermeer	6	709	94
Nijmegen	7	686	91
Tilburg	8	545	73

¹ Bovenstaande gegevens zijn gebaseerd op de begrotingen 2013 van de desbetreffende gemeenten.

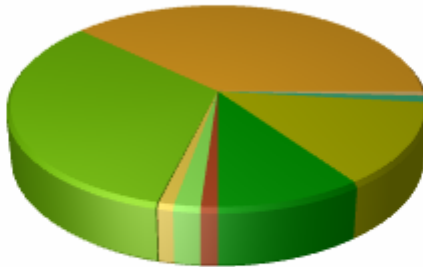
3.2.7 Kwijtscheldingenbeleid

Een gemeente kan kwijtschelding verlenen aan mensen die niet in staat zijn om hun belasting te voldoen. Hiervoor zijn bij wet bepaalde normen aangegeven. Op grond van besluitvorming bij de Kadernota 2013 hanteert Haarlem voor 2014 voor de normbedragen een kwijtscheldingspercentage gehandhaafd van honderd procent. Haarlem verleent kwijtschelding voor de afvalstoffenheffing, de leges woonvergunningen, de leges voor gehandicaptenparkeren en voor vijftig procent op de hondenbelasting voor de eerste hond. Sinds 2009 wordt gebruik gemaakt van de mogelijkheid om geautomatiseerd kwijtschelding te verlenen.

3.2.8 Opbrengsten belastingen en heffingen

Belastingen/heffingen	Rekening 2012	Begroting 2013	Begroting 2014
Belastingen			
OZB-woningen	18.374	18.138	19.262
OZB- niet woningen eigenaren	8.567	9.236	9.735
OZB- niet woningen gebruikers	6.110	6.445	6.810
Roerende woon-en bedrijfsruimtebelastingen	37	48	48
Hondenbelasting	499	522	533
Toeristenbelasting	666	745	901
Precario ondergrondse infrastructuur	4.788	4.872	5.028
Overige precario	475	736	573
Parkeerbelasting	6.385	6.361	6.709
Reclamebelasting	521	527	538
BIZ-heffing	353	338	345
Totaal belastingen	46.775	47.968	50.482
Rechten/heffingen			
Afvalstoffenheffing	18.315	19.820	19.661
Reinigingsrecht	5	0	0
Rioolrecht	10.344	11.629	12.415
Bouwleges	4.377	3.634	2.929
leges vergunningen	207	180	939
Leges burgerzaken	2.910	3.066	3.058
Begraafrechten	897	1.011	931
Havengelden	698	723	1.022
Marktgeden	377	424	400
Totaal rechten	38.130	40.487	41.355
Kwijtscheldingen	-896	-1.206	-1.230
Totaal	84.009	86.114	90.607

Geraamde belastingopbrengst 2014

OZB woningen: 38 %	OZB niet woningen: 33 %	Roerende woon- en bedrijfsruimtebelasting: 0 %
Hondenbelasting: 1 %	Toeristenbelasting: 2 %	Precariobelasting: 1 %
Kabels en leidingen: 10 %	Parkeerbelasting: 13 %	Reclamebelasting: 1 %
BIZ-heffing: 1 %		

Geraamde opbrengst heffingen 2014

Rioolheffing: 30 %	Afvalstoffenheffing: 48 %	Leges dienstverlening: 10 %	Bouwleges: 7 %
Begraafrechten: 2 %	Havengelden: 2 %	Marktgelden: 1 %	

3.3 Weerstandsvermogen en risicobeheersing

3.3.1 Inleiding

In deze paragraaf worden de risico's en de beheersing van de risico's beschreven en wordt de financiële capaciteit die nodig is om de risico's op te vangen berekend. Eerst wordt risicomangement beschreven en een inventarisatie van de risico's gepresenteerd. Daarna wordt de weerstandscapaciteit berekend aan de hand van de algemene reserve en de ontwikkeling daarvan. Tot slot wordt een waardering gegeven aan de verhouding tussen de risico's en de weerstandscapaciteit: het weerstandsvermogen.

3.3.2 Risico's

Risicomangement

Haarlem heeft, zoals iedere organisatie, te maken met risico's en deze doen zich voor op allerlei terreinen. Omdat risico's de mogelijkheden van de gemeente beïnvloeden, moet hier inzicht in zijn. Voor de belangrijkste risico's moeten passende beheersmaatregelen worden getroffen. Om de financiële gevolgen, die samenhangen met deze risico's te kunnen opvangen, is er een weerstandscapaciteit in de vorm van de algemene reserve. Om te kunnen bepalen hoe groot deze moet zijn, is de waarde van de risico's ingeschat. Dit gebeurt met risicomangement, met als doel het verminderen van de kans op en het effect van de onderkende risico's.

Bij risicomangement hoort ook dat de organisatie zich bewust van is dat de oorzaken van veel schades hun bron vinden in de organisatie zelf of in haar directe omgeving. Vaak kunnen risico's al met een geringe inspanning (beter) beheersbaar of vermijdbaar worden gemaakt. Het gebruiken van risicomangement binnen de organisatie moet leiden tot de ontwikkeling van een volledig inzicht van alle risico's en een inschatting van de hierbij behorende waardering.

Risico-inventarisatie en risicosimulatie

Om de risico's van de gemeente in kaart te brengen, is een risico-inventarisatie opgesteld. Hierin zijn de risico's binnen de reguliere bedrijfsvoering systematisch in kaart gebracht en beoordeeld. Op basis van de geïnventariseerde en gewaardeerde risico's is een risicosimulatie uitgevoerd. Deze simulatie laat op basis van de risico's zien, hoeveel weerstandscapaciteit nodig is. De risico's zullen immers niet allemaal tegelijk en in hun maximale omvang optreden. Een simulatie houdt op basis van een wetenschappelijk verantwoorde methodiek rekening met de kansverdeling. Daarom is de benodigde capaciteit voor een risico minder dan de vermenigvuldiging van de kans met het maximale gevolg.

Bedrijfsvoeringsrisico's

De inventarisatie heeft in totaal 45 bedrijfsvoeringsrisico's in beeld gebracht. In het onderstaande overzicht staan de tien bedrijfsvoeringsrisico's die de hoogste bijdrage leveren aan de berekening van de benodigde weerstandscapaciteit. Het is belangrijk om te realiseren dat een risico geen zekerheid is, maar een kans op het voordoen (hoe klein of groot ook) waar, voor zover mogelijk, passende beheersingsmaatregelen voor zijn getroffen.

In de kolom 'inschatting benodigde capaciteit' in de onderstaande tabel is het bedrag opgenomen dat op grond van de uitgevoerde simulatie nodig is om een risico op te kunnen vangen. Deze bedragen zijn lager dan de vermenigvuldiging van de kans met het gevolg. De simulatie houdt namelijk rekening met het feit dat niet alle risico's tegelijk en in hun maximale omvang optreden. Op grond van de inventarisatie en de simulatie is een weerstandscapaciteit nodig van tenminste € 22,4 miljoen voor de bedrijfsvoeringsrisico's, om met negentig procent zekerheid te kunnen zeggen dat de gevolgen kunnen worden opgevangen.

Een meer specifiek bedrijfsvoeringsrisico dat hier nog wordt opgemerkt heeft betrekking op fiscale beheersing. De gemeente Haarlem wenst de interne beheersing van btw-regelgeving op orde te

hebben. Om dit te bereiken is het project ‘Herinrichting fiscale functie, opzetten en implementeren van een fiscaal raamwerk’ opgestart.

Het doel van het project is dat de gemeente:

- zichtbaar wil voldoen aan bestaande fiscale wet- en regelgeving;
- een fiscaal bewustzijn wil vergroten;
- inzicht wil in de fiscale risico’s; en
- de fiscale risico’s ook wil beheersen.

De gemeente is in dit kader in gesprek met de Belastingdienst over Horizontaal Toezicht. Bij Horizontaal Toezicht gaat het om wederzijds vertrouwen tussen belastingplichtige en Belastingdienst, het scherper naar elkaar aangeven wat ieders verantwoordelijkheden en mogelijkheden zijn om het recht te handhaven en het vastleggen en naleven van wederzijdse afspraken. De Belastingdienst past het toezicht aan op de mate van beheersing, hiervoor moet de gemeente inzicht geven (aantoonbaar in control) in de mate van fiscale beheersing.

Het verkrijgen van inzicht in de huidige fiscale risico’s maakt onderdeel uit van dit project. Mogelijk worden omissies geconstateerd die met de Belastingdienst moeten worden afgestemd. Dit kan leiden tot een financieel nadeel, maar het risico is nog niet te kwantificeren.

Projectrisico’s

Ook projectrisico’s worden periodiek geïnventariseerd en beoordeeld. Projectrisico’s zijn alle risico’s gerelateerd aan projecten en grondexploitaties. Voorbeelden zijn vertraging van het project, relaties met externe partijen, marktontwikkelingen, subsidies en bijdragen van derden. Voor de projectrisico’s die in beeld zijn gebracht is op dezelfde manier als voor de bedrijfsvoeringsrisico’s een berekening gemaakt van de benodigde weerstandscapaciteit.

Voor de benodigde capaciteit van de risico’s van grondexploitaties wordt per grondexploitatie bekeken of hier een positief resultaat wordt verwacht. Als dit het geval is, wordt de benodigde weerstandscapaciteit hiervoor gecorrigeerd, omdat het positieve resultaat kan worden ingezet ter dekking van de risico’s. Voor de risico’s die niet kunnen worden afgedekt door een positief resultaat wordt, nadat is bekeken of de reserve grondexploitatie voldoende toereikend is, de nog benodigde capaciteit op dezelfde manier als de bedrijfsvoeringsrisico’s en de risico’s van projecten berekend.

De benodigde weerstandscapaciteit voor de projectrisico’s komt uit op € 0,9 miljoen.

De benodigde weerstandscapaciteit voor alle geïnventariseerde risico’s komt uit op circa € 23,3 miljoen.

Risico's	Kans van voordoen	Maximaal gevolg in €	Inschatting benodigde capaciteit in miljoenen €
Rijksmaatregelen: rijksbezuinigingen, zoals taakmutaties of bijstellingen van de uitkering van het gemeentefonds of doeluitkering, leiden tot lagere inkomsten voor de gemeente. Wanneer deze niet tijdig kunnen worden opgevangen kunnen ze tot begrotingstekorten leiden.	75%	max. € 9.000.000	5,0
Ombuigingen: de ombuigingen uit de € 35 miljoen en € 8 miljoen zijn grotendeels ingevuld. In de uitvoering (denk aan inkoopvoordelen) kunnen tegenvallers ontstaan. Daarnaast is het begrotingskader verslechterd, waardoor naar verwachting na 2014 nog zo'n € 10 miljoen aan maatregelen getroffen moeten worden. Hiervoor is afgesproken een takendiscussie te voeren.	50%	max. € 10.000.000	3,7

Risico's	Kans van voordoen	Maximaal gevolg in €	Inschatting benodigde capaciteit in miljoenen €
Wet Werk en Bijstand (WWB): indien het aantal bijstandsgerechtigden oploopt draagt de gemeente het risico tot maximaal een overschrijding van 10%. Het maximale gevolg is afgeleid van de huidige uitgaven aan uitkeringen.	50%	max. € 4.265.000	1,6
Sanering voormalig bedrijfsterrein: aansprakelijkheidstelling en kostenverhaal verontreiniging Joh. Enschedé, buiten haar vroegere bedrijfsterrein (Bakenessergracht e.o.). Het Hof van Amsterdam acht Joh. Enschedé in hoger beroep verantwoordelijk voor de verontreiniging, maar kent geen kostenverhaal toe. Aanzienlijke saneringskosten dreigen ten laste van de gemeente te komen, waarvoor geen dekking is.	70%	max. € 2.500.000	1,3
Formatiereductie: er is meerjarig rekening gehouden met een formatiereductie van 100 fte. Als gevolg van de economische omstandigheden is het normale verloop (de uitstroom van medewerkers) geringer, alsmede de mogelijkheid om boventalligen te herplaatsen ook. Bovendien is er weinig vacatureruimte. Op termijn vindt wel een aanzienlijke uitstroom plaats van medewerkers die de pensioengerechtigde leeftijd bereiken. Vooralsnog is er een verhoogde kans op hogere frictiekosten bij tegenvallende uitstroom.	70%	max. € 1.900.000	1,0
Onderhoud scholen: In 2013 is een Meerjarenonderhoudsprogramma uitgevoerd voor het planmatig onderhouden van de schoolgebouwen. Voor 2013 is een noodzakelijk onderhoud geconstateerd van € 1.300.000, voor 2014 is dat € 1.700.000. In de begroting is structureel 300.000 opgenomen.	50%	max. € 2.400.000	0,9
Sociaal domein WMO: Conform open einde regeling WMO, is er bij de diverse decentralisatie uitkeringen sprake van een open einde regeling. Dit betekent dat de groei van de vraag hoger kan zijn dan verwacht.	50%	max. € 2.200.000	0,8
Verbonden Partijen: Haarlem heeft in een aantal organisaties een financieel én bestuurlijk belang. Het gaat om Cocensus (belastinginning), Paswerk (sociale werkvoorziening), Spaarmelanden (afvalinzameling en onderhoud), Carel (leerplicht), Veiligheidsregio Kennemerland, Recreatiegebied Spaarnwoude en Archiefdienst (zie ook paragraaf Verbonden partijen). De deelname in deze zes gemeenschappelijke regelingen herbergt een risico, aangezien nadelige resultaten daarvan door de deelnemers verplicht moeten worden bijgesteld.	50%	max. € 2.000.000	0,7
Decentralisatie AWBZ: Vanaf 1 januari 2015 krijgt de gemeente de extramurale begeleiding en persoonlijke verzorging uit de AWBZ als taak erbij. Het budget dat de gemeente daarvoor krijgt is naar verwachting 15-25% lager dan het huidige budget. Er bestaat een risico dat de opgelegde korting niet op tijd gecompenseerd kan worden. Dit is onder meer afhankelijk van de exacte omvang van het budget dat wordt overgeheveld én van de beleidsvrijheid die gemeenten daarbij krijgen.	50%	max. € 2.000.000	0,7
Taakstelling decentralisatie jeugdzorg: in 2015 ontvangt de gemeente geschat een budget van € 30 miljoen voor de uitvoering van de jeugdzorg. Hierop is een efficiencykorting toegepast van 10%. Het is de vraag of dit snel genoeg opgevangen kan worden.	50%	max. € 2.000.000	0,7
Subtotaal 10 bedrijfsvoeringsrisico's met grootste benodigde weerstandscapaciteit			16,4
Overige 35 geïdentificeerde risico's			4,7
Risico's grondexploitaties			1,3
Subtotaal bedrijfsvoeringsrisico's			22,4
Projectrisico's			0,9
Totaal benodigde weerstandscapaciteit alle risico's			23,3

Risicobeheersing

Van de top tien van de vermelde risico's wordt onderstaand beknopt aangegeven of en welke beheersmaatregelen worden getroffen.

Nr	Risico	Beheersmaatregelen
1	Rijksmaatregelen	De rijksbezuinigingen zijn in de begroting geraamd en gedekt. De rijksbezuinigingen worden nauwlettend gevolgd en zo spoedig mogelijk in het financiële kader ingebracht. Op basis daarvan worden voorstellen om het financiële evenwicht weer te herstellen aan het bestuur aangereikt. Voor begrotingsrisico's worden geen voorzieningen getroffen, maar betreft het een risico dat opgenomen wordt in de risicoparagraaf en meetelt voor het aanhouden van voldoende weerstandsvermogen.
2	Ombuigingen	Het betreft een begrotingsrisico waarvoor geen voorziening getroffen behoeft te worden, maar een risico dat opgenomen dient te worden in de risicoparagraaf en meetelt voor het aanhouden van voldoende weerstandsvermogen. Via de P&C-producten (kadernota, begroting, bestuursrapportages en jaarrekening) wordt de invulling verantwoord en waar nodig worden besluiten tot bijstelling voorgelegd.
3	Wet werk en bijstand	De uitkeringen in het kader van de Wet Werk en Bijstand (WWB) betreffen een openeinde regeling. Als beheersmaatregel wordt vroegtijdige monitoring op mogelijke overschrijdingen ingezet. Bijsturing op budget is gezien het open eind karakter van de bijstand problematisch. Daar waar mogelijk worden maatregelen om de instroom te beperken voorgesteld.
4	Sanering voormalig bedrijfsterrein	Er wordt cassatie ingesteld tegen het arrest van het Hof Amsterdam van 18 juni 2013. Hiermee wordt beoogd toch tot kostenverhaal over te kunnen gaan.
5	Formatiereductie	Het risico heeft met name betrekking op de nieuwe bovenformatieven. De voorziening reorganisatie 2013 (opgebouwd uit de reserve frictiekosten) wordt periodiek geactualiseerd ter toetsing op toereikendheid.
6	Onderhoud scholen	De gemeente is in gesprek met de schoolbesturen voor oplossingen. Verder wordt onderzocht of dekking door middel van levensverlengend onderhoud mogelijk is, en naar andere financieringsmogelijkheden en verschuivingen binnen het strategisch huisvestingsplan.
7	Sociaal domein WMO	De (negatieve) gevolgen van het open einde karakter van de WMO worden in eerste instantie opgevangen door de reserve WMO. Met uitzondering van de WMO voorziening voor het collectieve vervoer is het genoemde risico gedurende 2012 en 2013 niet manifest geworden. Bij het collectieve vervoer is over een periode van 2 jaar een (sterke) kostenstijging waarneembaar. De participerende gemeenten in de bestuursovereenkomst CVV hebben inmiddels ingestemd met beleidsvoorstellen waarmee besparingen te realiseren zouden zijn op deze voorziening.
8	Verbonden Partijen	Als onderdeel van het intensiveren van het risicomanagement in het algemeen, is voor verbonden partijen een classificatiemethodiek toegepast, op basis waarvan inzicht wordt verkregen hoe intensief de toezichtsrelatie van de gemeente met een verbonden partij of gesubsidieerde instelling moet zijn om te waarborgen dat de gemeentelijke doelstellingen worden gerealiseerd. Het gestructureerd toepassen van deze wijze van toezicht zorgt ervoor dat in een vroegtijdig stadium inzicht wordt verkregen in de bedrijfsvoering van een verbonden partij. Bij geconstateerde risico's kan in een vroegtijdig stadium worden besproken welke middelen ingezet kunnen worden om het risico te verminderen.
9	Decentralisatie AWBZ	Dit risico heeft relatie met risico van Jeugdzorg. Voor de invoering van de decentralisaties in het Sociaal Domein worden de gevolgen in kaart gebracht en bezien op welke wijze de risico's kunnen worden beperkt. Hieruit zal blijken of nadere beheersmaatregelen genomen moeten worden of de risico's bijgesteld moeten worden.
10	Taakstelling decentralisatie jeugdzorg	Dit risico heeft relatie met risico van AWBZ. Voor de invoering van de decentralisaties in het Sociaal Domein worden de gevolgen in kaart gebracht en bezien op welke wijze de risico's kunnen worden beperkt. Hieruit zal blijken of nadere beheersmaatregelen genomen moeten worden of de risico's bijgesteld moeten worden.

3.3.3 Weerstandscapaciteit

De weerstandscapaciteit bestaat uit de middelen die de gemeente heeft om risico's op te vangen. Haarlem hanteert alleen de algemene reserve als weerstandscapaciteit en niet de bestemmingsreserves, stille reserves, onbenutte belastingcapaciteit en bezuinigingsmogelijkheden. Bestemmingsreserves hebben namelijk in de meeste gevallen al een bestemming en zijn vanuit dat oogpunt niet (op korte termijn) vrijelijk beschikbaar, net zoals stille reserves. Onbenutte belastingcapaciteit kan veelal niet in het lopende begrotingsjaar ingezet worden om extra baten te realiseren.

Algemene reserve

De beleidsuitgangspunten voor de omgang met reserves en voorzieningen heeft de raad in vastgelegd in de nota Reserves en voorzieningen (2008 / 101659). Hierin wordt een samenvatting gegeven van de regelgeving op het gebied van reserves en voorzieningen, waaronder een toelichting op het verschil tussen reserves en voorzieningen en de afspraken voor het instellen en opheffen van reserves en voorzieningen. In Haarlem zijn enkele aanvullende afspraken gemaakt die ertoe moeten leiden dat er niet allerlei 'potjes' ontstaan en blijven bestaan. Een van deze aanvullende afspraken is dat de algemene reserve primair als buffer dient voor risico's en ter egalisatie van rekeninguitkomsten. Afzonderlijke risicovoorzieningen voor deelactiviteiten worden hierdoor overbodig. Daarnaast kan een bestemmingsreserve alleen bestaan als de gemeenteraad hiermee heeft ingestemd. Doordat er minder afzonderlijke bestemmingsreserves zijn, wordt nog beter een integrale afweging van beleidsvoornemens bevorderd.

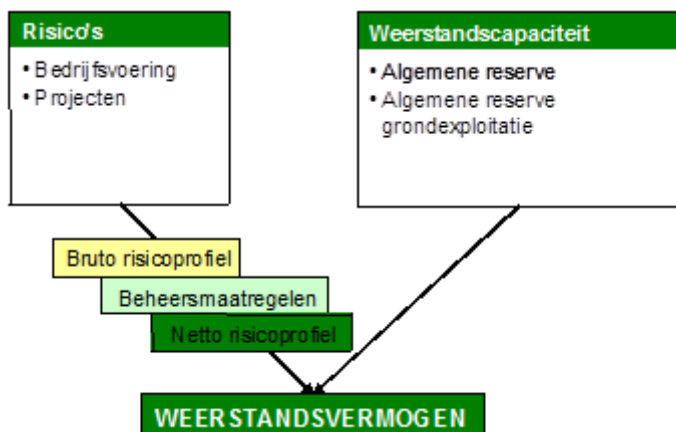
In het coalitieakkoord is opgenomen dat het college een gezonde financiële positie nastreeft. Hierbij is het van belang dat er voldoende weerstandscapaciteit beschikbaar is.

Totaal van de algemene reserves

Voor de beoordeling van het weerstandsvermogen van de gemeente Haarlem wordt alleen de algemene reserve gehanteerd. Het geraamde saldo van de algemene reserve voor 2014 bedraagt € 26,1 miljoen.

3.3.4 Beoordeling weerstandsvermogen

Het weerstandsvermogen bestaat uit de relatie tussen de weerstandscapaciteit en alle risico's waartegen geen maatregelen zijn getroffen en die van materiële betekenis kunnen zijn in relatie tot onze financiële positie. Dit verband is in onderstaand figuur schematisch weergegeven.

Relatie weerstandscapaciteit en risico's

Het is van belang te weten of er sprake is van een toereikend weerstandsvermogen. Als het risicoprofiel bekend is, kan de relatie tussen de financieel gekwantificeerde risico's (en de daarvoor benodigde weerstandscapaciteit) en de daadwerkelijk beschikbare weerstandscapaciteit worden gelegd. De uitkomst van die berekening vormt het weerstandsvermogen.

Relatie benodigde en aanwezige weerstandscapaciteit

De benodigde weerstandscapaciteit die uit de risicosimulatie voortvloeit, kan worden afgezet tegen de beschikbare weerstandscapaciteit. De uitkomst van die berekening is de ratio weerstandsvermogen.

$$\text{Ratio weerstandsvermogen} = \frac{\text{beschikbare weerstandscapaciteit}}{\text{benodigde weerstandscapaciteit}} = \frac{26,1}{23,3} = 1,12$$

Om het weerstandsvermogen te kunnen beoordelen, moet vastgesteld worden welke ratio Haarlem nastreeft. Hiertoe wordt de volgende waarderingstabel gebruikt. Het college heeft in 2011 aangegeven een ratio weerstandsvermogen van 1,7 na te streven.

Waarderingcijfer	Ratio weerstandsvermogen	Betekenis
A	Groter dan 2,0	Uitstekend
B	Tussen 1,4 en 2,0	Ruim voldoende
C	Tussen 1,0 en 1,4	Voldoende
D	Tussen 0,8 en 1,0	Matig
E	Tussen 0,6 en 0,8	Onvoldoende
F	Kleiner dan 0,6	Ruim onvoldoende

Conclusie

De ratio van 1,12 valt binnen de categorie C zoals vermeld in de tabel ratio's weerstandsvermogen met als classificatie "voldoende".

3.4 Onderhoud kapitaalgoederen

3.4.1 Inleiding

Deze paragraaf geeft informatie over het onderhoud van de kapitaalgoederen van de gemeente. Hierin komen de beleidsdoelstellingen, de beschikbare financiële middelen en de prestaties die in de komende jaren worden geleverd aan de orde. Hiermee wordt aangegeven hoe de gemeente haar ambities op dit gebied zal realiseren. In de Visie en Strategie beheer en onderhoud 2013-2022 is beschreven wat de stand van zaken is van het beheer en onderhoud en hoe Haarlem wil omgaan met het beheer en onderhoud. Bij de behandeling van de kadernota is door de raad besloten voor de periode 2013-2022 de middelen te verschaffen die in de Visie en Strategie worden nodig geacht voor het onderhoud en beheer van de kapitaalgoederen. Formeel is voor de benodigde grote investeringen nog geen besluit genomen omdat het Investeringsplan tegelijk met de begroting wordt vastgesteld.

Overzicht van de relevante beleidsdocumenten voor het beheer van de openbare ruimte:

Beleidsdocument	Vigerende periode	Jaarbudget	Geactualiseerde versie
Haarlems Verkeer en Vervoer Plan (2002/182821)	Onbepaalde tijd	Nvt	
Beleidskader Openbare Ruimte (2006/204855)	Onbepaalde tijd	Nvt	
Nota Ruimtelijke kwaliteit (2012)	Onbepaalde tijd	Nvt	
Handboek inrichting openbare ruimte binnenstad (2007/572)	Onbepaalde tijd	Nvt	
Openbare verlichting in Haarlem (2007/724)	Onbepaalde tijd	€ 2,65 miljoen (exclusief de kosten voor energielevering en – transport)	Zie ook Beheerplan Openbare Verlichting
Bomenbeleidsplan (2009/155174)	2009-2019	Nvt	
Haarlemse monumentale bomen (2009/72687)	vanaf 2009	Nvt	
Plan van Aanpak Haarlem Klimaatneutraal (2008/150606)	2015	Nvt	2016
Kadernota Haarlem Duurzaam (2011/75879)	2030	Nvt	2031
Ecologisch beleidsplan (2013)	2030	€ 200.000	
Duurzaamheidsprogramma 2012 (2012/242312)	2012	Nvt	2013
Visie en strategie beheer en onderhoud 2013-2022 (2012/39857212) en strategisch beheerplannen	2022	Zie begroting	
Structuurvisie Openbare Ruimte	2040	Nvt	

3.4.2 Onderhoudsniveau openbare ruimte

Niet elk gebied heeft dezelfde onderhoudskwaliteit, waardoor een differentiatie in kwaliteit is. De kwaliteitsambities voor de verschillende gebieden sluiten aan bij de overige beleidsdoelen van de gemeente voor de openbare ruimte.

Centraal in de komende jaren staat het vasthouden van de onderhoudskwaliteit die door de inspanningen van de afgelopen jaren is ontstaan. Door het uitvoeren van voldoende dagelijks en groot onderhoud kan een voortijdige veroudering en verlaging van de kwaliteit worden voorkomen. Hiermee wordt een stabiele, gelijkmatige kwaliteit bereikt zonder pieken naar boven of naar beneden. Belangrijk onderdeel van deze benadering is het verplaatsen van de aandacht van het uitvoeren van de grote projecten naar dagelijks onderhoud en plaatselijk groot onderhoud. Om dit onderhoudsproces steeds beter te kunnen sturen is meer regelmatige informatie nodig over de kwaliteit en het verloop daarvan. Een veilig te gebruiken stad is steeds de minimale leidraad en geldt zowel voor speelvoorzieningen, meubilair als wegen en bruggen.

Samenhangend met deze benadering worden daarom de volgende aanpakken en strategieën

ingezet:

- Inzetten op dagelijks en groot onderhoud;
- Sturen op beeldkwaliteit;
- Structurele kwaliteitsmetingen;
- Duurzaamheid;
- Periodiek herzien van beheerplannen en beheerkader;
- Keuzes transparanter maken.

(bedragen x €1.000)

Categorie kapitaalgoederen	Werkelijke uitgaven Rekening 2012	Raming Begroting 2013	Raming Begroting 2014
Openbare ruimte			
Verhardingen	15.212	13.763	11.426
Bruggen (Kunstwerken)	1.368	1.060	920
Openbare verlichting	3.363	2.966	2.499
Verkeersinstallaties en dynamische afsluiting binnenstad	2.015	1.754	1.960
Riolering en grondwater (ondergronds)	2.582	2.254	2.355
Oevers	1.257	1.505	1.511
Watergangen en stedelijke wateropgave	537	417	217
Baggeren	219	219	219
Openbaar groen	7.630	7.428	7.206
Straatmeubilair	780	810	562
Openbare speelgelegenheden	756	780	624
Totaal openbare ruimte	35.719	32.956	31.255

Achterstallig onderhoud wordt gevormd door alle gebieden en objecten die niet voldoen aan de gewenste kwaliteit. Het gaat er om dat het achterstallig onderhoud beheersbaar is. Een algemene praktijkrichtlijn is dat achterstand in 10-15% van het areaal acceptabel is. Deze planningsruimte is nodig om werk-met-werk te kunnen maken en projecten optimaal te programmeren, terwijl de werkvoorraad niet zo groot is dat lage kwaliteiten te lang blijven liggen. Het gaat dan om één niveau onder de beoogde kwaliteit en niet om calamiteiten of onveilige situaties. Een acceptabele hoeveelheid achterstallig onderhoud betekent dus niet dat er geen aanpak meer plaatsvindt, maar dat dit binnen een afzienbare termijn gebeurt en daarmee beheersbaar is.

Diverse malen is een berekening gemaakt van de omvang van het achterstallig onderhoud.

In 2005 is dit becijferd op een totaalbedrag van € 84,5 miljoen. Een inhaalslag heeft het achterstallig onderhoud in 2010 teruggebracht tot € 54,8 miljoen en naar verwachting start het jaar 2014 met een onderhoudsachterstand van circa € 35 miljoen. In acht jaar tijd is de achterstand met circa € 50 miljoen verkleind tot aanvaardbare proporties.

3.4.3 Bovengrondse infrastructuur

Bovengrondse infrastructuur bestaat uit wegen, straten, pleinen, verkeersregelininstallaties, beweegbare afzetpalen, viaducten, bruggen, tunnels, duikers, oevervoorzieningen, openbare verlichtingen, etc. Op de grotere categorieën infrastructuur wordt hieronder verder ingegaan.

Verhardingen (wegen, straten, pleinen)

Beleidskader

De technische kwaliteit is leidend bij de aanpak van het onderhoud. De slechtste wegen worden het eerste aangepakt, waarbij asfalt op hoofdwegen voorrang krijgt. De prioritering is uitgebreider omschreven in het Strategisch beheerplan Wegen 2013-2022. Er is een directe afstemming met rioleringswerkzaamheden. Vanaf 2013 ligt meer accent op onderhoudsmaatregelen, gericht op een langere levensduur van de wegen. De kwaliteitsambitie voor het onderhoud van wegen wordt gehouden op niveau B. Dit wil zeggen dat de

kwaliteit van de wegen voldoende en functioneel is. Een uitzondering hierop zijn de buitengebieden, deze wegen worden minimaal op niveau C gehouden.

Er is een sterke relatie tussen wegonderhoud en rioolonderhoud. Deze relatie staat echter onder druk in het licht van de verwachte bijdrage vanuit riolering voor wegen. In toenemende mate worden sleufloze herstelmaatregelen toegepast, waardoor de weg minder vaak opengebroken wordt voor onderhoud aan de riolering. Bovendien wordt riolering niet meer op basis van leeftijd vervangen, maar op basis van de gemeten kwaliteit. In de praktijk blijkt namelijk dat de feitelijke levensduur van de riolering veel langer is dan de theoretische.

Voor de korte termijn (tot 2016) heeft dit nog niet zoveel consequenties. De bijdrage vanuit riolering naar wegen is al gereserveerd, volgens afspraak met 19 % van de totale investering. Op de korte termijn spelen bij riolering onderhoudsopgaven in de drainage, huisaansluitingen en de aanleg van gescheiden stelsels. Nu de budgetten voor de riolering worden getemporeerd is een terugval in de bijdrage voor wegen te verwachten.

Financieel

Het beschikbare exploitatiebudget voor groot onderhoud en vervanging wegen is in 2014 € 8,2 miljoen. Ook lift het onderhoud soms mee op subsidies in de openbare ruimte, waarbij het onderhoud zelf niet wordt gesubsidieerd, maar door de uitvoering van bijvoorbeeld een herinrichting impliciet ook wordt aangepakt. In de beschikbare middelen wordt geen rekening gehouden met subsidies.

Prestaties

De komende jaren zullen voornamelijk (asfalt)wegen worden aangepakt, waarbij er een hogere prioriteit ligt bij de stadsdelen Schalkwijk en Oost. Grotere projecten die in 2014 worden afgerond zijn onder andere Spaarndamseweg tussen Transvaalstraat en Zaanenstraat, één van de laatste fases van Integrale Vernieuwing Openbare Ruimte Europawijk-Zuid en de Slaperdijkweg. Op deze wijze wordt de huidige kwaliteit van de openbare ruimte gehandhaafd, wordt deze op normniveau gebracht en wordt het achterstallig onderhoud verder ingelopen (zie ook beleidsveld 9.1).

Kunstwerken

Beleidskader

De afgelopen jaren heeft het areaal kunstwerken een grote kwaliteitsimpuls gekregen in het kader van het Draagkracht herstelprogramma 2001-2008 en het vervolg Vervangingsprogramma Kunstwerken 2008. Dankzij deze investeringen ligt het areaal kunstwerken over het algemeen op een hoog kwaliteitsniveau. De komende tien jaar worden nog een paar verkeersbruggen aangepakt, waaronder de Buitenrustbruggen. Het accent wordt langzaam verschoven naar dagelijks onderhoud en consequent inspecteren.

Financieel

Het budget voor groot onderhoud bedraagt in 2014 € 0,5 miljoen. Daarnaast is € 0,6 miljoen in het investeringsplan opgenomen voor het vervangen van de bewegende delen van de Buitenrustbruggen.

Prestaties

De ophaalbruggen van de Buitenrustbruggen hebben groot onderhoud nodig. Voorlopig is dit noodzakelijk onderhoud in het investeringsplan voorzien in 2015 en 2016 conform de Visie en Strategie beheer en onderhoud. Volgens de motie 'Beheren en reserveren' krijgt het college de ruimte om voor grote onderhoudsinvesteringen, zoals bij bruggen veelal het geval is, deze kosten gemotiveerd te activeren. Tot het moment van aanpak wordt jaarlijks noodherstel verwacht aan de Buitenrustbruggen. Om ernstige storingen te voorkomen is de elektrische installatie in 2013 reeds vervangen.

Een nader technisch onderzoek naar de bouwkundige staat van de Zandersbrug moet uitsluitsel geven of ingrijpen nodig is. Integraal met de herinrichting van de Turfmarkt wordt ook de Eendjesbrug hersteld. De bedieningspost van de Langebrug is vervangen. Het brugwachterwachthuisje bij de Melkbrug wordt in 2014 vervangen. De afstandsbediening van de Buitenrustbruggen is gerealiseerd.

Openbare verlichting

Beleidskader

De afgelopen jaren heeft een groot aantal ontwikkelingen op het gebied van de openbare verlichting plaatsgevonden. Vanuit de samenleving wordt voldoende lichtniveau gevraagd om niet alleen verkeersveiligheid, maar ook sociale veiligheid te waarborgen. Aan de andere kant spelen energiebesparing en het tegengaan van lichthinder een belangrijke rol in de maatschappelijke discussie. Daarnaast staat de techniek niet stil en verschijnen er voortdurend nieuwe typen lampen, armaturen en voorschakelapparatuur op de markt. Hiermee is een potentiële besparing van circa 27% op het eigen energieverbruik mogelijk. De strategie voor verlichting blijft het groepsgewijs vervangen van lichtmasten, armaturen en lampen op basis van leeftijd en branduren. Minder dan in het verleden wordt daarbij meegelift met projecten. Dimmen en de overschakeling naar LED binnen de reguliere vervangingen leveren een lager energieverbruik, verlenging van de levensduur en minder storingsop. In het straatbeeld verschijnen steeds meer nieuwe lichtmasten. De vervanging wordt uitgerold bij de grote herinrichtingswerken. Basis voor de vervanging vormt het beleid voor de openbare verlichting dat in 2007 door de raad is vastgesteld (Rb. 71/2007). Daarnaast maken beleids- en uitvoeringsaspecten voor de openbare verlichting integraal deel uit van de onderstaande vigerende beleidsdocumenten, bijvoorbeeld op het terrein van duurzaamheid en energie.

De Visie en Strategie beheer en onderhoud geeft inzicht in de kwaliteitsambitie van de gemeente voor de openbare ruimte van 2013 tot en met 2022. De openbare verlichting maakt hier deel van uit. Aan de basis hiervan liggen de nieuwe eisen en veranderende vragen die aan het beheer en onderhoud worden gesteld, zoals het streven naar een gelijkmatiger kwaliteitsniveau in de tijd, transparantie van het proces dat aan de keuze van de onderhoudsprojecten voorafgaat en nadruk op dagelijks onderhoud. Verder is rekening gehouden met een structurele verlaging van het onderhoudsbudget vanwege de gemeentelijke bezuinigingen waartoe al eerder is besloten en het budget achterstallig onderhoud dat per 2014 is vervallen. De financiële consequenties zijn in de Visie en strategie berekend tot en met 2022 met een herijking in 2017.

Financieel

Het beschikbare budget om de openbare verlichting op normniveau te brengen is in 2014 € 2,4 miljoen. Voor de uitvoering van vervanging van lampen (remplace) en (calamiteiten)dagelijks onderhoud is in 2014 bijna € 0,5 miljoen beschikbaar. Dit is exclusief de kosten voor de levering en transport van energie.

De Visie en Strategie beheer en onderhoud gaat niet over herinrichting of functionele wijzigingen zoals een andere materialisering en vormgeving van de openbare verlichting. De middelen uit de nota zijn feitelijk niet toereikend om het vigerend beleid opgenomen in het Handboek Inrichting Openbare Ruimte (deel Binnenstad) uit te voeren.

Areaaluitbreidingen zoals gebiedsuitbreiding, zijn niet opgenomen in de beheervisie. Om te voorkomen dat de kosten voor onderhoud van nieuw areaal worden betaald uit het onderhoudsbudget voor bestaand areaal zal in kaart moeten worden gebracht wat de verwachte extra kosten voor onderhoud van toekomstige areaaluitbreidingen zijn. Vervolgens moet worden bekeken of potentiële opbrengsten die voortvloeien uit deze areaaluitbreiding de extra kosten kunnen dekken.

Ook risicodekking voor onverwachte gebeurtenissen of calamiteiten is in deze bedragen niet meegenomen.

Prestaties

In 2014 wordt vanwege de noodzaak tot meer soberheid, in de lijn van de visie en strategie B&O, het tempo van vervanging enigszins verminderd. Voornaamste inzet is het vervangen de huidige armaturen door een LED-oplossing en in dimbare uitvoering als dat mogelijk is. Deze aanpak draagt bij aan de Klimaatneutrale gemeente in 2030 en maakt deel uit van het Duurzaamheidsprogramma 2012. Daarnaast draagt het bij aan het handhaven van de huidige kwaliteit van de openbare ruimte.

Verkeersregelinstallaties

Voor het op normniveau brengen en het adequaat plegen van onderhoud van de verkeersregelinstallaties is een budget beschikbaar van € 0,8 miljoen. In 2014 worden drie regelinstallaties vervangen. Een deel van het (oude) koperkoppelnet, voor de aansturing van de installaties, wordt vervangen door glasvezel. Bij vervangingswerkzaamheden is het toepassen van led-lampen de standaard. Onderdeel van het onderhoud is een jaarlijkse inspectie van elke verkeersregelinstallatie en het schilderen van een deel van de masten.

3.4.4 Ondergrondse infrastructuur

De gemeentelijke ondergrondse infrastructuur bestaat voornamelijk uit het riolerings- en drainagestelsel.

Beleidskader

In het Gemeentelijk Rioleringsplan en Gemeentelijk Grondwaterplan 2007-2011 is beschreven waar de gemeente haar aandacht op richt. Dit betreft in grote mate de vermindering van de vuilemissie op het oppervlaktewater (volgens Waterwet (2009) en Waterbesluit (2012) en een adequate afwatering, transport en ontwatering van hemelwater, afvalwater en grondwater. Om de vuilemissie van de overstorten op het oppervlaktewater te verminderen investeert de gemeente waar mogelijk in de ombouw van het gemengde stelsel naar een (verbeterd) gescheiden stelsel. Dat betekent dat het vrijwel schone hemelwater niet langer met het gemengde stelsel wordt afgevoerd maar door een apart buizenstelsel naar het oppervlaktewater wordt geleid. In delen van de stad waar afkoppelen niet mogelijk is, bouwt de gemeente zogenoemde bergbezinkbassins (momenteel al tien aangelegd). Deze voorzieningen dienen als bufferopslag, waarin het vuil bezinkt. In het grondwaterbeleid, is geregeld dat met onderhoud en beheer aan de Haarlemse drainage-systemen grondwateroverlast van woningen en in de openbare ruimte wordt voorkomen door een adequate afvoer ervan. Met ingang van 2014 geldt een nieuw Gemeentelijk RioleringsPlan 2014-2017 welke in 2013 zal worden aangeboden.

Financieel

De kosten voor het beheer en onderhoud van het riool en de kapitaallasten die voortvloeien uit de investeringen in het riool worden middels de kostendeckende rioolheffing gefinancierd. In bijlage 5.7 van de begroting is een kostenonderbouwing opgenomen. Dit zogeheten omslagstelsel heeft tot gevolg dat de jaarlijkse lasten direct worden gefinancierd uit de opbrengst van de heffing. Voor milieumaatregelen (aanleg gescheiden stelsels en bergbezinkbassins) en de vervanging van riolering en aanleg en vervanging van drainage heeft de gemeente in 2014 € 2,32 miljoen beschikbaar.

Prestaties

In 2014 worden de uitvoering van het afkoppelproject Geneesherenbuurt voortgezet. Werk-met-werk maken, samen met wegenprojecten, is uitgangspunt bij de uitvoering van drainagewerken. In totaal gaat het in 2014 om circa 2 kilometer te vervangen en nieuw aan te leggen drainage. Daarnaast wordt het meetnet voor grondwater en de afvalwaterketen verder gerealiseerd. De voorgenomen werkzaamheden dragen bij aan de uitvoering van de in de doelenboom genoemde artikelen 9.3, 2a en 2b.

3.4.5 Waterwegen

Oevers en water

Beleidskader

Met de aanpak van enkele kademuren wordt nog achterstallig onderhoud ingelopen. Voor het hele areaal oevers komt meer accent te liggen op onderhoud, regelmatige inspecties, monitoring en het regelmatig uitvoeren van kleinere maatregelen. Ten aanzien van water ligt de nadruk op het reageren en oplossen van knelpunten en het afronden van de overdracht van water.

Het totaal areaal aan oevers in Haarlem bedraagt 122.507 meter. Hiervan wordt 84.507 meter (exclusief Reinaldapark) beheerd door de gemeente. Het overige deel wordt beheerd door onder andere het

Hoogheemraadschap van Rijnland. In het kader van het inlopen van het achterstallig onderhoud zijn de afgelopen jaren veel oevers in Haarlem opgeknapt door groot onderhoud of vervanging.

Het te beheren water is vrijwel geheel overgedragen aan het Hoogheemraadschap van Rijnland. Enkele geïsoleerde wateren in parken en de duikers resteren als te beheren areaal door de gemeente. Met de verwachte verandering van het klimaat en het effect daarvan op de stad, moet het huidige watersysteem versterkt en verbeterd worden. In 2013 is het oude waterplan geactualiseerd in een vernieuwd Integraal Waterplan 2013-2018.

Financieel

Het beschikbare investeringsbudget voor het vervangings- en vernieuwingsprogramma walmuren en oevers bedraagt in 2013 € 3,9 miljoen. Het groot onderhoudsbudget voor oevervoorzieningen is in 2014 € 1,4 miljoen.

Prestaties

Het areaal aan oevervoorzieningen staat er relatief goed bij. Het grootste deel (57 %) van de oevers is in voldoende (B), goede (A) of zeer goede staat (A+).

Iets meer dan 32% van het totale areaal is in matige (C) of slechte (D) staat. Dit zijn vooral beschoeiingen, dit type oevervoorziening is van geringe invloed op de veiligheid van de openbare ruimte. Hoewel de in matige of slechte staat verkerende damwanden (en kademuren) aanzienlijk minder omvang hebben zijn deze meer bepalend voor veiligheid en de beleving van de openbare ruimte. De komende jaren zal de aandacht voor het onderhoud meer daarop gevestigd zijn.

Van 10% van het areaal zijn de inspectiegegevens verouderd, dit wordt in 2014 geïnspecteerd.

Voor de periode 2014-2018 staat derhalve met name groot onderhoud en vervanging aan zware constructies, zoals de kademuren langs de Leidsevaart, Nieuwe Gracht fase 3 en Binnen Spaarne op de planning.

3.4.6 Groenvoorzieningen

Beleidskader

Volgens het strategisch beheerplan Groenvoorzieningen is een meer constante beeldkwaliteit het uitgangspunt, waarbij vooral de groenvoorzieningen in de wijken aandacht gaan krijgen. Goede groeiplaatsen en regelmatig onderhoud moeten zorgen voor een zo lang mogelijke levensduur.

Diverse beleidsambities ten aanzien van uitbreiding, renovatie en/of duurzaam behoud van de stedelijke grondstructuren, zoals onder andere het Bomenbeleidsplan uit 2010, zijn evenals diverse grotere multidisciplinaire werken als gevolg van de bezuinigingen en taakstellingen tot nader order bevroren.

Financieel

In 2014 is voor vervanging en vernieuwing binnen de exploitatie een budget beschikbaar van € 577.000 conform de Visie en Strategie beheer en onderhoud. Voor het programma renovatie grootschalig groen (parken) is voor de jaren 2014 t/m 2017 in totaal € 3,5 miljoen opgenomen voor renovatie grootschalig groen.

Prestaties

De investeringsmiddelen voor de jaren 2014 tot en met 2017 worden ingezet voor groot onderhoud-, vervangings- en herinrichtingwerken in het Schoterbos (€2.850.000) en de Haarlemmerhout (€650.000). Aan de hand van de voor de Haarlemmerhout omschreven ambities (Beheervisie 2010) en het beheerplan uit 2012, wordt het noodzakelijke onderhoud van het stadsbos aangepakt en gestart met de uitwerking van de vervangings- en herinrichtingsopgaven uit de Beheervisie. Voor de uitvoering hiervan is een investeringsbudget beschikbaar gesteld. Met de uitvoering van de vervangings- en herinrichtingsopgaven alsmede de reguliere onderhoudswerkzaamheden wordt een fundament gelegd voor het behoud van de Haarlemmerhout in de komende decennia.

Voor het Schoterbos zal in 2014 worden gestart met de voorbereidingen voor een vervangingsplan, afgestemd op de gebiedsvisie en hieruit voortvloeiende ontwikkelingen.

De herinrichting van het Reinaldapark zal in 2014 worden afgerond. Bij de renovatie van dit park is vanwege het gewenste doorlopende gebruik en om ecologische redenen gekozen voor een gefaseerde aanpak, die ook gelijke tred houdt met het beschikbaar komen van geld. Op deze wijze wordt de kwaliteit van de groenvoorzieningen gehandhaafd, daar waar nodig wordt deze op normniveau gebracht en wordt het achterstallig onderhoud verder ingelopen.

3.4.7 Straatmeubilair

Beleidskader

Het beleid ten aanzien van straatmeubilair is aangegeven in het strategisch beheerplan Straatmeubilair. De in dit plan genoemde ambitie maakt deel uit van de kwaliteitsambitie voor beheer en onderhoud voor alle beheerdomeinen en de hele stad. Voor straatmeubilair is deze kwaliteitsambitie B op de hoofdinfrastructuur, de parken en groengebieden, woonwijken en op de bedrijventerreinen. ‘B’ betekent dat het straatmeubilair functioneel en veilig in gebruik zijn.

Voor de binnenstad is een nadere detaillering uitgewerkt in een Handboek Inrichting Openbare ruimte. De grootschalige en wijkgerichte vervangingen zoals deze enkele jaren geleden zijn uitgevoerd zijn als gevolg van de bezuinigingen en taakstellingen tot nader order bevroren.

Beleidsdocument	Jaarbudget 2014	Vigerende periode
Begroting 2014	€ 558.000	2014
Strategisch beheerplan Straatmeubilair		2013 t/m 2023
DO Straatnaamborden Haarlem	€ 88.000	t/m 2019
Nota Ruimtelijke Kwaliteit	nihil	vanaf 2012

Financiën

Voor straatmeubilair is binnen de exploitatie een onderhoudsbudget beschikbaar van €558.000 om de komende jaren het onderhoud uit te voeren overeenkomstig de ‘Visie en Strategie beheer en onderhoud’ en de daaronder liggende strategisch beheerplannen.

Prestaties

Haarlem kent nog steeds een grote diversiteit in verschijning en toepassing van straatmeubilair. Het doel is om in de periode tot en met 2017 het aantal elementen in straatmeubilair terug te brengen, alsmede meer eenheid te brengen in de toepassing en het verhogen van de (beeld) kwaliteit.

Voor vervangingen wordt aansluiting gezocht met andere werken. Ook wordt aangehaakt bij de wijkgerichte aanpak van groot onderhoudsmaatregelen aan elementenverhardingen.

Met name scheefstand, beplakking en verontreiniging zijn aspecten die het beeld op straat het meest verstoren. Overeenkomstig het strategisch beheerplan Straatmeubilair zal naar een meer pro-actieve werkwijze worden gestreefd om de gewenste (beeld)kwaliteit te leveren, dit in tegenstelling tot de huidige werkwijze waar vooral op meldingen wordt gereageerd. Op deze wijze wordt de kwaliteit van het straatmeubilair gehandhaafd, daar waar nodig wordt deze op normniveau gebracht en wordt het achterstallig onderhoud verder ingelopen.

3.4.8 Openbare speelgelegenheden

Beleidskader

In het in 2013 geactualiseerde Speelruimteplan heeft de gemeente de ambitie uitgesproken om het maximale te doen op het gebied van spelen voor de jeugd. Echter door de huidige financiële situatie is een rustige start oplopend tot een hoge ambitie voor speelruimte de enige mogelijkheid. De beleidsmaatregelen op de korte termijn mogen geen consequenties hebben voor de ambities op de lange termijn. Op het moment dat de financiële situatie verbetert, wordt voorgesteld weer extra te investeren in speelruimte en speelvoorzieningen tegen de achtergrond van de integrale benadering op sport en spelen in de openbare ruimte.

Voor 2014 ligt de nadruk op het technisch veilig houden en in stand houden van de huidige voorzieningen (speeltoestellen en valondergronden) met de huidige speelwaarde. Bij vervangingen wordt als gevolg van de

bezuinigingen en taakstellingen op de exploitatie meer ingezet op solistische vervanging van speelvoorzieningen in plaats van een integrale aanpak van de speellocatie met andere domeinen.

Beleidsdocument	Jaarbudget 2014	Vigerende periode
Begroting 2014	€ 480.000	2014
Strategisch beheerplan Openbare Speelvoorzieningen		2013 t/m 2022
Speelruimte integraal bekeken, speelruimtebeleid Haarlem		2013 t/m 2023
Schoolpleinen en openbare ruimte		2003 t/m heden

Financiën

In 2014 is binnen de exploitatie voor vervanging en vernieuwing een budget beschikbaar van € 480.000. Voor het investeringsprogramma Openbare speelvoorzieningen is in het jaar 2015 een investeringsbudget van € 127.000 beschikbaar. Voor het jaar 2014 alsmede de jaren na 2015 is geen investeringsbudget beschikbaar gesteld.

Prestaties

De strategie voor onderhoud en vervanging is beschreven in het strategisch beheerplan Speelvoorzieningen. De wettelijke zorgplicht en de daaraan verbonden veiligheidseisen zijn leidend voor het beheer. Op deze wijze wordt de kwaliteit van de openbare speelvoorzieningen gehandhaafd.

3.4.9 Investerings en onderhoud schoolgebouwen

Beleidskader

Uitgangspunt van de onderwijshuisvesting is een sober en doelmatig ambitieniveau.

Het Strategisch Huisvestingsplan Onderwijs (SHO) is de basis voor de onderwijshuisvesting. De meest relevante gegevens (teldatum, leerlingprognoses) zijn hierin opgenomen. Daaraan wordt de huisvestingsbehoefte van scholen versus de huisvestingscapaciteit van de schoolgebouwen gerelateerd. De investeringen opgenomen in het SHO maken onderdeel uit van het Investeringsplan 2013-2018.

Onderhoud aan de schoolgebouwen gebeurt op grond van de Verordening voorzieningen huisvesting onderwijs Haarlem 2009. Voorbeelden van onderhoudswerkzaamheden zijn het plaatsen van nieuwe kozijnen, het vernieuwen van daken, het herstraten van schoolpleinen en het vervangen van de cv-installatie. Functionele aanpassingen aan schoolgebouwen gebeuren op grond van de Verordening Materiële en Financiële gelijkstelling. Middelen ten behoeve van de functionele aanpassingen worden beschikbaar gesteld om bijvoorbeeld de exploitatielasten van scholen te verlagen.

Financieel

De middelen die de gemeente voor onderhoud beschikbaar heeft, zijn gebaseerd op meerjarenonderhoudsplannen (MJOP). Jaarlijks is € 300.000 in de begroting opgenomen. In overleg met de schoolbesturen wordt de prioriteitsstelling bepaald

Prestaties

In 2014 worden onder meer investeringen gedaan ten behoeve van de praktijkscholen De Schakel en Oost ter Hout, de basisscholen De Zonnewijzer, Bos en Vaart en de laatste investeringen aan de vervangende nieuwbouw van de basisschool ML King en de speciale school voor basisonderwijs Hildebrand. Dit klimaat neutrale schoolgebouw wordt medio 2014 opgeleverd.

3.4.10 Investerings en onderhoud sportaccommodaties

Beleidskader

In mei 2012 is de strategische visie sportaccommodaties 2012-2016 (2011/430082) vastgesteld, waarin de missie en visie op het gebied van sportaccommodaties is vastgelegd. De strategische visie

sportaccommodaties legt speerpunten en ambities vast voor de inrichting van het sportaccommodatiebestand in relatie tot de ruimtelijke inrichting van de stad.

Voor investeringen in sportaccommodaties zijn binnen het Investeringsplan 2013-2018 middelen beschikbaar voor het wegwerken van achterstallig onderhoud van de kleedkamers op de gemeentelijke (buiten)sportcomplexen. Ook zijn middelen opgenomen ter bekostiging van renovatie van (gras)velden en vervanging toplagen van kunstgrasvelden. Het ambitieniveau is een sober en doelmatig onderhoudsniveau. Prioriteit is het verbeteren van de kwaliteit van de binnensportaccommodaties en het op niveau houden van de buitensportaccommodaties.

Financieel

Met het raadsbesluit (2013/32514) zijn voor 2014 middelen uit het Investeringsplan voor vervanging of vernieuwing van de sportvelden beschikbaar gesteld. Voor de noodzakelijke vervanging van de toplagen van kunstgrasvelden is in 2014 € 2.700.000 beschikbaar. Op basis van de resultaten uit de nulmeting van de conditiestaat van de kleedkamers en de binnensportaccommodaties komt een meerjarig beheerplan voor kleedaccommodaties en binnensport.

Prestaties

Buitensport:

In 2014 moet een inhaalslag worden gemaakt met betrekking tot het achterstallig onderhoud van de kleedkamers. Ook worden investeringen gedaan in de topklaar van de kunstgrasvelden en worden werkzaamheden aan het honkbalstadion en atletiekcomplex op het Pim Mulier sportpark uitgevoerd. Tenslotte zijn er diverse vervangingsinvesteringen aan de velden op het Noordersportpark, sportcomplex De Brug, sportpark Kleverlaan en het Van der Aart sportpark

Binnensport:

In Haarlem is sprake van achterstallig onderhoud bij de binnensportaccommodaties (Beynes- en Spaarnehal en gymzalen). Met het nog aan te leveren beheerplan binnensport wordt per accommodatie de (achterstallige) conditiestaat inzichtelijk gemaakt op basis waarvan een actieplan wordt opgesteld. De benodigde financiële middelen zijn onderdeel van de onderhoudsbudgetten Vastgoed.

Vastgoed

Beleidskader

Het gemeentelijk vastgoedbezit is een belangrijk instrument voor de realisatie van fysieke en maatschappelijke doelstellingen en het kan dan ook daarop strategisch worden ingezet. De vastgestelde nota's strategisch vastgoed, maatschappelijk vastgoed, verhuurbeleid en onderhoud zijn de kaders waarbinnen dit wordt uitgevoerd.

Financieel

De middelen voor het onderhoud van gemeentelijk bezit zijn structureel verhoogd (Kadernota 2013). Voor de besteding van deze middelen is, per pand, een MJOP opgesteld. De MJOP's zijn daarmee de basis voor het totale onderhoudsprogramma. Uit de MJOP's komt een totale onderhoudsbehoefte over 10 jaar naar voren van € 65 miljoen. De onderhoudsbehoefte is dus (aanzienlijk) hoger dan de beschikbare middelen. Het "gat" tussen beschikbare middelen en benodigde middelen van € 25.250.000 (over tien jaar) wordt door 2 taakstellingen gedicht:

- De komende tien jaar worden 35 panden verkocht. De netto-verkoopopbrengst komt, conform de Kadernota 2013, in de Reserve Vastgoed en wordt daaraan onttrokken ten behoeve van (achterstallig onderhoud).
- Door verkoop van gemeentelijk bezit dalen de kosten van groot/achterstallig onderhoud (feitelijk worden deze kosten niet meer gemaakt).

Daarnaast is in het IP 2013-2018 voor de jaren 2013-2015 nog een aantal kredieten beschikbaar voor het levensduurverlengend onderhoud van gemeentelijk vastgoed.

Prestaties

In 2014 ligt aandacht op de sturing en uitvoering van op de vastgestelde MJOP's, conform het gekozen kwaliteitsniveau. Dit betekent ook dat er actief de verkoop van de panden opgepakt wordt om gecombineerd het achterstallig onderhoud in te lopen en het gemeentelijk bezit op het gewenste onderhoudsniveau te brengen.

In 2014 wordt tevens invulling aan het portefeuillebeheer gegeven en wordt gestart met de uitvoering van het verhuurbeleid, waarbij (in clusters van panden) naar tenminste kostprijsdekkende huur wordt toegewerkt.

Erfpacht

Op dit moment heeft de gemeente circa 330 erfpachtrelaties. Het doel van de uitgifte in erfpacht is:

- Behoud van de toekomstige waardeinstijging van de grond voor de gemeenschap;
- Behoud van de toekomstige beschikking en sturing;
- Behoud van een (door indexering en waardebeoordeling bij het verstrijken van de tijdvakken van de overeenkomsten) relevante gemeentelijke inkomstenbron.

In 2013 zijn problemen geconstateerd bij de erfpachtcanons. Een deel van de knelpunten met betrekking tot de vaststelling van de grondwaarden is opgelost, maar dit project loopt nog door in het eerste half jaar van 2014.

3.5 Financiering

3.5.1 Inleiding

De uitgaven en inkomsten van de gemeente lopen niet synchroon in de tijd. De gemeente leent soms geld om tijdig betalingen te kunnen verrichten en soms heeft ze (tijdelijk) overtollige liquide middelen. De gemeentelijke treasuryfunctie voert centrale financiële taken uit binnen de kaders van de Wet Financiering Decentrale Overheden (Wet Fido) en de gemeentelijke financiële verordening. Alle geldstromen van de gemeente lopen via de centrale treasuryfunctie. Deze werkwijze zorgt ervoor dat de gemeentelijke rentelasten zo laag mogelijk blijven.

De gemeente hanteert een systeem van centrale financiering. In dit systeem bestaat geen direct verband tussen een bepaalde investering en het aantrekken van financieringsmiddelen. Alle rentebaten en rentelasten worden verzameld en daarna toegerekend aan de gemeentelijke producten op basis van de zogenoemde omslagrente. Voor de begroting 2014 is deze omslagrente bepaald op vijf procent.

3.5.2 Rentebeeld 2014

De Europese Centrale Bank (ECB) houdt de belangrijkste rentetarieven in de eurozone voorlopig laag. De herfinancieringsrente bedraagt sinds mei 2013 0,5%. Het is de eerste keer in vijftien jaar dat de ECB zich vastlegt op de hoogte van het rentetarief in de toekomst. Met deze uitspraak probeert de ECB onzekerheid op de financiële markten weg te nemen.

Naar de verwachting van de Bank Nederlandse Gemeenten (BNG) kruipt de economie van de eurozone uit de recessie en kan in 2014 met 1,2% groeien. Het herstel is vooral te danken aan de export die profiteert van de aantrekkende wereldhandel en een dalende eurokoers. De binnenlandse vraag blijft nog onder druk staan door de overheidsbezuinigingen en de hoge werkloosheid. De inflatie blijft door de zwakke conjunctuur stabiel op rond 1,5%.

BNG verwacht dat de ECB een ruim monetair beleid blijft voeren. De lange rentetarieven zullen onder invloed van een verwacht licht economisch herstel enigszins oplopen.

3.5.3 Financieringsrisico's

Bij het risicobeheer op de gemeentelijke financiering wordt onderscheid gemaakt in kortlopende financiering en langlopende financiering. Kortlopende financiering (ook wel vlottende schuld genoemd) heeft betrekking op leningen met een looptijd korter dan één jaar. Leningen met een looptijd langer dan één jaar vallen onder de langlopende financiering.

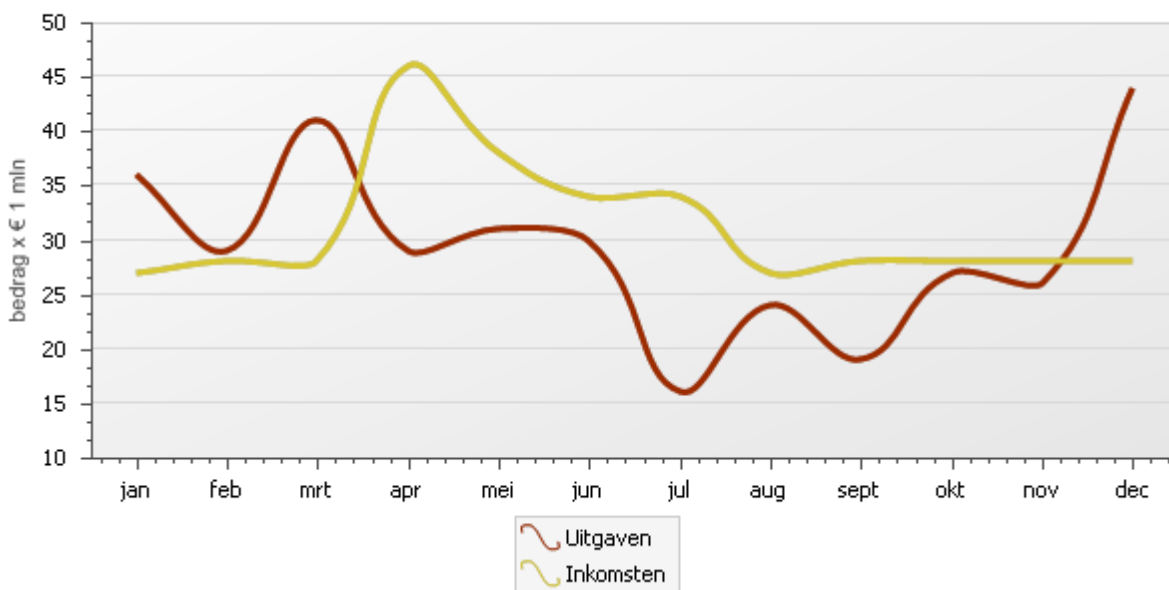
Renterisico's op korte financiering (kasgeldlimiet)

Het renterisico op kortlopende financiering wordt beperkt door de kasgeldlimiet. De kasgeldlimiet bepaalt de maximale omvang waarvoor gemeenten kortlopende leningen mogen aangaan. Deze limiet wordt, conform de Wet Fido, berekend naar een vast percentage (8,5%) van het begrotingstotaal per 1 januari. Voor 2014 is de kasgeldlimiet berekend op € 36 miljoen. Zolang de korte rente lager is dan de lange rente wordt de kasgeldlimiet optimaal benut.

Op basis van de af te lossen leningen, de investeringen en de aan te trekken leningen bedraagt de korte schuldpositie per ultimo 2014 naar verwachting € 36 miljoen.

Het verwacht liquiditeitsverloop gedurende het jaar 2014 is als volgt weer te geven.

Liquiditeit 2014

In de loop van het jaar geeft de stand van de kaspositie een wisselend beeld. Dit beeld wordt vooral veroorzaakt door de ontvangsten van de OZB die in april en mei zijn geconcentreerd en de uitkering uit het BTW-compensatiefonds die eind juni wordt uitgekeerd.

Renterisico's op langlopende financiering (renterisiconorm)

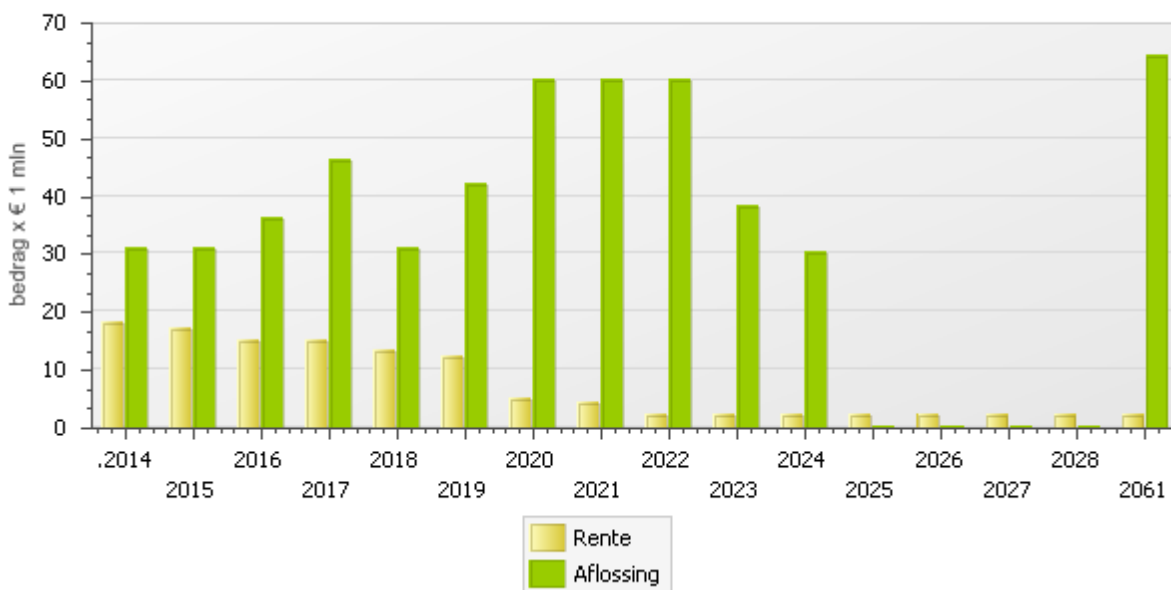
De maximaal toegestane omvang van langlopende financiering is gekoppeld aan de renterisiconorm. De renterisiconorm geeft het maximale geleende bedrag aan dat per jaar onderhevig mag zijn aan rentewijzigingen. De renterisiconorm bevordert de spreiding van de afloop van de kapitaalmarktleningen en daarmee de renterisico's over de jaren. De renterisiconorm is 20% van het begrotingstotaal. Voor het jaar 2013 bedraagt de renterisiconorm voor Haarlem € 84 miljoen.

(bedragen x € 1 miljoen)

Renterisiconorm en renterisico's van de vaste schuld per 1 januari 2014 t/m 2018	2014	2015	2016	2017	2018
1-Begrotingstotaal	421	421	421	421	421
2-Vastgesteld percentage (in wet Fido)	20%	20%	20%	20%	20%
3-Renterisiconorm ((1 x 2) /100)	84	84	84	84	84
4-Maximaal risico vaste schuld herfinanciering	62	31	36	46	31
5-Ruimte onder renterisiconorm (3 - 4)	22	53	48	38	53

Uit bovenstaand overzicht blijkt dat de renterisiconorm in 2014 niet overschreden gaat worden. Ook blijkt uit doorrekening van volgende jaren dat ook daar geen overschrijding van de renterisiconorm wordt verwacht. Naast de renterisiconorm wordt uiteraard gekeken naar meerjarige financieringsbehoefte. Hierop wordt de looptijd van nieuwe leningen afgestemd.

Rente en aflossing huidige portefeuille

In bovenstaande grafiek wordt de op dit moment geldende rente en aflossingsverplichtingen voor de komende jaren weergegeven. De komende tien jaar zijn de verplichtingen redelijk gespreid. De aflossingspiek in 2061 wordt veroorzaakt door een in 2011 aangegane vijftigjarige basisrentelening van € 64 miljoen.

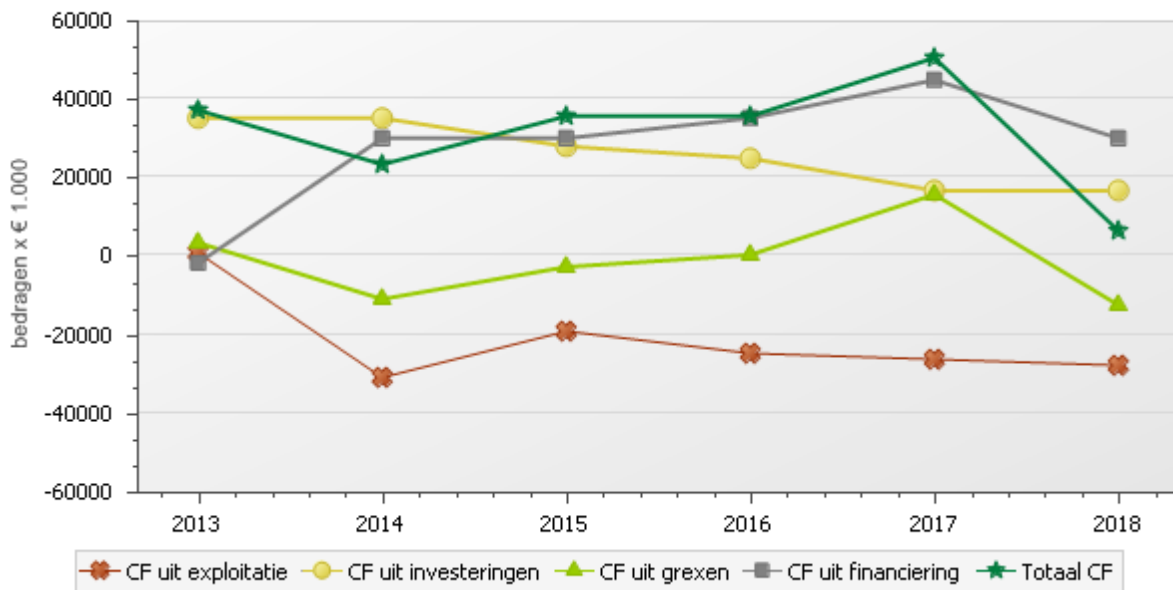
3.5.4 Gemeentefinanciering

De financieringsbehoefte wordt bepaald door het verloop van verschillende kasstromen:

- Het liquiditeitsverloop vanuit de exploitatie.
- Het meerjarig investeringsplan en het investeringsplafond.
- Het liquiditeitsverloop binnen de grondexploitaties
- Mutaties in de leningenportefeuille (herfinanciering).

De gegevens over deze kasstromen worden verwerkt in een Cash Flow Model dat periodiek wordt geactualiseerd. Onderstaande grafiek is de grafische weergave van het verloop van bovengenoemde kasstromen met de gegevens van nu. Deze verschillende kasstromen tezamen leiden tot een totale kasstroom die de totale financieringsbehoefte weergeeft. Deze financieringsbehoefte is het hoogst in 2017 en neemt daarna af.

Verloop van kasstromen

3.5.5 Leningenportefeuille 2014-2018

De ontwikkelingen in de leningenportefeuille (opgenomen leningen) vanaf het jaar 2014 verlopen naar verwachting als volgt.

(bedragen x € 1 miljoen)

Verloop van de vaste schuld per 1 januari 2014 t/m 2018	2014	2015	2016	2017	2018
Stand van de vaste schuld per 1 januari	590	582	587	587	591
Bij: nieuw aan te trekken leningen	53	36	36	50	6
Af: betaalde aflossingen	61	31	36	46	31
Stand van de vaste schuld per 31 december	582	587	587	591	566

De nieuw aan te trekken leningen zijn gebaseerd op de totale kasstroom uit de vorige paragraaf.

3.5.6 Kredietrisico's

De gemeente heeft in het verleden leningen en garanties aan derden verstrekt. In het coalitieakkoord is onder het kopje 'stoppen met uitvoeren van taken' opgenomen dat er, behoudens gedane toezeggingen, geen leningen meer worden verstrekt en geen garanties meer worden gegeven.

Verstrekte geldleningen

De meeste leningen zijn in het verleden verstrekt aan woningcorporaties. De gemeente verstrekt geen nieuwe kapitaalmarktleningen meer aan de woningbouwsector. Deze portefeuille wordt dan ook langzaam maar zeker afgebouwd.

Daarnaast is, op basis van het verzelfstandigingsconvenant, een onderhandse lening verstrekt aan de honderd procent deelneming Spaarnelanden voor investeringen in ondergrondse containers. Onder overige organisaties resteert een naar aantal en omvang beperkt aantal leningen die zijn verstrekt aan stichtingen en verenigingen.

Tot slot zijn er revolverende fondsen voor garantieleningen, startersfondsen en duurzaamheid.

(bedragen x € 1 miljoen)

Verstrekte geldleningen	Stand per 1-1-2014	Aflossing 2014	Stand per 31-12-2014	Rente (gemiddeld)	Gemiddelde looptijd
Leningen aan woningbouwcorporaties	4,5	0,8	3,7	3,9%	5 jaar
Leningen aan deelnemingen	2,5	0,5	2,0	4,1%	4 jaar
Leningen aan overige organisaties	3,0	0,2	2,8	6,7%	9 jaar
Revolverende fondsen	6,9				

Gegarandeerde geldleningen

De gemeente heeft in het verleden - onder voorwaarden - geldleningen gegarandeerd van derden, met name voor woningbouw door corporaties of het kopen van een woning door particulieren. De leningen van woningbouwcorporaties worden gegarandeerd door het Waarborgfonds Sociale Woningbouw (WSW). De leningen van particulieren worden gegarandeerd door het Waarborgfonds Eigen Woningen (WEW). Samen met het Rijk en de andere Nederlandse gemeenten zit Haarlem in de zogenoemde achtervang. Dit betekent dat de gemeente pas wordt aangesproken als deze waarborgfondsen hun verplichtingen niet kunnen nakomen. In de praktijk is dat tot nu toe niet voorgekomen.

Per 1 januari 2011 is de achtervangfunctie van de gemeenten voor nieuwe borgstellingen van de Nationale Hypotheekgarantie overgenomen door het Rijk. De gemeentelijke achtervang blijft alleen gelden voor garanties die zijn verstrekt vóór 1 januari 2011. De komende jaren neemt dan ook de omvang van gegarandeerde leningen voor particuliere woningbouw af. Dit geldt niet voor achtervangfunctie voor de woningcorporaties. Mogelijk wordt de financieringssystematiek van woningcorporaties in 2014 gewijzigd.

In 2011 stemde het college in met de garantieverstrekking aan honderd procent deelneming Spaarnelanden ter grootte van € 15 miljoen ten behoeve van financiering van de nieuwbouw. De effectuering hiervan vond voor € 2 miljoen plaats in 2012. De resterende € 13 miljoen wordt in 2013 aangetrokken.

In 2014 wordt een afname van de al verstrekte garanties verwacht. Er worden, in principe, geen nieuwe garanties meer verstrekt.

(bedragen x € 1 miljoen)

Gegarandeerde geldleningen	Per 31-12-2012 (rekening 2012)	Per 31-12-2014 (begroting 2014)
Particuliere woningbouw	917	875
Woningcorporaties	1.030	1.108
Zorgsector	6	6
Culturele instellingen en sportverenigingen	1	2
Nationaal restauratiefonds	2	1
Nutsbedrijven	2	15
Totaal gegarandeerde geldleningen	1.958	2.007

3.5.7 Ontwikkelingen 2014

In 2014 worden, naar verwachting, wettelijke regels over Houdbare Overheidsfinanciën en Schatkistbankieren van kracht.

Wet Houdbare Overheidsfinanciën (HOF)

Bij de invoering van de Europese monetaire unie zijn in het Stabiliteits- en groeipact afspraken gemaakt over de begrotingsdiscipline. Zo mogen EU-lidstaten een begrotingstekort van maximaal drie procent van het bruto binnenlands product (bbp) en een maximale overheidsschuld van zestig procent van het bbp hebben. De crisis heeft aangetoond dat de regels van het Stabiliteits- en groeipact niet altijd effectief zijn toegepast. In het Nationaal Hervormingsprogramma 2012 wordt de Wet HOF dan ook als een voor Nederland wettelijke verankering van de eerder gemaakte afspraken voorgesteld. Het wetsvoorstel bepaalt dat niet alleen het Rijk maar ook de decentrale overheden zich moeten houden aan de doelstellingen uit het aangescherpte Stabiliteits- en groeipact. Het wetsvoorstel was en is controversieel omdat het de autonomie van decentrale overheden in vergaande mate aantast terwijl lagere overheden niet eens de veroorzaker van het tekort zijn.

In een bestuurlijk overleg van 18 januari 2013 tussen de brancheorganisaties en het kabinet zijn de onderwerpen wet HOF, schatkistbankieren en het BTW compensatiefonds allen in samenhang besproken. Dit leidde tot een onderhandelingsakkoord waarover gestemd kon worden. In april 2013 heeft de Tweede Kamer de wet aangenomen met een aantal amendementen. Deze amendementen verbeteren de positie van decentrale overheden in de wet. De Eerste Kamercommissie voor Financiën heeft op 25 juni 2013 het voorlopig verslag uitgebracht en wacht op de memorie van antwoord.

Naar verwachting treedt de Wet HOF op 1 januari 2014 in werking.

De raming en monitoring van het EMU saldo van decentrale overheden vindt plaats op basis van de EMU-enquête, Informatie voor Derden (Iv3) en ramingen van het Centraal Planbureau (CPB). De decentrale overheden vullen zelf de EMU-enquête en Iv3 in en leveren dit aan bij het Centraal Bureau voor de Statistiek (CBS). Het doel van de EMU-enquête is vooruit te kijken op basis van begrotingscijfers. De Iv3-gegevens gaan over realisatiecijfers op kwartaal- en jaarbasis.

Decentrale overheden zullen hier in de toekomst dus veel meer tijd en aandacht aan moeten besteden.

De berekening van het EMU saldo wordt gelijktijdig naar de provincie Noord-Holland en het CBS gestuurd. Mocht daar een terugkoppeling op komen dan zal het college de raad hierover apart informeren.

Schatkistbankieren

In het begrotingsakkoord 2013 is voorgesteld om in 2013 verplicht schatkistbankieren zonder leenfaciliteit voor gemeenten, provincies en waterschappen in te voeren. Lagere overheden zetten nu hun overtollige middelen, met inachtneming van de regeling 'Uitzettingen en derivaten decentrale overheden', op de markt uit. Volgens het verplicht schatkistbankieren zou dit dan bij het Rijk of bij andere overheden - niet zijnde de eigen toezichthouder - moeten gebeuren tegen, naar alle waarschijnlijkheid, een lagere rentevergoeding. De maatregel heeft als doel de EMU-schuld van de totale Nederlandse overheid te verlagen en wordt van kracht door aanpassing van de wet Fido. De commissie heeft besloten het verslag van het schriftelijk overleg d.d. 2 november 2012 te betrekken bij de behandeling van het voorstel Wet houdbare overheidsfinanciën.

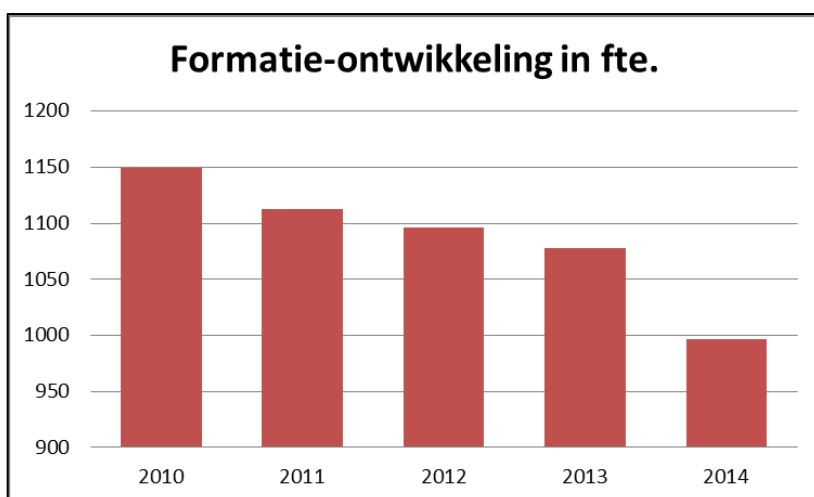
3.6 Bedrijfsvoering

3.6.1 Inleiding

Organisatieontwikkeling in relatie tot het coalitieakkoord

In het coalitieprogramma is gekozen voor een doorontwikkeling van de organisatie zonder grote reorganisatie, richting een kleinere en hoogwaardige, flexibele organisatie en is tot doel gesteld om in 2018 structureel 100 fte op bestaande taken te besparen. Door middel van taakstellingen en reorganisaties op onderdelen van de organisatie, is in de huidige coalitieperiode reeds de doelstelling van de formatiereductie gehaald en is het mogelijk gebleken om door middel van bijvoorbeeld het werken in regie en het gebiedsgericht werken een kleinere organisatie te realiseren.

Tussen 2010 en 2014 neemt het aantal formatieplaatsen met 152 af (van 1149 in 2010 tot 999 fte in 2014).

De keuze om de organisatie stap voor stap, waar de mogelijkheid zich voordoet, door te ontwikkelen, zal ook in 2014 leidend principe zijn. Zo zijn organisatieveranderingen te verwachten in het sociaal domein, als gevolg van de decentralisatie van rijkstaken. Op het moment van opstellen van deze begroting is de betekenis voor budget en formatie nog niet bekend. Wel is in 2013 richting gekozen om de verdere ontwikkelingen in het Sociaal Domein stevig te incorporeren in de staande organisatie. Verder zullen onder meer op gebied van dienstverlening en vergunningverlening en op het gebied van de bedrijfsvoering, stappen worden gezet om te komen tot een flexibelere inrichting van de organisatie, heldere aansturing, efficiency en het indikken van het aantal managementfuncties. Bestuurlijk en ambtelijk worden mogelijkheden tot intensiveren van samenwerking met gemeenten in de regio serieus overwogen.

Door de reductie op de totale formatie, zal kritisch gekeken worden naar de verhouding van de uitvoerende en ondersteunende afdelingen. Het streven is om tot het laagste kwartiel te komen in de landelijke benchmark van Berenschot met de overhead. In 2014 zal de overhead worden doorgelicht, dit maakt onderdeel uit van Haarlem Presteert Beter (HPB).

In de Kadernota 2013 en in de Bestuursrapportage 2013-I is het risico in de personeelsbegroting van het begroten op een normbedrag benoemd. Met ingang van 2008 heeft de gemeente Haarlem ervoor gekozen om niet meer op werkelijke salarislasten te begroten, maar op basis van een normbedrag. De reden voor deze keuze was tweeledig: enerzijds was het een bezuiniging, anderzijds was het doel om met deze maatregel een prikkel te geven aan het sturen op doorstroom en verjonging van het personeelsbestand. In de afgelopen jaren is gebleken dat de werkelijke lasten hoger zijn gebleven dan het begrootte normbedrag waardoor er een tekort ontstaat.

Kern van het voorstel is om het normbedrag te verhogen. Door het normbedrag te verhogen sluit dit beter aan op de werkelijke salarislasten. Er is niet voor gekozen om op werkelijke salarislasten te begroten, omdat dit een te grote financiële aanspraak doet op de begroting en de prikkel om te sturen op een gemiddelde bezetting volledig weggenomen zou worden.

Er worden maatregelen voor een sluitende begroting genomen en er zal strakker gestuurd worden op de bezetting en de secundaire arbeidsvoorwaarden om het verschil tussen werkelijke kosten en geraamde kosten te overbruggen.

3.6.2 HRM

Strategische personeelsplanning: instroom-, doorstroom- en uitstroombesleid

Centrale doelstelling van het personeelsbeleid is om tot een evenwichtige samenstelling van teams te komen door te sturen op in-, door- en uitstroom. Vergrijzing, formatiereductie en veranderende eisen die het werk stelt, maken dit noodzakelijk. Ook in de komende jaren moet de organisatie werken binnen het spanningsveld dat de kwaliteit van de medewerkers niet overal op het gewenste peil is, terwijl de uitstroom onvoldoende omvang heeft om instroom van andere kwaliteiten mogelijk te maken. De kwaliteit zal uit de eigen organisatie moeten komen en mag minder afhankelijk zijn van externe inhuur of grote reorganisaties en daarmee gepaard gaande frictie.

Reorganisaties leggen een enorm beslag op de organisatie, op de medewerkers en op frictiekosten. Evaluatie van de in 2013 gerealiseerde reorganisaties heeft uitgewezen dat bestuur, management, medewerkers en hun vertegenwoordigers in OR en vakbonden, nieuwe voorwaarden willen creëren die er toe bijdragen dat, met voldoende waarborgen voor de individuele medewerkers, de organisatie steeds flexibeler kan inspelen op nieuwe taken en ontwikkelingen, loopbaanpaden kan bieden aan talent en medewerkers soepel van werk naar werk kunnen gaan. Dit is mogelijk als tijdig wordt gestuurd op de kwaliteit en loopbaan van medewerkers.

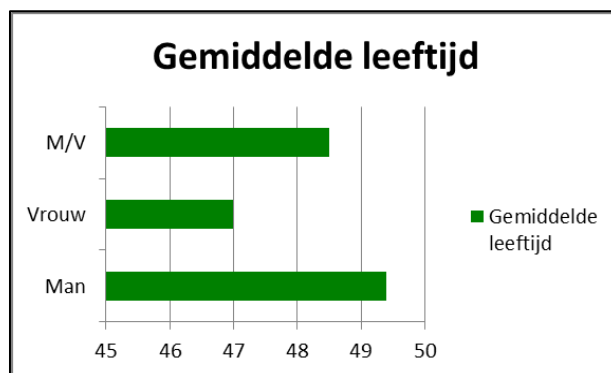
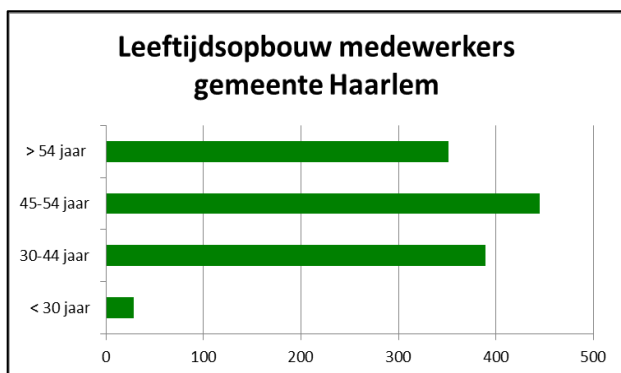
De manager stuurt actief op de kwaliteit van de medewerkers in het team. De geschiktheid en ontwikkeling in de huidige functie wordt tussen de manager en de medewerker besproken en vastgelegd. De loopbaan, talent en kwaliteit van alle medewerkers ten behoeve van inzetbaarheid elders in de organisatie zal in toenemende mate centraal worden gemonitord en aangestuurd.

Medewerkers worden meer gestimuleerd om zelf verantwoordelijk te zijn voor hun loopbaanontwikkeling en mobiliteit. Zij moeten zich minder afhankelijk gaan voelen van een specifieke functie in een specifiek onderdeel van de organisatie. Door een gecombineerde inzet van opleidingsaanbod vanuit het opleidingsprogramma en van individuele loopbaanbudgetten worden medewerkers in de gelegenheid gesteld om opleidingen te volgen. Loopbaanontwikkeling en mobiliteit vormen geen doel op zich, maar zijn een cruciale randvoorwaarde voor de organisatie om met eigen mensen in te kunnen spelen op verandering en minder afhankelijk te worden van externe inhuur of reorganisaties.

Diversiteitsmanagement

De in de afgelopen periode geleverde inspanningen om bedrijfsvoerings-technisch zodanig op orde te komen dat betrouwbare cijfers kunnen worden geproduceerd, hebben de basis gelegd om door middel van stuurinformatie het personeelsbeleid te monitoren. Alle managers hebben beschikking over een uitgebreide databank met alle relevante personeelsgegevens en statistieken. Vanuit de monitoring wordt gericht geadviseerd aan het management en gerapporteerd aan de directie over de uitvoering van het personeelsbeleid. Met name de vacatures, de externe inhuur, de bovenformatieven en de formatie en bezetting worden kwantitatief, kwalitatief en financieel gemonitord.

Het totaal aantal medewerkers van de gemeente Haarlem is 1213, verdeeld over de volgende leeftijdscategorieën:

De gemiddelde leeftijd van de medewerkers bij de Nederlandse gemeenten is 46,9 jaar in 2012 (Bron A+O Personeelsmonitor 2012). De Haarlemse bezetting ligt met het gemiddelde van 48,5 jaar hoger dan het landelijk gemiddelde en neemt gelijk aan de landelijke ontwikkeling toe. De vergrijzing wordt versterkt doordat er minder instroom is van nieuwe medewerkers als gevolg van bezuinigingen en reorganisaties.

Omdat op termijn, vanaf 2016, wel een aanzienlijke uitstroom zal ontstaan door het bereiken door medewerkers van de pensioengerechtigde leeftijd, is het van belang aansluiting te houden met jong talent en het aantrekken van goed gekwalificeerd personeel.

Waar mogelijk met de bestaande middelen worden kansen benut om bijvoorbeeld trainees in dienst te nemen. Een andere belangrijke mogelijkheid, om aansluiting met jongere generaties te houden, is het aanbieden van stageplaatsen. Het huidige beleid van de gemeente Haarlem is om conform het Coalitieakkoord minimaal 80 volwaardige stageplaatsen te creëren. Ingezet wordt om in 2014 wederom minimaal 80 stageplaatsen beschikbaar te stellen. Al is het aantal natuurlijk ook afhankelijk van een nieuw coalitieakkoord na de gemeenteverkiezingen in maart. Overigens is wel een trend in de toename van stageplaatsen die worden ingenomen door al afgestuurde jongeren.

Totaal aantal stagiairs, waarvan:	80
Aantal mannelijke stagiairs	35
Aantal vrouwelijke stagiairs	45
Aantal MBO stagiairs	34
Aantal HBO stagiairs	32
Aantal WO stagiairs	7
Aantal afgestudeerde stagiairs	7

Bovenformatieven

Het aantal bovenformatieven uit reorganisaties voor 2011, vallend onder het sociaal statuut 2006 met ontslagbescherming, bedraagt halverwege 2013 nog 42 medewerkers. Voor 25 medewerkers is een definitieve oplossing in de komende jaren voor handen. Voor 17 bovenformatieven van vóór 2013 is nog sturing op plaatsing (of uit dienst treden) nodig. Op deze effectiever te laten zijn, is het zinvol de prikkel hiervoor bij de organisatie te vergroten. Dat kan door de volgende maatregelen te nemen:

1. Voor bovenformatieven van vóór 2013 die langer dan 6 maanden werkzaamheden verrichten geldt voortaan dat de salariskosten ten laste van de betreffende afdeling komen;
2. Bovenformatieven van vóór 2013 die geen structurele werkzaamheden uitvoeren worden in het van-werk-naar-werk traject geplaatst en hun kosten komen ten laste van de voorziening bovenformatieven.

Door deze aanpassing van de richtlijnen zullen de medewerkers die op 1 januari 2014 reeds langer dan 6 maanden werkzaamheden verrichten ten laste worden gebracht van de betreffende afdeling.

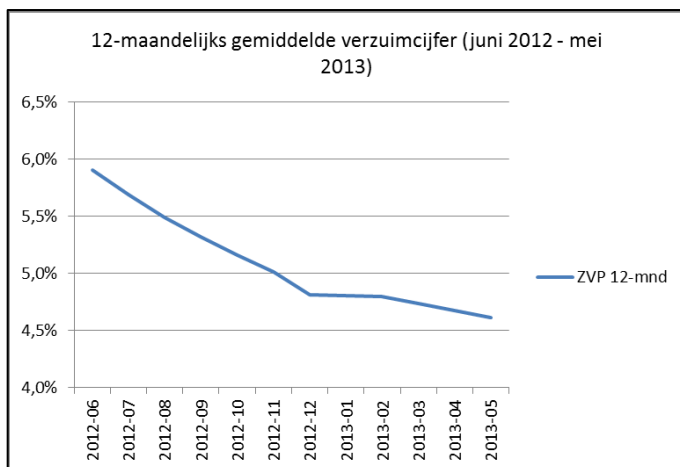
De reorganisaties in 2013 hebben 51 nieuwe bovenformatieven opgeleverd en 14 medewerkers hebben gebruikt gemaakt van een seniorenregeling waarin zij tot aan pensioendatum werkzaamheden afbouwen en kennis overdragen. De bovenformatieven krijgen intensieve begeleiding, vanuit een vaste in pandige locatie (het Sollicitatiehuis) en worden voor de helft van de werktijd vrijgesteld om doelgericht activiteiten te ontplooiën gericht op het vinden van ander werk. Voor de andere helft van de werktijd gaan zij tijdelijke werkzaamheden verrichten die bijdragen aan de kans op herplaatsing. Wanneer zij langer dan zes maanden en voor meer dan de helft van hun aanstellingsuren tijdelijke werkzaamheden verrichten, worden de herplaatsingstermijn opgeschort.

Op basis van een prognose-model is een reserve voor de frictiekosten beschikbaar. De werkelijke kosten blijven in 2013 achter bij de prognose omdat de reorganisaties niet per 1 januari 2013 maar per 1 mei 2013 zijn geëffectueerd. Per kwartaal wordt gerapporteerd aan het college over de voortgang van de van werk naar werk begeleiding en de werkelijke kosten. Als er uit komende reorganisaties meer boventalligen ontstaan, zullen hiervoor zeker aanvullende middelen nodig zijn, temeer daar de arbeidsmarkt voor het plaatsen van medewerkers buiten de gemeente Haarlem nog niet voldoende aantrekt.

Inhuur derden

De in 2013 noodzakelijk geachte externe inhuur was aanvankelijk ingeschat op een bedrag van circa € 14.500.000. Tijdens de behandeling van de kadernota 2012 heeft de gemeenteraad een motie aangenomen om in 2014 de reeds geformuleerde doelstelling (voor 2018) van € 10 miljoen inhuur te realiseren. Er wordt met een kritische blik gekeken bij de uitvoering van het verminderen van de externe inhuur, zodat bij de realisering van de doelstelling de kwaliteit gewaarborgd blijft. Immers het belang van de gemeente Haarlem is groot om projecten zoals die ter verbetering van de organisatie voort te zetten. Voor organisatieonderdelen of vakgebieden waarvoor regelmatig externe inhuur nodig is, wordt waar mogelijk er voor gekozen om de benodigde kwaliteit in huis te halen of te ontwikkelen en de afhankelijkheid van inhuur te verminderen. Om de externe inhuur te beperken zal in sommige gevallen echter ook gekozen worden om sommige projecten en trajecten stop te zetten, danwel te vertragen. Dit vraagt om duidelijke en pijnlijke keuzes.

Verzuim

In 2013 is een daling van het ziekteverzuim zichtbaar. Het streven voor 2014 is om het verzuimpercentage van 4,5% te consolideren. Dat vraagt om een pro-actieve aanpak van met name langdurig verzuim en frequent verzuim. Van frequent verzuim is sprake als een medewerker zich voor de derde keer ziek meldt in een periode van 12 maanden of twee keer per maand. Het landelijk gemiddelde verzuimfrequentie van de

100.00+ gemeente was in 2012 1,39 %. Haarlem streeft in 2014 naar een verzuimfrequentie van minder dan 1,30%.

Op het voorkomen van langdurig verzuim zijn veel besparingen mogelijk. Dit heeft te maken met de verantwoordelijkheid van de werkgever en de aangepaste wetgeving (Ziektewet, WIA, WGA en Wet Poortwachter) op dit gebied.

Naast het verder reduceren van het frequent verzuim en de verzuimduur, zet de gemeente Haarlem in 2014 inzetten op vitaliteit van haar medewerkers en het voorkomen van verzuim.

Sociaal statuut

Sinds 1 januari 2013 zijn alle medewerkers van de gemeente Haarlem in algemene dienst. De functies zijn niet langer 'vast' gekoppeld aan één plek in de organisatie waardoor de inzetbaarheid op andere plekken in de organisatie makkelijker wordt. De eis die aan de medewerkers wordt gesteld om flexibel ingezet te worden, moet omkleed worden met voldoende waarborgen voor het moment als er geen passende functie of taak beschikbaar is, zonder dat hieraan ingewikkelde en tijdrovende procedures vooraf gaan. De benodigde afspraken hierover zullen worden vastgelegd in een nieuw sociaal statuut.

Tevens heeft de organisatie de wens om over te stappen op het nieuwe functiewaarderingssysteem HR21. Voordeel van dit systeem is dat door invoering van generieke functies het aantal functiebeschrijvingen tot enkele tientallen beperkt kan blijven. In de afgelopen jaren zijn meerdere gemeente al op het systeem van generieke functies overgestapt.

3.6.3 Informatievoorziening

Informatievoorziening

In 2014 zal de gemeente op het gebied van informatievoorziening en –beveiliging een aantal onvermijdelijke stappen moeten zetten. Dit terwijl het budget aanzienlijk krimpt. In het najaar 2013 wordt via de toegezegde raadsnota het toegekende budget verder onderbouwd.

De aanzienlijke ontwikkelopgave voor de gemeente Haarlem vergt een goede strategische visie en sturing. Haarlem kiest voor de strategie van trendvolger (bewezen standaarden in de markt), zodat de kosten niet hoger zijn dan strikt noodzakelijk.

Om aan de beheer- en ontwikkelvraag te kunnen blijven voldoen binnen het spanningsveld van krimp en bezuinigingen, zal een compromis gezocht moeten worden, waarbij het uitgangspunt is: meer digitalisering voor minder meer middelen.

Balans tussen de vraag- en aanbodzijde is hierbij essentieel om succesvol en slagvaardig te kunnen zijn. Om beter sturing te organiseren tussen vraag en aanbod zal de vraagzijde op strategisch/tactisch niveau versterkt dienen te worden, zullen de hoofdafdelingen meer betrokken moeten worden en zal het management (integraal) binnen de gemeente meer affiniteit moeten ontwikkelen op gebied van Informatievoorziening. Voor onze infrastructuur heeft de gemeente het vermogen om veel te faciliteren, maar voor de digitalisering is nog onvoldoende gespecificeerd.

Concrete onderwerpen die in 2014 op de agenda staan zijn de inrichting van de Zijlpoort, het afhankelijk van het beschikbare budget inrichten van een uitwijkomgeving van het datacenter, tweede fase vernieuwing Website, en bijvoorbeeld de verdere doorontwikkeling van het zaakgericht werken.

Om goede sturing te organiseren op de inzet van Informatievoorziening en de strategische koers van de organisatie (concern breed) daarin te bepalen is een Chief Information Officer (CIO) op directieniveau gekomen. De CIO zal met de lijnmanagers van de hoofdafdelingen getraind worden over informatiemanagement en het sturen met behulp van een goede gestandaardiseerde architectuur.

Informatiebeveiliging

Security- en informatiemanagement moeten ook op strategisch niveau beter worden geborgd. In 2014 zal het Informatiebeveiligingsbeleid en –plan worden geïmplementeerd.

Tevens zal het incidentenmanagement worden geprofessionaliseerd en operationeel zijn.

Open source Software (motie 11, kadernota 4 juli 2013)

De uitvoering van het masterplan ICT is gereed, met dien verstande dat de Zijlpoort nog ingericht moet worden. In de projectkaders van het masterplan (2010/135106) is bij de kaders van het project (paragraaf 6.4 en 6.5) afgesproken dat open source in de toekomst een optie is. In de afgelopen jaren is meermalen gekozen voor open source producten indien deze binnen de Haarlemse architectuur toepasbaar waren. De keuze voor Microsoft in 2010 is gebaseerd op bewezen technologie, betere beheersbaarheid en goede koppeling met de grote backoffice systemen. Hoewel Haarlem zich positioneert als trendvolger wordt bij de keuze voor een bepaalde oplossing telkens de afweging gemaakt tussen open source of standaard oplossingen.

Archivering

Bureau DIV (Documentatie en Informatie Voorziening) voert gedurende 2013 en 2014 naast haar reguliere processen postregistratie, archivering, applicatiebeheer en gebruiksondersteuning ten aanzien van het gemeentelijke Document Management Systeem, een aantal projecten uit. Zo vindt in de tweede helft van 2013 de digitalisering van historische dossiers van de hoofdafdeling Veiligheid Vergunningen en Handhaving plaats (o.a. bodemdossiers). Daarnaast worden tot eind 2014 de fysieke (papier) archieven van de gemeente uit de periode 1991-1998 bewerkt en overgedragen aan het Noord Hollands Archief. Tevens voert DIV tussen 2013 en eind 2016 twee omvangrijke projecten uit waarmee alle fysieke archieven tot heden worden gesaneerd en afgesloten: de sanering van archieven uit de periode 1998-2008 wordt eind 2014 gerealiseerd, de sanering van archieven uit 2008-heden is naar verwachting eind 2016 afgerond.

Met het oog op de invoering van het nieuwe en digitale werken binnen de gemeente, loopt er gedurende 2013 en 2014 een aantal projecten waardoor op gestructureerde wijze toe wordt gewerkt naar een digitaal werkende organisatie met een goed functionerende digitale beheeromgeving. Deze projecten richten zich op het invoeren van het 'zaakgericht werken', het verder ontwikkelen van het digitaal archief- en informatiebeheer en de inrichting van het E-depot (digitaal archief). Deze projecten zullen met het oog op de ingebruikname van de nieuwe locatie Zijlpoort naar verwachting in september 2014 worden afgerond. Hiermee kan de gemeentelijke organisatie haar primaire processen vrijwel volledig digitaal uitvoeren en zal de archivering volledig digitaal gaan verlopen.

3.6.4 Huisvesting

Zijlpoort

In januari 2014 wordt het casco van de Zijlpoort opgeleverd, vervolgens wordt gestart met de inbouwpakketten. De oplevering van en verhuizing naar de Zijlpoort staan gepland voor eind derde kwartaal 2014. De medewerkers uit Klein Heiligland, Brinkmann, Gedempte Oude Gracht 138, Jansstraat en de medewerkers van Facilitaire Zaken op het Stadhuis verhuizen naar de Zijlpoort.

Verkoop kantoorpanden

De verkoop van de Zijlsingel zit in een afrondende fase met een aspirant koper en mogelijk zal medio oktober 2013 een en ander afgerond zijn. Ten aanzien van de Brinkmann wordt gekeken hoe de verkoop ter hand genomen kan worden nadat in oktober 2012 de verkoop niet is gelukt. Dit geldt overigens ook voor de andere panden die als gevolg van de oplevering van de Zijlpoort aan de Gedempte Oude Gracht (derde kwartaal 2014) vrij komen. Het betreft Klein Heiligland, Gedempte Oude Gracht 138 en Koningstein.

3.6.5 Communicatie

Website

De nieuwe gemeentelijke website wordt eind 2013 opgeleverd; deze versie voorziet in een vernieuwd aanbod aan taken en services volgens een taakgericht webdesign (waarbij bezoekers de belangrijkste taken van de gemeente snel en eenvoudig direct kunnen uitvoeren of kunnen aanmelden). De voorbereidingen voor deze oplevering liggen op schema.

In 2014 wordt gewerkt aan een uitbouw van digitale communicatie waarin gebiedsgericht werken en digitale participatiemogelijkheden een plaats krijgen.

Stadskrant

Vanaf 1 januari 2014 zijn gemeenten verplicht openbare bekendmakingen digitaal te publiceren. Deze informatie verdwijnt uit de Stadskrant en wordt vanaf dat moment verstrekt via de landelijke voorziening voor gemeentelijke bekendmakingen (GVOP).

De Stadskrant zal vanaf januari 2014 een keer per maand verschijnen met minder urgent nieuws maar meer achtergrondinformatie, grotendeels ingericht op de stadsdelen. Voorafgaand aan de verkiezingen van 2014 presenteert het college van B&W, conform afspraak met de Raad, een nota over de toekomst van de gemeentelijke communicatiemiddelen. Verdere digitalisering van overheidsinformatieverstrekking en gebiedsgericht communiceren zullen hierin worden opgenomen.

3.6.6 Juridische Zaken

Ontwikkeling beroep en bezwaar

De toename van het aantal bezwaarschriften blijft ook in 2014 een aandachtspunt. Door de nieuwe sociale wetgeving en de economische situatie blijft het aantal bezwaarschriften hoog. Dit legt een behoorlijke druk op de organisatie voor tijdige afdoening. Door de financiële situatie zijn er tot op heden uitsluitend maatregelen getroffen om de processen te verbeteren en is er maximaal geschoven met de mogelijkheden om voldoende capaciteit vrij te maken voor het tijdig afhandelen van bezwaarprocedures.

Klachten

De hoeveelheid klachten is deels afhankelijk van een goede en snelle afhandeling van bezwaarschriften, omdat veel klachten inhoudelijk gaan over de besluitvorming door de gemeente. Voor 2014 zijn op dit punt geen bijzonderheden te verwachten.

Deze prognose kan (gelet op het verleden) nog 10% hoger worden, omdat er jaarlijks schommelingen kunnen zijn. Door de ontwikkelingen in het Sociaal Domein kan dit aantal nog verder stijgen.

Prognose 2014	Aantallen
Bezwaarschriften sociale zekerheid (commissie WWB)	600
Beroep WWB	180
Overige bezwaarschriften (algemene commissie BBS)	725
Beroep BBS	130
Bezwaar Rechtspositie	30
Beroep Rechtspositie	12
Klachten	150

Inkoop en aanbesteding

In 2014 zal op grond van het inkoop- en aanbestedingsbeleid een verbeteringslag worden gemaakt inzake de inkoopkalender, de contractenbank, de interne controle, financiële analyses en het inkoopproces. Ook social return en duurzaamheid zal in 2014 opnieuw aandacht krijgen.

Gelet op de financiële situatie van de gemeente, zal de focus liggen op het zo doelmatig mogelijk inkopen. Er zal veel aandacht besteed worden aan het afsluiten van raamovereenkomsten, bundeling van volumes en het onderhandelen over tarieven. Dit om de inkoopstaakstelling 2014 te kunnen realiseren. Door professioneel inkopen van leveringen, diensten en werken wordt verwacht een aanbestedingsresultaat van € 1,9 miljoen te realiseren.

3.6.7 Haarlem presteert beter

De hoofdafdeling Middelen en Services is de interne dienstverlener voor de hoofdafdelingen in de organisatie. Tegen lagere kosten de kwaliteit en professionaliteit van onze dienstverlening verhogen. Middelen en Services richt zich vooral op de implementatie van een interne klant – en resultaatgerichte manier van werken, met ondersteunende gestandaardiseerde processen.

Kritische processen zullen worden doorgelicht om snel en beter informatieoverzichten te genereren en de stuurbaarheid van de organisatie te vergroten op de onderdelen van financiën, inkoop, personeelsmutaties en beveiliging. Naast de kwalitatieve verbeteringen, zal ook de totale overhead worden bekeken om de formatieve omvang in overeenstemming te brengen met het laagste kwartiel van de landelijke benchmark.

Budgethouder centraal

In 2014 kan de budgethouder steeds meer vertrouwen op de maandelijkse en dagelijkse gegevens zodat invulling gegeven kan worden aan de sturing en verantwoording door de budgethouder. Schaduwadministraties komen in 2014 in een sterfhuisconstructie. De registraties zijn eenvoudiger qua opzet geworden hetgeen bijdraagt aan meer rust en reinheid voor de budgethouder. In 2014 zal de budgethouder steeds meer gevraagd worden verbanden te leggen tussen prestaties en budget. Ramingsmethodieken en registraties in het primaire proces gaan de budgethouder daarbij helpen. Daar de gemeente een brede variatie aan type producten kent, zal de methode gedifferentieerd worden ingezet. Budgethouders van producten die zich het meest lenen voor deze methodiek zullen bij voorrang ondersteund worden.

3.7 Verbonden partijen en subsidies

3.7.1 Inleiding

Deze paragraaf biedt een beknopt overzicht van het beleid over verbonden partijen en gesubsidieerde instellingen, plus een overzicht van de verbonden partijen en gesubsidieerde instellingen.

De gemeente kan en wil niet alles zelf doen; bovendien is zelf doen ook niet altijd de meest doelmatige manier. In de kaderstellende nota Subsidiesystematiek (2012/113347) heeft de gemeente aangegeven hoe zij komt tot de keuze of zij iets zelf doet of laat doen, zij dit via inkoop of aanbesteding doet danwel via het verstrekken van subsidie. Het zelf laten doen kan bijvoorbeeld zijn via een gemeenschappelijke regeling met andere overheden.

Als wordt samengewerkt met een partij waarin de gemeente zowel een bestuurlijk als een financieel belang heeft, spreekt men van een verbonden partij. Voorbeelden zijn de gemeenschappelijke regelingen Paswerk en Cocensus. Als alleen sprake is van een financieel belang, spreekt men van een subsidierelatie.

3.7.2 Kaders verbonden partijen

De kaders ten aanzien van verbonden partijen zijn vastgelegd in de *nota Verbonden partijen in Haarlem*, vastgesteld op 22 januari 2009 vastgesteld (BIS 2008/226666). De belangrijkste punten staan hieronder kort weergegeven. Volgens deze kaders wordt gewerkt.

- Een verbonden partij is een organisatie waar de gemeente zowel een financieel belang in heeft als (gedeeltelijke) bestuurlijke zeggenschap over heeft. Er is een financieel belang als de gemeente geld kwijtraakt als de organisatie failliet gaat. Als de gemeente zitting heeft in het bestuur van de organisatie of daarvan aandeelhouder is, is sprake van bestuurlijke zeggenschap.
- Gesubsidieerde instellingen zijn formeel geen verbonden partij, omdat de gemeente er geen bestuurlijke zeggenschap over heeft. De relatie die de gemeente heeft met grote instellingen die meer dan € 0,5 miljoen per jaar subsidie van de gemeente ontvangen, wordt (door vanwege het maatschappelijk belang) ook op dezelfde wijze vormgegeven als die met een formele verbonden partij.
- Een methode van risicoclassificatie bepaalt de intensiteit van de relatie met een verbonden partij of grote gesubsidieerde instelling, met name op het terrein van toezicht door de gemeente.
- De gemeente hanteert voor het beantwoorden van de vraag of samenwerking voordelen biedt en welke vorm van samenwerking daarbij het meest gewenst is een beslisboom. De beslisboom wordt ook gebruikt bij periodieke evaluatie van bestaande relaties.
- Naast de beslisboom wordt ook getoetst aan andere wettelijke (Europese) regels, zoals voor aanbesteding, staatssteun en belastingen.
- Raad en college houden hun rollen gescheiden: de raad is verantwoordelijk voor de kaderstelling en de doelstellingen van de gemeente en daarmee voor het algemene beleid ten aanzien van verbonden partijen en subsidieverlening (het wat), het college is verantwoordelijk voor de realisatie van de doelstellingen en de realisatie van het beleid (het hoe).
- Door de scheiding der rollen nemen raadsleden geen zitting in een bestuur van een gemeenschappelijke regeling, tenzij de gemeente daarin meer zetels heeft dan collegeleden of wanneer de regeling is aangegaan door de raad.
- Zittende raads- en collegeleden en werknemers van de gemeente nemen geen zitting in bestuursorganen¹ van stichtingen en vennootschappen die een verbonden partij vormen met de gemeente, of van daarmee gelijkgestelde grote gesubsidieerde instellingen.
- De relaties met verbonden partijen en grote gesubsidieerde instellingen worden vormgegeven rond de begrippen sturing, beheersing, verantwoording en toezicht. Overkoepelend element daarbij is onderling vertrouwen.
- Waar sprake is van meerdere rollen van de gemeente, zoals een eigenaars- en opdrachtgeversrol bij vennootschappen, worden deze rollen zoveel mogelijk door verschillende collegeleden vervuld.

¹ Zoals directie, bestuur, raad van commissarissen en raad van toezicht. Het aandeelhouderschap valt hier niet onder.

Vervolgens worden deze rollen ook weer door verschillende ambtenaren vervuld, die bij verschillende organisatieonderdelen kunnen werken.

3.7.3 Toepassing kaders verbonden partijen

Voor alle verbonden partijen is de verwachting dat deze de komende jaren blijven bestaan en dat Haarlem daar aan verbonden blijft, als deelnemer of als (mede) aandeelhouder. Deze verbintenis komt voort uit de gewenste samenwerking met deze partijen op grond van de werkzaamheden die zij voor de gemeente verrichten.

Toepassing risicoclassificatie

Voor alle verbonden partijen is de verwachting dat deze de komende jaren blijven bestaan en dat Haarlem daar aan verbonden blijft, als deelnemer of als (mede) aandeelhouder. Deze verbintenis komt voort uit de gewenste samenwerking met deze partijen op grond van de werkzaamheden die zij voor de gemeente verrichten.

Toepassing risicoclassificatie

Als onderdeel van het intensiveren van het risicomanagement in het algemeen wordt vanaf 2011 voor het eerst een classificatiemethodiek toegepast, op basis waarvan inzicht kan worden verkregen hoe intensief de toezichtsrelatie van de gemeente met een verbonden partij of gesubsidieerde instelling moet zijn om te waarborgen dat de gemeentelijke doelstellingen worden gerealiseerd. Door middel van vragen en antwoorden op tien aandachtsgebieden ontstaat hiervan een beeld. Afhankelijk van de uitkomst bepaalt de gemeente haar mate van toezicht, variërend van normaal (score tot 25 punten) via verhoogd (score tussen 25 en 35 punten) tot intensief (score vanaf 35 punten). Doel hiervan is om te vermijden dat gemeentelijke beleidsdoelstellingen slechts gedeeltelijk of helemaal niet worden gehaald. Dat is namelijk zowel voor de gemeente als voor een instelling een ongewenste situatie. Voor de gemeente kan dit leiden tot het niet realiseren van gewenste maatschappelijke effecten en doelen. Voor een instelling kan het niet realiseren van de in de subsidiebeschikking vastgelegde doelen en prestaties leiden tot een terugbetalingsverplichting.

Aan de hand van de classificatiemethodiek wordt een indicatie verkregen op basis van uniforme vragen. In de vormgeving van het individuele toezicht kan rekening worden gehouden met het individuele verhaal van een instelling achter de uitkomst van de classificatie. Op basis van de hiervoor geschetste inventarisatie zijn geen gemeenschappelijke regelingen noch van de vennootschappen geclassificeerd onder verhoogd toezicht.

Van de gesubsidieerde instellingen valt welzijnsinstelling Dock in de categorie verhoogd toezicht. In de volgende paragraaf wordt kort samengevat wat de belangrijkste redenen zijn voor het verhoogde toezicht en waar dat verhoogde toezicht uit blijkt.

3.7.5 Toepassing verhoogd toezicht

De score verhoogd toezicht bij Dock is vooral het gevolg van externe ontwikkelingen. In deze sector is sprake van toenemende concurrentie en ingrijpende veranderingen in de wet en regelgeving, met name de WMO. Dat vergt extra aandacht van de gemeente voor de continuïteit van Dock. Deze continuïteit is van groot belang voor de gemeente, omdat kwetsbare groep mensen gebruik maakt van de dienstverlening door Dock. Van belang daarbij is ook dat Dock Haarlem voor 90% van haar inkomsten afhankelijk is van subsidie van de gemeente. Een wijziging in het gemeentelijk beleid kan daardoor grote invloed op de financiële positie van Dock hebben. De uitkomst van de risicoclassificatie is niet gebaseerd op een verkeerde bedrijfsvoering van Dock, maar vooral een bevestiging van de grote invloed die de komende veranderingen voor Dock en de gemeente betekenen. Juist vanwege deze veranderingen en de betekenis van Dock voor de uitvoering van het gemeentelijk beleid, zijn de contacten tussen beide al intensief en stelt Dock viermaal per jaar een tussenrapportage op. Het verhoogd toezicht wordt daarmee in de praktijk van dit moment al toegepast en zal het komend jaar tenminste op dit niveau gehandhaafd blijven.

3.7.4 Overzicht verbonden partijen

In onderstaand overzicht staat per verbonden partij aangegeven wie de deelnemers / aandeelhouders zijn, wat het doel is en wat het belang/risico is. Conform de geactualiseerde BBV-bepalingen wordt met betrekking tot de beschikbaarheid van de financiële informatie in de begroting de financiële gegevens van het voorafgaand jaar t-1 opgenomen, in casu 2012.

Gemeenschappelijke regelingen

Naam:	Gemeenschappelijke regeling Veiligheidsregio Kennemerland (VRK)
Doel:	Uitvoeren van taken op het terrein van regionale Brandweerzorg, Meldkamer, Rampenbestrijding, GGD en GHOR (ongevallen en rampen).
Programma:	2 Veiligheid, vergunningen en handhaving 3 Welzijn, Gezondheid en Zorg 4 Jeugd, Onderwijs, Sport
Deelnemers:	Beverwijk, Bloemendaal, Haarlem, Haarlemmerliede en Spaarnwoude, Haarlemmermeer, Heemskerk, Heemstede, Uitgeest, Velsen en Zandvoort
Bijdrage 2012:	€ 1.270.000 Bijdrage regionale brandweertaken € 2.350.000 Bijdrage GGD basispakket
Belang Haarlem:	31%
Risicoclassificatie:	20.96 → normaal toezicht
Website:	www.vrk.nl
Naam:	Werkvoorzieningschap Zuid-Kennemerland (Paswerk)
Doel:	Uitvoering Wet Sociale Werkvoorziening
Programma:	7 Werk en inkomen
Deelnemers:	Bloemendaal, Haarlem, Haarlemmerliede en Spaarnwoude, Heemstede en Zandvoort
Bijdrage 2012:	€ 18.595.620 (excl. subsidie uitstroom duurzame arbeid van € 3.000.000)
Belang Haarlem:	85 %
Risicoclassificatie:	23.54 → normaal toezicht
Ontwikkelingen:	De landelijke wijzigingen in de wet- en regelgeving over de sociale werkvoorziening hebben ingrijpende gevolgen voor Paswerk. Dit geldt zowel voor het aantal als de aard van de geplaatste SW- medewerkers, evenals voor de inhoud van de werkzaamheden van Paswerk. Ook voor de ambtelijke medewerkers heeft dit gevolgen. Ook wordt onderzocht wat de gewenste juridische vorm is waarin Paswerk haar werk zo optimaal mogelijk kan doen.
Website:	www.paswerk.nl
Naam:	Recreatieschap Spaarnwoude
Doel:	Besturen en beheren van het recreatiegebied Spaarnwoude
Programma:	6 Economie, cultuur, toerisme en recreatie
Deelnemers:	Amsterdam, Haarlem, Haarlemmerliede en Spaarnwoude, Haarlemmermeer, Velsen, Provincie Noord-Holland
Bijdrage 2012:	€ 294.364
Belang Haarlem:	13 %
Risicoclassificatie:	15.42 → normaal toezicht; deze lage score is het gevolg van het niet in eigen dienst hebben van personeel.
Ontwikkelingen:	Momenteel wordt onderzocht in welke vorm het recreatieschap kan voortbestaan en wat daarin de rol van Haarlem is.
Website:	www.recreatienoordholland.nl
Naam:	Noord Hollands Archief
Doel:	Beheren en beschikbaar stellen van rijks-, provinciale-, regionale- en gemeentelijke

	archieven.
Programma:	6 Economie, cultuur, toerisme en recreatie
Deelnemers:	Haarlem, Velsen en het Rijk
Bijdrage Haarlem:	€ 1.857.595
Belang Haarlem:	38 %
Risicoclassificatie:	18.14 → normaal toezicht
Ontwikkelingen:	Voor de nabije toekomst worden geen grote wijzigingen verwacht in de werkzaamheden van het Archief.
Website:	www.noord-hollandsarchief.nl
Naam:	Cocensus
Doel:	Uitvoerende werkzaamheden met betrekking tot het heffen en invorderen van gemeentelijke belastingen
Programma:	10 Financiën en algemene dekkingsmiddelen
Deelnemers:	Haarlem, Haarlemmermeer, Hillegom, Beverwijk, Oostzaan en Wormerland. Per 1 januari 2014 treden de gemeenten Alkmaar, Bergen, Graft-de Rijp, Heerhugowaard, Langedijk en Schermer toe tot de regeling.
Belang Haarlem:	21 %
Bijdrage 2012:	€ 2.416.300
Risicoclassificatie:	23.92 → normaal toezicht
Ontwikkelingen:	Het streven is om geleidelijk het aantal deelnemers en/of klanten uit te breiden.
Website:	www.cosensus.nl
Naam:	Samenwerking CAREL
Doel:	Centrale Administratie- en registratie, uitvoering en beleid Regionale Meld- en Coördinatiefunctie Voortijdig Schoolverlaten en Leerplicht.
Programma:	4 Jeugd, Onderwijs, Sport
Deelnemers:	Beverwijk, Bloemendaal, Haarlem, Haarlemmerliede en Spaarnwoude, Heemstede, Heemskerk, Heemstede, Uitgeest, Velsen en Zandvoort. De gemeenten Beverwijk, Heemskerk, Uitgeest en Velsen doen niet mee in het perceel leerplicht.
Bijdrage 2012:	€ 274.000
Belang Haarlem:	De gemeente Haarlem is contactgemeente voor CAREL, RMC kwalificatieplicht en leerplicht Zuid-Kennemerland, beheert de middelen en coördineert het beleid.
Risicoclassificatie:	De uitvoering van deze regeling is onderdeel van de gemeentelijke organisatie van Haarlem. Daarom is het niet mogelijk om een risicoclassificatie op te stellen.
Ontwikkelingen:	Momenteel wordt besluitvorming voorbereid om met ingang van 2014 de samenwerking om te vormen tot een gemeenschappelijke regeling van de colleges van B&W van de deelnemende gemeenten.
Website:	www.rmc-westkennemerland.nl
Naam:	Gemeenschappelijke regeling Regionale UitvoeringsDienst (Omgevingsdienst/Milieudienst IJmond)
Doel:	Uitvoeren van taken op het terrein van milieu, vergunningverlening, toezicht en handhaving
Programma:	2 Veiligheid, vergunningen en handhaving
Deelnemers:	Beverwijk, Velsen, Heemskerk, Uitgeest. De gemeente Haarlem en de provincie Noord-Holland zijn voornemens om te gaan deelnemen
Bijdrage 2014:	Voor implementatiekosten is in 2014 € 125.000 geraamd.
Belang Haarlem:	In oprichtingsfase, daarom nog geen bepaling van het financiële belang mogelijk.
Risicoclassificatie:	In oprichtingsfase, daarom nog geen classificatie mogelijk.
Ontwikkelingen:	De taken op het gebied van vergunningverlening, toezicht en handhaving op het gebied van milieu(-inrichtingen) vinden steeds meer op regionaal niveau plaats.

Nadat met de Milieudienst IJmond hierover overeenstemming is gevonden, zal de komende jaren intensief samenwerking worden gezocht, bestuurlijk en operationeel, met de RUD NoordZeeKanaalgebied + (NZKG +).

Website: www.milieudienst-ijmond.nl

Stichtingen

Naam: **Stichting Parkmanagement Waarderpolder**
Doel: De ontwikkeling van het gebied Waarderpolder tot een volwaardig bedrijvenpark
Programma: 6 Economie, cultuur, toerisme en recreatie
Deelnemers: Gemeente Haarlem, Industrie Kring Waarderpolder
Bijdrage 2012: € 42.632
Belang Haarlem: 50%
Risicoclassificatie: De omvang van de stichting (organisatie en financiën) en het financiële belang van Haarlem erin zijn van een dusdanig beperkte omvang dat het opstellen van een risicoclassificatie niet zinvol is.
Ontwikkelingen: Voor de nabije toekomst worden geen grote wijzigingen verwacht in de werkzaamheden.
Website: www.waarderpolder.nu

Vennootschappen

Naam: **NV SRO**
Doel: De exploitatie van sport-, recreatie-, onderwijs- en welzijnsfaciliteiten en het ter beschikking stellen van ruimte, faciliteiten, techniek en logistiek. Het verrichten van werkzaamheden en het verrichten van diensten en adviezen op het gebied van sport, recreatie, onderwijs en welzijn daaronder begrepen het organiseren van evenementen.
Programma: 4 Jeugd, Onderwijs, Sport
Deelnemers: Haarlem, Amersfoort
Belang Haarlem: 50 %
Aandelenkapitaal: € 3.958.000
Eigen vermogen: € 8.359.000 (jaarrekening 2012 voor winstbestemming)
Resultaat 2012: € 1.504.000
Risicoclassificatie: 21.57 → normaal toezicht
Ontwikkelingen: Eind 2012 is het strategisch beleidsplan 2013-2018 vastgesteld. SRO wil zich nadrukkelijk profileren als maatschappelijk partner van de gemeenten waar ze actief zijn. Op langere termijn oriënteert SRO zich op groei door meer gemeenten te interesseren voor de huidige intergemeentelijke samenwerkingsvorm. SRO wil zich ook meer profileren op het gebied van maatschappelijk vastgoed.
Website: www.sro.nl

Naam: **Spaarnelands NV**
Doel: Verzorgen van afvalinzameling en (straat)reiniging en onderhoud openbare ruimte
Programma: 9 Kwaliteit fysieke leefomgeving
Deelnemers: Haarlem
Aandelenkapitaal: € 7.704.000
Eigen vermogen: € 11.454.000 (jaarrekening 2012 voor winstbestemming)
Belang Haarlem: 100%
Resultaat 2012: € 623.000
Risicoclassificatie: 23.13 → normaal toezicht
Ontwikkelingen: In de loop van 2013 betreft Spaarnelands nieuwe huisvesting in de Waarderpolder, met onder andere een modern milieuplein voor het brengen en sorteren van

afvalstromen. De huisvesting maakt ook een verbetering van de gebouwgebonden werkprocessen mogelijk en een verbetering van de arbeidsomstandigheden. De komende jaren zal Spaarnelanden zich richten op haar werkzaamheden voor de gemeente Haarlem en andere gemeenten. Leidend daarbij is het leveren van adequate en zo goedkoop mogelijke diensten.

Website:

www.spaarnelanden.nl

Naam: **Bank Nederlandse Gemeenten (BNG)**
Doel: Bancaire dienstverlener
Programma: 10 Financiën en algemene dekkingsmiddelen
Deelnemers: Nederlandse gemeenten, provincies en het Rijk
Aandelenkapitaal: € 29.000
Belang Haarlem: 0,41%
Risicoclassificatie: Vanwege het geringe belang van Haarlem in de BNG is geen classificatie opgesteld.
Ontwikkelingen: Er worden geen veranderingen in de relatie tussen Haarlem en de BNG verwacht.
Website: www.bng.nl

Naam: **N.V. Nuon Energy**
Doel: Productie en leveringsbedrijf van energie
Programma: 10 Financiën en algemene dekkingsmiddelen
Deelnemers: Nederlandse gemeenten, provincies en het Rijk
Aandelenkapitaal: Op 25 juni 2009 is besloten om het gemeentelijk aandelenpakket in Nuon N.V. te verkopen aan Vattenfall volgens de daarvoor geldende afspraken. Tegelijkertijd is de gemeente toegetreden tot het nieuwe bedrijf N.V. Nuon Energy. Volgens de fusieafspraken vindt de overdracht van de gemeentelijke aandelen plaats in enkele tranches over een periode, die eindigt op 30 juni 2015. T/m 2015 wordt jaarlijks € 100.000 dividend ontvangen (behalve in 2014).
Belang Haarlem: 0,1%
Risicoclassificatie: Vanwege de verkoop van de aandelen door Haarlem is geen classificatie opgesteld.
Ontwikkelingen: Naast de veranderingen wegens de verkoop van de aandelen worden geen veranderingen in de relatie tussen Haarlem en Nuon verwacht.
Website: www.nuon.nl

Naam: **Liander N.V.**
Doel: Netbeheer (aanleg, onderhoud en het beheer van het energienetwerk) Daarnaast distribueren en transporteren van elektriciteit en gas voor producenten en afnemers.
Programma: 10 Financiën en algemene dekkingsmiddelen
Deelnemers: Nederlandse gemeenten, provincies en het Rijk
Belang Haarlem: 0,1%
Risicoclassificatie: Vanwege het geringe belang van Haarlem in Liander is geen classificatie opgesteld.
Ontwikkelingen: Er worden geen veranderingen in de relatie tussen Haarlem en Liander verwacht.
Website: www.liander.nl

3.7.5 Overzicht grote gesubsidieerde instellingen

De relatie die de gemeente heeft met grote instellingen die meer dan € 0,5 miljoen per jaar subsidie van de gemeente ontvangen, wordt op dezelfde wijze vormgegeven als die met een formele verbonden partij. Het verschil met een formele verbonden partij is dat de gemeente bij de gesubsidieerde instellingen *niet* in het bestuur (directie of raad van toezicht) zit. Deze instellingen zijn dus bestuurlijk geheel zelfstandig; de gemeente geeft subsidie omdat de instellingen bepaalde werkzaamheden verrichten. Van de zestien grote gesubsidieerde instellingen valt, zoals eerder vermeld, alleen de stichting Dock in de categorie verhoogd toezicht.

Naam:	Stichting Blijfgroep
Doel:	Bieden van preventie, opvang en ambulante hulp bij huiselijk geweld
Programma:	3 Welzijn, gezondheid en zorg
Subsidie 2012:	€ 1.566.595
Risicoclassificatie	21.63 → normaal toezicht
Website	www.blijfgroep.nl
Naam:	Leger des Heils
Doel:	Opvang van dak- en thuislozen
Programma:	3 Welzijn, gezondheid en zorg
Subsidie 2012:	€ 1.845.923
Risicoclassificatie	24.40 → normaal toezicht
Website	www.legerdesheils.nl
Naam:	Stichting Zorgbalans
Doel:	Bieden van hulp aan mensen met een zorgbehoefte om zolang mogelijk en op eigen wijze vorm en inhoud te geven aan hun leven, zowel thuis als in diverse zorglocaties.
Programma:	3 Welzijn, gezondheid en zorg
Subsidie 2012:	€ 592.511
Risicoclassificatie	20.56 → normaal toezicht
Website	www.zorgbalans.nl
Naam:	Stichting Dock
Doel:	Stimuleren van zelfredzaamheid en actief burgerschap.
Programma:	3 Welzijn, gezondheid en zorg
Subsidie 2012:	€ 3.073.903
Risicoclassificatie	25.39 → verhoogd toezicht.
Website	www.dock.nl
Naam:	Haarlem Effect
Doel:	Verzorgen van wijkgericht welzijnswerk in Haarlem.
Programma:	3 Welzijn, gezondheid en zorg 4 Jeugd, Onderwijs en Sport
Subsidie 2012:	€ 2.164.194
Risicoclassificatie	19.16 → normaal toezicht
Website	www.welzijnswerk-haarlem.nl
Naam:	Stichting Kontext
Doel:	Bieden van eerstelijns hulpverlening op het terrein van sociaal materiële en psychosociale vragen en problemen.
Programma	3 Welzijn, gezondheid en zorg
Subsidie 2012:	€ 3.360.641
Risicoclassificatie	24.04 → normaal toezicht
Website	www.kontext.nl
Naam:	Jeugdgezondheidszorg Kennemerland (onderdeel van Viva zorggroep)
Doel:	Jeugdgezondheidszorg voor 0-4 jarigen in de gemeente Haarlem.
Programma:	4 Jeugd, onderwijs en sport
Subsidie 2012:	€ 2.797.631

Risicoclassificatie	20.85 → normaal toezicht
Website	www.vivazorggroep.nl
Naam:	Stichting Spaarne Peuters
Doel:	Exploiteren van meerdere peuterspeelzalen in Haarlem en Spaarndam.
Programma:	4 Jeugd, Onderwijs en Sport
Subsidie 2012:	€ 2.234.948
Risicoclassificatie	21.86 → normaal toezicht
Website	www.spaarnepeuters.nl
Naam:	Stichting SportSupport
Doel:	Ontwikkelen en ondersteunen van breedtesport in Haarlem.
Programma:	4 Jeugd, onderwijs en sport
Subsidie 2012:	€ 320.772
Risicoclassificatie	21.54 → normaal toezicht
Website	www.sportsupport.nl
Naam:	Stichting Hart
Doel:	Kennis bijeen brengen en overdragen op het gebied van kunst-, cultuur- en erfoededucatie en mensen en initiatieven samenbrengen.
Programma:	6 Economie, cultuur, toerisme en recreatie
Subsidie 2012:	€ 1.772.383
Risicoclassificatie	24.17 → normaal toezicht
Website	www.hart-Haarlem.nl
Naam:	Stichting Bibliotheek Zuid-Kennemerland
Doel:	Bibliotheekvoorziening, bereiken van groepen burgers met een informatieachterstand, ontmoetingsplaats voor stedelijke en regionale initiatieven en activiteiten, dienstverlening aan scholen, bedrijven en de overheid (zgn. Leasebibliotheek).
Programma:	6 Economie, cultuur, toerisme en recreatie
Subsidie 2012:	€ 4.717.344
Risicoclassificatie	23.08 → normaal toezicht
Website	www.bibliotheekzuidkennemerland.nl
Naam:	Stichting City Marketing Haarlem
Doel:	Bevorderen van toerisme, recreatie en vrijetijdsbesteding.
Programma:	6 Economie, cultuur, toerisme en recreatie
Subsidie 2012:	€ 716.410
Risicoclassificatie	19.84 → normaal toezicht
Website	www.haarlemmarketing.nl
Naam:	Stichting Frans Hals Museum De Hallen Haarlem
Doel:	Kunstmuseum met een breed opgezette collectie. Moderne en hedendaagse kunst worden in wisselende tentoonstellingen gepresenteerd in De Hallen.
Programma:	6 Economie, cultuur, toerisme en recreatie
Subsidie 2012:	€ 3.467.616
Risicoclassificatie	19.84 → normaal toezicht
Website	www.franshalsmuseum.nl

Naam: **Stichting Patronaat**
Doel: Verzorgen van optredens in het poppodium.
Programma: 6 Economie, cultuur, toerisme en recreatie
Subsidie 2012: € 1.554.818
Risicoclassificatie 21.58 → normaal toezicht
Website www.patronaat.nl

Naam: **Stichting Stadsschouwburg en Philharmonie Haarlem**
Doel: Verzorgen van culturele programma's in de concertzalen en schouwburg.
Programma: 6 Economie, cultuur, toerisme en recreatie
Subsidie 2012: € 5.820.834
Risicoclassificatie 22.23 → normaal toezicht
Website www.theater-haarlem.nl

Naam: **Stichting Toneelschuur**
Doel: Verzorgen van theater en filmvoorstellingen.
Programma: 6 Economie, cultuur, toerisme en recreatie
Subsidie 2012: € 2.025.793
Risicoclassificatie 22.54 → normaal toezicht
Website www.toneelschuur.nl

3.8 Grond- en vastgoedbeleid

3.8.1 Inleiding

De gemeente is eigenaar van grond en gebouwen die nodig zijn om ruimtelijke en/of maatschappelijke doelstellingen te realiseren. Het Haarlemse grond- en vastgoedbeleid is het kader waarbinnen het gemeentelijk vastgoed wordt ontwikkeld en geëxploiteerd. In april 2013 heeft de raad de Nota Grondbeleid (2013/74991) vastgesteld. In deze nota is het grond- en vastgoedbeleid gezien tegen de achtergrond van de visie en ambitie van Haarlem en de wijze waarop de gemeente de regiefunctie in de stedelijke ontwikkeling vormgeeft. Periodiek actualiseert en publiceert de gemeente in de Nota Grondprijzen (2011/289157) de nadere invulling hiervan voor het uitgiftebeleid en het grondprijnsbeleid. Voor ruimtelijke ontwikkelingen stelt de gemeente de kaders vast in de vorm van projectdocumenten waarin onder andere het te realiseren programma, de planning en de financiële gevolgen van de projectuitvoering worden vastgelegd.

Meerjaren Perspectief Grondexploitaties (MPG)

De grondexploitatie is een middel om de financiële gevolgen van ruimtelijke ontwikkelingen inzichtelijk te maken. De grondexploitatie bevat alle kosten en opbrengsten, uitgezet in tijd, die verband houden met de productie van gronden ten behoeve van een ruimtelijke ontwikkeling. Ze vormen een middel om ruimtelijke en maatschappelijke doelstellingen te realiseren zoals woningbouw, maatschappelijke ontwikkelingen en infrastructurele zaken.

De functie van het MPG is meerledig: het college legt verantwoording af over het gevoerde grondbeleid, de resultaten van het verstreken jaar en de status van de reserve grondexploitatie. Voorts levert het MPG een vooruitblik op de toekomstige ontwikkelingen.

Rapportage

In de financiële Beheerverordening (2012/481949) zijn de algemene spelregels uit het BBV (Besluit Begroting en Verantwoording Provincies en Gemeenten) verbijzonderd voor de gemeente Haarlem. Daarin zijn onder meer de richtlijnen voor de waardering - en exploitatie van gronden en de bevoegdheden van college en raad uitgewerkt. In deze verordening is besloten om het MPG voortaan vast te stellen bij de Kadernota en de grondexploitaties mee te laten lopen in de primaire begrotingscyclus. Er worden geen meerjarige kredieten meer afgegeven per grondexploitatie. De jaarbudgetten worden bij de programmabegroting vastgesteld. Op deze manier wordt het proces van de grondexploitaties volledig opgenomen in de gemeentelijke planning en control cyclus:

1. Het Meerjarenplan Grondexploitaties 2013 is de onderbouwing van de mutaties in de grondexploitaties bij het Jaarverslag 2012.
2. Het Meerjarenplan Grondexploitaties 2013 wordt meegenomen als onderdeel van de Kadernota 2013 ter vaststelling door de raad.
3. De Programmabegroting 2014 wordt opgesteld op basis van het MPG 2013.
4. In de Bestuursrapportages wordt gerapporteerd over eventuele afwijkingen.

Economische recessie

De laatste jaren tonen aan dat de economische recessie heeft geleid tot uitstel, afwaardering en soms afstel van diverse ruimtelijke ontwikkelingen. De lopende en toekomstige projecten worden nauwlettend gevolgd op voortgang, risico's en haalbaarheid. In de grondexploitaties worden conservatieve parameters en verwachtingen gehanteerd waarmee gestreefd wordt de grondexploitaties actueel te houden. Contracten die in het verleden zijn gesloten blijken niet altijd meer haalbaar te zijn. Daarnaast is een afwaardering van grondinkomsten door heronderhandeling in een aantal situaties onvermijdelijk gebleken.

3.8.2 Grondexploitaties

Reserve Grondexploitaties

De reserve Grondexploitaties is een algemene risicoreserve ter dekking van risico's van grondexploitaties. De voordelige resultaten in grondexploitaties worden aan deze reserve toegevoegd en de nadelige resultaten

worden eraan onttrokken. Zodra er een tekort in het eindresultaat van een grondexploitatie wordt voorzien, moet er een voorziening (genaamd: voorziening toekomstige verliezen grondexploitaties) worden getroffen ten laste van de Reserve Grondexploitaties. Een wijziging in het voorziene tekort in een grondexploitatie wordt gevolgd door een zelfde wijziging in de ‘voorziening toekomstige verliezen grondexploitaties’. Dit is een wettelijke eis die is opgenomen in het BBV.

In 2012 is een groot aantal herzieningen in de grondexploitaties doorgevoerd en steeg de ‘voorziening toekomstige verliezen grondexploitaties’ tot € 18,915 miljoen en daalde de reserve Grondexploitaties naar nul.

In 2013, vanaf het MPG 2013 tot en met de Bestuursrapportage 2013-2, zijn opnieuw herzieningen in de grondexploitaties doorgevoerd. Hierdoor dient de ‘voorziening toekomstige verliezen grondexploitaties’ met € 3,4 miljoen verhoogd te worden. Mogelijke bijdragen vanuit de ISV reserve Wonen aan de grondexploitaties Aziëweg en Meerwijk Centrum resulteren in een saldoverbetering van € 1,4 miljoen waarmee de totale bijstelling van de voorziening toekomstige verliezen per saldo € 2,0 miljoen bedraagt. De overige wijzigingen in de reserve Grondexploitaties worden veroorzaakt door een bijdrage van twee maal € 1,5 miljoen zoals besloten bij de kadernota 2013. Naar verwachting zullen de grondexploitaties Ripperda en Raaks in 2013 respectievelijk 2015 geliquideerd worden. De opbrengst van deze grondexploitaties kan aan de reserve Grondexploitaties toegevoegd worden. Per eind 2013 komt de geprognosticeerde stand van deze reserve op een saldo van € 3,8 miljoen.

Het totaal van bovengenoemde wijzigingen in de reserve Grondexploitaties is weergegeven in onderstaand overzicht (op basis van de prognose van de Kadernota 2013).

(bedragen x €1.000)

PROGNOSE Verloop Reserve Grondexploitaties	2013	2014	2015	2016	2017	2018
<i>Saldo begin van het jaar</i>	<i>(nul)</i>	<i>3.874</i>	<i>5.374</i>	<i>2.754</i>	<i>2.754</i>	<i>2.754</i>
bij: dotatie op basis van Kadernota 2013	1.500	1.500				
bij: liquidatie Grondexploitaties Raaks	3.200		-500			
bij: liquidatie Grondexploitaties Ripperdatterrein	1.100					
af: bijstelling Bestuursrapportage 2013-2 ophoging voorziening toekomstig verliezen Grondexploitaties	-2.000					
Stand per einde jaar	3.800	5.300	4.800	4.800	4.800	4.800

Conclusie

Door de situatie op de huidige woningmarkt zijn de grondinkomsten van diverse ruimtelijke ontwikkelingen afgewaardeerd. Dit heeft een weerslag op de reserve Grondexploitaties. Zoals uit bovengenoemd overzicht opgemaakt kan worden, is de positieve stand van de reserve Grondexploitaties mogelijk door de winstneming van grondexploitatie Ripperda en de liquidatie van grondexploitatie Raaks in 2013.

Het weerstandsvermogen (risico's die niet voorzien zijn in projecten en derhalve niet opgenomen zijn in grondexploitaties) moet zorgvuldig bewaakt worden.

Overzicht projectresultaat / inkomsten / uitgaven MPG 2013

In onderstaand overzicht zijn het projectresultaat, de inkomsten en de uitgaven voor 2014 conform het MPG 2013 en Bestuursrapportage 2013-2 per grondexploitatie weergegeven. De kolommen kunnen als volgt gelezen worden:

1^e kolom: het projectresultaat (contante waarde) zoals vermeld in het MPG 2013.

2^e kolom: de uitgaven binnen het plangebied.

3^e kolom: de inkomsten binnen het plangebied.

4^e kolom: de prognose kosten minus inkomsten binnen het plangebied

Programmabegroting 2014 Grondexploitatie MPG 20130701; Negatief = opbrengst				
Na verwerking bevindingen bestuursrapportage 2013-2				
Complexen	Eindresultaat contante waarde 1-1-2013	2014 begroot: uitgaven	2014 begroot: inkomsten	Saldo 2014 inkomsten en uitgaven
Centrum				
014 Raaks	-2.639	281	-171	110
Zuidwest				
028 FUCA Ld Buurt-Roz Prieel - Transvlbr	1.428			
Oost				
005 Waarderpolder, revitalisering, Noord	3.683	1.651	-1.100	551
007 Waarderpolder, revitalisering, Noord	-221	276		276
010 Waarderpolder, revitalisering, Zuid-West	-2.307	859		859
115 Spoorzone Oostpoort Oost fase 2	-1.914	216		216
094-28 SZ OP West Oudeweg 28	-2.496	143	-1.570	-1.427
094-3 SZ OP West Oudeweg 030	1.436	156	-125	32
113 Spoorzone Scheepmakerskwartier	222	74	-970	-896
159 Scheepmakerskwartier Fase 2	487	416	-900	-484
091-1 DSK Deelgebied 1	-1.636		-165	-165
091-2 DSK Deelgebied 2	453	218	-20	198
091-3 DSK Deelgebied 3	329	446		446
141 Zomerzone Zuidstrook		876	-605	271
142 Slachthuisterrein - Oorkondelaan	1.158	1.189	-50	1.139
Schalkwijk				
036 SW2000 Europawijk-Z	-169	570	-37	533
037 "023" Haarlem	-15.859	1.024	-749	276
042 Azieweg	5.796	713	-1.023	-310
043 Meerwijk-Centrum	5.141	730	-666	65
Noord				
017 Ripperda	-3.258	279	-70	209
079 Deliterrein	1.692	204		204
157 Badmintonpad	2.551	1.766	-747	1.019
130 Delftwijk Programma	-8.586	206	-1.070	-864
131 A Delftlaan Noord	-225			
132 B Slauerhoffstraat	129			
133 Winkelcentrum	-266			
134 Wijkpark, Middengebied	6.675	673		673
135 Delftplein	34	2		22
136 Delftlaan Zuid	735	146		146
138 A. van der Leeuwstraat	276	137		137
Totaal	-7.351	13.249	-10.036	3.212

Voor alle projecten wordt € 13,2 miljoen uitgaven en € 10,0 inkomsten geraamd.

De top vijf van de grondverkopen zijn: Waarderpolder Noordkop, Aziëweg, Spoorzone Oudeweg 28 en Scheepmakerskwartier fase 1 en 2.

Overzicht MPG 2013 / bijgestelde raming Bestuursrapportage 2013-2

In onderstaand overzicht is het projectresultaat conform het MPG 2013 en de bijgestelde raming conform Bestuursrapportage 2013-2 per grondexploitatie weergegeven en geeft een onderbouwing van de mutatie van de voorziening toekomstige verliezen. De kolommen kunnen als volgt gelezen worden.

1^e kolom: het projectresultaat (contante waarde) zoals vermeld in het MPG 2013.

2^e kolom: het bijgestelde projectresultaat (contante waarde) conform de Bestuursrapportage 2013-2.

3^e kolom: het verschil tussen bovengenoemde projectresultaten.

4^e kolom: de belangrijkste reden van de bijgestelde ramingen.

(bedragen x €1.000)

Overzicht mutaties eindresultaten						
MPG 2013 - MPG 20130701						
Negatief = opbrengst	MPG 20130701					Toelichting
	MPG 2013	Resultaat	Resultaat Netto	Mutatie	Voorziening	
	CW 0101	CW 0101	verschil	voorziening	totaal	
Centrum						
014 Raaks	-2.629	-2.639	-10			Vrijval budget VTU
Zuidwest						
028 FUCA Ld Buurt-Roz Prieel - Transvaalbuurt	1.428	1.428			-1 428	
Oost						
005 Waarderpolder, revitalisering, Noord	3.663	3.683	20	- 20	-3 683	Bijstelling prognoses; toegevoegd budget (subsidie) Bottelier
007 Waarderpolder, revitalisering, Noord	-248	-221	27			Rente effecten door uitfasering
010 Waarderpolder, revitalisering, Zuid-	-2.588	-2.307	280			Kosten maaiveldinrichting
115 Spoorzone Oostpoort Oost fase 2	-2.160	-1.914	245			VTU post herzien
094 Spoorzone Oostpoort West Oudeweg	-1.051	-1.060	-9			Diversen
113 Spoorzone Scheepmakerskwartier	349	222	-127			Afrekening Principaal gunstiger
159 Scheepmakerskwartier Fase 2	167	487	319	- 319	- 487	Herwaardering verkoopopbrengst
091 DSK	-761	-854	-93			Rente effecten door latere uitkering schoolbijdrage
141 Zomerzone Zuidstrook						Eindresultaat blijft contractueel dekkend
142 Slachthuisterrein - Oorkondelaan	-28	1.158	1.186	-1 158	-1 158	Herwaardering verkoopopbrengst en risico ontpachting
Schalkwijk						
036 SW2000 Europawijk-Z	-142	-169	-28			Rente effecten door uitfasering
037 "023" Haarlem	-16.161	-15.859	302			Rente effecten door verschuiving derde tranche
042 Aziëweg	4.522	5.796	1.274	-1 274	-5 796	Wijziging mogelijkheden programma & concept contract
043 Meerwijk-Centrum	4.493	5.141	648	- 648	-5 141	Risico gemeld in risicoparagraaf 2012 , thans verwerkt in GrEx
Noord						
017 Ripperda	-3.255	-3.258	-3			
079 Deliterrein	1.706	1.692	-14	14	-1 692	Vrijval budget VTU
157 Badmintonpad	2.586	2.551	-36	36	-2 551	Effect fasering kosten naar achteren
130 Delftwijk Programma	-8.478	-8.586	-108			Verhoging trafobijdrage Vondelweg
131 A Delftlaan Noord	-35	-225	-190			Vrijval begroting woonrijp maken
132 B Slauerhoffstraat	121	129	8			Diversen

Overzicht mutaties eindresultaten MPG 2013 - MPG 20130701						
Negatief = opbrengst	MPG 20130701 2013					Toelichting
	Resultaat CW 0101	Resultaat CW 0101	Netto verschil	Mutatie voorziening	Voorziening totaal	
133 Winkelcentrum	-257	-266	-9			Diversen
134 Wijkpark, Middengebied	6.727	6.675	-52			Effect fasering kosten naar achteren
135 Delftplein	34	34				
136 Delftlaan Zuid	735	735				
138 A. van der Leeuwstraat	276	276				
Subtotaal Delftwijk	-876	-1.227	-350			
Totaal	-10.983	-7.351	-3.632	-3.369	-21.935	

Als gevolg van onder andere de economische recessie en heronderhandelingen zijn in het afgelopen half jaar herzieningen doorgevoerd in de grondexploitaties. Het resultaat ten opzichte van het MPG 2013, verwerkt tot en met de Bestuursrapportage 2013-2, geeft aan dat de 'voorziening toekomstige verliezen grondexploitaties' met € 3,4 miljoen verhoogd dient te worden.

Toelichting grondexploitaties

In onderstaande paragraaf worden de individuele grondexploitaties toegelicht. Aangegeven wordt welke werkzaamheden er in 2014 plaatsvinden en wat de uitgaven/inkomsten zijn via een verwijzing naar de bovengenoemde overzichten. Daarnaast wordt het projectresultaat (contante waarde) conform rapportage Bestuursrapportage 2013-2 vermeld en worden de eventuele risico's van het project weergegeven.

Stadsdeel Centrum

014 Raaks

Gezien de situatie op de kopersmarkt heeft ontwikkelaar MAB afgezien van ontwikkeling van de laatste fase Raaks. Een nieuw stedenbouwkundig programma van eisen is opgesteld en besluitvorming zal nog plaatsvinden inzake het al dan niet opstarten van de laatste fase Raaks. Uitgangspunt van de grondexploitatie is thans nog dat in 2014 gestart wordt met bouwrijp maken van de grond voor ontwikkeling van de laatste fase. Genoemde uitgaven zijn zichtbaar in de jaarschijf 2014. Het eindresultaat in contante waarde van de grondexploitatie conform de Bestuursrapportage 2013-2 bedraagt € 2,6 miljoen. Een risico vormt uitstel van de ontwikkeling.

Stadsdeel Zuid-West

028 Fuca

In 2014 zullen binnen de grondexploitatie Fuca geen werkzaamheden meer plaatsvinden. Afhankelijk van de afwikkeling van de grondverkoop, kan de grondexploitatie in 2013 danwel 2014 gesloten worden. Het eindresultaat in contante waarde van de grondexploitatie conform de Bestuursrapportage 2013-2 bedraagt € 1,4 miljoen tekort.

Stadsdeel Oost

113 Scheepmakerskwartier fase 1

In 2013 is de verkoop van fase 1 gestart. Streven is de bouw in 2014 te starten. Conform contract wordt in 2014 bouwrijp gemaakt. Genoemde uitgaven zijn zichtbaar in de jaarschijf 2014. Het eindresultaat in contante waarde van de grondexploitatie conform de Bestuursrapportage 2013-2 bedraagt € 0,2 miljoen tekort. Het projectresultaat ten opzichte van het MPG 2013 is met € 0,1 miljoen verbeterd als gevolg van een hogere bijdrage aan de plankosten door koper. Een risico vormt de verkoop van de woningen. Een bepaald

percentage dient verkocht te zijn alvorens de bouw gestart wordt en afnemer zijn contractuele verplichtingen kan nakomen.

159 Scheepmakerskwartier fase 2

In 2014 worden geen activiteiten verwacht. Het eindresultaat in contante waarde van de grondexploitatie conform de Bestuursrapportage 2013-2 bedraagt € 0,5 miljoen tekort. Het projectresultaat ten opzichte van het MPG 2013 is met € 0,3 miljoen verslechterd als gevolg van afwaardering van de verkoopopbrengsten. Een risico vormt de verkoopbaarheid van het project.

005 Waarderpolder Noord-Oost

In 2014 wordt het bouwrijp maken en de aanleg van de watergang afgerond. Genoemde uitgaven zijn zichtbaar in de jaarschijf 2014. Het eindresultaat in contante waarde van de grondexploitatie conform de Bestuursrapportage 2013-2 bedraagt € 3,683 miljoen tekort. Een risico is een tijdelijk lagere opbrengst bij de uitgifte van bedrijfsterreinen. Hiermee is in de grondexploitatie al rekening gehouden.

007 Waarderpolder Noord-West

In 2014 wordt de Waarderveldweg aangepast. Genoemde uitgaven zijn zichtbaar in de jaarschijf 2014. Het eindresultaat in contante waarde van de grondexploitatie conform de Bestuursrapportage 2013-2 bedraagt € 0,2 miljoen. Een risico is de lagere opbrengstverwachting bij de uitgifte van bedrijfsterreinen. Hiermee is in de grondexploitatie al rekening gehouden.

010 Waarderpolder EBH

Eind 2013 en begin 2014 worden de kantoren van Spaarnelanden gesloopt. Daarnaast wordt de openbare ruimte van het EBH terrein aangepast. Genoemde uitgaven zijn zichtbaar in de jaarschijf 2014. Het eindresultaat in contante waarde van de grondexploitatie conform de Bestuursrapportage 2013-2 bedraagt € 2,3 miljoen. Het projectresultaat ten opzichte van het MPG 2013 is met € 0,3 miljoen verslechterd als gevolg van aanvullende kosten woonrijp maken.

115 Oostpoort Oost Fase 2

In 2014 worden geen activiteiten verwacht. Het eindresultaat in contante waarde van de grondexploitatie conform de Bestuursrapportage 2013-2 bedraagt € 1,9 miljoen. Het projectresultaat ten opzichte van het MPG 2013 is met € 0,2 miljoen verslechterd als gevolg van een herziening van de raming VTU-kosten in het graszaadscenario.

094 Oostpoort West

In 2014 worden geen activiteiten verwacht. Het eindresultaat in contante waarde van de grondexploitatie conform de Bestuursrapportage 2013-2 bedraagt € 1,1 miljoen.

091 DSK

De bouw van de school is in uitvoering. In 2014 wordt de speelplaats aangelegd. Ten opzichte van het MPG 2013 is sloop van de oude school en bijbehorende vtu vervroegd naar 2014. Het eindresultaat in contante waarde van de grondexploitatie conform de Bestuursrapportage 2013-2 bedraagt € 0,9 miljoen. Het projectresultaat ten opzichte van het MPG 2013 is met € 0,1 miljoen verbeterd als gevolg van rente-effecten door latere uitkering van de schoolbijdrage. Een risico is dat de grondinkomsten later ontvangen worden en/of lager uitvallen.

141 Zomerzone Zuidstrook

Deelfase 3a en 4a van het project zijn in uitvoering en worden in 2014 opgeleverd. In 2014 wordt het woonrijp maken rondom deze blokken uitgevoerd. Genoemde uitgaven zijn zichtbaar in de jaarschijf 2014. Het eindresultaat in contante waarde van de grondexploitatie conform de Bestuursrapportage 2013-2 bedraagt € 0 omdat er contractafspraken zijn over de dekking van het project. Een risico in dit project is dat uitstel danwel afstel van de laatste fasen (fase 5,6 en 7) zal plaatsvinden.

142 Slachthuis/Oorkondelaan

In 2014 is beëindiging van het erfpachtcontract afgerond en wordt het achterstallig onderhoud aan het Slachthuis uitgevoerd. Genoemde uitgaven zijn zichtbaar in de jaarschijf 2014. Het eindresultaat in contante waarde van de grondexploitatie werd begin 2013 in eerste instantie berekend op € 1,7 miljoen tekort. Bij actualisatie van de grondexploitatie voor de Bestuursrapportage 2013-2 bedraagt het tekort € 1,2 miljoen. Het projectresultaat ten opzichte van het MPG 2013 is met € 1,2 miljoen verslechterd als gevolg van afwaardering van de verkoopopbrengst, herwaardering van het risico van opheffing erfpacht en de kosten van het achterstallig onderhoud. Voor het tekort van de grondexploitatie is een voorziening opgenomen in de voorziening toekomstige verliezen grondexploitaties.

Stadsdeel Schalkwijk

036 Europawijk-Zuid

Dit project bestaat thans nog uit twee fasen ter uitvoering. Over start van de blokken 1 t/m 4 vindt overleg plaats met Pré Wonen. Ymere heeft blok 6 (Brusselstraat) in voorbereiding en start in 2013. In 2014 vinden diverse afrondende werkzaamheden binnen dit project plaats waarvoor VTU-kosten zijn geraamd. Daarnaast wordt een jongeren gebouw Futurzz aan de Brusselstraat opgeknapt (VROM impuls project) en zijn kosten geraamd voor diverse werkzaamheden. Genoemde uitgaven zijn zichtbaar in de jaarschijf 2014. Het eindresultaat in contante waarde van de grondexploitatie conform de Bestuursrapportage 2013-2 bedraagt € 0,2 miljoen. Een risico is dat realisatie van de woningen van blok 1 t/m 4 (Pré Wonen) vertraagd wordt. De corporatie betaalt dan geen trafo-bijdragen, maar de gemeentelijke uitgaven voor woonrijp maken worden tevens uitgesteld waardoor het financiële effect niet groot is.

037 Entree (023 Haarlem)

Het project 023 bestaat uit diverse onderdelen. Het westelijk deel: de verkoop is gestart. Boerhavelaan: oplevering van de eerste woningen vindt plaats in 2013. Het oostelijk deel: de grond is nog gemeentelijk eigendom. In 2014 zijn vtu-kosten en kosten bouwrijp maken van het westelijke deel geraamd. Genoemde uitgaven zijn zichtbaar in de jaarschijf 2014. Het eindresultaat in contante waarde van de grondexploitatie conform de Bestuursrapportage 2013-2 bedraagt € 15,9 miljoen. Het projectresultaat ten opzichte van het MPG 2013 is met € 0,3 miljoen verslechterd als gevolg van rente-effecten door verschuiving van de derde tranche van de koopovereenkomst. Een risico vormt een eventuele contractwijziging als gevolg van de situatie op de huidige woningmarkt. De rentevergoeding op de (uitgestelde) koopsom van de grond komt wellicht ter discussie en de totaalopbrengst zou door genoemde oorzaken kunnen verslechteren. Het contract wordt thans juridisch getoetst.

043 Meerwijk-Centrum

In 2013 past Ymere het ontwerp van locatie 1 aan (30 goedkopere eengezinswoningen) en wordt dit aan de raad voorgelegd. Bij succesvolle verkoop kan de bouw in 2014 starten. In 2014 zijn uren geraamd voor begeleiding van deze ontwikkeling. Genoemde uitgaven zijn zichtbaar in de jaarschijf 2014. Het eindresultaat in contante waarde van de grondexploitatie conform de Bestuursrapportage 2013-2 bedraagt € 5,1 miljoen tekort. Het projectresultaat ten opzichte van het MPG 2013 is met € 0,6 miljoen verslechterd als gevolg afwaardering van de geprognosticeerde grondinkomsten. Voor het tekort van de grondexploitatie is een voorziening opgenomen in de voorziening toekomstige verliezen grondexploitaties.

042 Aziëweg

Dit project bestaat uit twee locaties. Locatie 1 zijn twee woontorens van Pré Wonen. Locatie 2 bestaat uit drie woontorens waarvan twee voor St.Jacob. Voor 2014 is het woonrijp maken van het parkeerterrein en openbare ruimte rondom een toren van St. Jacob geraamd alsmede de bijbehorende VTU-kosten. Genoemde uitgaven zijn zichtbaar in de jaarschijf 2014. Een risico voor dit project vormt de situatie op de huidige koopwoningmarkt; Pré Wonen heeft aangegeven de planvorming te moeten aanpassen naar goedkopere woningen. Een ander risico is dat beide beoogde afnemers van de locaties de financiering niet rond krijgen

waardoor de woningbouwproductie stagneert en de kostendrager van het Aziëpark wegvalt. De hoge boekwaarde van het project vormt een negatieve rentefactor in het project. Genoemde risico's zijn als worst case scenario verwerkt in de grondexploitatie. Het eindresultaat in contante waarde van de grondexploitatie conform de Bestuursrapportage 2013-2 bedraagt € 6,0 miljoen tekort. Het projectresultaat ten opzichte van het MPG 2013 is met € 1,3 miljoen verslechterd als gevolg van verlaging van de geprognosticeerde grondinkomsten aangezien het huidige programma niet meer als realistisch wordt ingeschat. Voor het tekort van de grondexploitatie is een voorziening opgenomen in de voorziening toekomstige verliezen grondexploitaties.

Stadsdeel Noord

017 Ripperda

Gezien de situatie op de kopersmarkt wordt in de grondexploitatie rekening gehouden met een uitgestelde ontwikkeling van de laatste (3^e) fase van het terrein. Het woonrijp maken van het laatste deel openbare ruimte (rondom hoofdgebouw Westhof) wordt circa november 2013 gestart en in 2014 afgerond. De uitgaven zijn zichtbaar in de jaarschijf 2014. Het eindresultaat in contante waarde van de grondexploitatie conform de Bestuursrapportage 2013-2 bedraagt € 3,3 miljoen.

079 Deliterrein

Op het Deliterrein worden in 2014 geen activiteiten verwacht. Gezien de situatie op de kopersmarkt wordt in de grondexploitatie rekening gehouden met een uitgestelde ontwikkeling van het terrein. Het eindresultaat in contante waarde van de grondexploitatie conform de Bestuursrapportage 2013-2 bedraagt € 1,7 miljoen tekort.

157 Badmintonpad

De stichting Duinwijk en de gemeente zijn in overleg over sloop-/nieuwbouw van de Badmintonhal en de wijze van contractvorming. In 2014 zijn verwerving en sloop van de hal en het bouwrijp maken van het terrein geraamd. De bovengenoemde uitgaven zijn zichtbaar in de jaarschijf 2014. Als inkomsten zijn diverse grondverkoop geraamd. Het eindresultaat in contante waarde van de grondexploitatie conform de Bestuursrapportage 2013-2 bedraagt € 2,6 miljoen tekort.

130 Delftwijk paraplu

In 2014 worden in Delftwijk twee sloop-/nieuwbouwprojecten van de corporaties voorbereid: Aart v.d. Leeuwstraat en Delftlaan Zuid. Tevens wordt gestart met de aanleg van een gescheiden riolering in de PC Boutenstraat. Verder vindt de overall coördinatie van alle projecten binnen Delftwijk plaats. De uitgaven en inkomsten zijn zichtbaar in de jaarschijf 2014 en betreffen uren en bijdragen uit het investeringsplan. Het eindresultaat in contante waarde van de grondexploitatie conform de Bestuursrapportage 2013-2 bedraagt € 8,6 miljoen. Het projectresultaat ten opzichte van het MPG 2013 is met € 0,1 miljoen verbeterd als gevolg van een IP-bijdrage voor onder andere de verplaatsing van woonwagens aan de Vondelweg. Daarnaast zijn diverse IP-bijdragen en trafobijdragen voor toekomstige projecten in Delftwijk Zuid verschoven doordat de projecten later starten. Dit veroorzaakt een rentenadeel. Een risico vormt de startdatum van de projecten in Delftwijk Zuid.

131 Delftlaan Noord

De grondexploitatie wordt gesloten in 2013 waardoor er geen inkomsten en uitgaven meer zijn te verwachten in 2014. Het eindresultaat in contante waarde van de grondexploitatie conform de Bestuursrapportage 2013-2 bedraagt € 0,2 miljoen. Het projectresultaat ten opzichte van het MPG 2013 is met € 0,2 miljoen verbeterd als gevolg van vrijval op de raming woonrijp maken.

132 Slauerhof

De grondexploitatie wordt gesloten in 2013 waardoor er geen inkomsten en uitgaven meer zijn te verwachten

in 2014. Het eindresultaat in contante waarde van de grondexploitatie conform de Bestuursrapportage 2013-2 bedraagt € 0,129 miljoen tekort.

133 Marsmanplein

Naar verwachting worden alle werkzaamheden rondom het Marsmanplein in 2013 afgerond waardoor er geen inkomsten en uitgaven meer zijn te verwachten in 2014. Het eindresultaat in contante waarde van de grondexploitatie conform de Bestuursrapportage 2013-2 bedraagt € 0,3 miljoen.

134 Wijkpark

In 2013 wordt gestart met de aanleg van het wijkpark met een mogelijke uitloop naar 2014. In 2014 zal tevens de duinwal achter woonzorgvoorziening SIG en woonwagens (tussen Randweg en Boutenstraat) aangelegd worden. Daarnaast zullen parkeervakken nabij SIG worden aangelegd en wordt een speeltoestel in het park geplaatst. De uitgaven zijn zichtbaar in de jaarschijf 2014. Het eindresultaat in contante waarde van de grondexploitatie conform de Bestuursrapportage 2013-2 bedraagt € 6,7 miljoen tekort. Het projectresultaat ten opzichte van het MPG 2013 is met € 0,1 miljoen verbeterd als gevolg van verschuiving van kosten en rentevoordeel.

3.9 Sociaal domein

In het voorjaar 2013 is met de raad een discussie gevoerd over de bestaande subsidies in het sociaal domein. Daarbij is duidelijk geworden dat er voor een generieke afbouw van subsidies onvoldoende draagvlak bestond bij de raad.

Daarnaast heeft de raad bij de behandeling van de Kadernota 2013 een motie aangenomen ten aanzien van de voorgestelde investeringsagenda voor het transitieproces sociaal domein. De investeringsagenda omvat de clusters Basisinfrastructuur, Sociaal wijkteam, Informatie, Advies & Doorverwijzing en Specialistisch aanbod. De strekking van deze motie is dat de raad zich kan vinden in het voorgestelde investeringsbudget ad. € 4,1 miljoen, maar dat de raad pas in oktober 2013 een besluit wil nemen over de dekking en de bestemming op basis van een solide onderbouwing. In de basisinfrastructuur gaat het daarbij voor een groot deel over het maken van nieuwe afspraken binnen bestaande subsidierelaties.

Dit heeft geresulteerd in een Procesvoorstel vaststellen doelen en effecten sociaal domein (2013/246430). Hierin is afgesproken dat het college in oktober nadere voorstellen voorlegt met betrekking tot:

1. de geactualiseerde maatschappelijke effecten en beleidsdoelen die op basis van subsidiedialogen met partners in de stad zijn aangescherpt en die de basis voor de vraagformulering aan onze partners in de stad voor de periode 1 juli 2014 – 2015. De huidige prestatieplannen worden met een half jaar verlengd tot 1 juli 2014.
2. de transitie in de basisinfrastructuur zodanig dat deze bijdraagt aan het opvangen van de korting op het specialistisch aanbod per 2015 (Hulp bij het huishouden, Wmo-verstrekkings, de decentralisaties Awbz, Jeugdzorg en Participatiewet). Het betreft hier de inhoudelijke onderbouwing van de investeringsagenda voor de verschillende clusters en reallocatie van subsidies in de basisinfrastructuur.

Separaat van de voorliggende programmabegroting heeft de raad de nota Uitwerking doelen en effecten sociaal domein en transitie basisinfrastructuur (2013/368525) ontvangen. In deze nota wordt op bovenstaande vraagstukken ingegaan.

In onderstaande tabel is het benodigde budget 2014 voor de transitie opgenomen en de wijze waarop dat gedekt wordt.

Dekking	Benodigd 2014	Dekking begroting 2014
Basisinfrastructuur / sociaal wijkteam:		
Indexeringsbudget subsidies		€ 100.000
Onderzoeksbudget subsidies		€ 200.000
Innovatiebudget		€ 300.000
Afspraken binnen prestatieplannen per 1-1-2014		€ 700.000
Raming reallocatie/afbouw subsidies per 1-7-2014		€ 945.000
Subtotaal	€ 2.245.000	€ 2.245.000
IAD		
Wmo-reserve		€ 380.000
Subtotaal	€ 380.000	€ 380.000
Specialistisch aanbod:		
Budget HOF 2.0		€ 300.000
Invoeringsbudget AWBZ		€ 300.000
Wmo-reserve		€ 920.000
Stelpost		€ 280.000
Subtotaal	€ 1.800.000	€ 1.800.000
Totaal	€ 4.425.000	€ 4.425.000

Binnen het Specialistisch aanbod t.a.v. dekking van de uitvoeringsorganisatie een stelpost van € 280.000 opgenomen. Begin 2014 volgt het transitieplan specialistisch aanbod, waarin onder meer een nadere uitwerking van de uitvoeringsorganisatie is opgenomen. In dit transitieplan zal een aangescherpte onderbouwing van de kosten en dekking zijn opgenomen. Mocht er op dat moment nog sprake zijn van een tekort, dan zal het college in de eerste Bestuursrapportage 2014 hierop terugkomen.

Als bijlage bij de nota Uitwerking doelen en effecten sociaal domein en transitie basisinfrastructuur is een overzicht opgenomen met de maatschappelijke doelen en effecten binnen het sociaal domein. In deze paragraaf lichten wij toe waarom en op welke punten de doelen en effecten afwijken van de doelen en effecten die in de voorliggende programmabegroting zijn opgenomen.

Programmabegroting en de maatschappelijke doelen en effecten sociaal domein

Zoals wettelijk is vastgelegd wordt in deze programmabegroting per programma ingegaan op de zogenaamde drie W-vragen: **Wat** willen we bereiken? (doelstelling/maatschappelijke effecten), **Wat** gaan we ervoor doen? (prestaties) en **Wat** gaat het kosten? (financiën). De doelen en prestaties worden waar mogelijk meetbaar gemaakt met behulp van effect- en prestatie-indicatoren. Met het vaststellen van de begroting stelt de raad dus vast wat de doelen, prestaties en beschikbare middelen voor het begrotingsjaar zijn.

In de programmabegroting worden de beoogde maatschappelijke effecten, doelen en prestaties inzichtelijk gemaakt door middel van doelenbomen en wordt in de tekst de samenhang ertussen toegelicht. Per beleidsveld worden de doelen en effecten afgesloten met een tabel met een aantal effect- resp. prestatie-indicatoren, voorzien van realisatiecijfers en streefwaarden.

Op basis de informatie uit de programmabegroting wordt de raad in staat gesteld om kaders te stellen, budgetten beschikbaar te stellen en (achteraf) te controleren of de vastgestelde doelen en prestaties zijn gerealiseerd en of daarbij aan de financiële voorwaarden is voldaan.

Voor het sociaal domein is een vergelijkbare systematiek opgezet. Deze wijkt echter op enkele belangrijke punten af:

1. De doelen worden gedetailleerder vastgelegd en ingedeeld naar doelgroep, mate van zelfredzaamheid en leefdomein.
2. De doelen hebben alleen betrekking op het sociaal domein, terwijl de begroting over alle gemeentelijke beleidsterreinen gaat.
3. De doelen hebben betrekking op de tweede helft van 2014 en ter voorbereiding van 2015.
4. De doelen worden in het bijzonder gebruikt om onze partners in staat te stellen hun aanbod hierop af te stemmen.

Toelichting

De doelen die de gemeente binnen het sociaal domein wil zijn vastgelegd in een zogenaamde matrix en worden – net als de doelen uit de programmabegroting - uiterlijk bij de behandeling van de begroting vastgesteld door de gemeenteraad.

De maatschappelijke effecten en doelen die zijn opgenomen in de matrix zijn uiteraard gebaseerd op die uit de programmabegroting, in het bijzonder die uit programma 3 (Welzijn, gezondheid en zorg), 4 (Jeugd, onderwijs en sport), 7 (Werk en inkomen) en 2 (onderdeel Sociale veiligheid). Echter er is wel voor een andere vorm gekozen. De matrix moet namelijk worden gebruikt om onze partners in de stad in staat te stellen een aanbod aan de gemeente te doen dat aansluit bij de maatschappelijke effecten en doelen die de gemeente nastreeft en in lijn is met de veranderingen die de gemeente wil bewerkstelligen in het sociaal domein. De werkwijze (de gemeente formuleert een duidelijke vraag, en de instellingen formuleren een aanbod) is afgesproken in het kader van de nieuwe subsidiesystematiek.

De vraag aan de instellingen wordt gesteld vanuit de invalshoek leefdomein, met een specificatie naar doelgroep en de mate van zelfredzaamheid. De maatschappelijke effecten en doelen uit de programmabegroting 2014 zijn het uitgangspunt, maar deze zijn gedifferentieerd naar deze invalshoeken. De doelgroepen zijn: jeugd, volwassenen en ouderen. De leefdomeinen zijn werk en inkomen, maatschappelijke en sociale participatie, opvoeden en opgroeien, fysieke gezondheid, geestelijke gezondheid, veiligheid en wonen. Net als in de programmabegroting worden de doelen meetbaar gemaakt met behulp van effectindicatoren.

De matrix is nog in ontwikkeling. De afgelopen periode is een conceptversie besproken met onze partners in de stad besproken (in de zogenaamde subsidiedialogen). Dit heeft geleid tot aanscherpingen en verbeteringen. De instellingen in de stad doen in februari 2014 een aanbod aan de gemeente welke prestaties zij kunnen leveren, en tegen welke kosten, om de maatschappelijke effecten en doelen te bereiken.

De vraagformulering op basis van maatschappelijke effecten en doelen naar doelgroep en leefdomein voor het eerst op deze manier gedaan. De ervaringen die hiermee opgedaan worden meegenomen in het opstellen van de begrotingen vanaf 2015.

Reserve Wmo

Vooralsnog is de verwachting dat de Wmo-reserve eind 2014 € 0,5 miljoen negatief komt te staan. Uiterlijk bij de eerste bestuursrapportage in 2014 zal worden bezien hoe kan worden voorkomen dat de reserve negatief gaat worden. Naast inhoudelijk afwegingen en de voortgang in de wmo budgetten en -uitputting zullen ook de uitkomsten van de septembercirculaire 2013 hierbij worden betrokken.

Deel 4
Besluit

4.1 Besluit

De raad van de gemeente Haarlem

Gelezen het voorstel van het college van burgemeester en wethouders;

Besluit:

1. De raad stelt de Programmabegroting 2014-2018 vast met inbegrip van de maatregelen, zoals benoemd in paragraaf 1.6.3.
2. De raad stelt het Investeringsplan 2013-2018 vast (zie bijlage 5.2).

Gedaan in vergadering van 14 november 2013.

De voorzitter,

De griffier,

Deel 5
Bijlagen

5.1 Aanvullende maatregelen sluitende begroting 2014

In deze bijlage worden de maatregelen voor een sluitende begroting 2014 kort toegelicht. Daarbij wordt de indeling in paragrafen gevolgd. In principe is de opbrengst per maatregel **incidenteel**. Indien sprake is van een structureel voordeel wordt dat expliciet vermeld.

Algemeen

1. Niet indexeren alle subsidies 2014, opbrengst € 90.000 structureel

In de Kadernota is besloten de indexatie voor alle subsidies te korten met 0,5% tot 0,4%. Daarnaast is besloten de subsidies binnen het Sociaal Domein niet te indexeren. De 0,4% index binnen het Sociaal Domein wordt gereserveerd voor de transitie die we al in 2014 in het Sociaal Domein willen realiseren. Het college stelt voor om indexatie van subsidies nu volledig achterwege te laten.

Vanwege de niet invoeren inflatiecorrectie betekent dit op de groot onderhoudsbudgetten circa € 180.000 minder geld waardoor nog meer onderhoudsprojecten niet door kunnen gaan in 2014. Dit komt bovenop de bezuiniging van maatregel 37. De inflatiecorrectie was namelijk al in de begrotingsbedragen verwerkt.

2. Niet indexeren materiële budgetten, opbrengst in 2014 € 1.162.000, in 2015 € 1.169.000 en de jaren er na € 1.121.000

Bij de Kadernota 2013 is besloten om alle materiële budgetten ter compensatie voor de inflatie indexmatig te verhogen met 2%. Deze index is ontleend aan de inschattingen uit het Centraal Economisch Plan dat 1 maart is uitgebracht. Voorstel is nu om prijscompensatie achterwege te laten.

Programma 1 Burger en Bestuur

3. Leges producten burgerzaken, opbrengst € 18.000 structureel

Zie toelichting bij maatregel 5.

Programma 2 Veiligheid, Vergunningen en Handhaving

4. Minder uitbesteed werk voor de markten, opbrengst € 20.000

Door het veegplan aan te passen dalen de kosten van uitbesteed werk voor de markten.

5. Hogere leges vergunningen (c.q. meer vergunningsvrij), opbrengst € 490.000 structureel

In een bij de Kadernota 2013 aangenomen verzamelamendement heeft het college de opdracht gekregen om voor € 0,3 miljoen extra legesverhogingen voor te leggen. In het kader van de motie zijn voorstellen voorbereid om te komen tot ongeveer 50% kostendekkendheid. Omdat nog lang niet alle leges op het kostendekkend niveau zitten, zijn extra maatregelen mogelijk. Een aantal vergunningen is ook bij hogere leges nog niet kostendekkend. Waar verantwoord is het beleid derhalve gericht op het afschaffen van bepaalde vergunningen.

6. Openhouden van vacatures integrale handhaving bij afdeling Veiligheid & Handhaving € 150.000

De maatregel betreft het tijdelijk niet opvullen van 3,3 fte vacatureruimte voor de taak integrale handhaving van de nieuwe afdeling Veiligheid & Handhaving.

Het college beraadt zich nader over hoe deze capaciteitsvermindering wordt ingezet. Mogelijkheid is bijvoorbeeld om op de verschillende thema's (overlast van jeugd, afval, fietsen, parkeren, etc.) minder uren in te zetten. Andere mogelijkheid is: helemaal geen handhaving en dus geen meldkamer activiteiten meer op zondag of geen nachtdiensten (en dus geen horecacontrole) meer. Minder handhaving kan ten koste gaan van de leefbaarheid.

7. Incidentele meeropbrengst 'Mulderfeiten', € 75.000

De gemeente ontvangt van het Centraal Justitieel Incassobureau een vergoeding voor boetes ter hoogte van € 25 per proces-verbaal. Uit nadere analyse is gebleken dat er voor 2014 een meeropbrengst wordt verwacht van € 75.000. Deze vergoeding wordt verstrekt onder een tijdelijke regeling.

8. Veiligheid en Handhaving, opbrengst € 25.000

Maatregel betreft verlagen van het budget Sociale Veiligheid (Integraal Veiligheids- en Handhavingplan).

Programma 3 Welzijn, Gezondheid en Zorg

9. Schrappen projecten Gezondheidsbeleid 2011-2014, opbrengst € 250.000

Het lokaal Gezondheidsbeleid 2011-2014 is eind 2011 door de raad vastgesteld. Het bevat een aantal gezondheidsprojecten waarvan voor het project Jongeren op Gezond Gewicht (JOGG) de bijbehorende middelen voor drie jaar zijn bestemd. Op dit project wordt dan ook niet gekort. Bij de andere besluiten, zijnde de regeling voor subsidie voor bewonersinitiatieven voor het verminderen van gezondheidsachterstanden (€ 75.000), effectieve leefstijlinterventies (€ 75.000), Gezond oud (€ 50.000) en preventieve gezondheidszorg (€ 50.000) zijn alleen incidentele subsidies verstrekt. Door voor 2014 geen nieuwe of vervolgsubsidies te verstrekken is een besparing van € 250.000 mogelijk. De nota lokaal Gezondheidsbeleid 2011-2014 wordt hierop aangepast.

10. Collectief vervoer, vanwege 'hek' WMO geen effect op financieel kader

Verwacht wordt dat een besparing van € 500.000 gerealiseerd kan worden op het Collectief Vraagafhankelijk Vervoer (OV-Tax) door de huidige nieuwe mogelijkheden van het reguliere Openbaar Vervoer voor mensen met een beperking (op maat) in te passen in het indicatieproces.

Kosten besparingen op de WMO voorzieningen leiden tot een lagere onttrekking c.q. hogere dotatie aan de WMO reserve en draagt daardoor niet bij aan het sluitend maken van de begroting 2014.

11. Diversiteitsregeling, opbrengst 25.000

Betreft de stimuleringsregeling voor bijdragen voor diversiteitsprojecten die jaarlijks moeten worden aangevraagd. De middelen zijn derhalve niet verbonden aan meerjarige subsidieafspraken of prestatieplannen. Er zijn nog geen verplichtingen voor 2014 aangegaan, om die reden kan dit budget worden verlaagd met € 25.000.

Programma 4 Jeugd, Onderwijs en Sport

12. Schrappen budget Weer samen naar school, opbrengst € 135.000

Bij de Kadernota 2011 is besloten het budget Weer samen naar school gefaseerd af te bouwen van € 185.000 naar € 135.000. Passend Onderwijs is voor het Primair Onderwijs in Zuid-Kennemerland per schooljaar 2013/2014 als pilot gestart. Een ondersteuningsplan is onderdeel van de invoering. In dit plan is budget opgenomen voor extra begeleiding van leerlingen. Om die reden zal het effect van het eenmalig schrappen van dit budget gering zijn. Dit betekent wel dat nadere afspraken gemaakt moeten worden over de lopende beschikking (dat is looptijd tot 2018).

13. Zelfwerkzaamheid en vergroten activiteiten speeltuinverenigingen, opbrengst € 50.000 structureel

Het speeltuinwerk is onderdeel van het beleid dat gericht is op het bevorderen van de sociale cohesie en is afgestemd op de keuze voor de instandhouding van openbare speelplekken. In de begroting is hiervoor een bedrag van € 366.000 opgenomen. De speeltuinverenigingen kunnen door zelfwerkzaamheid en stimuleren van activiteiten een grotere bijdrage leveren aan de dekking van de kosten. Hierdoor kan een bezuiniging van € 50.000 gerealiseerd worden.

14. Verlagen budget duurzame sportvoorzieningen, opbrengst € 50.000

Het budget duurzame sportvoorzieningen wordt ingezet voor een bijdrage aan sportverenigingen voor kleine aanpassingen op basis van zelfwerkzaamheid. Gevolg van deze maatregel is dat sportverenigingen de kosten geheel voor eigen rekening moeten nemen. Dit kan ertoe leiden dat sportclubs het moeilijker kunnen krijgen bij de aanschaf van materiaal.

15. Verlagen bijdrage sportuitwisseling Mutare, opbrengst € 13.000 structureel

Dit budget is een jaarlijkse bijdrage voor de sportuitwisseling vanwege de stedenband Haarlem-Mutare. Studenten in Mutare krijgen kennis en know how om sportactiviteiten te organiseren. Stoppen met deze bijdrage heeft geen consequenties voor de uitvoering van de agenda sport.

Programma 5 Wonen, Wijken en Stedelijke Ontwikkeling

16. Schrappen projecten uit de Woonvisie, opbrengst € 100.000

Twee maatregelen worden voorgesteld:

- Onderdeel van de Agenda Wonen is de ontwikkeling van versnellingsmaatregelen ten behoeve van de woningbouwproductie. De ambitie was om in 2013/2014 de mogelijkheden hiertoe te (laten) inventariseren. Dit kan worden geschrapt, en levert een bedrag op van € 75.000.
- De salariskosten voor woningbouwmonitoring door de afdeling Onderzoek en statistiek vallen naar verwachting lager uit. Dit levert een bezuiniging van € 25.000 op.

Het college merkt hierbij op dat zijn geen structurele middelen beschikbaar zijn voor uitvoering van de Woonvisie. De reserve Wonen bevat de laatste middelen die de gemeente (via provincie en Rijk ontvangen) heeft voor woningbouw en stedelijke vernieuwing. Het schrappen van projecten zal leiden tot herziening van de afspraken met de corporaties (Lokaal Akkoord) en het uitvoeringsprogramma in de Woonvisie.

17. Verlagen budget project Wonen boven Winkels, opbrengst € 200.000

In de reserve Volkshuisvesting is nog € 400.000 beschikbaar ten behoeve van Wonen boven Winkels. Deze reserve is eerder afgeroomd in het kader van de maatregelen voor een sluitende begroting (bij de Bestuursrapportage 2013-II). Het resterende bedrag is bestemd voor afronding van het project Wonen boven Winkels in de jaren 2014 en 2015. Voorstel is om ook het budget 2015 af te romen, zodat per saldo voor dit project € 200.000 overblijft in 2014. In 2015 zal Wonen boven Winkels stoppen.

Programma 6 Economie, Cultuur, Toerisme en Recreatie

18. Minder economisch programmamanagement, opbrengst € 130.000

In de begroting is een budget opgenomen van € 350.000 voor economisch programmamanagement. Hiervan is een bedrag van € 130.000 nog niet verplicht voor 2014. Vooral de creatieve industrie moet rekenen op minder budget vanuit de gemeente ter stimulering van activiteiten.

19. Vrijvallen restant onderhoudsvoorziening podia, opbrengst € 52.000

Na afwikkeling van de overdracht van het onderhoud (inclusief middelen) aan de podia, resteert een bedrag van € 52.000 in de voorziening. Dit bedrag kan vrijvallen.

20. Omslagfonds Waarderpolder (vrijval reserve), opbrengst € 120.000

In het omslagfonds Waarderpolder is een budget van € 120.000 opgenomen waarvoor geen verplichtingen zijn aangegaan. Dit bedrag kan vrijvallen.

21. Geen onderhoud aan kunst in de openbare ruimte, opbrengst € 30.000

Jaarlijks is een bedrag van € 36.000 in de begroting beschikbaar voor onderhoud aan Kunst in de Openbare Ruimte uitgevoerd door Kunstwacht. Door temporisering in de planning van het onderhoud (uitstel van één jaar) kan eenmalig een bedrag van € 30.000 vrijgemaakt worden. Er zal niet tot nauwelijks schoonmaak en herstel van schade van kunstwerken in de openbare ruimte plaatsvinden.

22. Verlagen budget cultuurstimuleringsfonds, opbrengst € 75.000

Het Cultuurstimuleringsfonds staat, ter bevordering van de actieve en passieve cultuurparticipatie van de Haarlemse burgers, open voor culturele projecten in de stad. Het overgrote deel van dit budget wordt ingezet voor cultuurparticipatieprojecten (amateurkunst, cultuureducatie). Daarnaast is een deel van het fonds beschikbaar voor culturele initiatieven vanuit het professionele veld. Ook is het budget van het Cultuurstimuleringsfonds bestemd om de bespeling van de Toneelschuur, de Philharmonie en de Stadsschouwburg door amateurgezelschappen te stimuleren.

Het budget van het Cultuurstimuleringsfonds wordt op aanvraag verdeeld, er rusten dus geen verplichtingen op voor 2014. Eenmalig kan een bedrag van € 75.000 bezuinigd worden. De verordening moet dan wel tijdig worden aangepast.

Door het verlagen van het budget van het fonds zal een groot deel van deze initiatieven naar verwachting niet meer of slechts in beperkte mate kunnen worden ontplooid. Mogelijk zullen ook andere cultuurfondsen terughoudender worden bij aanvragen waaraan de gemeente geen of een lagere bijdrage levert.

23. Restant Reserve Archeologie, opbrengst € 200.000

De reserve Archeologie is bestemd voor uitgaven die nodig zijn om aan de wettelijke verplichting op het gebied van Archeologisch onderzoek te voldoen. De reserve is momenteel € 266.000 groot. Wegens eerdere bezuiniging is de dotatie van € 35.000 per jaar al geschrapt. Gevolg van de vermindering van de reserve is dat als er middelen nodig zijn voor Archeologisch onderzoek deze apart zullen moeten worden aangevraagd en dat de dekking dan via de algemene middelen zal moeten lopen. De onttrekking van middelen aan de reserve brengt derhalve een risico met zich mee.

Programma 7 Werk en Inkomen

24. Lagere lasten bovenformatieve medewerkers, opbrengst € 100.000

Voor 2013 en 2014 werd rekening gehouden met een budget van € 100.000 voor bovenformatieven. De desbetreffende bovenformatieve medewerkers zijn echter inmiddels geplaatst. Voor 2013 zijn de lasten al vrijgevallen. Voor 2014 kan dat ook.

Programma 8 Bereikbaarheid en Mobiliteit

25. Verlagen budget fietsvoorzieningen, opbrengst € 10.000

Van het budget van € 73.000 is circa € 55.000 verplicht (grootste deel ten gunste van fietssnelweg Haarlem - Amsterdam). Voorstel is om van het restant € 10.000 in te leveren. Gevolg is dat in 2014 geen middelen zijn voor onderzoeken enzovoorts (bijvoorbeeld geen onderzoek naar fietsknelpunt of specifieke campagne fietsstimulering).

Programma 9 Kwaliteit Fysieke Leefomgeving

26. Schrappen projecten bodemprogramma (gemeentelijke bijdrage), opbrengst € 370.000

Schrappen van de inzet van gemeentelijke middelen uit het bodemprogramma levert een bezuiniging op van € 370.000. Schrappen van de gemeentelijke inzet van middelen betekent wel dat nog keuzes moeten worden gemaakt om een aantal projecten niet uit te voeren en/of overeenkomsten met derden hierover niet na te komen. De bezuiniging van € 370.000 kan worden gerealiseerd op de volgende twee projecten:

- Scheepsmakerskwartier, tweede fase € 148.000
- Tempeliersstraat € 220.000 (verschuiving naar 2015)

27. Geen monitoronderzoeken Afval en reiniging, opbrengst € 30.000

Het niet houden van twee monitoronderzoeken naar onkruid en zwerfafval bespaart € 30.000.

28. Temporiseren maatregelen integraal waterplan, opbrengst € 200.000

Van de watermaatregelen die in 2014 waren voorzien, kan een aantal maatregelen voor een bedrag van € 200.000 worden getemporeerd. Projecten schrappen is niet aan de orde aangezien het projecten betreffen die

een knelpunt zijn/gaan worden in ons watersysteem en dus aangepakt moeten gaan worden. Voorbeelden van maatregelen die kunnen worden getemporiseerd en in 2014 dus een bezuiniging van € 200.000 opleveren zijn:

- het verbeteren van het oppervlaktewatersysteem rond het Van Der Aart Sportpark
- realisatie oppervlaktewater in Stadskweektuin
- realiseren waterverbinding bij Ramplaanpad

29. Verminderen meerwerkposten Spaarnelanden, opbrengst € 100.000

Naast het vaste contractdeel wordt er per jaar geld uitgegeven aan meerwerk om verzoeken van burgers op te pakken. Door het budget voor meerwerk te reduceren kan minder gevolg worden gegeven aan verzoeken van burgers (effect kan zijn geen gevolg aan verzoeken voor verplaatsen van straatmeubilair, meer zwerfafval en minder afvalbakken in groen).

30. Veranderen taken in Dienstverleningsovereenkomsten Spaarnelanden, opbrengst € 200.000

Het dagelijks beheerwerk dat nu wordt uitbesteed aan de markt zoals verlichting en onderhoud wordt voor een deel gegund aan Spaarnelanden, waarbij Spaarnelanden efficiënter gaat werken op de bestaande taken. Consequentie: lager onderhoudsniveau in de stad, bijvoorbeeld minder vaak vegen, maaien, etc.

31. Vermindering budget wijkgericht werken, opbrengst €60.000

Van het totale budget in 2014 (€731.000) bestaat € 346.000 uit subsidies aan wijkraden, die in 2014 niet meer beïnvloedbaar zijn. Ook zijn er voor 2014 al verplichtingen aangegaan over aanpassingen in de wijken die uit het leefbaarheidsbudget betaald worden. Het budget wijkgericht werken kan wel aangesproken worden. Voorstel is om dit budget met de helft te verminderen.

32. Verhogen van inkomsten havendienst, opbrengst € 88.000 structureel

De liggelden voor vaste plaatsen in Haarlem kunnen verhoogd worden. De houdt in dat de verordening aangepast moet worden. De ligplaatshouders zal tijdig moeten worden gemeld dat ligplaatsgelden omhoog gaan.

33. Uitstel investeringen Nieuwe Gracht en niet vervangen van speeltoestellen, opbrengst € 35.000

Uitstel van voorgenomen investeringen levert lagere kapitaallasten in 2013. Voorgesteld wordt om de voorgenomen investeringen aan de Nieuwe Gracht en die voor de vervanging van speeltoestellen (deels) te faseren. IP 2013-2017, post IP WZ. 04 Walmuur Nieuwe Gracht, Kruisbrug - Jansbrug - Nassaubrug (fase 3).

34. Terug van twee naar één kerstboom, opbrengst € 10.000

Voor het plaatsen van een kerstboom is in plaats van € 20.000 slechts € 10.000 beschikbaar. Consequentie is een andere kwaliteit boom op de Grote Markt. Nieuwe Kerksplein heeft dan geen kerstboom.

35. Verlagen budget verwijderen graffiti en wildplak, opbrengst € 20.000

Consequentie van deze maatregel is verslechtering van het uiterlijk van de bruggen en tunneltjes. Er wordt geen graffiti en wildplak meer verwijderd.

36. Verlagen onderhoudsniveau buitenruimte, opbrengst € 100.000

Maatregel houdt in dat het onderhoud in de openbare ruimte voornamelijk B-kwaliteit kent, met name voor Centrum heeft dit consequenties in uitstraling. Concreet houdt de maatregel in dat er bijvoorbeeld minder geveegd gaat worden en herstel van schades in de openbare ruimte met kwalitatief minder materiaal zal gebeuren.

37. Bezuiniging op groot onderhoud en instandhouding inclusief grote projecten, opbrengst €1.260.000 projecten

De maatregel behelst verder terugdringen van groot onderhoud en instandhouding tot hetgeen technisch absoluut onvermijdelijk is. Dat betekent dat groot onderhoud ook in de tijd naar achter wordt geschoven. Het

visiedocument en de programmering die hieruit voortvloeit moeten opnieuw bestuurlijk worden vastgesteld om de afspraken op dit punt met de Raad te herijken. De kern van de visie; de gewenste kwaliteit van de openbare ruimte is te handhaven met de beschikbare budgetten, komt onder druk te staan. Als deze trend doorzet heeft dit tot gevolg dat de onderhoudsachterstand weer oploopt en de gewenste kwaliteit van de openbare ruimte achteruit zal gaan. In 2014 wordt de uitvoering van de Waarderbrug aan het onderhoudsprogramma toegevoegd.

Programma 10 Financiën en Algemene Dekkingsmiddelen

38. Besparing op materiële budgetten Facilitaire Zaken en Documentaire Informatievoorziening, opbrengst € 200.000

Betreft het afkomen van de materiële budgetten van de afdelingen Facilitaire Zaken, Documentaire Informatievoorziening, Regiebureau, centrale huisvesting, decentrale huisvesting en uitvoering. De pijn wordt zo verdeeld over alle budgetten. De interne dienstverlening en onderhoud aan de kantoorpanden wordt versoerd. Dit laatste leidt niet tot hogere kosten in de toekomst.

39. Diverse besparingen op communicatie, opbrengst € 190.000 waarvan € 103.000 structureel

- Verlaging van € 30.000 op het budget uitbesteed werk van afdeling Communicatie.
Er is hierdoor minder budget beschikbaar voor het op papier uitbrengen van de P&C producten (denk hierbij aan begroting, kadernota, O&S publicaties). Een minimaal benodigde hoeveelheid van de P&C-producten blijft beschikbaar.
- Stoppen bijdrage van € 21.000 aan glossy HRLM.
Geen extra platform (redactie ruimte) voor thema's van de gemeente (zes keer per jaar)
- Verlagen experimentenbudget met € 21.000.
Dit betekent minder geld voor digitale tools (bijvoorbeeld voor participatietrajecten) en voor Inhuur van mediaspecialisten voor campagnes.
- Verlagen budget interne communicatiemiddelen met € 16.000.
Het budget interne communicatie wordt verlaagd van € 41.000 naar € 25.000.
- Verlagen formatie afdeling Communicatie (opbrengst structureel € 103.000).
Besparing is mogelijk door secretariaatswerkzaamheden samen te voegen (0,78 fte), het vervallen van formatie van de functie bestuursassistent bij een nieuw college (0,39 fte) en (deels) overhevelen van formatie (0,38 fte) van een medewerker aan een andere afdeling.

40. Verlaging budget ARBO, opbrengst € 50.000

Door lager ziekteverzuim is er minder afname nodig van arbodiensten en uit het bedrijfsgezondheid (IZA-pakket).

41. Verlagen budget advertentiekosten HRM, opbrengst € 50.000

Doordat er minder vacatures zijn, kan er bespaard worden op advertentiekosten.

42. Hogere baten uit precario op kabels en leidingen, te weten 3% boven inflatie en 0,5% te laag berekend inflatie over 2012 gelijk aan de OZB, opbrengst € 170.000 structureel

In het coalitieakkoord is vastgelegd dat de OZB met 3% boven inflatie stijgt totdat het landelijke gemiddelde van de grote gemeenten is bereikt. Hieraan werd de precario op kabels en leidingen gelijkgeschakeld. Vanwege onder meer de sterke stijging van de rioolheffing en de hoogte van OZB werd van de 3% stijging boven inflatie vanaf 2013 afgezien. Door middel van het verzamelandement bij de Kadernota 2013 is voor 2014 wederom als basis genomen een stijging van de OZB met 3% boven inflatie. Voorgesteld wordt dit ook voor de precario op kabels en leidingen toe te passen. Dit levert een meeropbrengst op van € 170.000.

5.2 Investeringsplan 2013-2018

Het concept Investeringsplan 2013-2018 is als bijlage bij de kadernota opgenomen. Vaststelling van het investeringsplan vindt plaats bij de begrotingsbehandeling. De wijzigingen zijn vermeld en toegelicht in paragraaf 1.7 van de programmabegroting. Hieronder worden per programma de definitieve investeringen weergegeven.

Programma 1 Burger en Bestuur

Beleidsveld	Ip-nr.	Omschrijving		Af-schr. term.	Uitg. t/m 2012	Inv. 2013	Inv. 2014	Inv. 2015	Inv. 2016	Inv. 2017	Inv. 2018	Totaal
01.3 Dienstverlening	11.03	Kassa systeem	C	5	0			75.000				75.000
	11.04	Pinautomaten	C	5	0	25.000						25.000
	13.02	Digitaal ontsluiten brondocumenten	B	5	189.725	10.977						200.702
	AR.02	Vervanging 2 bedrijfsauto's geo-informatie	B	5	0	57.500						57.500
	DV.02	Paspomaat klantcontactcenter/waardedocument-systeem	A	10	226.844	3.156						230.000
	DV.06	Vervanging Klantbegeleidingssysteem	B	5	0			100.000	20.000			120.000
Totaal 01.3 Dienstverlening					416.569	96.633	0	175.000	20.000	0	0	708.202
Totaal programma 1					416.569	96.633	0	175.000	20.000	0	0	708.202

Programma 2 Veiligheid, Vergunningen en Handhaving

Beleidsveld	Ip-nr.	Omschrijving		Af-schr. term.	Uitg. t/m 2012	Inv. 2013	Inv. 2014	Inv. 2015	Inv. 2016	Inv. 2017	Inv. 2018	Totaal
02.3 Int.vergunningverlening	12.18	Vervanging parkeervergunning systeem (vignetten)	A	5	0		500.000	0				500.000
Totaal 02.3 Int.vergunningverlening					0	0	500.000	0	0	0	0	500.000
Totaal programma 2					0	0	500.000	0	0	0	0	500.000

Programma 4 Jeugd, Onderwijs en Sport

Beleidsveld	Ip-nr.	Omschrijving		Af-schr. term.	Uitg. t/m 2012	Inv. 2013	Inv. 2014	Inv. 2015	Inv. 2016	Inv. 2017	Inv. 2018	Totaal	
04.1 Jeugd	85.90	Aanpassen gebouw MFC Ambonstraat	A	15	143.446	-13.446						130.000	
Totaal 04.1 Jeugd					143.446	-13.446						130.000	
04.2 Onderwijs	76.01	VMBO scholen	A	40	61.802.151	143.105						61.945.256	
		VMBO scholen grondkosten	A	0	2.882.858								2.882.858
	77.01	SHO Bouw Al Iklaas	B	40	0	1.748.775							1.748.775
		SHO Bouw Beatrix	A	40	1.592.718	1.701							1.594.419
		SHO Bouw Bos en Vaart	B	40	1.047.363	1.191.259	500.000						2.738.622
		SHO Bouw De Schakel	B	40	233.014	700.000	1.466.986						2.400.000
		SHO Bouw De Schelp	B	40	99.203	500.000	1.384.050						1.983.253
		SHO Bouw De Wilgenhoek	B	40	30.100	452.145							482.245
		SHO Bouw Eerste Christelijk Lyceum	A	40	2.212.195	300.000	760.000						3.272.195
		SHO Bouw Gunning	B	40	0	1.250.000							1.250.000
		SHO Bouw Kon. Emmaschool	B	40	725.161	762.339							1.487.500
		SHO Bouw locaties Semmelweis-en Ramaerstraat, Don Bosco als gevolg van herstructurering Fl. van Adrichemlaan	B	40	0		5.482.736						5.482.736
		SHO Bouw locaties Semmelweis-en Ramaerstraat: externe dekking	B	40	0		-5.482.736						-5.482.736
		SHO Bouw Mgr. Huibers i.c.m de Piramide	B	40	0		1.385.811	3.548.853					4.934.664
		SHO Bouw Mgr. Huibers: dekking opbrengst oude locatie	B	40	0		-1.385.811	-1.385.811					-2.771.622
		SHO Bouw Molenwiek	B	40	0		256.914						256.914
		SHO Bouw Trapeze	B	40	92.080	200.000							292.080
		SHO Bouw Zonnewijzer	B	40	0	73.667							73.667
		SHO Herstructurering Fl. V. Adrichemlaan, de Piramide locaties Semmelweis- en Ramaerstraat, Don Bosco en J.J. Dumont	B	40	0	103.179							103.179
SHO Renovatie De Dreef	A	40	2.827.276	-16.815								2.810.461	

Beleidsveld	Ip-nr.	Omschrijving		Af-schr. term.	Uitg. t/m 2012	Inv. 2013	Inv. 2014	Inv. 2015	Inv. 2016	Inv. 2017	Inv. 2018	Totaal
		SHO Rudolf Steiner Leerweg Ondersteunend Onderwijs	B	40	0	300.000	830.000					1.130.000
		SHO Lokaal bewegingsonderwijs Teyler	B	40	0		2.433.460					2.433.460
		SHO Bouw De Cirkel	B	40	24.112	577.896						602.008
		SHO 2012 Uitbreiding Zonnewijzer	B	40	0	150.000	695.400					845.400
		Vorbereidingskrediet ML King/Hildebrandt	A	40	195.533							195.533
		SHO Bouw M.L. King/Hildebrandt	B	40	0	3.090.642	704.468					3.795.110
		SHO Bouw M.L. King/Hildebrandt: dekking opbrengst oude locatie	B	40	0	-3.304.191						-3.304.191
		SHO 2012 Bouw Sint Bavo	B	40	0	45.982	273.000					318.982
		SHO Bouw De Ark (excl. grond)	B	40	5.884.151	19.693						5.903.844
		SHO Bouw De Ark (grond)	B	0	803.955							803.955
		SHO Bouw Parkrijkschool	B	40	0	300.000						300.000
		SHO Bouw De Wadden I.c.m. Mgr. Huibers/Brandaris	B	40	0		1.385.811					1.385.811
		SHO Bouw De Wadden: dekking opbrengst oude locatie	B	40	0		-1.385.811					-1.385.811
		SHO Bouw De Wadden: icm Huibers/Brandaris	B	40	0		203.809					203.809
		SHO gymlokaal M.L. King/Hildebrandt	B	40	0	945.012						945.012
		SHO 2012 Lokaal bewegingsonderwijs Gonneststraat	B	40	0	200.000		625.000				825.000
		SHO Bouw Ter Cleeff/ Tetterodestraat / Vrijeschool	A	40	1.892.481	17.807						1.910.288
		SHO 2012 Bouw Teyler	B	40	0	768.542						768.542
		SHO 2012 Uitbreiding Oost ter Hout	B	40	0	700.000	600.000					1.300.000
		Algemeen vormend onderwijs Schalkwijk	B	40	0		3.799.353		1.748.775			5.548.128
		SHO Beatrix Meubilair OLP 18e groep	B	10		13.437						13.437

Beleidsveld	Ip-nr.	Omschrijving		Af-schr. term.	Uitg. t/m 2012	Inv. 2013	Inv. 2014	Inv. 2015	Inv. 2016	Inv. 2017	Inv. 2018	Totaal	
		SHO Ter Cleeff Meubilair OLP 25e groep	B	10		13.437						13.437	
Totaal 04.2 Onderwijs						82.344.352	11.247.612	13.907.440	2.788.042	0	1.748.775	0	112.036.221
04.3 Sport	81.06	Grasvelden Renovatie grassportvelden	C	10	629.334			127.150	126.050	126.050	126.050	1.134.635	
		Vervanging veldverlichting trainingsveld De Brug	A	10	0	8.500						8.500	
		Vervanging toplaag Haarlem Kennemerland	A	10	0	66.000						66.000	
		Vervanging beregeningspomp Haarlem Kennemerland	A	10	0	11.500						11.500	
		Renovatie hoofdveld (natuurgras) DIO	A	10	0		102.500					102.500	
		Renovatie voetbal- en softbalveld	A	10	0		15.000					15.000	
		Renovatie veld 2 DIO	A	10	0		102.500					102.500	
	81.20	Dekking Sportpark Pim Mulier: grondopbrengst Sports Business Center	A	40	0		-1.700.000					-1.700.000	
		Dekking Sportpark Pim Mulier: compensatie parkeerplaatsen	A	40	0		-200.000					-200.000	
		Dekking Sportpark Pim Mulier grondverkoop commerciële ruimte	A	40	0		-800.000					-800.000	
		Abri's tennisbanen Pim Mulier	A	10	46.575	8.425						55.000	
	81.27	Achterstallig onderhoud kleedaccommodaties	A	40	172.076		630.527	529.412	529.412	529.412	529.412	2.920.250	
		Kleedgebouw Rugbyclub Haarlem (v.d. Aart)	A	40	0	300.000						300.000	
		Aanbouw kleedgebouw voetbalvereniging DSS (v.d. Aart)	A	40	162.000	378.000						540.000	
		Renovatie kleedgebouw voetbalvereniging DSS (v.d. Aart)	A	40	194.400	21.600						216.000	
		Renovatie kleedkamers Kanovereniging	A	40	26.400	28.600						55.000	
		Vervanging tribune Pim Mulier	A	40	0	35.000						35.000	
		Vervanging kleedkamers atletiekbaan	A	40	0	480.000						480.000	

Beleidsveld	Ip-nr.	Omschrijving		Af-schr. term.	Uitg. t/m 2012	Inv. 2013	Inv. 2014	Inv. 2015	Inv. 2016	Inv. 2017	Inv. 2018	Totaal
		Renovatie clubgebouw atletiek	A	40	0		60.500					60.500
	81.28	Achterstallig onderhoud sportvelden: onderbouw	C	30	0			633.012	260.504	260.504	260.504	1.414.524
		Achterstallig onderhoud sportvelden: toplagen	C	10	0			610.809	529.412	529.412	529.412	2.199.045
		Vervangen paddings honkbalstadion	A	10	0	69.000						69.000
		Renovatie top laag halfverharding Honkbalveld	A	10	0	93.063						93.063
		Calamiteitenpad honkbalstadion DSS	A	10	0	35.000						35.000
		Recoating top laag en belijning Atletiekbaan	A	10	0		195.000					195.000
		Renovatie hoofdveld De Brug	A	10	0	99.500						99.500
		Toplaagrenovatie softbalveld Onze Gezellen	A	10	0		52.736					52.736
		Kunstgrasveld veld 2 Onze Gezellen top laag	A	10	0	250.000						250.000
		Sparks honkbalvelden top laagrenovatie	A	10	0		165.628					165.628
		HFC EDO Veldhekwerk	A	10	0	17.500						17.500
		Kunstgrasveld veld 2 Onze Gezellen onderbouw	A	30	0	148.500						148.500
	SZ.104	Vervanging kleedgebouw HC Saxenburg	A	40	10.000	410.168						420.168
	SZ.93	Vervanging top laag veld 2 DSS Kennemerland	A	10	0		290.500					290.500
	SZ.94	Vervanging top laag veld 2 Geel Wit	A	10	0		290.500					290.500
	SZ.95	Vervanging top laag veld 2 Olym pia	A	10	0			336.134				336.134
	SZ.96	Vervanging top laag veld HKC Haarlem	A	10	0		103.500					103.500
	SZ.97	Vervanging top laag veld C.S.V. Rapid Kleinhout	A	10	0		103.500					103.500
	SZ.91	Herinrichting sportcomplex Zeedistelweg	A	30	719.283	70.456						789.739
	76.02	Multifunctionele sporthal Duinwijk	C	40		500.000	4.037.392	250.000				4.787.392
		Multifunctionele sporthal Duinwijk: inrichting	C	20			821.000	250.000				1.071.000

Beleidsveld	Ip-nr.	Omschrijving		Af-schr. term.	Uitg. t/m 2012	Inv. 2013	Inv. 2014	Inv. 2015	Inv. 2016	Inv. 2017	Inv. 2018	Totaal
		Dekking GREX: Multifunctionele sporthal Duinwijk	C	40				-857.414				-857.414
		Bijdrage Stichting Duinwijk: Multifunctionele sporthal Duinwijk	C	40				-500.000				-500.000
Totaal 04.3 Sport					1.960.068	3.030.812	3.913.369	1.736.517	1.445.378	1.445.378	1.445.378	14.976.900
Totaal programma 4					84.447.866	14.264.978	17.820.809	4.524.559	1.445.378	3.194.153	1.445.378	127.143.121

Programma 5 Wonen, Wijken en Stedelijke Ontwikkeling

Beleidsveld	Ip-nr.	Omschrijving		Af-schr. term.	Uitg. t/m 2012	Inv. 2013	Inv. 2014	Inv. 2015	Inv. 2016	Inv. 2017	Inv. 2018	Totaal	
05.4 Vastgoed	53.01	Verplaatsing kinderdagverblijf De Springplank	A	20	0	325.000						325.000	
	84.01	Vervangingsinvestering Schouwburg	A	5	0	650.000				650.000		1.300.000	
	84.02	Philharmonie Vervanging toneeltechnische installatie	A	5	10.000			10.000					20.000
	84.03	Toneelschuur Vervanging licht/geluid en automatisering	A	5	0	41.332	142.210	134.128				41.332	359.002
		Toneelschuur vervanging theatertechniek en vaste inrichting	A	10	150.000	1.261.000							1.411.000
	FH.12	Inrichtingskosten depot Frans Hals Museum	A	20	300.000	290.000							590.000
	SZ.111	Vervangingsinvesteringen Patronaat	A	5	556.144	101.162	100.000	175.000	282.971	600.000	101.162		1.916.439
	SZ.112	Vervangingsinvesteringen Philharmonie	A	10	0			489.221					489.221
	SZ.114	Verbouwing kleine zaal/café Patronaat	A	20	309.879	10.121							320.000
	VG.ON	Reservering levensduurverlengend onderhoud gemeentelijk bezit	C	15	0	812.252	597.000	694.645					2.103.897
Restauratie toren Nieuwe Kerk		A	15	533.314	85.224							618.538	
Subsidie restauratie Toren Nieuwe Kerk		A	15	-258.380	-194.620							-453.000	

Beleidsveld	Ip-nr.	Omschrijving		Af-schr. term.	Uitg. t/m 2012	Inv. 2013	Inv. 2014	Inv. 2015	Inv. 2016	Inv. 2017	Inv. 2018	Totaal
		Levensduurverlengend onderhoud 't Pand	A	15	73.728	123.837						197.565
	SZ.115	Vervangingsinvesteringen Philharmonie	A	12	0					23.415		23.415
	SZ.117	Huisvesting Hart Verbouwing Kleine Houtweg	A	10		410.000						410.000
	SZ.118	Inrichtingskosten Hart Kleine Houtweg	A	10		330.000						330.000
Totaal 05.4 Vastgoed					1.674.685	4.245.308	839.210	1.502.994	282.971	623.415	792.494	9.961.077
Totaal programma 5					1.674.685	4.245.308	839.210	1.502.994	282.971	623.415	792.494	9.961.077

Programma 6 Economie, Cultuur, Toerisme en Recreatie

Beleidsveld	Ip-nr.	Omschrijving		Af-schr. term.	Uitg. t/m 2012	Inv. 2013	Inv. 2014	Inv. 2015	Inv. 2016	Inv. 2017	Inv. 2018	Totaal
06.2 Cultuur en Erfgoed	AR.01	Vervanging bedrijfsauto archeologie	C	5	0	46.000						46.000
Totaal 06.2 Cultuur en Erfgoed					0	46.000	0	0	0	0	0	46.000
Totaal programma 6					0	46.000	0	0	0	0	0	46.000

Programma 7 Werk en Inkomen

Beleidsveld	Ip-nr.	Omschrijving		Af-schr. term.	Uitg. t/m 2012	Inv. 2013	Inv. 2014	Inv. 2015	Inv. 2016	Inv. 2017	Inv. 2018	Totaal
07.1 Werk	SZ.01	Kleine investeringen Geïntegreerde dienstverlening	C	5	0	25.000						25.000
Totaal 07.1 Werk en re-integratie					0	25.000	0	0	0	0	0	25.000
Totaal programma 7					0	25.000	0	0	0	0	0	25.000

Programma 8 Bereikbaarheid en Mobiliteit

Beleidsveld	Ip-nr.	Omschrijving		Af-schr. term.	Uitg. t/m 2012	Inv. 2013	Inv. 2014	Inv. 2015	Inv. 2016	Inv. 2017	Inv. 2018	Totaal	
08.1 Autoverkeer	67.40b	Waarderpolder Oeververbinding: brug	A	30	27.738.648	800.333	206.000					28.744.981	
	67.40c	Waarderpolder Oostweg, totaalkrediet	A	40	13.700.918	128.000						13.828.918	
	67.40e	Waarderpolder Fly-overs	A	40	24.639.765							24.639.765	
			C	40	0	380.000						380.000	
		Waarderpolder: dekking Land in Zicht	A	40	-4.674.607		-2.732.193					-7.406.800	
		Waarderpolder: dekking Omslagfonds	A	40	-2.405.714							-2.405.714	
	WZ.08	Waarderpolder: Maatregelen Oudeweg	A/C	40	405.340	635.360	2.000.000						3.040.700
		Waarderpolder: dekking rentebijdring extra investering	C	40	-1.040.700								-1.040.700
	WZ.10	Verbreden Waarderweg	C	30	0	100.000	2.900.000						3.000.000
		Dekking Verbreden Waarderweg	C	30	0	-100.000	-2.900.000						-3.000.000
	Totaal 08.1 Autoverkeer					58.363.650	1.943.693	-526.193	0	0	0	0	59.781.150
08.2 OV en langzaam vervoer	67.34g	Versnellingsmaatregelen Regionetijnen Rotonde Raaksbruggen	A	30	1.440.632	48.000						1.488.632	
		Dekking investering Versnellingsmaatregelen Regionetijnen Rotonde Raaksbruggen	A	30	-1.319.295	-48.000							-1.367.295
	67.36	Toegankelijk maken haltes lijn 3	A	10	981.329								981.329
		Dekking: Toegankelijk maken haltes lijn 3	A	10	-905.073								-905.073
	67.36c	Toegankelijk maken haltes lijn 3, vm 73, 50 en 51, busstation Schalkwijk	A	10	146.019	583.981							730.000
		Dekking toegankelijk maken haltes lijn 3, vm 73, 50 en 51	A	10	-144.954	-583.981							-728.935

Beleidsveld	Ip-nr.	Omschrijving		Af-schr. term.	Uitg. t/m 2012	Inv. 2013	Inv. 2014	Inv. 2015	Inv. 2016	Inv. 2017	Inv. 2018	Totaal	
	67.70	Stationsplein e.o.	A/C	30	26.286.125	1.533.636	1.896.428					29.716.189	
		Stationsplein e.o. BIRK	A	30	-6.800.000	-500.000						-7.300.000	
		Stationsplein e.o. Bonroute	A	30	-10.895.630							-10.895.630	
		Stationsplein e.o. Oostpoort 1	A	30	-800.000							-800.000	
		Stationsplein e.o. Proj fonds	A	30	-516.660							-516.660	
		Stationsplein e.o. Verkopen	A	30	-528.165							-528.165	
		Stationsplein e.o. Verkopen (Bolwerk, Nedtrain)	A	30	0	-2.247.700						-2.247.700	
	Stationsplein e.o. Dekking stelposten/onderhoud	A	30	-1.016.917	-1.664.000							-2.680.917	
	WZ.01	Fietsbrug Industriehaven	C	30	0	0	2.700.000						2.700.000
		Fietsbrug Industriehaven: dekking	C	30	0	0	-2.560.000						-2.560.000
WZ.02	Snelfietsroute Hlm-A'dam West	C	20	0		1.500.000						1.500.000	
	Snelfietsroute Hlm-A'dam West: dekking	C	20	0		-1.114.200						-1.114.200	
Totaal 08.2 OV en langzaam vervoer					5.927.411	-2.878.064	2.422.228	0	0	0	0	5.471.575	
08.3 Parkeren	12.09	Kleine investeringen parkeren	A	7		61.000	61.000	61.000	61.000	61.000	61.000	366.000	
	12.11	Raakgarage Plaatsen	A	40	25.837.876	74.215						25.912.091	
	12.13	Cronjégarage, incl. buitenruimte	C	40	419.150	53.104	48.304	43.504	38.704	33.904	81.633	718.303	
		Dekking Cronjégarage, incl. buitenruimte	C	40	-1.355.920	-150.083	-150.083	-150.083	-150.083	-150.083	-1.200.661	-3.306.996	
	12.15	Onderhoud parkeergarages Toegangscontrole Houtplein	A	7	0	330.000							330.000
		Onderhoud parkeergarages Toegangscontrole Kamp	A	7	0	110.000							110.000
		Onderhoud parkeergarages Toegangscontrole station	A	7	0	110.000							110.000
Onderhoud parkeergarages Verlichting		A	8	22.172								22.172	

Beleidsveld	Ip-nr.	Omschrijving		Af-schr. term.	Uitg. t/m 2012	Inv. 2013	Inv. 2014	Inv. 2015	Inv. 2016	Inv. 2017	Inv. 2018	Totaal
		Parkeergarage Appelaar-parkeersysteem	A	7	0	110.000						110.000
		Parkeergarage Crone-parkeersysteem	A	7	0	110.000						110.000
		Parkeergarage Houtplein-brandmeldinstallatie	A	10	137.260							137.260
		Parkeergarage Stationsplein-brandmeldinstallatie	A	10	0	80.000						80.000
		Parkeergarage Houtplein - ventilatiesysteem	B	15	0				40.000			40.000
		Parkeergarage Stationsplein - ventilatiesysteem	B	15	0				30.000			30.000
		Parkeergarage Appelaar - brandveiligheid	B	10	7.697	22.303						30.000
		Vervanging telecominstallaties i.v.m. betaalsysteem	B	10	0	35.000						35.000
		Vervangen betaalapparatuur Appelaargarage	B	7	0					225.000		225.000
		Vervangen betaalapparatuur Cronjégarage	B	7	0						175.000	175.000
		Vervangen betaalapparatuur Raaksgarage	B	7	0						300.000	300.000
		Vervangen camera's in parkeergarage	B	7	0						135.000	135.000
	12.20	Parkeerautomaten Vervanging	A	7	270.352	954.372						1.224.724
		Parkeerautomaten Vervanging (kentekenparkeren)	C	7	0	1.000.000						1.000.000
Totaal 08.3 Parkeren					25.338.587	2.899.911	-40.779	-45.579	19.621	-55.179	-223.028	27.893.554
Totaal programma 8					89.629.648	1.965.540	1.855.256	-45.579	19.621	-55.179	-223.028	93.146.279

Programma 9 Kwaliteit fysieke leefomgeving

Beleidsveld	Ip-nr.	Omschrijving		Af-schr. term.	Uitg. t/m 2012	Inv. 2013	Inv. 2014	Inv. 2015	Inv. 2016	Inv. 2017	Inv. 2018	Totaal
09.1 Milieu, lbh	SZ.79	Waarderhaven	A	40	306.951	705.049						1.012.000
	WZ.11	Vervangen grafdelfmachine	B	10	0		122.900					122.900

Beleidsveld	Ip-nr.	Omschrijving		Af-schr. term.	Uitg. t/m 2012	Inv. 2013	Inv. 2014	Inv. 2015	Inv. 2016	Inv. 2017	Inv. 2018	Totaal
	WZ.12	Vervangen minigraver begraafplaatsen	B	10	0	27.800						27.800
	WZ.13	Vervangen electrocar begraafplaats	B	5	0			29.000				29.000
	WZ.14	Vervangen Nimos mintrac begraafplaats	B	10	0				56.200			56.200
Totaal 09.1 Milieu, lbh					306.951	732.849	122.900	29.000	56.200	0	0	1.247.900
09.2 Openb.ruimte bovengr.	61.41	Herinrichten Reinaldapark fase 1/2	A	30	4.913.492	323.008						5.236.500
		Herinrichten Reinaldapark fase 3	A	30	912.377	3.439.623						4.352.000
		Herinrichten Reinaldapark fase 1/2: dekking	A	30	-1.518.964	-912.377						-2.431.341
		Herinrichten Reinaldapark fase 1/2: dekking onttrekking reserve vastgoed	A	30	-490.000							-490.000
		Herinrichten Reinaldapark fase 1/2: dekking bodemprogramma DUB	A	30	0	-800.000						-800.000
		Herinrichten Reinaldapark fase 1/2: dekking onderhoudsbegroting	A	30	-1.415.159							-1.415.159
		Herinrichten Reinaldapark fase 1/2: dekking Bruggen	A	30	-100.000							-100.000
		Herinrichten Reinaldapark fase 3: dekking DUB bijdrage	C	30	0	-1.200.000						-1.200.000
		Herinrichten Reinaldapark fase 3: dekking grex 023	A	30	-1.055.000	0						-1.055.000
		Herinrichten Reinaldapark fase 3: dekking watercompensatie	A	30	-50.000	-307.000						-357.000
		Herinrichten Reinaldapark fase 3: dekking ILG/Prov.	A	30	-614.586	0	-385.414					-1.000.000
		Herinrichten Reinaldapark fase 3: dekking Riolering	A	30	-390.000	0						-390.000
		Herinrichten Reinaldapark fase 3: dekking groen	A	30	-150.000	-150.000						-300.000

Beleidsveld	Ip-nr.	Omschrijving		Af-schr. term.	Uitg. t/m 2012	Inv. 2013	Inv. 2014	Inv. 2015	Inv. 2016	Inv. 2017	Inv. 2018	Totaal
		Herinrichten Reinaldapark fase 3: dekking exploitatie spelen	A	30	-50.000	0						-50.000
	61.45	Fietsverbinding Houtmanpad	B	30	561.736	1.221.764	318.000					2.101.500
		Vorbereidingskrediet Houtmanpad	A	30	299.550							299.550
		Dekking Fietsverbinding Houtmanpad	B	30	-270.654	-1.062.396	-318.000					-1.651.050
		Dekking Fietsverbinding Houtmanpad	B	30	-539.916	-210.084						-750.000
	65.10 c	Speelvoorzieningen	B	10	852.825	172.543		127.000				1.152.368
	65.18	Renovatie grootschalig groen	B	10	2.475.870	889.629						3.365.499
	65.19	Aanleg voorzieningen groen	B	30	0		500.000	1.000.000	1.000.000	1.000.000		3.500.000
	67.52	Uitvoering woonomgeving en 30-km-zone	B	10	322.024	80.976						403.000
	WZ.03	Gemeentelijke werf	C	40	0	100.000						100.000
	WZ.06	Renovatie wandelpromenade Sanden/Pratten/Engelenburg	C	10	0					200.000	3.100.000	3.300.000
Totaal 09.2 Openb.ruimte bovengr.					3.693.595	1.585.686	114.586	1.127.000	1.000.000	1.200.000	3.100.000	11.820.867
09.3 Openb.ruimte ondergr.	63.19	Vervanging rioleringen	B	40	50.540.397	9.042.500	2.318.500	12.000.000	16.854.000	3.425.000	10.000.000	104.180.397
Totaal 09.3 Openb.ruimte ondergr.					50.540.397	9.042.500	2.318.500	12.000.000	16.854.000	3.425.000	10.000.000	104.180.397
09.4 Waterwegen	62.02	Aanpassen brugbediening, brugwachterhuisjes & wachtplaatsen	A	30	1.125.861	245.139	357.000					1.728.000
	62.05	Vervanging brugdek Prinsenbrug Basculebrug	A	20	3.758.418	150.000						3.908.418
	62.09	Vervangingsprogramma bruggen	B	30	3.672.523	1.154.059			0			4.826.582
		Vervanging Zandersbrug	B	30	0	0			450.000			450.000
	63.03	Vervanging walmuur Nieuwe Gracht, uitvoering	A	40	243.557	1.149.588	1.240.000					2.633.145
	63.08	Vervanging walmuren	B	40	889.041	983.566						1.872.607
		Vervanging kade Noorder Emmakade-Tuinlaantje	B	40	0					1.000.000		1.000.000

Beleidsveld	Ip-nr.	Omschrijving		Af-schr. term.	Uitg. t/m 2012	Inv. 2013	Inv. 2014	Inv. 2015	Inv. 2016	Inv. 2017	Inv. 2018	Totaal
		Vervanging kade Raamsingel, Schouwborg	B	40	0				300.000			300.000
		Vervanging kade Raamsingel, Kampervest	B	40	0				250.000			250.000
	63.09 a, 63.09 b	Vernieuwing beschoeiingen en steigers	B	20	3.039.823	1.253.177	679.000	679.000	679.000	679.000	679.000	7.688.000
	64.04 a	Integraal Waterplan Haarlem (incl. Waarderpolder)	C	30	289.720	249.279	3.542.000					4.080.999
		Dekking investering Integraal Waterplan Haarlem (incl. Waarderpolder)	C	30	0		-2.100.000					-2.100.000
	64.04 b	Waterplan Schalkwijk/ o.a. Water langs Aziëweg	C	30	0				1.000.000			1.000.000
		Dekking kapitaallasten Water langs Aziëweg	C	30	0				-1.000.000			-1.000.000
	WZ.04	Walmuur Nieuw Gracht (Kruisbrug-Jansbrug-Nassaubrug)	C	40	0		2.000.000	800.000				2.800.000
	WZ.05	Vervangen ophaalbrug Buitenrustbruggen	C	30	0	100.000	600.000	2.800.000	500.000			4.000.000
	WZ.07	Kademuren Spaarne (Gravestenenbrug-Kortebrug)	C	40	0				500.000	1.300.000		1.800.000
		Kademuren Spaarne (Melkbrug-Gravestenenbrug)	C	40	0				300.000	700.000		1.000.000
Totaal 09.4 Waterwegen					13.018.943	5.284.808	6.318.000	4.279.000	2.979.000	3.679.000	679.000	36.237.751
Totaal programma 9					67.559.886	16.645.843	8.873.986	17.435.000	20.889.200	8.304.000	13.779.000	153.486.915

Programma 10 Financiën en algemene dekkingsmiddelen

Beleidsveld	Ip-nr.	Omschrijving		Af-schr. term.	Uitg. t/m 2012	Inv. 2013	Inv. 2014	Inv. 2015	Inv. 2016	Inv. 2017	Inv. 2018	Totaal
	21.01	Vervangingsinvesteringen ICT	B	5	0			1.000.000	1.000.000	1.000.000	1.000.000	4.000.000
		ICT-Masterplan (Computerruimte, MER, SER)	B	10	92.503		500.663					593.166

Beleidsveld	Ip-nr.	Omschrijving		Af-schr. term.	Uitg. t/m 2012	Inv. 2013	Inv. 2014	Inv. 2015	Inv. 2016	Inv. 2017	Inv. 2018	Totaal
	22.05	Masterplan Digitalisering	A/C	5	393.742	13.614						407.356
	25.08	Concernhuisvesting Raakspoort	A	40	35.973.281							35.973.281
		Concernhuisvesting Zijlpoort (aannemer)	A	40	7.207.186	6.000.000	900.000					14.107.186
		Concernhuisvesting Zijlpoort (panden)	A	40	9.568.271							9.568.271
		Concernhuisvesting Zijlpoort (SportCity)	A	40	3.043.540							3.043.540
		Concernhuisvesting Zijlpoort (overig)	A	40	8.881.177	6.500.000	319.545					15.700.722
		Concernhuisvesting Zijlpoort (overig)/ aanvullen krediet	A	40	0	0	2.400.000					2.400.000
	MS.94	Concernhuisvesting Meubilair 2e fase	C	10	0		1.150.000					1.150.000
	MS.91	Vervanging College-auto	C	4	0		50.000					50.000
	MS.97	Beveiliging Stadhuis	C	10	0	200.000						200.000
Totaal 10.1 Algemene dek.mid.					65.159.700	12.713.614	5.320.208	1.000.000	1.000.000	1.000.000	1.000.000	87.193.522
Totaal programma 10					65.159.700	12.713.614	5.320.208	1.000.000	1.000.000	1.000.000	1.000.000	87.193.522

5.3 Samenvattend overzicht van baten en lasten per programma, beleidsveld en product)

(bedragen x € 1.000)

Programma, beleidsveld en product			Rekening		Begroting		Analyse op beleidsveldniveau tussen begroting 2014 en begroting 2013 (na wijziging)	
			2012	2013 gewijzigd	2014			
Baten, lasten en saldi zijn exclusief mutaties reserves. Mutaties in de reserves zijn opgenomen onder het totaal van alle programma's								
1	Burger en bestuur					1	Burger en bestuur	
1.1	Gemeentelijk bestuur en samenwerking					1.1	Gemeentelijk bestuur en samenwerking	
01.01.01	Gemeenteraad	Lasten	2.309	2.257	2.860	01.01.01	Gemeenteraad	
		Baten	-172	-27	-27	01.01.02	College van burgemeester en wethouders	
		Saldo	2.137	2.230	2.833	01.01.03	Bestuursondersteuning	
01.01.02	College van burgemeester en wethouders	Lasten	1.801	1.658	1.834		Saldo beleidsveld 2013	7.529 n
		Baten	-459	-	-		Saldo beleidsveld 2014	8.584 n
		Saldo	1.342	1.658	1.834		Te analyseren verschil	1.055 n
01.01.03	Bestuursondersteuning	Lasten	3.859	3.711	3.988	01.01.01 L	Dotatie voorziening wachtgelden raadsleden	555 n
		Baten	-46	-70	-71	01.01.02 L	Dotatie voorziening wachtgelden wedhouders	175 n
		Saldo	3.813	3.641	3.917	01.01.03 L	Hogere interne doorbelasting	117 n
	<i>Subtotaal beleidsveld</i>	Lasten	7.969	7.626	8.682	01.01.03 L	Overheveling stelpost van programma 10 voor 213a Onderzoeken	103 n
		Baten	-677	-97	-98		Overige mutaties < 100	105 n
		Saldo	7.292	7.529	8.584			1.055 n
1.2	Communicatie, participatie en inspraak					1.2	Communicatie, participatie en inspraak	
01.02.01	Communicatie, participatie en inspraak	Lasten	328	288	195	01.02.01	Communicatie, participatie en inspraak	
		Baten	-56	-	-		Saldo beleidsveld 2013	288 n
		Saldo	272	288	195		Saldo beleidsveld 2014	195 n
	<i>Subtotaal beleidsveld</i>	Lasten	328	288	195			

Programma, beleidsveld en product			Rekening	Begroting		Analyse op beleidsveldniveau tussen begroting 2014 en begroting 2013 (na wijziging)	
				2012	2013 gewijzigd		2014
		Baten	-56	-	-	Te analyseren verschil	-93 v
		Saldo	272	288	195		
						01.02.01 L Lagere oplage stadskrant	-94 v
						Overige mutaties < 100	1 n
							-93 v
1.3	Dienstverlening					1.3 Dienstverlening	
01.03.01	Burgeraangelegenheden	Lasten	6.737	6.557	6.727	01.03.01 Burgeraangelegenheden	
		Baten	-3.287	-3.352	-3.497	01.03.02 Klantencontactcentrum	
		Saldo	3.450	3.205	3.230	01.03.03 Verkiezingen	
01.03.02	Klantencontactcentrum	Lasten	2.564	2.236	2.372		
		Baten	-24	-10	-10	Saldo beleidsveld 2013	5.544 n
		Saldo	2.540	2.226	2.362	Saldo beleidsveld 2014	5.890 n
01.03.03	Verkiezingen	Lasten	260	113	298	Te analyseren verschil	346 n
		Baten	-	-	-		
		Saldo	260	113	298	01.03.01 L Hogere interne doorbelasting	187 n
	Subtotaal beleidsveld	Lasten	9.561	8.906	9.397	01.03.01 B Verhoging leges	-145 n
		Baten	-3.311	-3.362	-3.507	01.03.02 L Hogere interne doorbelasting	132 n
		Saldo	6.250	5.544	5.890	01.03.03 L Organisatiekosten verkiezing Gemeenteraad en Europees Parlement	185 n
						Overige mutaties < 100	-13 v
							346 n
	Totaal programma 1 Burger en bestuur	Lasten	17.858	16.820	18.274		
		Baten	-4.044	-3.459	-3.605		
		Saldo	13.814	13.361	14.669		
2	Veiligheid, vergunningen en handhaving					2 Veiligheid, vergunningen en handhaving	
2.1	Sociale veiligheid					2.1 Sociale veiligheid	
02.01.01	Sociale veiligheid	Lasten	2.352	2.767	1.912	02.01.01 Sociale veiligheid	

Programma, beleidsveld en product		Rekening	Begroting		Analyse op beleidsveldniveau tussen begroting 2014 en begroting 2013 (na wijziging)	
			2012	2013 gewijzigd		
		Baten	-699	-735	-	
		Saldo	1.653	2.032	1.912	Saldo beleidsveld 2013 2.032 n
	<i>Subtotaal beleidsveld</i>	Lasten	2.352	2.767	1.912	Saldo beleidsveld 2014 1.912 n
		Baten	-699	-735	-	Te analyseren verschil -120 v
		Saldo	1.653	2.032	1.912	
						02.01.01 L Incidentele bezuiniging en maatregelen sluitende begroting 2014 Veiligheid -185 v
						02.01.01 L Hogere interne doorbelasting 112 n
						Overige mutaties < 100 -47 v
						-120 v
2.2	<i>Fysieke veiligheid</i>					2.2 <i>Fysieke veiligheid</i>
02.02.01	Fysieke veiligheid	Lasten	797	74	143	02.02.01 Fysieke veiligheid
		Baten	-103	-	-	02.02.02 Brandweer en rampenbestrijding
		Saldo	694	74	143	
02.02.02	Brandweer en rampenbestrijding	Lasten	12.169	12.513	12.346	Saldo beleidsveld 2013 12.587 n
		Baten	-	-	-	Saldo beleidsveld 2014 12.489 n
		Saldo	12.169	12.513	12.346	Te analyseren verschil -98 v
	<i>Subtotaal beleidsveld</i>	Lasten	12.966	12.587	12.489	
		Baten	-103	-	-	02.02.02 L Lagere FLO lasten -125 v
		Saldo	12.863	12.587	12.489	Overige mutaties < 100 27 n
						-98 v
2.3	<i>Integrale vergunningverlening en handhaving</i>					2.3 <i>Integrale vergunningverlening en handhaving</i>
02.03.01	Vergunningen	Lasten	7.131	6.751	7.552	02.03.01 Vergunningen
		Baten	-5.173	-3.288	-4.421	02.03.02 Handhaving en toezicht
		Saldo	1.958	3.463	3.131	
02.03.02	Handhaving en toezicht	Lasten	12.366	12.721	12.293	Saldo beleidsveld 2013 14.856 n

Programma, beleidsveld en product		Rekening	Begroting		Analyse op beleidsveldniveau tussen begroting 2014 en begroting 2013 (na wijziging)			
			2012	2013 gewijzigd			2014	
	Baten	-1.207	-1.328	-1.426		Saldo beleidsveld 2014	13.998 n	
	Saldo	11.159	11.393	10.867		Te analyseren verschil	-858 v	
<i>Subtotaal beleidsveld</i>		Lasten	19.497	19.472	19.845			
	Baten	-6.380	-4.616	-5.847	02.03.01 L	Hogere interne doorbelasting	357 n	
	Saldo	13.117	14.856	13.998	02.03.01 B	Hogere opbrengst bouwleges	-394 n	
						Overige mutaties < 100	27 n	
							-10 v	
Totaal programma 2 Veiligheid, vergunningen en handhaving		Lasten	34.815	34.826	34.246			
	Baten	-7.182	-5.351	-5.847				
	Saldo	27.633	29.475	28.399				
3	Welzijn, Gezondheid en Zorg				3	Welzijn, Gezondheid en Zorg		
3.1	Sociale samenhang en diversiteit				3.1	Sociale samenhang en diversiteit		
03.01.01	Activiteiten sociale samenhang wijken	Lasten	4.295	4.198	2.612	03.01.01	Activiteiten sociale samenhang wijken	
	Baten	-	-	-	03.01.02	Inburgering en integratie		
	Saldo	4.295	4.198	2.612	03.01.03	Vrijwilligers en mantelzorgers		
03.01.02	Inburgering en integratie	Lasten	579	438	382			
	Baten	-18	-	-		Saldo beleidsveld 2013	5.181 n	
	Saldo	561	438	382		Saldo beleidsveld 2014	3.544 n	
03.01.03	Vrijwilligers en mantelzorgers	Lasten	455	545	550		Te analyseren verschil	-1.637 v
	Baten	-10	-	-				
	Saldo	445	545	550				
<i>Subtotaal beleidsveld</i>		Lasten	5.329	5.181	3.544	03.01.01 L	Stelpost afbouw huidige subsidies sociaal domein (kadernota 2013)	-1.600 v
	Baten	-28	-	-		Overige mutaties < 100	-37 v	
	Saldo	5.301	5.181	3.544			-1.637 v	
3.2	Zorg en dienstverlening voor mensen met een beperking				3.2	Zorg en dienstverlening voor mensen met een beperking		

Programma, beleidsveld en product			Rekening		Begroting		Analyse op beleidsveldniveau tussen begroting 2014 en begroting 2013 (na wijziging)	
			2012	2013 gewijzigd	2014			
03.02.01	WMO voorzieningen	Lasten	38.120	39.470	35.798	03.02.01	WMO voorzieningen	
		Baten	-4.991	-3.287	-3.011			
		Saldo	33.129	36.183	32.787		Saldo beleidsveld 2013	36.183 n
	<i>Subtotaal beleidsveld</i>	Lasten	38.120	39.470	35.798		Saldo beleidsveld 2014	32.787 n
		Baten	-4.991	-3.287	-3.011		Te analyseren verschil	-3.396 v
		Saldo	33.129	36.183	32.787			
						03.02.01 L	Besparingen op WMO Voorzieningen uit Hof 2.0	-164 v
						03.02.01 L	Besparingen op WMO Vervoersvoorzieningen uit Hof 2.0	-103 v
						03.02.01 L	Kostenbesparingen op Collectief Vervoer, WMO	-723 v
						03.02.01 L	Projecten WMO uitvoering	-125 v
						03.02.01 L	Besparingen op WMO Voorzieningen Huishoudelijke Hulp uit Hof 2.0	-444 v
						03.02.01 L	Transitie Sociaal Domein	-600 v
						03.02.01 L	Stelpost kadernota sociaal domein	-300 v
						03.02.01 L	Regionale sociale agenda project woonservicegebieden	-157 v
						03.02.01 L	Regionale sociale agenda project actieve burgers	-120 v
						03.02.01 L	Invoeringsbudget AWBZ	-350 v
						03.02.01 L	Vermindering Rijk door uittreding Castricum budget MOVb	-357 v
						03.02.01 L	Project welzijn klaar voor de toekomst	-162 v
						03.02.01 L	Overheveling budget MOVb	-130 v
						03.02.01 B	Regionale sociale agenda project woonservicegebieden	157 n
						03.02.01 B	Regionale sociale agenda project actieve burgers	120 n
							Overige mutaties < 100	62 n
								-3.396 v
3.3	<i>Maatschappelijke opvang en zorg voor kwetsbare groepen</i>					3.3	<i>Maatschappelijke opvang en zorg voor kwetsbare groepen</i>	

Programma, beleidsveld en product			Rekening	Begroting		Analyse op beleidsveldniveau tussen begroting 2014 en begroting 2013 (na wijziging)			
				2012	2013 gewijzigd			2014	
03.03.01	Voorzieningen maatschappelijke opvang	Lasten	-	-	-	03.03.01	Voorzieningen maatschappelijke opvang		
		Baten	-	-	-	03.03.02	Overlastbeperkende maatregelen doelgroep OGGZ		
		Saldo	-	-	-	03.03.03	Huiselijk geweld		
03.03.02	Overlastbeperkende maatregelen doelgroep OGGZ	Lasten	-	-	-				
		Baten	-	-	-				
		Saldo	-	-	-				
03.03.03	Huiselijk geweld	Lasten	4.613	4.237	4.132		Saldo beleidsveld 2013	4.237	n
		Baten	-382	-	-		Saldo beleidsveld 2014	4.132	n
		Saldo	4.231	4.237	4.132		Te analyseren verschil	-105	v
	<i>Subtotaal beleidsveld</i>	Lasten	4.613	4.237	4.132				
		Baten	-382	-	-	03.03.03 L	Uittreding Castricum huiselijk geweld	-62	v
		Saldo	4.231	4.237	4.132		Overige mutaties < 100	-43	v
								-105	v
3.4	<i>Publieke gezondheid</i>					3.4	<i>Publieke gezondheid</i>		
03.04.01	Publieke gezondheid	Lasten	3.403	3.514	3.284	03.04.01	Publieke gezondheid		
		Baten	-	-	-		Saldo beleidsveld 2013	3.514	n
		Saldo	3.403	3.514	3.284		Saldo beleidsveld 2014	3.284	n
	<i>Subtotaal beleidsveld</i>	Lasten	3.403	3.514	3.284		Te analyseren verschil	-230	v
		Baten	-	-	-				
		Saldo	3.403	3.514	3.284				
						03.04.01 L	Maatregelen sluitende begroting 2014 projecten gezondheidsbeleid 2011-2014	-250	v
							Overige mutaties < 100	20	n
								-230	v
Totaal programma 3 Welzijn, Gezondheid en Zorg		Lasten	51.465	52.402	46.758				
		Baten	-5.401	-3.287	-3.011				

Programma, beleidsveld en product		Saldo	46.064	49.115	43.747	Analyse op beleidsveldniveau tussen begroting 2014 en begroting 2013 (na wijziging)	
		Rekening	Begroting				
		2012	2013 gewijzigd	2014			
4	Jeugd, Onderwijs en Sport				4	Jeugd, Onderwijs en Sport	
4.1	Jeugd				4.1	Jeugd	
04.01.01	Jongerenparticipatie	Lasten	-	-	-	04.01.01	Jongerenparticipatie
		Baten	-	-	-	04.01.02	Kinderopvang, spel en exploratie
		Saldo	-	-	-	04.01.03	Zorg voor jongeren
04.01.02	Kinderopvang, spel en exploratie	Lasten	4.183	9.087	9.626		
		Baten	-102	-4.967	-4.967		Saldo beleidsveld 2013
		Saldo	4.081	4.120	4.659		10.255 n
04.01.03	Zorg voor jongeren	Lasten	5.715	6.459	6.148		Saldo beleidsveld 2014
		Baten	-1.167	-324	-		10.807 n
		Saldo	4.548	6.135	6.148		Te analyseren verschil
							552 n
	<i>Subtotaal beleidsveld</i>	Lasten	9.898	15.546	15.774		
		Baten	-1.269	-5.291	-4.967	04.01.02 L	Hogere interne doorbelasting
		Saldo	8.629	10.255	10.807		480 n
					04.01.03 L	Beëindiging regeling ESF subsidies	-323 v
					04.01.03 B	Beëindiging regeling ESF subsidies	323 n
						Overige mutaties < 100	72 n
							552 n
4.2	Onderwijs				4.2	Onderwijs	
04.02.01	Onderwijsachterstandenbeleid	Lasten	6.108	3.547	2.608	04.02.01	Onderwijsachterstandenbeleid
		Baten	-2.477	-654	-635	04.02.02	Voorkomen schooluitval
		Saldo	3.631	2.893	1.973	04.02.03	Onderwijshuisvesting
04.02.02	Voorkomen schooluitval	Lasten	1.253	1.949	1.630		
		Baten	-1.248	-1.387	-994		Saldo beleidsveld 2013
		Saldo	5	562	636		19.941 n
04.02.03	Onderwijshuisvesting	Lasten	20.542	16.861	18.888		Saldo beleidsveld 2014
							21.114 n

Programma, beleidsveld en product		Rekening 2012	Begroting		Analyse op beleidsveldniveau tussen begroting 2014 en begroting 2013 (na wijziging)		
			2013 gewijzigd	2014			
	Baten	-329	-375	-383		Te analyseren verschil	1.173 n
	Saldo	20.213	16.486	18.505			
	<i>Subtotaal beleidsveld</i>						
	Lasten	27.903	22.357	23.126			
	Baten	-4.054	-2.416	-2.012	04.02.01 L	Maatregelen sluitende begroting 2014 inzet budget bredeschool combinatiefunctie	-185 v
	Saldo	23.849	19.941	21.114	04.02.01 L	Maatregelen sluitende begroting 2014 inzet Budget WeerSamenNaarSchool	-135 v
					04.02.01 L	Lagere interne doorbelasting	-376 v
					04.02.01 L	Budget Leerlingenvervoer naar landelijk niveau	-87 v
					04.02.02 L	Extra budget VSV/Kwalificatieplicht - bijdrage Rijk	-330 v
					04.02.02 B	Extra budget VSV/Kwalificatieplicht - bijdrage Rijk	330 n
					04.02.03 L	Hogere kapitaalslasten door uitbreiding en nieuwbouw van onderwijsgebouwen	1.993 n
						Overige mutaties < 100	-37 v
							1.173 n
4.3	<i>Sport</i>				4.3	<i>Sport</i>	
04.03.01	Sportstimulerende maatregelen				04.03.01	Welzijnswerk	
	Lasten	1.102	1.124	1.005	04.03.01	Welzijnswerk	
	Baten	-219	-96	-53	04.03.02	Topsport	
	Saldo	883	1.028	952	04.03.03	Sportaccommodaties	
04.03.02	Topsport						
	Lasten	-	-	-			
	Baten	-	-	-			
	Saldo	-	-	-			
04.03.03	Sportaccommodaties					Saldo beleidsveld 2013	10.712 n
	Lasten	10.951	9.684	9.515		Saldo beleidsveld 2014	10.467 n
	Baten	-	-	-		Te analyseren verschil	-245 v
	Saldo	10.951	9.684	9.515			
	<i>Subtotaal beleidsveld</i>						
	Lasten	12.053	10.808	10.520			
	Baten	-219	-96	-53	04.03.03 L	Lagere interne doorbelasting	-206 v
	Saldo	11.834	10.712	10.467		Overige mutaties < 100	-39 v

Programma, beleidsveld en product		Rekening 2012	Begroting		Analyse op beleidsveldniveau tussen begroting 2014 en begroting 2013 (na wijziging)	
			2013 gewijzigd	2014		
					-245 v	
Totaal programma 4 Maatschappelijke ontwikkeling		Lasten	49.854	48.711	49.420	
		Baten	-5.542	-7.803	-7.032	
		Saldo	44.312	40.908	42.388	
5	Wonen, wijken en stedelijke ontwikkeling				5 Wonen, wijken en stedelijke ontwikkeling	
5.1	Wijken / Stedelijke vernieuwing				5.1 Wijken / Stedelijke vernieuwing	
05.01.01	Wijken / Stedelijke vernieuwing	Lasten	-	-	-	
		Baten	-	-	-	
		Saldo	-	-	-	
<i>Subtotaal beleidsveld</i>		Lasten	-	-	-	
		Baten	-	-	-	
		Saldo	-	-	-	
5.2	Wonen				5.2 Wonen	
05.02.01	Wonen	Lasten	2.907	3.231	2.636	
		Baten	-11.602	-136	-50	
		Saldo	-8.695	3.095	2.586	
<i>Subtotaal beleidsveld</i>		Lasten	2.907	3.231	2.636	
		Baten	-11.602	-136	-50	
		Saldo	-8.695	3.095	2.586	
					Saldo beleidsveld 2013	0 v
					Saldo beleidsveld 2014	0 v
					Te analyseren verschil	0 v
					Saldo beleidsveld 2013	3.095 n
					Saldo beleidsveld 2014	2.586 n
					Te analyseren verschil	-509 v
					05.02.01 L Incidentele last 2013 onderhoud gemeentelijke monumenten	-500 v
					Overige mutaties < 100	-9 v
						-509 v
5.3	Ruimtelijke ontwikkeling				5.3 Ruimtelijke ontwikkeling	
05.03.01	Ruimtelijke plannen	Lasten	3.306	2.471	1.876	
		Baten	-19	-	-	
					05.03.01 Ruimtelijke plannen	
					05.03.02 Regio- en stedelijke visies	

Programma, beleidsveld en product		Rekening	Begroting		Analyse op beleidsveldniveau tussen begroting 2014 en begroting 2013 (na wijziging)		
			2012	2013 gewijzigd			2014
		Saldo	3.287	2.471	1.876		
05.03.02	Regio- en stedelijke visies	Lasten	243	191	189	Saldo beleidsveld 2013	2.662 n
		Baten	-47	-	-	Saldo beleidsveld 2014	2.065 n
		Saldo	196	191	189	Te analyseren verschil	-597 v
	<i>Subtotaal beleidsveld</i>	Lasten	3.549	2.662	2.065		
		Baten	-66	-	-	05.03.01 L Lagere interne doorbelasting	-331 v
		Saldo	3.483	2.662	2.065	05.03.01 L Structuurvisie Schalkstad	-90 v
					05.03.01 L Structuurvisie Openbare Ruimte 2de fase	-125 v	
					Overige mutaties < 100	-51 v	
						-597 v	
5.4	<i>Vastgoed</i>				5.4	<i>Vastgoed</i>	
05.04.01	Vastgoedbeheer	Lasten	24.358	18.756	17.518	05.04.01 Vastgoedbeheer	
		Baten	-14.868	-12.529	-12.765	05.04.02 Grondexploitatie en vastgoedontwikkeling	
		Saldo	9.490	6.227	4.753		
05.04.02	Grondexploitatie en vastgoedontwikkeling	Lasten	30.251	22.702	31.962	Saldo beleidsveld 2013	7.449 n
		Baten	-30.388	-21.480	-30.567	Saldo beleidsveld 2014	6.148 n
		Saldo	-137	1.222	1.395	Te analyseren verschil	-1.301 v
	<i>Subtotaal beleidsveld</i>	Lasten	54.609	41.458	49.480		
		Baten	-45.256	-34.009	-43.332	05.04.01 L Schoolpand Floris van Adrichemlaan	-530 v
		Saldo	9.353	7.449	6.148	05.04.01 L Verkoopkosten Zuidschalkwijkerweg	-180 n
					05.04.01 L Indexatie belastingen en verhoging materiele budgetten	160 n	
					05.04.01 L Onderhoud gebouwen	-113 v	
					05.04.01 L Overdracht en onderhoud podia	-160 v	
					05.04.01 L Nota onderhoud vastgoed	-293 v	
					05.04.01 B Opbrengst uit verkopen	-182 v	
					Voor nadere informatie grondexploitatie zie		
					05.04.02 L MPG 2013	9.260 n	

Programma, beleidsveld en product		Rekening 2012	Begroting		Analyse op beleidsveldniveau tussen begroting 2014 en begroting 2013 (na wijziging)	
			2013 gewijzigd	2014		
					05.04.02 B Voor nadere informatie grondexploitatie zie MPG 2013 -9.087 v	
					Overige mutaties < 100 -176 v	
					-1.301 v	
Totaal programma 5 Wonen, wijken en stedelijke ontwikkeling		Lasten	61.065	47.351	54.181	
		Baten	-56.924	-34.145	-43.382	
		Saldo	4.141	13.206	10.799	
6	Economie, cultuur, toerisme en recreatie					6 Economie, cultuur, toerisme en recreatie
6.1	Economie					6.1 Economie
06.01.01	Economie	Lasten	2.671	1.749	1.717	06.01.01 Economie
		Baten	-1.049	-	-	
		Saldo	1.622	1.749	1.717	Saldo beleidsveld 2013 1.749 n
	<i>Subtotaal beleidsveld</i>	Lasten	2.671	1.749	1.717	Saldo beleidsveld 2014 1.717 n
		Baten	-1.049	-	-	Te analyseren verschil -32 v
		Saldo	1.622	1.749	1.717	Overige mutaties < 100 -32 v
						-32 v
6.2	Cultuur en erfgoed					6.2 Cultuur en erfgoed
06.02.01	Stadsbibliotheek Haarlem	Lasten	4.782	4.669	4.680	06.02.01 Stadsbibliotheek Haarlem
		Baten	-	-	-	06.02.02 Frans Hals Museum
		Saldo	4.782	4.669	4.680	06.02.03 Podiumkunsten
06.02.02	Frans Hals Museum	Lasten	3.254	3.179	3.173	06.02.04 Amateurkunst en Cultuureducatie
		Baten	-	-	-	06.02.05 Beeldende kunst en architectuur
		Saldo	3.254	3.179	3.173	06.02.06 Evenementen en projecten Cultuur
06.02.03	Podiumkunsten	Lasten	11.158	10.838	10.248	06.02.07 Monumenten en archeologie
		Baten	-694	-51	-44	06.02.08 Archief

Programma, beleidsveld en product			Rekening 2012	Begroting		Analyse op beleidsveldniveau tussen begroting 2014 en begroting 2013 (na wijziging)	
				2013 gewijzigd	2014		
		Saldo	10.464	10.787	10.204		
06.02.04	Amateurkunst en Cultuureducatie	Lasten	3.131	2.437	2.383		
		Baten	-226	-294	-247		
		Saldo	2.905	2.143	2.136		
06.02.05	Beeldende kunst en architectuur	Lasten	691	801	609		
		Baten	-	-	-	06.02.03 L	Incidentele last 2013 Overdracht eigenaren onderhoud Cultuurpodia -592 v
		Saldo	691	801	609	06.02.07 L	Vervallen monumentenlening -425 v
06.02.06	Evenementen en projecten Cultuur	Lasten	1.383	1.081	1.102		Overige mutaties < 100 -122 v
		Baten	-112	-	-		-1.139 v
		Saldo	1.271	1.081	1.102		
06.02.07	Monumenten en archeologie	Lasten	1.088	1.405	978		
		Baten	-2	-	-		
		Saldo	1.086	1.405	978		
06.02.08	Archief	Lasten	1.879	1.825	1.869		
		Baten	-	-	-		
		Saldo	1.879	1.825	1.869		
	<i>Subtotaal beleidsveld</i>	Lasten	27.366	26.235	25.042		
		Baten	-1.034	-345	-291		
		Saldo	26.332	25.890	24.751		
6.3	<i>Toerisme, recreatie, evenementen en promotie</i>						<i>6.3 Toerisme, recreatie, evenementen en promotie</i>
06.03.01	Recreatie	Lasten	599	524	536	06.03.01	Recreatie
		Baten	-71	-130	-139	06.03.02	Toerisme en promotie
		Saldo	528	394	397	06.03.03	Volksfeesten en herdenkingen
06.03.02	Toerisme en promotie	Lasten	926	889	872		
		Baten	-	-	-		Saldo beleidsveld 2013 1.269 n

Programma, beleidsveld en product		Rekening 2012	Begroting		Analyse op beleidsveldniveau tussen begroting 2014 en begroting 2013 (na wijziging)			
			2013 gewijzigd	2014				
	Saldo	926	889	872	Saldo beleidsveld 2014	1.254 n		
06.03.03	Volksfeesten en herdenkingen	Lasten	81	-14	-15	Te analyseren verschil	-15 v	
	Baten	-	-	-				
	Saldo	81	-14	-15		v		
	<i>Subtotaal beleidsveld</i>	Lasten	1.606	1.399	1.393	Overige mutaties < 100	-15 v	
	Baten	-71	-130	-139		-15 v		
	Saldo	1.535	1.269	1.254				
	<i>Totaal programma 6 Economie, cultuur, toerisme en recreatie</i>	Lasten	31.643	29.383	28.152			
	Baten	-2.154	-475	-430				
	Saldo	29.489	28.908	27.722				
7	<i>Werk en inkomen</i>				7	<i>Werk en inkomen</i>		
7.1	<i>Werk</i>				7.1	<i>Werk</i>		
07.01.01	Re-integratie en sociale activering	Lasten	9.041	10.649	7.589	07.01.01	Re-integratie en sociale activering	
	Baten	-8.736	-8.461	-6.230	07.01.02	Gesubsidieerde arbeid		
	Saldo	305	2.188	1.359	07.01.03	WSW		
07.01.02	Gesubsidieerde arbeid	Lasten	-	-	-			
	Baten	-	-	-		Saldo beleidsveld 2013	2.440 n	
	Saldo	-	-	-		Saldo beleidsveld 2014	1.402 n	
07.01.03	WSW	Lasten	18.749	17.719	17.510	Te analyseren verschil	-1.038 v	
	Baten	-18.735	-17.467	-17.467				
	Saldo	14	252	43	07.01.01 L	Beleidswijziging sociale activering	-1.660 v	
	<i>Subtotaal beleidsveld</i>	Lasten	27.790	28.368	25.099	07.01.01 L	Re-integratie activiteiten door derden	677 n
	Baten	-27.471	-25.928	-23.697	07.01.01 B	Incidentele opbrengst in 2013	148 n	
	Saldo	319	2.440	1.402	07.01.03 L	Lager aantal personen in WSW	-209 v	
						Overige mutaties < 100	6 v	

Programma, beleidsveld en product			Rekening 2012	Begroting		Analyse op beleidsveldniveau tussen begroting 2014 en begroting 2013 (na wijziging)			
				2013 gewijzigd	2014				
							-1.038 v		
7.2	<i>Dienstverlening bij inkomen</i>				7.2	<i>Dienstverlening bij inkomen</i>			
07.02.01	Bijstandsverlening WWB	Lasten	50.848	51.389	51.993	07.02.01	Bijstandsverlening WWB		
		Baten	-46.367	-45.350	-45.350	07.02.02	Bijzondere regelingen		
		Saldo	4.481	6.039	6.643		Saldo beleidsveld 2013	8.459 n	
07.02.02	Bijzondere regelingen	Lasten	2.894	3.608	3.076		Saldo beleidsveld 2014	8.531 n	
		Baten	-2.076	-1.188	-1.188		Te analyseren verschil	72 n	
		Saldo	818	2.420	1.888				
	<i>Subtotaal beleidsveld</i>		Lasten	53.742	54.997	55.069	07.02.01 L	Hogere inzet capaciteit handhaving	576 n
		Baten	-48.443	-46.538	-46.538	07.02.02 L	Lager inzet capaciteit regelingen	-532 v	
		Saldo	5.299	8.459	8.531		Overige mutaties < 100	28 n	
								72 n	
7.3	<i>Dienstverlening bij schulden en minimabeleid</i>				7.3	<i>Dienstverlening bij schulden en minimabeleid</i>			
07.03.01	Voorzieningen minimabeleid	Lasten	2.580	2.636	2.975	07.03.01	Voorzieningen minimabeleid		
		Baten	-42	-	-	07.03.02	Verstrekingen bijzondere bijstand		
		Saldo	2.538	2.636	2.975	07.03.03	Schuldhelpverlening		
07.03.02	Verstrekingen bijzondere bijstand	Lasten	3.922	3.954	2.909		Saldo beleidsveld 2013	7.912 n	
		Baten	-1.880	-1.269	-1.269		Saldo beleidsveld 2014	7.485 n	
		Saldo	2.042	2.685	1.640		Te analyseren verschil	-427 v	
07.03.03	Schuldhelpverlening	Lasten	2.815	3.042	3.322				
		Baten	-471	-451	-452				
		Saldo	2.344	2.591	2.870	07.03.01 L	Verhoging uitvoeringscapaciteit minimabeleid	431 n	
	<i>Subtotaal beleidsveld</i>		Lasten	9.317	9.632	9.206	07.03.02 L	Verlaging uitvoeringscapaciteit bijzondere bijstand	-1.017 v

Programma, beleidsveld en product			Rekening 2012	Begroting		Analyse op beleidsveldniveau tussen begroting 2014 en begroting 2013 (na wijziging)		
				2013 gewijzigd	2014			
	Baten		-2.393	-1.720	-1.721	07.03.03 L	Verhoging uitvoeringscapaciteit schulddienstverlening	264 n
	Saldo		6.924	7.912	7.485			
Totaal programma7 Werk en inkomen	Lasten		90.849	92.997	89.374			
	Baten		-78.307	-74.186	-71.956		Overige mutaties < 100	-105 n
	Saldo		12.542	18.811	17.418			-427 v
8 Bereikbaarheid en mobiliteit						8	Bereikbaarheid en mobiliteit	
8.1 Autoverkeer en verkeersveiligheid						8.1	Autoverkeer en verkeersveiligheid	
08.01.01	Wegverkeer	Lasten	6.194	4.499	3.499	08.01.01	Wegverkeer	
	Baten		-35	-8	-	08.01.02	Verkeersveiligheid	
	Saldo		6.159	4.491	3.499			
08.01.02	Verkeersveiligheid	Lasten	145	158	148		Saldo beleidsveld 2013	4.649 n
	Baten		-	-	-		Saldo beleidsveld 2014	3.647 n
	Saldo		145	158	148		Te analyseren verschil	-1.002 v
	<i>Subtotaal beleidsveld</i>	Lasten	6.339	4.657	3.647			
	Baten		-35	-8	-	08.01.01 L	Incidenteel last 2013 Waarderbrug en Oudeweg	-1.030 v
	Saldo		6.304	4.649	3.647	08.01.01 L	Verlaging van kapitaallasten	-114 v
						08.01.01 L	Bezuiniging verkeersregelinstallatie (kademota 2012)	-208 v
						08.01.01 L	Incidentele bezuiniging 2013	300 n
							Overige mutaties < 100	50 n
								-1.002 v
8.2 Openbaar vervoer en langzaam verkeer							8.2 Openbaar vervoer en langzaam verkeer	
08.02.01	Openbaar vervoer	Lasten	33	11	9	08.02.01	Openbaar vervoer	
	Baten		-59	-	-	08.02.02	Fietsverkeer, voetgangers en overig	
	Saldo		-26	11	9			
08.02.02	Fietsverkeer, voetgangers en overig	Lasten	279	193	168		Saldo beleidsveld 2013	204 n

Programma, beleidsveld en product			Rekening		Begroting		Analyse op beleidsveldniveau tussen begroting 2014 en begroting 2013 (na wijziging)	
			2012	2013 gewijzigd	2014			
		Baten	-125	-	-		Saldo beleidsveld 2014	177 n
		Saldo	154	193	168		Te analyseren verschil	-27 v
	<i>Subtotaal beleidsveld</i>	Lasten	312	204	177			
		Baten	-184	-	-			v
		Saldo	128	204	177		Overige mutaties < 100	-27 v
								-27 v
8.3	<i>Parkeren</i>					8.3	<i>Parkeren</i>	
08.03.01	Parkeerbeleid	Lasten	10.527	10.095	10.645	08.03.01	Parkeerbeleid	
		Baten	-14.751	-14.273	-16.717			
		Saldo	-4.224	-4.178	-6.072		Saldo beleidsveld 2013	-4.178 v
	<i>Subtotaal beleidsveld</i>	Lasten	10.527	10.095	10.645		Saldo beleidsveld 2014	-6.072 v
		Baten	-14.751	-14.273	-16.717		Te analyseren verschil	-1.894 v
		Saldo	-4.224	-4.178	-6.072			
	Totaal programma 8 bereikbaarheid en mobiliteit					08.03.01 L	Stijging van de kapitaallasten	420 n
		Lasten	17.178	14.956	14.469	08.03.01 B	Hogere parkeerbatens te realiseren (kademota 2012)	-1.900 v
		Baten	-14.970	-14.281	-16.717	08.03.01 B	Indexatie parkeren	-324 v
		Saldo	2.208	675	-2.248	08.03.01 B	Hogere inkomsten Schalkwijk	-216 v
							Overige mutaties < 100	126 n
								-1.894 v
9	Kwaliteit fysieke leefomgeving					9	Kwaliteit fysieke leefomgeving	
9.1	<i>Milieu, leefbaarheid en duurzaamheid</i>					9.1	<i>Milieu, leefbaarheid en duurzaamheid</i>	
09.01.01	Gebiedsregie	Lasten	4.773	5.233	3.296	09.01.01	Gebiedsregie	
		Baten	11	-608	-608	09.01.02	Natuur- en milieueducatie	
		Saldo	4.784	4.625	2.688	09.01.03	Lijkbezorging	
09.01.02	Natuur- en milieueducatie	Lasten	1.076	1.310	1.802	09.01.04	Dierenbescherming	
		Baten	-11	-16	-16	09.01.05	Verzorgen openbare hygiëne	

Programma, beleidsveld en product			Rekening 2012	Begroting		Analyse op beleidsveldniveau tussen begroting 2014 en begroting 2013 (na wijziging)		
				2013 gewijzigd	2014			
		Saldo	1.065	1.294	1.786	09.01.06	Bodembeheer	
09.01.03	Lijkbezorging	Lasten	2.045	1.810	1.791	09.01.07	Milieuzorg	
		Baten	-1.115	-1.241	-1.161			
		Saldo	930	569	630		Saldo beleidsveld 2013	10.385 n
09.01.04	Dierenbescherming	Lasten	104	122	136		Saldo beleidsveld 2014	8.280 n
		Baten	-	-	-		Te analyseren verschil	-2.105 v
		Saldo	104	122	136			
09.01.05	Verzorgen openbare hygiëne	Lasten	209	224	226	09.01.01 L	Invulling bezuiniging bij meerjarenbegroting 2013	-160 v
		Baten	-	-	-	09.01.01 L	Vervallen tijdelijke aanvullend budget voor bewonersondersteuning in 2012 en 2013	-201 v
		Saldo	209	224	226	09.01.01 L	Incidentele uitgave 2013 voor Boerhaavewijk en Preventiegelden 40+	-1.805 v
09.01.06	Bodembeheer	Lasten	3.740	2.696	1.532	09.01.01 L	Vermindering budget wijkgericht werken bij maatregelen sluitende begroting 2014	-60 v
		Baten	-666	-249	-52	09.01.01 L	Meer uren door invulling gebiedsgericht werken	295 n
		Saldo	3.074	2.447	1.480	09.01.02 L	Uitbreiding interne capaciteit en herallocatie budgetten voor NME	455 n
09.01.07	Milieuzorg	Lasten	2.231	1.171	1.350	09.01.06 L	Actualisatie bodemprogramma-stelpost onttrekking reserve DUB	-650 v
		Baten	-576	-67	-16	09.01.06 L	Incidentele last Project Lie-oever 2013	-181 v
		Saldo	1.655	1.104	1.334	09.01.06 L	Compenserende maatregel 2014	
						09.01.06 L	Bodemsanering	-370 v
	<i>Subtotaal beleidsveld</i>	Lasten	14.178	12.566	10.133	09.01.06 B	Incidentele baat Project Lie-oever 2013	181 n
		Baten	-2.357	-2.181	-1.853	09.01.07 L	bijdrage derden	179 n
		Saldo	11.821	10.385	8.280		Hogere interne doorbelasting	
							Overige mutaties < 100	212 n
9.2	<i>Openbare ruimte bovengronds</i>					9.2	<i>Openbare ruimte bovengronds</i>	-2.105 v
09.02.01	Onderhoud wegen, straten en pleinen	Lasten	32.182	21.865	15.593	09.02.01	Onderhoud wegen, straten en pleinen	
		Baten	-1.346	-1.080	-1.157	09.02.02	Wegbebakening en markering	
		Saldo	30.836	20.785	14.436	09.02.03	Beheer en onderhoud openbaar groen	

Programma, beleidsveld en product			Rekening 2012	Begroting		Analyse op beleidsveldniveau tussen begroting 2014 en begroting 2013 (na wijziging)		
				2013 gewijzigd	2014			
09.02.02	Wegbebakening en markering	Lasten	436	478	491	09.02.04	Onderhoud vrije speelgelegenheden	
		Baten	-	-	-	09.02.05	Gladheidsbestrijding	
		Saldo	436	478	491			
09.02.03	Beheer en onderhoud openbaar groen	Lasten	12.523	10.587	9.476		Saldo beleidsveld 2013	33.324 n
		Baten	-105	-50	-50		Saldo beleidsveld 2014	25.667 n
		Saldo	12.418	10.537	9.426		Te analyseren verschil	-7.657 v
09.02.04	Onderhoud vrije speelgelegenheden	Lasten	948	1.133	1.107			
		Baten	-	-	-			
		Saldo	948	1.133	1.107	09.02.01 L	Verlaging kapitaallasten	-756 v
09.02.05	Gladheidsbestrijding	Lasten	203	391	207	09.02.01 L	Maatregelen sluitende begroting 2014	-1.281 v
		Baten	-	-	-	09.02.01 L	Budgetoverheveling per 2014 naar producten NME, Lijkbezorging en Havendienst	-179 v
		Saldo	203	391	207	09.02.01 L	Incidentele onttrekking in 2013 Stationsplein (824k) en Houtmanpad (210k)	-1.034 v
<i>Subtotaal beleidsveld</i>		Lasten	46.292	34.454	26.874	09.02.01 L	Verlaging onderhoudsbudgetten door reorganisatie GOB	-700 v
		Baten	-1.451	-1.130	-1.207	09.02.01 L	Meerjarenbegroting 2012: afloop budget achterstallig onderhoud t/m 2013 + overheveling IP naar exploitatie	-2.714 v
		Saldo	44.841	33.324	25.667	09.02.01 L	In 2013 incidenteel voordeel vanwege aanbestedingsresultaat Geneesherenbuurt	267 n
					09.02.01 L	Areaaluitbreiding (kadernota 2013)	197 n	
					09.02.03 L	Minder eigen uren door werken in regie	-330 v	
					09.02.03 L	Incidentele onttrekking ISV voor Reinaldapark in 2013	-412 v	
					09.02.03 L	Budgetoverheveling per 2014 naar producten NME, Lijkbezorging en Havendienst	-144 v	
					09.02.03 L	Diverse maatregelen sluitende begroting 2014	-216 v	
					09.02.05 L	In 2013 een incidentele verhoging door extreme gladheid begin 2013	-184 v	
						Overige mutaties < 100	-171 v	
							-7.657 v	
9.3	<i>Openbare ruimte ondergronds</i>				9.3	<i>Openbare ruimte ondergronds</i>		

Programma, beleidsveld en product			Rekening 2012	Begroting		Analyse op beleidsveldniveau tussen begroting 2014 en begroting 2013 (na wijziging)			
				2013 gewijzigd	2014				
09.03.01	Riolering en grondwaterstanden	Lasten	9.789	10.183	10.630	09.03.01	Riolering en grondwaterstanden		
		Baten	-10.459	-11.523	-12.460				
		Saldo	-670	-1.340	-1.830			Saldo beleidsveld 2013	-1.340 v
	<i>Subtotaal beleidsveld</i>	Lasten	9.789	10.183	10.630			Saldo beleidsveld 2014	-1.830 v
		Baten	-10.459	-11.523	-12.460			Te analyseren verschil	-490 v
		Saldo	-670	-1.340	-1.830				
9.4	<i>Waterwegen</i>				09.03.01 L	Hogere kapitaallasten	583 n		
						Minder uren eigen organisatie na reorganisatie	-187 v		
					09.03.01 L				
					09.03.01 B	Hogere baten Rioolheffing	-937 v		
						Overige mutaties < 100	51 n		
							-490 v		
09.04.01	Bruggen en waterwerken	Lasten	13.693	8.274	8.424	09.04.01	Bruggen en waterwerken		
		Baten	-	-	-	09.04.02	Waterwegen en woonschepen		
		Saldo	13.693	8.274	8.424	09.04.03	Verwijderen drijvend vuil openbare wateren		
09.04.02	Waterwegen en woonschepen	Lasten	2.085	1.916	2.171				
		Baten	-706	-723	-1.043	Saldo beleidsveld 2013	9.469 n		
		Saldo	1.379	1.193	1.128	Saldo beleidsveld 2014	9.552 n		
09.04.03	Verwijderen drijvend vuil openbare wateren	Lasten	-	2	-				
		Baten	-	-	-	Te analyseren verschil	83 n		
		Saldo	-	2	-				
<i>Subtotaal beleidsveld</i>		Lasten	15.778	10.192	10.595	09.04.01 L	Hogere kapitaallasten	508 n	
		Baten	-706	-723	-1.043	09.04.01 L	Temporiseren Integraal Waterplan Bezuiniging op groot onderhoud en instandhouding i.v.m. maatregelen sluitende begroting 2014	-200 v	
		Saldo	15.072	9.469	9.552	09.04.01 L		-107 v	
					09.04.02 L	Bijstelling budget a.g.v. hogere energielasten	220 n		
				09.04.02 B	Meer ligplaatsen en verhoging van de leges	-320 v			

Programma, beleidsveld en product			Rekening 2012	Begroting		Analyse op beleidsveldniveau tussen begroting 2014 en begroting 2013 (na wijziging)		
				2013 gewijzigd	2014			
						Overige mutaties < 100	-18 v	
							83 n	
9.5	<i>Afvalinzameling</i>					9.5	<i>Afvalinzameling</i>	
09.05.01	Inzamelen en afvoeren huishoudelijke afvalstoffen	Lasten	14.886	15.156	14.630	09.05.01	Inzamelen en afvoeren huishoudelijke afvalstoffen	
		Baten	-19.035	-20.189	-19.935	09.05.02	Verwijderen wegafval en ledigen bakken	
		Saldo	-4.149	-5.033	-5.305			
09.05.02	Verwijderen wegafval en ledigen bakken	Lasten	3.624	3.736	3.696		Saldo beleidsveld 2013	-1.297 v
		Baten	-	-	-		Saldo beleidsveld 2014	-1.609 v
		Saldo	3.624	3.736	3.696		Te analyseren verschil	-312 v
	<i>Subtotaal beleidsveld</i>	Lasten	18.510	18.892	18.326			
		Baten	-19.035	-20.189	-19.935	09.05.01 L	Lagere lasten afvalverwerking	-660 v
		Saldo	-525	-1.297	-1.609	09.05.01 L	Indexatie	143 n
						09.05.01 L	Taakstelling Spaarnelanden(verbonden partijen)	-166 v
	<i>Totaal programma 9 Kwaliteit fysieke leefomgeving</i>	Lasten	104.547	86.287	76.558	09.05.01 L	Dotatie voorziening	216 n
		Baten	-34.008	-35.746	-36.498	09.05.01 B	Lager opbrengst afvalstoffenheffing	158 n
		Saldo	70.539	50.541	40.060		Overige mutaties < 100	-3 n
							-312 v	
10	<i>Financiën en algemene dekkingsmiddelen</i>					10	<i>Financiën en algemene dekkingsmiddelen</i>	
10.1	<i>Algemene dekkingsmiddelen</i>					10.1	<i>Algemene dekkingsmiddelen</i>	
10.01.01	Algemene uitkering	Lasten	-	-	-	10.01.01	Algemene uitkering	
		Baten	-181.706	-180.000	-180.406	10.01.02	Financiering	
		Saldo	-181.706	-180.000	-180.406	10.01.03	Dividenden, deelnemingen, schenkingen etc.	
10.01.02	Financiering	Lasten	-	-	-	10.01.04	Stelposten en taakstellingen	
		Baten	-13.437	-12.246	-12.944	10.01.05	Saldo kostenplaatsen	
		Saldo	-13.437	-12.246	-12.944			
10.01.03	Dividenden, deelnemingen, schenkingen etc.	Lasten	5	-	-		Saldo beleidsveld 2013	-189.504 v

Programma, beleidsveld en product		Rekening 2012	Begroting		Analyse op beleidsveldniveau tussen begroting 2014 en begroting 2013 (na wijziging)		
			2013 gewijzigd	2014			
	Baten	-1.359	-1.349	-764	Saldo beleidsveld 2014	-190.072 v	
	Saldo	-1.354	-1.349	-764	Te analyseren verschil	-568 v	
10.01.04	Stelposten en taakstellingen	Lasten	11.541	676	5.069		
	Baten	-818	-	-300			
	Saldo	10.723	676	4.769	10.01.01 B Mutatie Algemene uitkering	-406 v	
10.01.05	Saldo kostenplaatsen	Lasten	6.956	3.415	-727	10.01.02 B Voordeliger renteresultaat	-698 v
	Baten	-	-	-	10.01.03 B Lagere dividendopbrengst SRO en NUON	585 n	
	Saldo	6.956	3.415	-727	10.01.04 L Mutatie stelposten en taakstelling	4.393 n	
	<i>Subtotaal beleidsveld</i>	Lasten	18.502	4.091	4.342	10.01.04 B Mutatie stelposten en taakstelling	-300 v
	Baten	-197.320	-193.595	-194.414	10.01.05 L Mutatie saldo kostenplaatsen	-4.142 v	
	Saldo	-178.818	-189.504	-190.072	Overige mutaties < 100	- v	
						-568 v	
10.2	<i>Lokale heffingen en belastingen</i>				10.2	<i>Lokale heffingen en belastingen</i>	
10.02.01	Belastingheffing	Lasten	3.954	4.238	4.238		
	Baten	-41.174	-41.795	-44.370	10.02.01 Belastingheffing		
	Saldo	-37.220	-37.557	-40.132	10.02.02 Uitvoering wet WOZ		
10.02.02	Uitvoering wet WOZ	Lasten	-	-	-		
	Baten	-	-	-	Saldo beleidsveld 2013	-37.557 v	
	Saldo	-	-	-	Saldo beleidsveld 2014	-40.132 v	
	<i>Subtotaal beleidsveld</i>	Lasten	3.954	4.238	4.238	Te analyseren verschil	-2.575 v
	Baten	-41.174	-41.795	-44.370			
	Saldo	-37.220	-37.557	-40.132	10.02.01 B Hogere opbrengst OZB niet woningen eigenaren	-499 v	
	<i>Totaal programma 10 Financiën en algemene dekkingsmiddelen</i>	Lasten	22.456	8.329	8.580	10.02.01 B Hogere opbrengst OZB woningen	-1.123 v
	Baten	-238.494	-235.390	-238.784	10.02.01 B Hogere opbrengst OZB niet woning gebruikers	-365 v	
	Saldo	-216.038	-227.061	-230.204	10.02.01 B Hogere opbrengst precariorechten	-376 v	
					10.02.01 B Hogere opbrengst toeristenbelasting	-156 v	

Programma, beleidsveld en product	Rekening 2012	Begroting		Analyse op beleidsveldniveau tussen begroting 2014 en begroting 2013 (na wijziging)
		2013 gewijzigd	2014	

Overige mutaties < 100

-56 v

-2.575 v

5.4 Incidentele baten en lasten

(bedragen x € 1.000)

Overzicht incidentele baten en lasten		2014		2015		2016	
		Lasten	Baten	Lasten	Baten	Lasten	Baten
Pr.	Omschrijving						
1	Burger en bestuur						
	Voorziening wachtgeld raadsleden	555 n					
	Voorziening wachtgeld bestuur	175 n		175 n		175 n	
2	Veiligheid, Vergunningen en Handhaving						
	n.v.t.						
3	Welzijn, Gezondheid en Zorg						
	Budget Sociaal Domein	4.100 n		490 n		240 n	
	Dekking Sociaal domein (verlaging budgetten)	-4.100 v					
4	Jeugd, onderwijs en sport						
	n.v.t.						
5	Wonen, Wijken en Stedelijke Ontwikkeling						
	n.v.t.						
6	Economie, Cultuur, Toerisme en Recreatie						
	Productiehuis toneelschuur (nieuw beleid)	70 n					
7	Werk en inkomen						
	n.v.t.						
8	Bereikbaarheid en mobiliteit						
	n.v.t.						
9	Kwaliteit Fysieke Leefomgeving						
	Toevoeging voorziening afvalstoffenheffing	253 n		135 n			
	Lasten bodemsanering	949 n					
10	Financiën / Algemene dekkingsmiddelen						
	Nationaal uitvoeringsprogramma (kasschuif Rijk via algemene uitkering)		1.120 n				
	Doeluitkering ISV via algemene uitkering		-2.453 v				
	Doeluitkering Bodemsanering via algemene uitkering		-949 v				
	Reserves						
	Toevoegingen aan reserves	16.074 n		3.185 n		3.106 n	
	Onttrekkingen aan reserves		-9.066 v		-4.244 v		-1.927 v
	Totaal van de programma's	18.076 n	-11.348 v	3.985 n	-4.244 v	3.521 n	-1.927 v

5.5 Reserves en voorzieningen

(bedragen x € 1.000)

Prg	Staat van reserves Soort reserve	Stand 01/01/14	Toevoe- gingen	Onttrek- kingen	Stand 31/12/14
Algemene reserves:					
10	Algemene reserve	23.631	5.165	2.686	26.110
5	Reserve grondexploitatie	-799 ¹	1.500		701
Totaal algemene reserves		22.832	6.665	2.686	26.811
Overige bestemmingsreserves:					
1	Verkiezingen	120	80	180	20
3	Reserve WMO	1.890	710	3.175	-575 ²
3	Beheer welzijnsaccommodaties	42		-84	126
4	Duurzame sportvoorzieningen	176	25	50	151
5	Volkshuisvesting	400			400
5	Omslagwerken Waarderpolder	120		120	0
5	Reserve Vastgoed	735			735
5	Onderhoud Cultuurpodia	215	175	254	136
6	Achterstallig onderhoud museum Het Dolhuys	622			622
6	Archeologisch onderzoek	267		235	32
6	Kunstaankopen en TMK	45		45	0
7	WWB inkomensdeel	279		0	279
7	Cofinanciering WSW	0			0
8	Regionale Mobiliteit	415	340		755
9	Rotonde Raaksbruggen	1			1
9	Inhuur tijdelijk personeel groot onderhoud	3			3
9	Bodemprogramma 2010-2014	883			883
9	Baggeren	220	219		439
9	Beheer en onderhoud Openbare Ruimte	49	2.546	0	2.595
9	ISV Leefomgeving	218	1.231		1.449
9	ISV Milieu	1.943	375		2.318
9	ISV Wonen	2.446	847	1.945	1.348
10	Rekenkamercommissie	8			8
10	Opleidingen (opheffing IZA)	1.065		250	815
10	Budgetoverheveling	1.768		60	1.708
10	Organisatiefricties	3.716	2.686	150	6.252
10	Nieuw Beleid 2011	0	80		80
10	Kans en Kracht	0	95		95
Totaal overige bestemmingsreserves		17.646	9.409	6.380	20.675
Totaal reserves		40.478	16.074	9.066	47.486

¹ De reserve grondexploitatie wordt bij besluitvorming over de liquidatie Raaks en het inzetten ISV -reserve wonen voor Aziëweg en Meerwijk Centrum in 2013 alsnog positief. In de paragraaf Grond- en vastgoedbeleid is hier reeds rekening mee gehouden.

² Bij de eerste bestuursrapportage 2014 wordt bekeken in hoeverre het geprognosticeerde nadelig saldo van de reserve WMO moet worden aangevuld vanuit de algemene reserve.

(bedragen x € 1.000)

Prg	Staat van voorzieningen Soort voorziening	Stand 01/01/14	Toevoe- gingen	Onttrek- kingen	Stand 31/12/14
Voorzieningen voor verplichtingen:					
1	Voorziening wachtgeld raadsleden	0	555		555
2	VRK FLO v.j	663			663
3	Woonaanpassingen WMO	1.162			1.162
4	Risico overschrijdingsvergoeding onderwijs	200			200
5	Erfpacht	2.481			2.481
5	Risico Pré Wonen	600			600
5	Voorziening volkshuisvesting	78			78
6	Fietsknooppunt	71			71
9	Grafleges	1.732	230	230	1.732
9	Risico Sweers	50			50
9	Afkoopsom onderhoud Rijnland	1.114			1.114
10	Reorganisatie 2013				0
10	Parkstad - VVE Schalkwijk	1.369	305		1.674
10	Wachtgeld en boventalligen (oud)	1.264			1.264
10	Voorziening Archief wegwerken achterstand	832	238		1.070
Totaal verplichtingen en risico's		11.616	1.328	230	12.714
Kosten egalisatievoorzieningen:					
5	Monitor Rookmaker	48			48
9	Waterbergingen	64			64
9	Egalisatievoorziening Afvalstoffenheffing	-378	253		-125
Totaal kosten egalisatievoorzieningen:		-266	253	0	-13
Voorzieningen niet bestede middelen van derden:					
6	Brongersmafonds	13			13
6	Onderhoud beiaard	12			12
7	Cursus Wet Inburgering	79			79
Totaal niet bestede middelen van derden:		104	0	0	104
Totaal voorzieningen		11.454	1.581	230	12.805

5.6 Overzicht personeel

(bedragen x € 1.000)

Personele lasten 2014 in €					
Hoofdafdeling	Formatie 2014	Salaris	Sociale Lasten	Overig	Totaal
Bestuur					
Raad		864		228	1.092
College van Burgemeester en Wethouders		946	303	112	1.361
Voormalig personeel bestuur		99	12	18	129
Totaal bestuur		1.909	315	358	2.582
Huidig personeel					
Directie	2	222	53	5	280
Concernstaf	42	2.472	652	58	3.182
Griffie	6	323	88	4	415
Middelen en Services	232	11.525	3.074	415	15.014
Stadszaken	165	8.768	2.383	259	11.410
Sociale Zaken en Werkgelegenheid	114	5.764	1.454	196	7.414
Dienstverlening	132	5.715	1.543	170	7.428
Veiligheid, Vergunningen en Handhaving	173	7.611	2.052	498	10.161
Gebiedsontwikkeling en Beheer	134	6.693	1.793	340	8.826
Totaal huidig personeel	999	49.093	13.093	1.944	64.130
Totaal generaal	999	51.002	13.408	2.302	66.711

5.7 Kostenonderbouwingen heffingen conform model VNG

Afvalstoffenheffing

Activiteiten	Bedrag	Gemengde activiteit	Toe-rekening	Toelichting	Verhaalbare kosten
Inzameling					
Kapitaallasten voertuigen	€ -				€ -
Exploitatie voertuigen	€ -				€ -
Exploitatie inzamelmiddelen	€ -				€ -
Personeelskosten	€ 260.225	Nee	100%	Uren x tarief	€ 260.225
Inzamelcontract (uitbesteding)	€ 13.629.745	Ja	100%	Deels verwerkingskosten	€ 13.629.745
Overige inzamelkosten	€ 3.536.767	Ja	33%	Straatreiniging	€ 1.167.133
Inzameling milieukosten	€ -				€ -
Verwerking					
Overslag- en transportkosten	€ -				€ -
Verwerkingskosten	€ -				€ -
Opbrengsten	€ 379.600-/-		100%		€ 379.600 -/-
Contract (uitbesteding)	€ 13.629.745	Ja	0%	Deels inzamelkosten	€ -
Beleidskosten					
Personeelskosten	€ 196.085	Nee	100%	Uren x tarief	€ 196.085
Onderzoek en advies (inhuur)	€ -				€ -
Overige Beleidskosten	€ 95.307	Nee	100%		€ 95.307
Communicatie					
Personeelskosten	€ -				€ -
Onderzoek en advies (inhuur)	€ -				€ -
Overige communicatiekosten (materiaal, advertentie)	€ 28.645		100%		€ 28.645
Handhaving					
Personeelskosten	€ -				€ -
Inhuur derden	€ -				€ -
Overige handhavingskosten (materiaal)	€ -				€ -
Opruimen en verwerken clandestiene stort	€ -				€ -
Overige					
perceptiekosten afvalstoffenheffing	€ 1.087.900	Ja	27%	Cocensus	€ 293.733
Doorbelasting andere afdelingen	€ -				€ -
Toerekenbare BTW	€ 2.888.276	Nee	100%		€ 2.888.276
Kwijtschelding	€ 1.229.798	Ja	100%		€ 1.229.798
Bijdrage afvalfonds	€ -				€ -
Meerjarig perspectief					
Mutatie voorziening	€ 252.500	Nee	100%		€ 252.500

Totaal kosten € 19.661.848

Totaal opbrengst € 19.661.848-

Bijdrage uit alg. middelen € -
Dekkingsgraad 100,0%

Rioolheffing

Activiteiten	Bedrag	Gemengde activiteit	Toe-rekening	Toelichting	Verhaalbare kosten
Vervanging/aanleg/verbetering					
kapitaallasten tot jaar 2013	€ 8.100.573	Nee	100%		€ 8.100.573
vervanging riool 2014		Nee	0%	via kapitaalslasten	€ -
nieuwe aansluitingen 2014	€ 350.000	Nee	100%	onderdeel exploitatie begroting	€ 350.000
verplaatsing gemaal		Nee	0%	via kapitaalslasten	€ -
aanleg waterdoorlatende verhardingen aanleg WADI					
Renovatie					
riolering, incl. gemengd stelsel relining hemelwatervoorzieningen grondwater					
Onderhoud en reparatie					
onderhoud drukriolering onderhoud kolken herstel kolken en kolleidingen doorspuiten verstoppingen	€ 736.298	Nee	100%	onderhoud rioolputten +beheer	€ 736.298
reparaties	€ 787.237	Nee	100%	divers	€ 787.237
inspectie en reiniging	€ 258.978	Nee	100%		€ 258.978
pompen en gemalen	€ 159.018	Nee	100%		€ 159.018
elektriciteit + overige kosten pompen en gemalen aanschaf apparatuur en gereedschappen onderhoud IBA's					
straatreiniging	€ 3.536.767	Ja	33%		€ 1.179.000
onderhoud bermsloten					
onderhoud stedelijke waterpartijen onderhoud WADI	€ -	Nee	100%		€ -
onderhoud waterdoorlatende verharding onkruidbestrijding					
Begeleiding en berichtgeving					
voorbereiden plannen uit GRP klachtenafhandeling communicatie toezicht op werk					

Activiteiten	Bedrag	Gemengde activiteit	Toe-rekening	Toelichting	Verhaalbare kosten
actualiseren GRP opdrachtgeving van opdrachten uit GRP en incidenteel salarissen en sociale lasten	€ 223.479	Nee	100%	totaal doorberekende uren afdelingen	€ 223.479
Overige					
doorbelastingen andere afdelingen	€ 44.980-	Nee	100%	Bloemendaal en Zandvoort	€ 44.980-
belastingen, bijdragen en contributies toerekenbare BTW	€ 474.745	Nee	100%	Op basis expl. (niet investeringen)	€ 474.745
bijdrage afkoppelsubsidie	-				
perceptiekosten rioolheffing	€ 1.122.082	Ja	17%	Cocensus	€ 190.754
meerjarig perspectief	-				
onttrekking/toevoeging reserve	-		100%		
onttrekking/toevoeging voorziening	-				

Totaal kosten € 12.415.102

Totaal opbrengst geraamd € 12.415.102-

Aanvullende opbrengst voor 100% dekking € -

Dekkingsgraad 100,0%

WABO

	Uren	Uur-tarief	Gemengde activiteit	Toe-rekening	Toelichting	Verhaalbare kosten	Kosten-dekkend heid
Activiteit Bouwen							
Beschikkingen	22.118	103	nee	100%	Uren x tarief	€ 2.288.457	
Handhaving Bebouwde Omgeving 1e controle Ruimtelijk Beleid	675	108	nee	100%	Uren x tarief	€ 73.144	
Stadszaken milieu	2.590	123	nee	100%	Uren x tarief	€ 318.988	
Geo basisadministratie	330	110	nee	100%	Uren x tarief	€ 36.288	
Software cosa/Squit	1.425	94	nee	100%	Uren x tarief	€ 133.950	
			nee	100%	materiële kosten	€ 50.000	
Planologische strijdig gebruik	4.750	106	nee	100%	Uren x tarief	€ 502.092	
Brandveilig Gebruik	2.019	107	nee	100%	Uren x tarief	€ 215.680	
Slopen (incl. meldingen)	1.300	104	nee	100%	Uren x tarief	€ 134.730	

	Uren	Uur-tarief	Gemengde activiteit	Toe-rekening	Toelichting	Verhaalbare kosten	Kosten-dekkend heid
Reclame	100	103	nee	100%	Uren x tarief	€ 10.335	
Kap (excl. Advies)	835	103		100%	Uren x tarief	€ 86.316	
Monument	3.350	105		100%	Uren x tarief	€ 350.077	
Uitrit	260	102		100%	Uren x tarief	€ 26.609	
Milieu (incl. meldingen)	3.025	106				€ 321.099	
Totale lasten WABO excl. Dienstverlening PBO						€ 4.547.765	64%
Dienstverlening PBO	4.371	98	nee	100%	Uren x tarief	€ 428.745	
Totale lasten WABO incl. Dienstverlening PBO						€ 4.976.510	59%
Totale baten Bouwen						€ 2.928.567	80%
Totale lasten Bouwen						€ 3.680.185	

Marktgeden

Markten	Uren	Uur-tarief	Gemengde activiteit	Toe-rekening	Toelichting	Verhaalbare kosten	Kosten-dekkend heid
Elektra			Nee	100%	Materiële kosten	€ 40.898	
(Technisch) uitbesteed werk			Nee	100%	Materiële kosten	€ 106.480	
Software			Nee	100%	Materiële kosten	€ 9.000	
Overige diensten			Nee	100%	Materiële kosten	€ 20.665	
Dotatie voorziening Debiteuren			Nee	100%	Materiële kosten		
Kapitaalslasten			Nee	100%	Materiële kosten	€ 10.361	
Toerekenbare uren	3.381	96	Nee	100%	Uren x tarief	€ 300.890	
Totale lasten Markten						€ 488.294	82%
Totale baten Markten						€ 399.624	

Leges

Burgerzaken: reisdocumenten, rijbewijzen, verklaringen, vergunningen openbare ruimte, huwelijken, naturalisaties.

Lasten	Lasten	Gemengde activiteit	Toerekening	Toe-lichting	
Salarislasten					
Toegerekende uren direct en indirect personeel	3.588.401	Nee	75% resp. 25%	Kosten in uren x tarief	
Buitengewoon ambtenaar Burgerlijke stand					
Automatisering					
Specifieke software voor Burgerzaken	159.655	Nee	100%		
Rijksleges - lasten					
Afdracht aan Rijk	1.025.885	Nee	100%		
Materiaal en overige kosten					
Materiaal en overige kosten	66.626	Nee	100%		
Totaal lasten					4.840.568
Totaal legesopbrengsten					-3.058.194
				Dekkingsgraad	63%

Lijkbezorgingsrechten

Activiteiten	Bedrag	Gemengde activiteit	Toe-rekening	Toelichting	Verhaalbare kosten
Verlenen van rechten					
bijhouden register	€ -	Nee	100%	Kosten zitten in uren x tarief	€ -
kapitaallasten tot jaar 2012	€ 38.478	Nee	100%		€ 38.478
Onderhoud					
DVO Spaarnelanden	€ 32.551	Nee	100%		€ 32.551
Beheer begraafplaatsen Noord	€ 98.832	Nee	100%		€ 98.832
Beheer begraafplaatsen Kleverlaan	€ 31.620	Nee	100%		€ 31.620
Begeleiding en berichtgeving					
salarissen en sociale lasten	€ 1.125.209	Nee	100%	totaal doorberekende uren afdeling	€ 1.125.209
Overige					
doorbelastingen andere afdelingen	€ 156.184	Nee	100%	Huisvesting	€ 156.184
toerekenbare BTW	€ -	Nee	100%	Op basis expl (niet investeringen)	€ -
perceptiekosten	€ -	Nee	0%	Zitten in uren x tarief	€ -
meerjarig perspectief					
onttrekking/toevoeging reserve					
onttrekking/toevoeging voorziening	€ -	Nee	100%		€ -

Totaal kosten € 1.482.874

Totaal opbrengst € 930.977-

Bijdrage uit alg. middelen € 551.897
Dekkingsgraad 62,8%

Vergunningen

Vergunningen Overig (1101, 1102)	Uren	Uurtarief	Toerekening	Toelichting	Verhaalbare kosten	Kosten-dekkend-heid
Huisvesting & Leegstand (1101)	950	103	100%	Uren x tarief	€ 97.572	
Horeca (incl. APV Horeca) (1102)	1.525	103	100%	Uren x tarief	€ 156.541	
APV (1102)	5.450	102	100%	Uren x tarief	€ 557.232	
Parkeren (1102)	6.100	102	100%	Uren x tarief	€ 620.000	
Wet op Kansspelen (1102)	275	101	100%	Uren x tarief	€ 27.887	
Registratie Kinderopvang (1102)	1.100	102	100%	Uren x tarief	€ 112.617	
Winkeltijden (102)	220	102	100%	Uren x tarief	€ 22.371	
Totale lasten vergunningen overig					€ 1.594.220	59%
Totale baten vergunningen overig					€ 939.082	

5.8 Afkortingenoverzicht / Begrippenlijst

Afkortingenoverzicht

	A
AO / IC	Administratieve Organisatie / Interne Controle
AR	Algemene Reserve
ASV	Algemene Subsidie Verordening
AU	Algemene Uitkering
AWB	Algemene Wet Bestuursrecht
	B
BBV	Besluit Begroting en Verantwoording
BBZ	Besluit bijstandverlening zelfstandigen
BGGE	Beheerverordening Grond- en Gebouwenexploitatie
BIBOB	Bevordering Integriteits Beoordeling door het Openbaar Bestuur
BNG	Bank Nederlandse Gemeenten
BOS	Buurt Onderwijs Sport
BZK	Ministerie van Binnenlandse Zaken en Koninkrijkrelaties
	C
CAO	Collectieve Arbeids Overeenkomst
CCVT	Centrum voor Cultuureducatie en Vrije Tijd
CS	Concernstaf
CVS	Cliënt Volgstelsel
CWI	Centrum Werk en Inkomen
	D
DVO	Dienstverleningsovereenkomst
	F
Fido	Wet Financiering Decentrale Overheden
Flo	Functioneel leeftijdsontslag
Fte	Full time equivalent
	G
GEM	Gemeenschappelijke Exploitatie Maatschappij
GGD	Geneeskundige Gezondheids Dienst
GGP	Gemeentelijk grondwaterplan
GHOR	Geneeskundige Hulpverlening bij Ongevallen en Rampen
GreX	Grondexploitatie
GRP	Gemeentelijk rioleringsplan
GSB	Grote Steden Beleid
	H
HDK	Hulpverlenings Dienst Kennemerland
	I
ICT	Informatie- en Communicatietechnologie
IOAW	Wet inkomensvoorziening oudere en gedeeltelijk arbeidsongeschikte werkloze werknemers
IOAZ	Wet inkomensvoorziening oudere en gedeeltelijk arbeidsongeschikte gewezen zelfstandigen
IP	Investeringsplan
ISV	Investeringsbudget Stedelijke Vernieuwing
	J
JGZ	Jeugd Gezondheids Zorg
	M
MPG	Meerjaren Perspectief Grondexploitaties
MenS	Hoofdafdeling Middelen en Services

	O
OM	Openbaar Ministerie
OPO	Onderwijscommissie Primair Onderwijs
OPH	Ontwikkelings Programma Haarlem
OV	Openbaar Vervoer
OVO	Onderwijscommissie Voortgezet Onderwijs
OZB	Onroerende Zaakbelasting
	P
PO	Primair Onderwijs
P&O	Personeel en Organisatie
POP	Persoonlijk Ontwikkelings Plan
PPS	Publiek-Private Samenwerking
	R
RKC	Rekenkamercommissie
ROC	Regionaal Opleiding Centrum
	S
SAMS	Stedelijke Adviesraad Multiculturele Stad
SHO	Strategisch Huisvestingsplan Onderwijs
SMART	Specifiek, Meetbaar, Acceptabel, Realiseerbaar en Tijdgebonden
SRO	Sport, Recreatie en Onderwijsvoorzieningen
STUP	Stadsdeeluitvoeringsprogramma
Sw	Sociale werkvoorziening
	U
UP	Uitvoeringsprogramma
	V
VINEX	Vierde Nota Ruimtelijke Ordening Extra
VNG	Vereniging Nederlandse Gemeenten
VO	Voortgezet Onderwijs
VVE	Voor- en vroegschoolse educatie
VRK	Veiligheids Regio Kennemerland
	W
Wabo	Wet algemene bepalingen omgevingsrecht
WEW	Waarborgfonds Eigen Woningen
WI	Wet Inburgering
WIN	Wet Inburgering Nieuwkomers
WIW	Wet Inschakeling Werkzoekenden
WMO	Wet Maatschappelijke Ondersteuning
WOZ	Waardering Onroerende Zaken
Wsw	Wet Sociale Werkvoorziening
WSW	Waarborgfonds Sociale Woningbouw
WVG	Wet Voorzieningen Gehandicapten
WWB	Wet Werk en Bijstand
WWnV	Wet Werken naar Vermogen

Begrippenlijst

accres

Jaarlijkse groei van de algemene uitkering uit het Gemeentefonds, gekoppeld aan de groei van de netto gecorrigeerde rijksuitgaven. Het accres staat los van de toevoegingen aan het Gemeentefonds uit hoofde van onder meer decentralisatie van rijkstaken.

administratieve organisatie

Geheel van maatregelen, enerzijds gericht op het systematisch verzamelen, vastleggen en verwerken van gegevens, anderzijds op het verstrekken van informatie voor:

- a. de beleidskeuzen, het doen functioneren en beheersen van de gemeente;
- b. de verantwoording die daarover moet worden afgelegd.

algemene uitkering

Uitkering van het Rijk die elke gemeente ontvangt uit het Gemeentefonds op basis van objectieve verdeelmaatstaven zoals inwonertal, aantal woonruimten, aantal bijstandsontvangers, lengte van (vaar)wegen, enz. Het is de belangrijkste gemeentelijke inkomstenbron; de algemene uitkering is een algemeen dekkingsmiddel en kan vrij besteed worden. Zie ook *gemeentefonds*.

begroting

Een begroting geeft aan welke beleidsvoornemens de gemeente heeft, hoeveel middelen daarmee zijn gemoeid en uit welke bronnen die middelen afkomstig zijn.

De begroting wordt door de gemeenteraad vastgesteld en heeft vier functies:

- autorisatiefunctie (machtiging aan burgemeester en wethouders om uitgaven te doen en inkomsten te realiseren);
- keuze- of afwegingsfunctie;
- beheersfunctie;
- controlefunctie.

beleidsbegroting

Met ingang van de begroting 2004 geldt dat ingevolge het Besluit Begroting en Verantwoording (17 januari 2003) een andere vormgeving aan de gemeente begroting moet worden gegeven. Daarbij wordt onderscheid gemaakt tussen een beleidsbegroting en productraming. De beleidsbegroting gaat met name in op de (doelstellingen van de) programma's en via de zogenoemde paragrafen op de belangrijkste onderdelen van het beheer. In de productraming zijn alle producten ondergebracht met waar mogelijk per product een nadere toelichting.

begrotingswijziging

Een aanpassing van de begroting tijdens het begrotingsjaar. Alleen de gemeenteraad kan de begroting volgens de het Besluit Begroting en Verantwoording (BBV) wijzigen (zie ook *budgetrecht* en *suppletoire begroting*).

besluit begroting en verantwoording gemeenten en provincies (BBV)

De Gemeentewet en de Provinciewet schrijven voor dat elke gemeente en elke provincie jaarlijks begrotings- en verantwoordingsstukken moeten opstellen. Het Besluit Begroting en Verantwoording (BBV) bevat de regelgeving daarvoor.

budgetrecht

Wettelijke bevoegdheid van de gemeenteraad de begroting vast te stellen en te wijzigen. De gemeenteraad is binnen het gemeentelijk bestel het enige orgaan met die bevoegdheid. Zie ook: *suppletoire begroting*.

decentralisatie-uitkering

Uitkering waarbij geen termijn van de overgang van de uitkering naar de algemene uitkering is vastgesteld. Hierdoor kunnen gelden met een specifieke verdeling, naast het normale verdeelstelsel in het gemeentefonds worden gehangen.

eigen vermogen

Het eigen vermogen bestaat uit de reserves en het resultaat na bestemming van de gemeente, zoals dat volgt uit de jaarrekening.

gemeentefonds

Fonds van het Rijk waarin een deel van de opbrengst van de rijksbelastingen wordt gestort. Hieruit worden jaarlijks (algemene) uitkeringen gedaan aan de gemeenten ter dekking van een deel van hun uitgaven. Deze gelden zijn vrij besteedbaar. Zie ook *algemene uitkering*.

incidenteel

Éénmalige, niet jaarlijks terugkerende uitgave of inkomst.

integratie-uitkering

Uitkering waarbij de termijn van overgang naar de algemene uitkeringen is vastgesteld, maar de generieke verdeling nog niet (geheel) is bepaald, danwel gedurende enkele jaren wordt nagegaan of de generieke verdeling juist is bepaald.

jaarrekening

Verantwoording van de in een kalenderjaar gerealiseerde baten en lasten, opgezet volgens de voorschriften uit het BBV. Ook wordt de gemeentelijke vermogenspositie (bezit, vorderingen en schulden) per 31 december opgenomen. De jaarrekening wordt door de gemeenteraad vastgesteld.

jaarverslag

Rapportage over de uitvoering van beleid over een kalenderjaar. Jaarverslag en jaarrekening vormen samen de jaarstukken.

jaarstukken

Jaarrekening en jaarverslag.

meicirculaire

Jaarlijkse circulaire van het ministerie Binnenlandse Zaken over de omvang van het Gemeentefonds en de wijze van verdeling van deze middelen over de gemeenten. Naast de meicirculaire is er ook de septembercirculaire. Zie ook *algemene uitkering*, *gemeentefonds*.

omslagrente

Binnen de gemeente gebruikte rekenrente. Deze wordt bepaald aan de hand van te betalen rente van alle in het Financieringsfonds ondergebrachte leningen. Deze wordt gebruikt bij het ter beschikking stellen van gelden uit het financieringsfonds aan de sectoren en de berekening van de rentelasten van investeringen.

programmabegroting

Een begroting waarin de gemeentelijke activiteiten zijn geordend naar programma's. Met ingang van de begroting 2004 is deze indeling ingevolge het BBV leidend voor de gemeentebegroting. Het staat gemeenten vrij om zelf de indeling naar programma's en het aantal er van vast te stellen. In Haarlem worden 11 programma's gehanteerd. Deze zijn nader onderverdeeld in domeinen/beleidsvelden.

structureel

Jaarlijks terugkerend, in tegenstelling tot incidenteel. Zie ook: *incidenteel*.

solvabiliteit

Verhouding tussen het eigen vermogen en het balanstotaal.

suppletoire begroting

Begrotingswijziging in de loop van het jaar. De gemeenteraad stelt de wijziging vast, waarmee deze onderdeel van de begroting wordt. Zie *budgetrecht*.

uitgangspuntenbrief

Brief van B&W aan de sectoren en gesubsidieerde instellingen met richtlijnen voor het opstellen van de volgende begroting. De brief komt jaarlijks in januari uit en bevat o.a. percentages voor loon- en prijsstijgingen, materiële lasten, energieverbruik, enz.

vreemd vermogen

Het vreemd vermogen bestaat uit de verplichtingen en de schulden van de gemeente.